

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΩΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕ

366 ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

[Ἀπὸ Χριστοῦ ἔχει σήμερον]

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1.—Τῆ 1 Ἰανουαρίου 1822.—Ἀπόβαις εἰς Κρήτην τοῦ Μιχάλη Καστρινοῦ μετὰ τὸν Δ. Χρυσόπουλον, Δ. Μπογαζιζόγλου, Γ. Καλόγνωμον καὶ 450 Κρητίας, οὓς ἐκροιολόγησεν ἀπὸ τὰς νήσους καὶ τὰ παράλια τῆς Ἀσίας. (Χρονολογικὸς πίναξ Ἰ. Δ. Σταματιάκη).

2.—Τῆ 2 Ἰανουαρίου 1879.—Πρώτη συνεδρία τῆς Γενικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως μετὰ τὴν ἐπανόρισιν τοῦ 1878. (Δευκὰ ὄρη φ. 128. Πρώτη ἔκδοσις).

3.—Τῆ 3 Ἰανουαρίου 1869.—Συνήλθον ἐν Παρισίοις εἰς συνδιάσκεψιν ἀντιπρόσωποι τῶν υπογραφεσῶν τὴν συνθήκην τοῦ 1856 Μεγάλων Δυνάμεων, ὅπως ἐν πνεύματι διαλλακτικῶ ἐξείασαι τὴν μεισθὺν Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἀναφύσειαν διφοροῦν ἔνεκεν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Διεκρούσαν δὲ τὴν 21ην Ἰανουαρίου 1869, οὗ ἡ Ἑλλάς ἀπεῖλε ν' ἀπέχη τοῦ νὰ υποτάξῃ ἢ ἀνέχηται: Ἰὸν Τὸν σχηματισμὸν ἐν τῇ ἐπικρατεῖᾳ τῆς πάσης συμμορίας στρατολογουμένης πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ 2ον Τὸν ἐξοπλισμὸν ἐντὸς τῶν λιμένων τῆς πλοίων ὀπλισμένων, προσωρισμένων νὰ βοηθήσωσι, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῇ, ἐπανστάσεις ἐν ταῖς κήσεσι τοῦ Σουλτάνου. (Χειρόγραφον).

4.—Τῆ 4 Ἰανουαρίου 1828.—Κατὰ πλῆθον εἰς Κρήτην ὁ Ἰππάρχος Χαϊζῆ Μιχάλης Ταλιάνης μετὰ τὸν Ἀνωιανάδην καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Κρητῶν στρατολογηθέν ἱππικὸν, διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ βοικίου «Λεωνίδα» συννηνιήθη ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου περὶ τὴν ἐρημόνησον Περαπόλιν μετὰ τὸ Ἀγγλικὸν δίκροτον «Οὐαριπίτις, τὸ ὁποῖον ἔφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Κυβερνήτην Ἰωάννην Καποδίστριαν, ἦλθε μετ' αὐτοῦ εἰς συνεννόησιν καὶ ἔλαβε οὐτάσεις προσοχῆς καὶ φρονήσεως, ὡς πρὸς τὴν θέσιν, ἣν εἶχε τότε ἡ Κρήτη εἰς τὸ συμμαχικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ Γραμβούσα διὰ τὰς πράξεις τῆς. (Ἀπομνημονεύματα Κριτοβουλίδου).

5.—Τῆ 5 Ἰανουαρίου 1365.—Ἀνεκήρυξαν οἱ Κρητες τὴν νῆσον αὐτοτελῆ Δημοκρατίαν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου Τίτου (Μελέτη μου ἐν Φιλόλ. Πατρίδι Χανίων καὶ Ἰστ. Σκηνογραφίαι Ζημπελίου).

6.—Τῆ 6 Ἰανουαρίου 1363.—Ὁ εἰκοσαετῆς

εὐπατριδῆς Ἰάφωσ Μονάτισος ἢ Μονάτισος ἀποδοκιμάζων ἐνεϊόφρων τὴν ἀνακηρυχθεῖσαν Κρητικὴν Δημοκρατίαν ἀπέπεσε καταειρωμένον ὑπὸ πληρωμάχαϊρας, τὸ δὲ σῶμα του διεσπάρθη ἀπὸ τὰς ἀγυῖας (τοῦ Ἡρακλείου) ὑπὸ τοῦ σαρφῆν (Ἰστ. Σκην. Ζημπελίου).

7.—Τῆ 7 Ἰανουαρίου 1868.—Τὸ ἦμισον τῆς δυνάμεως τοῦ Ἰσοῦ ἐπειράθη διοβαῖνον διὰ Μεσολῶν νὰ κλάβῃ τὴν Ζύρβον· ἀλλ' οἱ Λακκιῶται ἐπέετες ἐκ τῶν νώτων, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἐν Θωφ προσέβαλλον αὐτὸν κατὰ μέτωπον, ἤμποσαν τὸν ἐχθρὸν νὰ πλησιάσῃ, ὑποστάνα ἀνυπογίσιους ζημίας. (Χειρόγρ.).

8.—Τῆ 8 Ἰανουαρίου 1868.—Ἐδημοσιεύθη ὁ ὄργανικὸς μὸς τῆς Κρήτης (Ἀ' ἔκδοσις Κρητ. Κωδίκου).

9.—Τῆ 9 Ἰανουαρίου 1869.—Ἀπέπλευσεν ἐκ Σύρου ὁ Χρὸς Πασσᾶς μετὰ τοῦ ἐξ ἐπὶ τουργικῶν πολικῶν στόλου του, ἔνθα ἀπὸ τῆς 2 Δεκεμβρ 1868 ἀπέκλειε τὸ ταχύπλοον «Ἐνωσις» τὸ φοδοιοῦν τὴν Κρητικὴν ἐπανόρισιν τοῦ β. (Χειρόγρ.).

10.—Τῆ 10 Ἰανουαρίου 1681.—Τριήμεροι δονήσεις σεισμῶν τῆς 10—12 Ἰανουαρίου. (Μελέτη μου Ἰαμύνη Χανίων).

11.—Τῆ 11 Ἰανουαρίου 1869.—Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐρχιῶν Ἡρακλείου ἐγγράφη πρὸς τὴν ἐν Σύρῳ ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν ἀποστολῶν «Οἱ ἐνταῦθα ισχύμενοι μεθ' ἡμῶν τρεφόμεθα μετὰ βελῶν. (Χειρόγρ.).

12.—Τῆ 12 Ἰανουαρίου 1841.—Ἐξεδόθη τὸ Χίτι Σερφ, οὗ κατηργεῖτο ἡ Αἰγυπτιακὴ κυριαρχία ἐπὶ Κρήτης ἐπανερχομένης ὑπὸ τὴν δεσποτεῖσιν Σουλτάν Μελιζήτ. (Χειρ.).

13.—Τῆ 13 Ἰανουαρίου 1463.—Διάταγμα τοῦ Λόγη τῆς Βουλῆς Χριστοφόρου Μαύρου παραγγέλλει αὐτοὶ τῆς Κρήτης νὰ μὴ συγχωρῇ νὰ καθιῶνται ν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν οἱ Ἑβραῖοι, θαν. Σκληρᾶ ὁ Κρητικὸς Πόλεμος).

14.—Τῆ 14 Ἰανουαρίου 1599.—Μέγας σεισμός. (Χρον. Γεδεῶν Ἀυλοποτάμου εἰς Γ' ἐπιτηρ. Παροῦ).

15.—Τῆ 15 Ἰανουαρίου 1867.—Ἀπεκρούσθη εἰς Κρῶ μετὰ πολλῶν ἀπωλειῶν ὁ ὑπὸ τὸν Μεχμέτ Πασσᾶν κατεσκηνωμένος ἐν Βρύσεσ

στρατὸς προσπαθῶν νὰ εἰσβάλλῃ εἰς Ἀσκυφον, ἐνῶ ὁ Μουσταφᾶ Πασσᾶς εὗρισκετο εἰς Ἐμπεροζγαλον. (Χειρόγρ.).

16.—Τῆ 16 Ἰανουαρίου 1867.—Μάχη εἰς Καμαριῶτες, καθ' ἣν ἐφρονεῦθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἑξακόσιοι Τούρκοι. ἐκ δὲ τῶν Χοισιανῶν εἰκοσιπέντε, ἐν οἷς ὁ στρατιωτικὸς ἱατρὸς τῶν Ἐθελοντῶν Ἰ. Βασιλείου καὶ ὁ Ὀπλαρχηγὸς Π. Ντέντηδάκης. (Χειρόγρ.).

17.—Τῆ 17 Ἰανουαρίου 1822.—Ἀπὸ πενήτηκοντα πέντε ὀθωμανοῦς, καταλαβόντας αἶφνης τὴν Μονὴν Ἀρκάδι, ἐφόνευσαν οἱ Χριστιανοὶ τοὺς πενήτηκοντα τέσσαρας, ἐνὸς μόνου διασθέντος· ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἐφρονεῦθησαν καὶ ἐπληρώθησαν δεκαπέντε. (Ἀπομνημονεύματα Κριτοβουλίδου).

18.—Τῆ 18 Ἰανουαρίου 1868.—Ἀπεβίβασεν ἡ «Ἐνωσις» εἰς Φοινικίαν 125 Κρητίας πολεμιστὰς καὶ ἐξεφόρτωσε δύο χιλιάδας· σάνκου ἀλεύρου, τριακόσια πενήτηκοντα κιβώτια πολεμοφοδίων καὶ ἑνενηκόντα κιβώτια ἐνδύματα, ὄπλα καὶ καπνὸν· παρέλαβε δὲ τεσσαράκοντα ἔθελοντὰς. (Ἡμερολόγιον Ν. Σουρμελή).

19.—Τῆ 19 Ἰανουαρίου 1828.—Ὁ Ἄγγλος Ναύαρχος Θωμᾶς Στάινς πλεύσας εἰς Γραμβούσιν μετὰ τρεῖς φρεγάτας, δύο δικάταρα καὶ δύο γολέιτας καὶ ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του τὸν Ρέβερωσιν μετὰ μίαν κορβέταν, ἐν δικάταρον καὶ δύο γολέιτας ὑπὸ Γαλλικῆν σημαίαν, συναποπλεύσαντος καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου ὡς ἐπιτρόπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, κατέστρεψε τὰ ἐξῆς πλοῖα, εὐρεθέντα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Χριστιανῶν ἐν Γραμβούσῃ, τέσσαρα ἕκαστος, τρία ἐβύθισε καὶ πέντε ἐρουμοῦλκησεν εἰς Μάλιαν. (Ἱστορία Σ. Τρικούπη).

20.—Τῆ 20 Ἰανουαρίου 1740.—Νικόλαος Παπαδόπουλος ὁ Κομνηνὸς ἐγεννήθη ἐν Κρήτῃ ἐξ εὐγενῶν σεμνομένων ἐπὶ τῇ ἐκ Κομνηνῶν καταγωγῇ των. Ἐκ τῶν ὀλίγων πεπαιδευμένων τοῦ αἰῶνος του τυγχάνων ἐχηρημάτισεν ἔκτακτος καθηγητῆς τοῦ κανονικοῦ δικαίου τοῦ ἐν Παταβίῳ Πανεπιστημίου. Ἀσπασθεὶς τὸν καθολικὸν εὐργασθῆ μετὰ φανατισμοῦ κατὰ τῶν ὁρθοδόξων, Ἐλάμβανεν ἰσόβιον σύνταξιν 1000 φλωρίων. Ἀπέθανε τῆ 20 Ἰανουαρίου 1740. (Νεοελληνικὴ Φιλολογία Σάθα).

21.—Τῆ 21 Ἰανουαρίου 1877.—Ἀφορίσθη ὁ πρῶτος χριστιανὸς Γενικὸς Διοικητῆς Κρήτης Κωνσταντῆς Ἀδοσίδης Πασσᾶς (Πίναξ τῶν Πασσᾶδων Κρήτης ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι τοῦ 1897, ὑπὸ Γ. Ἰακ. Καλαϊτάκη, ἐν Κρητικῶ Ἡμερολόγιῳ—Χανίων—ὑπὸ Ἰ. Ἰ. Παπαδάκη).

22.—Τῆ 22 Ἰανουαρίου 1879.—Κατάργησις τῆς καταβολῆς τιμαριωτικῶν ἀποζημιώσεων ἐκ τοῦ Κρητικοῦ προϋπολογισμοῦ (Ἀ' ἔκδ. Κρητ. Κωδίκου).

23.—Τῆ 23 Ἰανουαρίου 1897.—Πυρπόλοις τῶν Χριστιανικῶν συνοικιῶν τῶν Χανίων

καὶ σφαγὴ τῶν ἐν αὐταῖς Χριστιανῶν (Νέα Ἐρευνα).

24.—Τῆ 24 Ἰανουαρίου 1905.—Ἀνάκλησις τοῦ Διατάγματος περὶ ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας τῆς ἰταλικῆς γλώσσης ἐν τοῖς σχολείοις (Ἐπίσ. Ἔρημ. τῆς Κρητικῆς Πολιτείας).

25.—Τῆ 25 Ἰανουαρίου 1897.—Κατάπλους «Ἰθάκας» καὶ «Μυκάλης» καὶ κήρυξις τῆς Ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Μητροῦς Ἑλλάδος εἰς Προφήτην Ἠλίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου (χειρόγραφον).

26.—Τῆ 27 Ἰανουαρίου 1897.—Ἀπὸ τοῦς 160 Μουσουλμάνους τῆς Σαρακῖν Σελίνου ἐφρονεῦθησαν 102 καὶ ἐτραυματίσθησαν 11. («Γκρητὴ Χαί' ἑλεσι» ἦτοι «τὰ δεῖνὰ τῆς Κρήτης» πεντάτευχον τουρκικὸν βιβλίον. ἐκδοθὲν ἐν ἔτει 1897).

27.—Τῆ 27 Ἰανουαρίου 1897.—Ἐφρονεῦθησαν εἰς Καστέλλι Κισσάμου εἰκοσιδύο ὀθωμανοὶ καὶ ἐτραυματίσθησαν ἑπτὰ. (Γκρητὴ Χαί' ἑλεσι).

28.—Τῆ 28 Ἰανουαρίου 1841.—Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας Λόρδος Πάλμπεστον εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῶν Κρητῶν διὰ τὴν λύσιν ἔμεινον τὸν σκοπὸν τῶν συμμαχῶν Δυνάμεων, τοῦ νὰ φέρωσι μόνην μεταβολὴν τὴν ἀντικατάστασιν τῆς Κυριαρχίας τοῦ Χεδίβου διὰ τῆς τοῦ Σουλτάνου, ἀλήτησε οὕτως ἀνακρινῶ τὴν βεβαίαν ἐλλπίδα τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι θέλει ἀναγνωρίσει, ὅτι εὐροσκεσθε ἡπαιημένοι εἰς τοὺς φόβους σας περὶ τοῦ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τῆς Κρήτης θέλει καὶ εἰς τὸ μέλλον διατελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῶν καταπιέσεων, ἅς καὶ μέχρι τοῦδε υπέφερον ἀπὸ τοῦς Τούρκους καὶ Αἰγυπτίους. (Χειρόγρ.).

29.—Τῆ 29 Ἰανουαρίου 1834.—Ἐγράφη ὁ Διπλωμάτης Κ. Λούζης «Εἶναι συγγνωστὴ ἡ Ἑλλάς ἐποφθαλμιώσα τὴν ἀπόκτινσιν τῆς Κρήτης, οὐχὶ ὑπὸ κατακτητικῶν πνευμάτων, ἀλλὰ χάριν τῆς ἰδίας ἐαυτῆς ἀσφαλείας. Ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν, ὅθεν ἐντὸς 24 ὥρων δύναται ν' ἀποβιβισθῇ ἐχθρικός στρατὸς εἰς Πελοπόννησον». (Οἱ περὶ ἐλευθερίας ἀγῶνες τῆς Κρήτης. Ὑπὸ Μενδελῶν).

30.—Τῆ 30 Ἰανουαρίου 1867.—Περαθεὶς ὁ ἐν Ἀποκορώνῳ κατεσκηνωμένος μετὰ τοῦ στρατοῦ του Μεχμέτ Πασσᾶς νὰ εἰσβάλλῃ εἰς Σέλυνον προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν εἰς «Κακὴς Πλευρῆς» καὶ ὠπισθοχώρησεν ἀτάκτως μετὰ σημαντικῶν ἀπωλειῶν. (Χειρόγρ.).

31.—Τῆ 31 Ἰανουαρίου 1867.—Τὸ «Πανελλήνιον» κατὰ τὸν πέμπτον πλοῦν αὐτοῦ εἰς Κρήτην μεταφέρων πολεμιστὰς καὶ πολεμοφόδια κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ ἀποκλεισθὲν εἰς Ἀντικύθηρα ἐπανεπλευσεν ἄπρακτον εἰς Σύρον.

Γ. Ἰακ. Καλαϊτάκης

ΑΘΑΝ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Νομομηχανικοῦ

Ο ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

Ἡ μεγάλη Ἑλληνικὴ τραγωδία ἡ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ παιχθησομένη ἀρξαμένης ἤδη, πρὸς τοῦτο, τῆς ἐξάρσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος διὰ τοῦ λαϊκοῦ καὶ Στρατιωτικοῦ κινήματος, ἀποβήσεται παρεμφερῆς τῆς τοῦ 1821, καθ' ὅσον τὴν φορὰν ταύτην ἀποβλέπει εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ μεγάλου ἔργου, οὗ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐποίησαν ἑναρξιν.

Οὐ προσήκει δ' ἡμῖν τοῖς ζῶσιν ἵνα μένωμεν εἰς τὰ καλὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἐμῶν πατέρων καταπρασηθέντα· μὴ παρίδωμεν δ' ὅτι, ὑπὲρ ἱερῶν τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται, ἀφοῦ δὲ τοὺς δυνατοτάτους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐνίκησαμεν καὶ τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν ἐλευθέραν κατεστήσαμεν, διὰ τοῦτο τὰ μέγιστα εὐελπιστοῦμεν καὶ πεποίθαμεν ὅτι, πρὸς τὴν μέλλουσαν μεγάλην ἐπιχειρήσιν ἡ μεγίστη ἐλπίς μεγίστην καὶ τὴν προθυρίαν παρέχεται κατὰ Θουκυδίδην.

Καὶ λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ὑπερτάτου Ἀρχοντος ὅς ἔσεται κατὰ τὴν τῆς τραγωδίας παράστασιν, μέχρι τοῦ τελευταίου ὀπλίτου καὶ ἀπὸ τοῦ σοφοῦ ἐπιστήμονος μέχρι τοῦ ἀμαθοῦς τεχνίτου πάντες δέον ἀπὸ τοῦδε, ἵνα τελῶμεν τὰ πρὸς παρὰσκευὴν ἐφόδια, καὶ οὕτω κατὰ τὰς ἰδίας ἑκάστος δυνάμεις προσφέρει εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατριδος. Πάντες πρέπει ἵν' ἀνέλθωμεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς παρασταθησομένης τραγωδίας· ἑκάστος ὡς μελετᾷ ἀπὸ τῆς δε τῆς ἡμέρας τὸ πρόσωπον, ὅπερ μετ' ἐπιτυχίας θέλει παίξει· εἴτε πρωταγωνιστοῦ, εἴτε, ἔστω καὶ τὸ τοῦ ἀπλοῦ χωρικοῦ.

Οὐδενὶ δ' Ἑλληνι ἐπιτραπήτω ἵνα ἢ θεατῆς κατὰ τὴν παράστασιν· ἀνερχόμενοι δὲ ἐπὶ τῆς σκηνῆς μίαν ἰδέαν πρὸ παντός θεμένους... τὴν Πατριδα.

Θεαταὶ δὲ καὶ κριταὶ κατὰ τὴν τραγωδίαν μόνοις τοῖς ἀνθέλλησιν εἶνε ἐπιτετραμμένον.

Ἴδωμεν ὁποῖον οἱ Μηχανικοὶ πρόσωπον

μετ' ἐπιτυχίας δύνανται νὰ παίξωσι. Οὗτοι οὐ μόνον ὑπόχρεοί εἰσιν ὅπως λάβωσι τὸ ἀνήκον αὐτοῖς μέρος ἐν τῇ τραγωδίᾳ, ἀλλὰ καὶ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον, καὶ τοῦτο, ἕνεκα τῆς ἐπιστήμης ἧς εἰσὶ κάτοχοι. Ὑπενθυμίζομεν δ' αὐτοῖς τὰ χρέη των, ὅπως ἀρξῶνται παρασκευαζόμενοι, διότι ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνεπαύθημεν καὶ πολλὰς τιμὰς καὶ κέρδη ἐπορίσθημεν, ἐννοούμεθα. Ἀλλὰ προτοῦ ὑποδείξωμεν τοῖς Μηχανικοῖς τὰ δέοντα παρ' αὐτῶν γενέσθαι, ὑπομνήσκομεν τι ἐπραξαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν Μηχανικοὶ ἐν ἐπιστρατεύσει, καὶ ὡς μιμηθῶμεν τούτους.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης ἐν πολέμῳ παρεμφερῆς ἐστὶ τῷ Ἀρχιμήδους μοχλῷ· μικρὰ μὲν ἡ κινουῦσα δύναμις, μέγα δὲ τὸ ἔργον· ποιήσωμεν λοιπὸν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ ἐπιστρατεύσει τῆς μεγάλης διανοίας τῶν τῆς μηχανικῆς νόμων, ἐν τε τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσῃ.

Ὁ Ἀρχιμήδης ἐπὶ τριετίαν ἡμύνετο σώσας καὶ δοξάσας τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῶν Ῥωμαίων διὰ πολλῶν μηχανημάτων πάντων ἐχόντων ὡς ἀρχὴν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τοῦ μοχλοῦ νόμων, ὧν ὁ ἴδιος ἦτο καὶ ὁ ἐφευρέτης.

Ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ μεγάλου Ἑλλήνος Γεωμέτρου ἐγένετο σύλληψις ἰδέας, θεωρητικοῦ τινος μηχανήματος, ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ὀργάνων ὑπὸ τὸ τεῖχος (τῶν Συρακουσῶν) ἐσκευοποίητο τῷ Ἀρχιμήδῃ καὶ Θεομαχοῦσιν ἐοίκεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, μυρῶν αὐτοῖς κακῶν ἐξ ἀφανοῦς ἐπιχεομένων. Ἀλλὰ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν μηχανημάτων τούτων συνετέλεσε τὰ μάλα Ἱέρων ὁ βασιλεὺς συγγενῆς ὢν καὶ φίλος τοῦ Ἀρχιμήδους, καὶ ἔπεισεν αὐτὸν ὅπως «τρέψας τι τῆς τέχνης ἀπὸ τῶν νοη-

τῶν ἐπὶ τὰ σωματικά καὶ τὸν λόγον ἀμῶς γέπως δι' αἰσθήσεως μίξαντα ταῖς χρεῖαις ἐφανεώστερον καταστήσαι τοῖς πολλοῖς, ὡς ὁ Πλούταρχος ἱστορεῖ. Συλλήβδην εἰπεῖν, εἰς καὶ μόνος νοῦς ἡμύνετο κατὰ τῶν πολεμίων, ὡς δὲ ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι πάντες οἱ Συρακούσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παρασκευῆς ἦσαν, ἡ δὲ κινουῦσα πάντα καὶ στρέφουσα ψυχὴ μία, τῶν μὲν ἄλλων ὄπλων ἀτρέμα κειμένων, μόνοις δὲ τοῖς ἐκείνου τότε τῆς πόλεως χρωμένης καὶ πρὸς ἄμυναν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν. Ὁ δὲ Πολύβιος λέγει τὰ ἑξῆς, οὐ προϊδόμενοι τὴν Ἀρχιμήδους κατὰ τινος τόπου εὐρισκομένους τοιαύτην ἐπὶ τοῦ τείχους ἠτοίμασε παρασκευὴν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν ἐπιπορευομένους, ὥστε μηδὲν ἐκ τοῦ καιροῦ ἀσχολεῖσθαι τοὺς ἀμυνομένους, πρὸς πᾶν δὲ τὸ γινόμενον ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐξ ἐτοίμου ποιεῖσθαι τὴν ἀπάντησιν.

Ὅσαίς δὲ οἱ Ῥωμαῖοι διετάσσοντο πρὸς ἐφοδὸν περιφοβοὶ ἐγένοντο, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Πλούταρχου, «ὥστ' εἰ καλῶδιον ἢ ξύλου ὑπὲρ τοῦ τείχους τῶν Συρακουσῶν μικρὸν ὀφθειῖ προτεινόμενον, τοῦτο ἐκεῖνο μηχανὴν τινα κινεῖν ἐπ' αὐτοὺς Ἀρχιμήδῃ βωντας ἀποτρέπεσθαι καὶ φεύγειν, ἀπέσχετο μάχης ἀπάσης καὶ προσβολῆς, τὸ λοιπὸν ἐπὶ τῷ χρόνῳ τὴν πολιορκίαν θέμενος».

Μετὰ τριετὴ δὲ πολιορκίαν τῶν Ῥωμαίων ἀπελιπσθεὶς πλέον ὁ Μάρκελλος καὶ τοὺς ἑαυτοῦ τεχνίτας καὶ μηχανοποιούς σκόπτων εἶπε τὸ περιφημον ἐκεῖνο. «Οὐ πανσόμμεθα πρὸς τὸν γεωμετρικὸν τοῦτον τὸν (Ἀρχιμήδῃ) Βριάρεων πολεμοῦντες, ὅς τὰς μὲν ναῦς ἡμῶν καθίζων πρὸς τὴν θάλασσαν παίζων μετ' αἰσχύνης ἐκβέβληκε, τοὺς δὲ μυθικοὺς ἐκατόγχειρας ὑπεραίρει τοσαῦτα βάλλον ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν.

Ἐν τοῖς βελικοῖς τοῦ Ἀγκοιστράτου εὐρισκομένον τὸν τρισπίθαιμον αὐτοῦ καταπάτην, ὅστις ἔβαλλε τρία στάδια καὶ ἡμιστάδιον ἔχων τόνου μνᾶς δώδεκα. Ὁ δὲ τετράπηχος, παλίντονος ὢν, τέσσαρα στάδια. Ἡ μηχανοποιεῖα εὐδοκίμει τὰ μάλα ἐν τῇ ἐπιστρατεύσει τῶν ἑλλήνων, καὶ ὡς λέγει ὁ Ἀθηναῖος, εὐημέρει δὲ τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ Πολύειδος ὁ Θεπταλός, οὗ οἱ μαθηταὶ συν-

εστρατεύοντο Ἀλεξάνδρῳ Διόδῳ καὶ Χαρίᾳς. Διάδῃ· μὲν οὖν αὐτὸς φησὶν ἐν τῷ μηχανικῷ συγγράμματι εὐρηκέναι τοὺς τε φορητοὺς πύργους καὶ τὸ λεγόμενον τρύπανον καὶ τὸν κόρακα καὶ τὴν ἐπιβάθραν. Ἐχρᾶτο δὲ καὶ τῷ ὑποτρόχῳ κριῶ. Ὁ δὲ κριός, κρουὼν τὰ τεῖχη, (ὡς ὁ κριός), ἐξ οὗ καὶ τὴν ἑπωνυμίαν ἔλαβεν ἔφασκον εὐρεθῆναι πρώτιστον ὑπὸ Καρχηδονίων ἐν τῇ περὶ Γάδειρα πολιορκίᾳ. Ἀλλ' ὁ Περφρασμένος Τύριος ναυπηγὸς ἐτελειοποίησε τὸ μηχανήμα τοῦτο ὅπερ χρησιμώτατον ἀπέβη ἐν ταῖς πολιορκίαις. Ἡ δὲ χελώνη ἡ φέρουσα τὸν κριὸν ἀνήκε τῷ Μηχανικῷ Διάδῃ. Ἡ χελώνη ἠπλοποιήθη βραδύτερον ὑπὸ ἑτέρου Μηχανικοῦ τοῦ Ἠγήτορος ὀνομασθεῖσα ὀρυκτρὶς χελώνη.

Ἐπίμαχος ὁ Ἀθηναῖος κατασκεύασε τὴν Ἐλέπολιν, ἣν Δημήτριος ὁ Ρόδιος πολιορκῶν προσήγαγε τοῖς τεύχεσιν αὐτῶν. Αἱ σαμβύκαι ὀνομασθεῖσαι οὕτω ἕνεκα τοῦ σχήματός των ἐτελειοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ποσειδωνίου τοῦ Μακεδῶνος, ἐγένετο τοῦτων χρῆσις ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Χίου.

Κτησιβίος ὁ Ἀσκληνός ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μηχανικὸς ἐπενόησεν ὅπως ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνευ κλίμακος ἀναβαίνειν διὰ μηχανήματός τινος. Ἐν ταῖς Βίτωνος κατασκευαῖς τῶν πολεμικῶν ὀργάνων καὶ καταπαλητικῶν εὐρισκομένους τὰς λιθοβόλους· ἔστι δὲ τοῦτο πετροβόλον ἠρχιτεκτονουμένον ὑπὸ Χάρωνος τοῦ Μαγνησίου· προσέτι ἕτερον λιθοβόλον κατασκευασθεῖσαν ἐν Θεσσαλονίκῃ ὑπὸ Ἰσιδώρου τοῦ Ἀβυδηνοῦ. ὁ γαστραφῆτης δὲ ἠρχιτεκτόνουσεν ὁ Ζώπυρος ὁ Ταραντῖνος ἐν Κύμῃ τῆς Ἰταλίας.

Αἱ χειροβαλλίστραι τὰ βελοποιητικὰ ὄργανα τοῦ μηχανικοῦ Ἡρώου τοῦ Κτησιβίου εἰσὶ πολλὰ καὶ ποικίλλα, ὁ δὲ ὄρος τῆς βελοποιίας ἐστὶ, τὸ μακρὸν ἀποστέλλειν τὸ βέλος ἐπὶ τὸν δοθέντα σκοπὸν, ἐντονον τὴν πληγὴν ἔχον. βέλος δὲ καλεῖται (Ἡρών) πᾶν τὸ ἐξαποστελλόμενον ὑπὸ τῶν ὀργάνων ἢ ὑπὸ ἄλλης τινος δυνάμεως, οἷον τόξου, σφενδόνης, ἢ ἄλλου τινος.

Ὁ Ἀπολλόδωρος ὁ συγγραφεὺς τῶν πολιολογικῶν πρὸς τὸν Ἀδριανὸν Αὐτοκράτορα ἐπάγεται τὰ ἑξῆς. Ἀνέγων σου, δέσποτα, τὴν περὶ τῶν μηχανημάτων ἐπιστολήν, καὶ μακάριος ἔγε-

νόμην ότι με κοινωνήσαι ταύτης σου τῆς φροντίδος ἄξιον ἔκρινας. Τὰ τοῦ Ἀπολλοδώρου πρὸς τὸν Ἀδριανὸν συνταχθέντα πολιορμητικά, τὰ τοῦ Ἀθηναίου πρὸς Μάρκελλον ἐκ τῶν Ἀγησιστράτου καὶ ἐτέρων σοφῶν πρὸς πολιορμίαν ἐκτεθέντα ὑπομνήματα τὰ τοῦ Βίτωνος πρὸς Ἀταλον περὶ κατασκευῆς πολεμικῶν βελοποιιτικὰ καὶ τὰ πρὸς πολιορμίαν ἀντιμηχανήματα κλπ. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος πολλοὺς σοφοὺς μηχανικοὺς εἶχε μετ' ἑαυτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκστρατείᾳ, οὓς ἐθεώρησεν ἀναποφεύκτους διὰ τὴν ἔκβασιν τῆς ἐπιχειρήσεώς του· ἀναφέρομεν μερικοὺς τούτων. Διάδης μὲν οὖν καὶ Χαρίας οἱ Πολυείδου τοῦ Θετταλοῦ μαθηταί, οἱ συστρατευθέντες Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι μηχανικοὶ, πρῶτοι τὰ τε τρόπαια καὶ τὰς διαβάθρας καὶ τοὺς φερομένους διὰ τροχῶν ξυλίλους πύργους ἐξεῦρον κλπ.

Ὁ Ἀριανὸς περιγράφει τὴν πολιορμίαν τῆς Γάζης ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου γενομένην ὑπὸ τῶν μηχανικῶν. «Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν, (Γάζα) τῇ μὲν πρώτῃ κατεστρατοπέδευσεν ἢ μάλιστα ἐπίμαχον ἐφαίνετο αὐτῷ τὸ τεῖχος, καὶ μηχανὰς συμπηγνύσαι ἐκέλευσεν. Οἱ γὰρ μὴν μηχανοποιοὶ γνώμην ἀπεδείκνυντο ἄπορον εἶνε βία ελεῖν τὴν πόλιν, διὰ ὕψος τοῦ τεύχους· ἀλλὰ Ἀλεξάνδρῳ αἰρετώτερον ἐδόκει εἶνε ὅσῳ ἀπορώτερον ἐκπλήξῃεν γὰρ τοὺς πολέμιους τῷ παραλόγῳ ἐπὶ μέγα, καὶ τὸ μὴ ελεῖν αἰσχρὸν εἶναι λεγόμενον (πρὸς γνώσιν τῶν νῦν μελλόντων Ἑλλήνων μηχανικῶν) ἔς τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ἔς Δαρεῖον.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλους μηχανικοὺς ἔχομεν ἵνα ἀναφέρωμεν ἐκ τῶν προγόνων ἡμῶν ὡς καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα αὐτῶν πολεμικὰ μηχανήματα ἐν τῇ ξηρᾷ. Ἡ κατασκευὴ, συντήρησις, χρῆσις τῶν ὑπονόμων ἀνάγεται εἰς τὴν τέχνην καὶ συνάμα εἰς τὴν φιλοπατριάν τοῦ μηχανικοῦ. Ἡ κατασκευὴ τῶν ὑπονόμων δύναται διαιρεθῆναι εἰς γύω κατηγορίας: κατασκευὴ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ· αἱ μὲν πρῶται κατασκευάζονται μόνιμοι, καὶ δὲν ὑπολείπεται εἰμὴ μόνον ἡ γόμωσις ἐν τῇ ἐπιστρατεύσει καὶ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἢ ἀνάφλεξις. Αἱ δὲ δευτέραι κατασκευάζονται κατὰ τὸν πόλεμον, ταχέως καὶ κατὰ εἰδικὸν σύστημα (ὁμοίον ἐκείνων κατασκευάσαμεν ἡμεῖς κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ τῶν ὁμοίων ἢ ἐπιτυχία ἦτο ἐξησφαλισμένη). Ποιήσωμεν ὅθεν χρῆσιν ἀμφοτέρων τῶν ὑπονόμων τούτων ἐν πολέμῳ καὶ ἔξομεν μεγάλα ἀποτελέσματα, ἢ χημεῖα μᾶς παρέχει τὰς εὐφλέκτους ὕλας, καὶ ἡ φυσικὴ τὸν ἤλεκτρισμόν· ποιήσωμεν εὐφύως χρῆσιν τούτων, σμικρὰ αἱ ποσότητες αἱ δὲ ἀναπτυσσόμεναι δυνάμεις ἔσονται μεγάλα καὶ κατασφραγιστικά, ἀλλὰ τοῖς εὐφρονόμοις ὀλίγα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ ξηρᾷ. Ἀλλὰ τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ μηχανήματα εἰσι

πολλῷ μᾶλλον κατασφραγιστικώτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα, καὶ ἐπὶ τούτων δέον οἱ Ἕλληνες ἵνα ἐπιστήσωμεν ἐπὶ πλεῖον τὴν προσοχὴν μας. Ἡ νίκη ἐν τῇ θαλάσῃ δὲν προέρχεται τόσον ἀπὸ τὴν ὕλικὴν δύναμιν ὅσον ἀπὸ τὸν μηχανικὸν νοῦν ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἀνδρείας. Μικρὰ ὕλικὴ δύναμις, Ἀρχιμήδειος νοῦς καὶ, ἀνδρεία καταστρέφει κολοσσιαίας ὕλικὰς ἐχθρικὰς δυνάμεις. Τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ἀνήκει τοῖς Ἑλλήσιν. Ὁ Ἀρχιμήδης ἔκαιε τὰ πλοῖα τῶν Ῥωμαίων ἐν τοῖς λιμέσι τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ τεύχους, διὰ μεταλλικῶν παραβολικῶν κατόπτρων ἐναντι τοῦ ἡλίου θεμένων ὧν αἱ ἀκτίνες παραλλήλας τῷ τῆς παραβολῆς ἄξονος προπίπτουσαι καὶ ἀνακλασθεῖσαι κατὰ ἐν τοῦ ἄξονος σημείου ἀλλήλαις συμβάλλουσι κλπ. Αἱ οὕτως πίπτουσαι ἀκτίνες τὴν μεγίστην ἔχουσι καταφλεγκτικὴν δύναμιν, καὶ ἐν ταῖς παραλλήλαις μετὰ τὴν ἀνάκλασιν τηλικαύτη ἐνυπάρχει θερμομαντικὴ δύναμις, ὅστε δύναται καταφλέγειν τὰ εὐφλέκτα σώματα· ὅσον ξύλινα πλοῖα δι' εὐφλέκτου ὕλης, ὡς εἰκόσ, ἀλειμμένα κλπ.

Καὶ Πρόκλος ὁ περιφημὸς νεοπλατωνικὸς ἢ διάδοχος ἐπιζληθεῖς, Κωνσταντινουπολίτης, οὕτω δοκεῖ μοι κατέκρινε τὸν στόλον τοῦ Οὐίταλιανῶν πλησίον τοῦ Βυζαντίου.

Οἱ Ἕλληνες τοῦ 1821 οἱ διὰ τῶν πυρφόρων κατακαύσαντες τὸν ὀθωμανικὸν στόλον δὲν ἐπράξαν ἄλλο εἰμὴ ἐτελειοποίησαν τὰ πυρφόρα τῶν προγόνων ἡμῶν τῶν ὁμοίων χρῆσιν ἐπιόουν καὶ αὐτοὶ οὐκ ὅμοιος ὡς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τοῦ 1821, οἵτινες ἐχειρίσθησαν τὰ πυρφόρα τῶν μετὰ μείζονος ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, ὡς τοῦτο γνωστὸν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀπαιτῶν κειμένων (Θουκιδ. 7. 53). Ὑστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων... δυοῖν δὲ δεούσας εἶχουσιν οἱ Συρακούσιοι καὶ ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν, καὶ τοὺς ἀνδρας πάντας ἀπέκτειναν.

Καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς ἐμπροσθα βουλόμενοι ὀκνάδα παλαιῶν κληματίδων καὶ δαδὸς γεμίσαντες (ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος οὐριος) ἀφείσαν τὴν ναῦν πῦρ ἐμβαλλόντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δεισάντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντιμηχανήσαντό τε σβεστήρα κωλύματα καὶ παύσαντες τὴν φλόγα καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν ὀκνάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν.

Ὁ Ἀριανὸς περιγράφων τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀναφέρει οὖν τοῖς ἄλλοις τὰ κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως καθ' ἣν οἱ Τύριοι πρὸς τὰ μηχανικὰ ἔργα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀντιμηχανώμενοι τοιάδε. Ναῦν ἰσπαγωγὸν κληματίδων τε ξηρῶν καὶ ἄλλης ὕλης εὐφλέκτου ἐμπλήσαντες, δύο ἰστούς ἐπὶ τῇ πρῶτῃ καταπηγνύουσιν ἐς ὅσον μακρότατον, ὡς φορητὸν τε ταύτη καὶ δάδας ὄσας πλείστας δέξασθαι.

πρὸς δὲ πίσσαν τε καὶ θεῖον καὶ ὅσα ἄλλα ἔς τὸ παρακαλέσαι μεγάλην φλόγα ἐπὶ ταῦτα ἐπεφορήσαν. Παρέτειναν δὲ κεραιὰν διπλὴν ἐπὶ τοῖς ἰστούς ἀμφοτέροις καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξήρτησαν ἐν Λέβησιν ὅσα ἐπιχρυσθέντα ἢ ἐπιβληθέντα ἐπιβληθέντα ἐπὶ μέγα τὴν φλόγα ἐξάψαι ἐμελεον. Ἐρματὰ τ' ἐς τὴν πρύμναν ἔθεσαν, τοῦ ἐξᾶραι εἰς ὕψος τὴν πρῶταν, πιεζομένης κατὰ πρύμναν τῆς νεῆς. Ἐπειτα ἄνεμον τηρήσαντες ὡς ἐπὶ τὸ χῶμα ἐπιφέροντα, ἐξάψαντες τριήρεσι τὴν ναῦν κατ' οὐρον εἶκον· ὡς δὲ ἐπέλαζον ἤδη τῷ χῶματι καὶ τοῖς πύργοις, πῦρ ἐμβαλλόντες εἰς τὴν ἕλην καὶ ὡς βιαιότατα ἄρα τοῖς τριήρεσιν ἐφελκύσαντες τὴν ναῦν, ἐνσειούσιν ἄκρῳ τῷ χῶματι· αὐτοὶ δὲ οἱ ἐν τῇ νηί, καομένης ἤδη

ἐξενήσαντο οὐ χαλεπῶς. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ φλόξ πολλὴ ἐνέπιπτε τοῖς πύργοις, καὶ αἱ κεραιαὶ περιπλασθεῖσαι ἐξέχεον ἐς τὸ πῦρ ὅσα ἐς ἔξωμιν τῆς φλογὸς παρεσχεύαστο.

Ὁ πόλεμος ταῦν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ ἢ ἀμιλλὰ μηχανικῆς διανοίας. Εὐτυχῶς ἀμφοτέρων ἐπροικίσθημεν, ποιήσωμεν χρῆσιν τούτων ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Τὴν δε τὴν συμβουλήν ἀπευθύνομεν τοῖς νέοις Ἀξιωματικοῖς τῆς θαλάσσης· ὅπως ἐν εἰρήνῃ μὲν ἐργάζωνται ὡς ὁ Ἀρχιμήδης καὶ ὁ Πρόκλος καὶ μηχανήματα ἐπινοῶσιν, ἐν πολέμῳ δὲ ναυμαχῶσι ὡς ὁ Θεμιστοκλῆς, Κανάρης, καὶ Μιαούλης.

ΑΘΑΝ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
Νομομηχανικός

ΙΩΑΝ. Χ. ΤΖΟΒΕΝΗ

Καθηγητὸς τῆς Γυμναστικῆς ἐν τῷ Λυκείῳ «Κορνή»

ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΕΝ ΣΟΥΗΔΙΑ ΚΑΙ Η ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ

Ἐν Σουηδία πᾶς πολίτης ἡλικίᾳ ἔχων, γράφει ὁ Lefebure ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Educatlon Physique en Suède», ὑποχρεοῦται νὰ κατιστήσῃ ἑαυτὸν ἱκανὸν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος του. Ἔνα προσηκόντα εἰς τὸ εὐγενὲς καὶ ἰερώτατον τοῦτο καθήκον ἡ νεολαία καὶ προπαρασκευάζεται διὰ τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, ἥτις δεικνύεται ἀνεπαρκῆς διὰ τὴν μόρφωσιν τελείων στρατιωτῶν, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Σχολείου στρατιωτικῶς ἐκπαιδευμένη κατ' ἀπόφασιν τῆς (Σουηδικῆς) Κυβερνήσεως, ἐπιφελουμένης οὕτω τοῦ θαυμαστοῦ δώρου, ὅπερ κέρχεται ἡ νεότης νὰ μανθάνῃ ἅμα τελομένη. Πρὸς τοῦτο εἰδικὰ ἀσκήσεις διδάσκονται εἰς τὰ σχολεῖα τῆς τε κατωτέρας καὶ τῆς μέσης ἐκπαιδύσεως, διαρκούσαι ἔξ μὲν ἐβδομάδας ἐν τοῖς ἡλικίᾳς σχολείοις δώδεκα δὲ ἐν τοῖς Ἀυκείοις. Ὁ χειρισμὸς τῶν ὀπλων, ἀπλοῖ ἡλικίᾳς ἀρμαῖς τάξεως καὶ κυρίως ἡ σκοποβολὴ ἀποτελοῦσι τὴν βᾶσιν τῆς τοῦ πολέμου στρατιωτικῆς ἐν τοῖς σχολείοις ἀγωγῆς, δι' ἣν ταῦτα εἶναι ἐφωδιασμένα διὰ Μουσκέτων (ἦτοι παλαιῶν ὀπλων τοῦ ἵππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ) καὶ ἀπυρομαχικῶν καὶ νέων πολεμικῶν ὀπλων διὰ τὴν μετ' ἐλατιωμένης γομώσεως σκοποβολῆς. Ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις οἱ διδάσκαλοι ἐκτελοῦσι συγχρόνως καὶ χρῆν στρατιωτικῶν γυμναστικῶν τῶν μαθητῶν αὐτῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἀξιωματικοῦ, ἐνῶ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς μέσης ἐκπαιδύσεως ὁ καθηγητὴς τῆς Γυμναστικῆς (σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Σουηδία οἱ πλείστοι τῶν καθηγητῶν τῆς Γυμναστικῆς εἶναι ἀξιωματικοὶ) βοηθούμενος ὑπὸ τινῶν ὑπαξιωματικῶν διευθύνει τὴν στρατιωτικὴν τῶν μαθητῶν ἐκπαίδευσιν.

Οἱ μικροὶ Σουηδόπαιδες διατρέπουσιν εἰς τὴν μετ' ἡλατιωμένης γομώσεως καὶ ἀπὸ μικρᾶς ἐπομένως ἀποστάσεως σκοποβολῆν, δι' ἣν δεικνύουσι μέγα διαφέρον, εἰδεῖθι τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης σκοποβολῆς ἐνταῦθα ἀμέσως ἀντηληπτὰ αὐτοῖς. Ἐνῶ αἱ εἰς 100, 200 καὶ 300 μέτρα ζπιτυχία μόνον διὰ σημειωτῶν γινώσκονται. Οἱ Σουηδοὶ κατενόησαν τὴν ἀναμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὅτι μόνον, ὅταν ἀπὸ τοῦ 12 ἢ 14 ἔτους τὸ πολὺ ἀρχίξῃ ἡ σκοποβολικὴ ἀσκήσις εἶναι δυνατόν νὰ περιλαμβάνῃ ὁ στρατὸς δεινὸς σκοπευτῆς. Τοῦτο δ' ἄλλως τε διδάσκει καὶ ἡ πείρα. Πάντες οἱ εἰς ἐπιτήδευσιν, ἀπαιτοῦν δεξιότητα, διατρέψαντες, ἤρξαντο ἀσχοῦμενοι ἀπὸ τοῦ 10—14 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Τὴν σπουδαιότητα τῆς διὰ τῶν σχολείων ἐπιτυγχανομένης προπαιδείας τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδύσεως πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν συντονώτερον τὴν ἤδη ἀρξαμένην πρὸς διάσπασιν τῆς σκοπευτικῆς δεξιότητος παρ' ἡμῶν ἐργασίαν, ἰδούμενοι, ὅπου εἶναι δυνατόν δημοσία καὶ ἰδιωτικά σκοπευτήρια, τελούσιν ἀγῶνας τακτικώτατα καὶ διδάσκοντες τὸν λαὸν τὰ ἀρχαῖα καὶ τὴν πολεμικὴν ἀξίαν τῆς σκοπευτικῆς ἱκανότητος. Αὐστραχῶς ἡ παγκόσμιος ἀδελφωσις εἶναι ἕνερον ἀπραγματοποίητον ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, διὰ τοῦτο εἰμὲθα ἠναγκασμένοι νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν φροντίδα πρὸς ἀπόκτησιν τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πόθων καὶ νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν φιλικτῆν πατρίδα ἀπειλουμένην.

Ἐν τῶν μέσων τούτων, ὅπερ, ὡς λέγει ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Ρόμπερτς πρέπει νὰ καταστή

θεσμός εθνικός και συμπλήρωμα της εθνικής ανατροφής είναι ή σκοπευτική δεινότης. Απαραιτητον βεβαίως είναι να γνωρίζη ο στρατιώτης, ότι έχει ανά χείρας τέλειον όπλον, εις ό δύναται να έχη έμπιστοσύνην· άλλ' ή έμπιστοσύνη αυτή, όσον αξιόλογος και αν ύποιεθής, δεν δύναται να έμβάλη εις αυτήν ιδέαν, ότι είναι και καλός σκοπευτής. Ανάγκη λοιπόν ό στρατιώτης να ασκηθής επαρκώς εις την σκοποβολήν· πρώτον μόν χάριν έαυτού, είτα δέ διά την μεγάλην σπουδαιότητα, ήν έχουσι εν τή μάχη τα πυρά εν γένει και μάλιστα τα του πεζικού. Ο στρατηγός Schneegans όρθότατα λέγει, ότι «πλησιάζει πολύ εις την αλήθειαν ό βεβαίως, ότι εν τώ πολέμω τα πυρά ύποφασίζουσι, περι πάντων». Έκ των εν τοις νεωτέροις δέ πολέμοις χρησιμοποιούμενων πυρών σημαντικώτερα είναι διά τα φονικά αυτών αποτελέσματα τα του πεζικού, όπως φαίνεται εκ των κατά τον Γαλλογερμανικόν πόλεμον του 1870—71 άπωλειών, ών τα 90 ο)ο όφείλονται εις τα πυρά του πεζικού, τα δέ 9 ο)ο εις τα του πυροβολικού και 1 ο)ο εις άλλα μέσα. Ίσως αι πρόοδοι του πυροβολικού και τα φονικά αποτελέσματα των ταχυβόλων μεταβάλλωσι τα αποτελέσματα των πυρών του πεζικού, άτινα ως έπίστευον θά έμετριάζοντο, κατόπιν των γενομένων τροποποιήσεων εις την τακτικήν των μαχών δι' άντικαταστάσεως της πυκνής τάξεως δι' άραιάς τοιαύτης. Τα γνωστά όμως αποτελέσματα του Ρωσοϊαπωνικού πολέμου, καθ' όν οι έμπόλεμοι μετεχειρίσθησαν την νέαν τακτικήν δεν έδωσαν αναλογίας πολύ διαφερούσας των του 1870 ως δεικνύει ό επόμενος πίναξ. Άπώλειαι προξενηθείσαι ύπό των πυρών του πεζικού 85 ο)ο. Έκ τούτων δείκνυται ότι ουδέποτε τα πυρά του πεζικού θά άπολέσωσι την σπουδαιότητα αυτών εν πολέμω. Δεν άρκεί όθεν ή τελειότης του όπλου, πλην ταύτης προσαπατείται και ό δεξιός του όπλου χειρισμός· «οιαδήποτε και αν είναι ή ύπεροχή του όπλου, λέγει ό στρατηγός Lamiroux, ό μέλλον να χρησιμοποιήση πυρά εν τή μάχη όφείλει να έχη ύπό τας διαταγάς του ήσκημένους σκοπευτάς». Δεν πρέπει δέ να νομίζη τις ότι εν τή μάχη θά σκοπεύη κατά σωρών, διότι κατά την διάρκειαν ταύτης επικρατεί ή άραιά τάξις, άκριβώς διά την εύθυβολίαν των νεωτέρων όπλων και τηλεβόλων και την τυχότητα της βολής αυτών. Έπειδή τέλος ή άκαπνος πυρίτις επιτρέπει να όραται εύκρινώς ό αντίπαλος, διά τούτο ό δεξιός σκοπευτής, όστις θά διατηρήση την ψυχραιμίαν του και θά δυνηθής να έξακριβώση τα αποτελέσματα της βολής αυτού και να διορθώση αυτήν, θά αισθανθής αυξανόμενην πρό των

επιτυχιών της βολής του την πεποίθησίν του την ύνατάρα ταύτην της ύπεροχής. Άλλά δύναται τις να άντιτάξη εις ταύτα, ότι ό σκοπευτής εν τή μάχη δεν θά δυνηθής να σημειώση τας αυτάς επιτυχίας, ως επιτυχάνει επί στόχου χαρτί-νου. Είς ταύτα άπαντώμεν, ότι ό σκοπευτής ό συνειδημένος να λαμβάνη καλήν στάσιν, να εύρίσκη εύκόλως την σκοπευτικήν γραμμήν και να διατηρή αυτήν και να πυροβολή χωρίς να διαταράττη την σκοπεύσιν, είναι σχεδόν βέβαιος ότι και εν αυτή τή άκμή της μάχης θά κάμη τό αυτό αυτομάτως, σχεδόν άκουσίως, διότι ή έξις καταντά δευτέρα φύσις, διό δεν εγκαταλείπει ήμās και κατ' τας ζωηροτάτας συγκινήσεις. Πρέπει όθεν να μανθάνη ό στρατιώτης να σκοπεύη ως οίόν τε άριστά διά του όπλου του. Άλλά τούτο δεν δύναται να κατορθώση άνεν της γνώσεως των αρχών της σκοπεύσεως της γνώσεως του όπλου και των ιδιοτήτων αυτού και δι' άσκήσεως πολυχρονίου.

Η διά την εν τή σκοποβολή επιτυχίαν αναγκαία πεποίθησις του στρατιώτου εις έαυτόν και τό όπλον πρέπει να είναι συνειδητή και να ιροέρχεται εκ βαθείας γνώσεως παντός, όπερ δύναται να παραγάγη αυτήν.

Πάντα ταύτα όμως δεν είναι δυνατόν να επιτευχθώσι κατά τον χρόνον της θητείας του στρατιώτου. Διό νομίζω ότι πρέπει ή σκοπευτική άσκησις των μαθητών, ήν επαγγέλλεται διά του 9 άρθρου αυτού ό περι γυμναστικής νόμος του 1899 διά τους μαθητάς των τριών ανωτέρων τάξεων των σχολείων της Μέσης Έκπαιδεύσεως να έπεκταθής και επί των Δημοτικών Σχολείων διά τους μαθητάς τους έχοντας ήλικίαν ανωτέραν των 11 ή 12 ετών και να καθιερωθής ή άσκησις αυτή ως μέρος ύποχρεωτικών της σωματικής άγωγής, παρασκευάζουσα τους μαθητάς διά την μέλλουσαν στρατιωτικήν θητείαν (όρα και την σκοπευτικήν άσκησιν του έθνους ύπό Γ. Δροσίνη εν σελ. 12).

Πρός δέ τούτοις εύχομαι, ίνα κατά τό παράδειγμα των Σουηδών και συμφώνως τή γνώμη της Κυβερνήσεως, (καθ' ήν ή εν τοις όπλοις άσκησις των νέων πρέπει να άρχηται από του 16ου έτους της ήλικίας αυτών), εν ταις ανωτέρας τάξεσι των Γυμνασίων και των λοιπών σχολείων της Μέσης Έκπαιδεύσεως προς τή κατ' άτομον σκοπευτική άσκήσει διδάσκωνται και οι άπλοστάτοι και αναγκαιότατοι έλιγμοί, οτινες είναι άπαραίτητοι διά την λήψιν των διαφόρων θέσεων του πυροβολούντος και την εκ τούτων κατ' άτομον και εν συνόλω άσκησιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΖΟΒΕΝΗΣ Δ: Φ.

Καθηγητής της Γυμναστικής εν τώ Λυκείω Κοραΐς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

Καθηγητού της Άνωτέρας Φυσικής εν τώ Έθνικώ Πανεπιστημίω

Η ΡΑΔΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μεθ' όλας τας μακράς και έπισταμένας έρεύννας επί του πρωτεύοντος αίτιου, έξ ου προέρχεται ή λαματική δύναμις των διαφόρων μεταλλικών υδάτων, δεν δυνάμεθα μέχρις ήμερον να καθορίσωμεν μετά βεβαιότητος τον τρόπον της ενεργείας των και εις πολλά έξ αυτών και εις τι όφείλεται κατ' αυτήν.

Άμφισβητούνται πάσαι αι προταθείσαι εξηγήσεις ως προς τον τρόπον της επιδράσεώς των.

Αί θεραπευτικά ιδιότητες των άρκούντως μεταλλικών υδάτων δύναται να άποδοθώσι βεβαίως εις την χημικήν σύνθεσίν των. Αι ταύτην είναι δυνατόν να διαχωρίσωμεν τας πηγάς εις φαρμακολογικάς ομάδας έντελώς ώρισμένας. Προκειμένου όμως περι υδάτων πολυόλιγαν μεταλλικών, των καλουμένων άπροσδι-

οριστων, είναι λίαν δύσκολον να παράσχη τις ένδειξεις ώρισμένας τόσοσν ως προς τό αίτιον της λαματικής δυνάμεώς των, όσον και ως προς τον τρόπον της ενεργείας των. Τα ύδατα ταύτα είτε λαμβάνονται έσωτερικώς, είτε χρησιμοποιούνται εις λουτρά, επιφέρουσιν αποτελέσματα όλως διάφορα του όμοίως χρησιμοποιουμένου κοινού ύδατος.

Πού δέον να άποδοθής ή λαματική δύναμις της εν χρήσει μακράς σειράς των άπροσδιορίστων υδάτων;

Η μάλλον επικρατούσα γνώμη είναι, ότι αι άνεξήγητοι ιδιότητες των υδάτων τούτων όφείλονται εις την ραδιοενέργειαν ή άκτινεέργειαν και εις την παρουσίαν των καλουμένων σπανίων ή εύγενών άερίων.

Η έξήγησις όμως αυτή δεν στηρίζεται επί βεβαίων επιστημονικών γεγονότων όσον άφορά την επίδρασιν των εύγενών άερίων· καθόσον άγνωσόμεν τελείως τας φυσιολογικάς ιδιότητας αυτών και έπομένως ουδέν σχετικόν δυνάμεθα να συμπεράνωμεν.

Δεν συμβαίνει όμως τό αυτό ως προς την άκτινεέργειαν. Γνωρίζομεν ήδη, ότι τό ράδιον ως και ή εκπομπή του, περι ών θά διαλάβωμεν περαιτέρω, επιδράσει σοβαρώς επί του όργανισμού. Τα μέχρι τούδε έκτελεσθέντα πειράματα, αν και σχετι-

κώς άνεπαρκή, απέδωκαν αποτελέσματα λίαν σπουδαία από θεραπευτικής άπόψεως. Είμεθα ήδη πεπεισμένοι περι της μεγάλης επιδράσεως των διαφόρων άκτινεεργών ούσιών επί των βιολογικών φαινομένων. Έπομένως είναι όρθόν να ύποθέσωμεν, ότι ή άκτινεέργεια των μεταλλικών υδάτων δύναται να θεωρηθής ως αίτία της λαματικής δυνάμεώς των.

Υπάρχουσιν ήδη πολλά παραδείγματα, δι' ών ύποστηρίζεται ή θεωρία της άκτινεεργείας. Τα θεσμá ύδατα του Gastein (Αυστρία) είναι

Ο κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ

εκ τῶν ἀπροσδιόριστων. Ἐν τούτοις ἡ θεραπευτική δύναμις αὐτῶν εἶναι ἀνεγνωρισμένη καὶ ἀναμφισβήτητος καὶ ὅλως διάφορος, τῆς ἐπιτυγχανομένης διὰ τοῦ κοινοῦ θερμοῦ ὕδατος. Τὰς ιδιότητας τῶν ὑδάτων τοῦ Gastein δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξηγήσωμεν διὰ τῆς χημικῆς συστάσεώς των. Ἴδου ὅμως οὐ ἀποκαλύπτονται ἐσχάτως ὡς ἐξόχως ἀκτινερογὰ. Τὸ αὐτὸ παρατηρήθη καὶ εἰς πλείστα ἄλλα ὕδατα ἀπροσδιόριστα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθη ἀκτινερογία κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον μεγάλη.

Ὅλως ἐσχάτως ἐκτελοῦνται καὶ πειράματα δι' ὕδατος, τὸ ὁποῖον κατέστη τεχνητῶς ἀκτινερογόν. Τὰ ἀποτελέσματα παραμένουσιν εἰσέτι ἀμφίβολα. Κατὰ τινὰς τὸ τοιοῦτον ὕδωρ, χρησιμοποιούμενον εἰς λουτρά, οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ ἀρθρῶν παθήσεων καὶ τῶν σπινθηρῶν αὐτῶν τοῦθ' ὅπερ ῥυθόλως συμφωνεῖ πρὸς ἄλλας ἐρεῦνας. Τὸ αὐτὸ ὕδωρ, λαμβανόμενον ἐσωτερικῶς, προὐκάλεσε, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἐρευνητῶν, ἀποτελέσματα λίαν εὐχάριστα εἰς τὰς ἐν λόγῳ παθήσεις.

Τὰ πειράματα ταῦτα πολλαπλασιάζονται νῦν οὕτως, ὥστε ὑπάρχει ἐλπίς ταχέως νὰ διευκρινηθῶσιν ἐν τῶν σχετικῶν ζητημάτων. Ὁπωσδήποτε πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν θετικὸν κέκτηται ἢ Ἐπιστήμη.

Οὕτως ἡ θεωρία τῆς ἀκτινερογίας, ἂν καὶ φαίνεται λογικὴ καὶ παρέχει διέξοδον εἰς τὴν δυσχερῆ θέσιν τοῦ ἐπιστήμονος, δὲν εἶναι ὅμως εἰσέτι καὶ ἀναμφίβολος. Ἀπαιτοῦνται ἀκόμη πολλὰ πειράματα ὅπως τεθῆ αὕτη ἐκτὸς πάσης συζητήσεως.

Ἐν γένει τὰ ζητήματα τῆς υδρολογίας εἶναι εἰσέτι λίαν σκοτεινὰ καὶ διέπονται μᾶλλον ὑπὸ τῆς πείρας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ συστηματοποιηθῆ ἢ ἐπιστημονικῆ ἐρευνα τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, ὅπως ἐξαχθῆ ἡ ἀσφαλὲς καὶ ἀναμφισβήτητον.

Εἶναι ἀνάγκη ἢ χημικὴ ἀνάλυσις τῶν ὑδάτων νὰ καταστῆ αὐστηροτέρα καὶ εὐρύτερα. Νὰ περιληφθῆ ἢ ἐξέτασις τῶν ζητημάτων τῶν σχετικῶν πρὸς τὰ ἰόντα, τὰ προσερχόμενα ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν στερεῶν οὐσιῶν, ὡς καὶ ἢ τῶν ἐγγενῶν ἀερίων, τῶν ὁποίων ἢ παρουσία, ὡς θὰ ἴδωμεν, στενωδῶς συνδέεται μετὰ τῆς ἀκτινερογίας. Ἡ ἐρευνα δὲ τῆς τελευταίας δέον νὰ θεωρηθῆ ἀπαραιτήτος.

Η ΑΚΤΙΝΕΡΟΓΙΑ

Τὸ ράδιον, ἀνεκαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ Curie, ἔχει ὡς γνωστὸν ιδιότητα: ὅλως ἐξαιρετικῶς ἐκπέμπει ἀκτίνες, αἱ ὁποῖαι διέρχονται διὰ οὐσιῶν ἀδικορῶν, ὡς ὁ χάρτης ἢ λεπτὰ φύλλα μεταλλικά, προκαλοῦσι τὸν φθορισμὸν σωμάτων τινῶν καὶ ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν. Σώματα ἠλεκτρισμένα χάνουσι τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν εἴτε ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν ἀκτίνων τοῦ ραδίου, εἴτε τιθέμενα ἐντὸς αἵρος, δι' οὗ προηγουμένως διήλθον αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ.

Αἱ ἀκτίνες, αἱ ἐμπεμπόμεναι ὑπὸ τοῦ ραδίου εἶναι τριῶν εἰδῶν καὶ παρίστανται διὰ τῶν γραμμάτων α, β, γ. Αἱ ἀκτίνες α συνίστανται ἀπὸ ἐλάχιστα σώματα, ἠλεκτρισμένα θετικῶς, ἐνῶ αἱ ἀκτίνες β ἀποτελοῦνται ἀπὸ σώματα πολὺ μικρότερα τῶν προηγουμένων καὶ ἠλεκτρισμένα ἀρνητικῶς. Τέλος αἱ ἀκτίνες γ εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἀκτίνες τοῦ Ρέντγεν.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀκτίνων τούτων τὸ ράδιον εἶναι ἢ πηγὴ ἐκπομπῆς τινος, ἢ τις εἶναι ἀνάλογος πρὸς ἀτμὸν ἐλαχίστης ἐλαστικῆς δυνάμεως καὶ ἢ ὁποῖα συμπεκνύεται εἰς 1500 κάτωθεν τοῦ μηδενός. Ἡ ἐκπομπὴ αὕτη εἶναι φωτεινὴ, κέκτηται ἐπίσης ἀκτινερογίαν, ἀκολουθεῖ τὸν νόμον τοῦ Μαριόττου καὶ ἐν γένει ἔχει πολλὰς ιδιότητας τῶν αερίων. Ἡ ἀκτινερογία τῆς ἐκπομπῆς ἐλαττοῦται ταχέως, ἀναγομένη εἰς τὸ ἡμισυ ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν. Μία τῶν σπουδαιότερων ιδιοτήτων τῆς ἐκπομπῆς εἶναι, ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ μετατρέπεται εἰς τὸ εὐγενές ἀέριον τὸ κλούμενον ἥλιον. Ὡς γνωστὸν, τὸ ἀέριον τοῦτο εὐρίσκεται εἰς πλείστας μεταλλικὰς πηγὰς.

Τὴν ιδιότητα τῆς ἀκτινερογίας εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτήσωσι καὶ ἄλλα σώματα, ὡς μέταλλα, ξύλα, χάρτης, ὕδωρ, ἀρκεῖ νὰ τεθῶσιν ἐπὶ τινὰς ὥρας πλησίον τοῦ ραδίου. Ἡ ἀκτινερογία τῶν σωμάτων τούτων ἀξάνει μὲν ἐφ' ὅσον μένουσιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ραδίου, ἐλαττοῦται ὅμως ταχέως μετὰ ταύτην.

Τὸ ράδιον δὲν εἶναι τὸ μόνον ἀκτινερογόν σῶμα. Τὸ οὐράνιον, τὸ θόριον, τὸ ἀκτίνιον καὶ ἄλλα παρουσιάζουσιν ιδιότητας ὁμοίας πρὸς τὰς τοῦ ραδίου. Πάντα ὅμως τὰ ἀκτινερογὰ ταῦτα σώματα δὲν ἔχουσιν ἀπολύτως ὁμοίας ιδιότητας.

ΑΚΤΙΝΕΡΟΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Οὕτω ἀπὸ τὸ οὐράνιον λείπει ἢ ἐκπομπή, τὴν ὁποῖαν ἐν τούτοις παρέχει τὸ ἀκτίνιον. Ἐπίσης αἱ διάφοροι ἀκτίνες τοῦ ραδίου δὲν ἐκπέμπονται ὁμοίως ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀκτινερογῶν σωμάτων.

ΣΠΟΥΔΗ ΤΗΣ ΑΚΤΙΝΕΡΟΓΙΑΣ

Ἐἶδμεν ἤδη, ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ραδίου καὶ τῶν ἄλλων ἀκτινερογῶν οὐσιῶν, σῶμα ἠλεκτρισμένον χάνει τὸν ἠλεκτρισμὸν του. Ἐπίσης, ἐὰν ἐπὶ σῶμα ἠλεκτρισμένου διαβιβασθῆ ἀήρ, ὅστις προηγουμένως ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀκτινερογῶν οὐσιῶν, τὸ σῶμα τοῦτο χάνει τὸν ἠλεκτρισμὸν του. Διὰ πολλῶν πειραμάτων ἀπεδείχθη, ὅτι αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι ἢ ἐξῆς:

Ἐν τῷ αέρι, ὅστις εὐρίσκεται πλησίον ἀκτινερογῶν οὐσιῶν, σχηματίζονται, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τούτων, μικρὰ σώματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα εἶναι ἠλεκτρισμένα θετικῶς καὶ ἄλλα ἀρνητικῶς. Τὰ σώματα ταῦτα εἶναι ἢ αἰτία, ἔνεκα τῆς ὁποίας τὰ ἠλεκτρισμένα σώματα χάνουσι τὸν ἠλεκτρισμὸν των. Διότι, ὅταν τὸ ἠλεκτρισμένον σῶμα εὐρεθῆ ἐντὸς τοῦ τοιοῦτοτρόπως ἠλεκτρισμένου αἵρος, τὰ σώματα τούτου, πίπτοντα ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐξουδετεροῦσι τὸν ἠλεκτρισμὸν του. Ἐννοεῖται, ὅτι ἐκ τῶν δύο εἰδῶν σωμάτων, μόνον τὰ ἠλεκτρισμένα ἀντιθέτως πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ σώματος, καθόσον τὰ ἄλλα ἀπωθοῦνται ὑπ' αὐτοῦ (*).

Ἡ ιδιότης αὕτη τῶν ἀκτινερογῶν οὐσιῶν, χρησιμεύει σήμερον πρὸς σπουδὴν τῆς ἀκτινερογίας των. Διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἠλεκτρισμοῦ σώματος τινος δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν οὐ μόνον ἐὰν οὐσίαι τις εἶναι ἀκτινερογῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ μετρήσωμεν τὴν ἀκτινερογίαν αὐτῆς. Πρὸς τοῦτο χρησιμοποιεῖται συνήθως τὸ κοινὸν ἠλεκτροσκόπιον. Τὸ ὄργανον τοῦτο ἀφοῦ βαθμολογηθῆ (ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω) καὶ ἠλεκτρισθῆ, τίθεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀκτινερογίας. Ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀποκλίσεως τῶν φύλλων του ἐντὸς ὠρισμένων ὥρων προδίδει τὴν παρουσίαν τῆς ἀκτινερογίας καὶ τὸν βαθμὸν αὐτῆς.

(*) Τὰ σώματα προσέρχονται ἐκ τῆς ὑποδιαιρέσεως τῶν μορίων τοῦ αἵρος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀκτινερογῶν οὐσιῶν. Εἰς ἕκαστον θετικὸν σωματίον ἀντιστοιχεῖ καὶ ἢ ἀρνητικὸν τοῦ ὁποίου ἢ μᾶζα εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς τοῦ ἀτόμου.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ μεταλλικοῦ ὕδατος πλείστων πηγῶν ἀπέδειξεν, ὅτι τοῦτο εἶναι συνήθως ἀκτινερογόν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον. Ἡ νέα αὕτη ιδιότης τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων ἔδωκεν ἀφορμὴν ὅπως ἀποδοθῆ ἢ ἰαμακτικὴ δύναμις τῶν εἰς ταύτην, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν. Τοιοῦτοτρόπως σήμερον ἢ ἐρευνα τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς χημικῆς συστάσεως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀκτινερογίας των, ὅστις θεωρεῖται ἐκ τῶν πρωτεύοντων καὶ ἀπαραιτήτων στοιχείων.

Πρὸς μέτρησιν τῆς ἀκτινερογίας ὕδατος τινος μεταλλικοῦ, πρέπει νὰ συλλεχθῶσιν ἐπιμελῶς τὰ αέρια, τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ ὕδατι, διότι ἢ ἐκπομπὴ εἶναι ἢ συνήθως αἰτία τῆς ἐνεργείας ταύτης. Ἐν τούτοις σπανιώτατα παρατηρήθη, ὅτι τὸ ὕδωρ περιεῖχεν ἐν διαλύσει καὶ ἕχνη ραδίου. Εἶναι πιθανόν, ὅτι τὰ ὕδατα, διερχόμενα διὰ στοιμάτων τῆς γῆς, περιεχόντων οὐσίαις ἀκτινερογῶς, παραλαμβάνουσιν ἐκπομπὴν των, ἢν καὶ φέρουσι μεθ' ἐχυτῶν κατὰ τὴν ἐξοδὸν των ἐκ τῆς πηγῆς.

Ἡ ἀκτινερογία τῶν ὑδάτων, ἢ ὀφειλομένη εἰς μόνον τὴν ἐκπομπὴν, ἐκλείπει ταχέως. Τούτωντιον, ἐὰν καὶ ἐλάχιστα ἕχνη ραδίου περιέχονται ἐν τῷ ὕδατι, ἢ παρουσία αὕτη ἀναγνωρίζεται εὐκόλως, ἐκ τοῦ ὅτι ἢ ἀκτινερογία τοῦ ὕδατος διατηρεῖται ἐπὶ μακρόν.

Ἐκ τῶν γενομένων πειραμάτων κατεδείχθη, ὅτι ἢ ἀκτινερογία ὕδατος τινος, ἢ ὀφειλομένη εἰς τὴν ἐκπομπὴν, ἐλαττοῦται κατὰ τὸ ἡμισυ μετὰ τέσσαρας ἡμέρας. Εἰς ἐκάστην παρελεύσιν τεσσάρων ἡμερῶν ἢ ἀκτινερογία εἶναι τὸ ἡμισυ τῆς ὑπαρχούσης ἐν ἀρχῇ τοῦ χρόνου τούτου. Οὕτω μετὰ παρελεύσιν π. γ. 12 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀντλήσεως ὕδατος τινος ἢ ἀκτινερογία του γίνεται τὸ 1/8 τῆς ἀρχικῆς. Τοῦτο δύναται, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐπακλήθευσιν τοῦ χρόνου τῆς ἀντλήσεως τῶν ἐν φιάλαις ἢ ἄλλοις δοχείοις πωλουμένων μεταλλικῶν ὑδάτων, ὅταν εἶναι γνωστὴ ἢ ἐν τῇ πηγῇ ἀκτινερογία αὐτῶν.

Ἡ ἐρευνα τῆς ἀκτινερογίας ὕδατος τινος γίνεται συνήθως ὡς ἐξῆς. Λαμβάνεται ποσότης

ἐξ αὐτοῦ ὠρισμένη, ἢ ὅποια ἀναταράσσεται ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐντὸς δοχείου κλειστοῦ μετὰ ποσότητός τινος ἀέρος. Ὁ ἀὴρ οὗτος διαβιβάζεται κατόπιν εἰς τὸ ἠλεκτροσκόπιον, τὸ ὅποσον ἔχει προηγουμένως ἠλεκτρισθῆ. Ἐὰν τὸ ὕδωρ εἴνε ἀκτινενεργόν, τὸ ἠλεκτροσκόπιον ὑψίσταται ἀνάλογον ἀπώλειαν ἠλεκτρισμοῦ, ὑποδεικνύουσαν

τὸν βαθμὸν τῆς ἀκτινενεργείας τοῦ ὕδατος.

Οἱ φυσικοὶ μετροῦσι τὴν ἀκτινενεργεῖαν συνήθως εἰς μονάδας ἠλεκτροστατικᾶς $N=110^8$.

Εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα παρέχομεν τὴν ἀκτινενεργεῖαν ἐνίων ζένων μεταλλικῶν ὑδάτων ὡς καὶ τὰς ποσότητας τῶν σπανίων ἢ εὐγενῶν ἀερίων αὐτῶν.

ΤΟΠΟΣ	ΠΗΓΗ	Θερμοκ.	Ἀκτινενεργεῖα τοῖς 100	Ἡλιον τοῖς 100	Σπάνια αέρια τοῖς 100	Διοξειδ. ἀνθρακ. τοῖς 100	Αζωτον τοῖς 100	Ὁξυγόνον τοῖς 100	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ
Maizières (Cote d'or)	—	40	7,4	5,340	6,390	0,30	92,45	0,86	ἀλιτουχα
Grisy (Saône-e.-Loire)	Sourced'Ys	24	33,8	2,080	3,360	—	—	—	καὶ θειοῦχα
"	No 2	45	44,1	—	—	—	—	—	"
Bourbon-Lancy	Le Lymbe	55,8	10,3	1,840	3,040	2,80	91,96	2,20	"
Saint-Honoré (Nièvre)	—	51	1,0	0,910	2,080	—	97,92	—	θειοῦχα ἀλκαλικά
Luxuel (Haute-Saône)	Bains des Dames	42	6,2	0,870	2,090	0,83	97,96	—	ἁλροσδιόριστον
"	Grand Bain	51	2,5	0,770	2,110	1,60	96,25	—	"
Plombières (Vosges)	No 3	51	31,9	0,292	1,780	—	98,20	—	"
"	Vanquelin	70	55,0	0,258	2,030	—	94,50	3,70	"
"	No 5	59	30,8	0,104	1,650	0,21	97,75	—	"
Gastein (Autriche)	Gratenbü Ker	31	396,0	0,169	1,350	—	97,25	1,40	"
Bains les Bains (Vosges)	Grande Source	49	17,6	0,198	1,240	—	94,07	4,96	"
Sabins Moutières (Savoie)	—	35	3,3	0,210	0,770	36,70	62,54	—	"
Eaux-Chaudes (Basses Pyrenées)	Esquiritte	35	3,3	0,140	1,430	—	98,57	—	ἀλατοῦχα
Caldellas (Portugal)	—	32	18,4	0,017	1,160	—	96,40	2,44	θειοῦχα ἀλκαλικά
Vichy	Celestins	14	1,0	—	0,015	98,85	1,13	—	ὀξυανθρακικά
"	Grande Grille	12	1,0	—	0,108	85,70	14,19	—	ἀλκαλικά
Spa (Belgique)	Tonnelet	10	1,0	0,064	0,279	84,25	15,29	—	ὀξυανθρακικά
Aix-les-Bains	Alun	—	16,0	—	—	—	—	—	σιδηροῦχα

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταδείκνυται, ὅτι ὁ συντελεστὴς τῆς ἀκτινενεργείας τῶν ὑδάτων διαφέρει πολύ. Τὰ τοῦ Gastein ἔχουσι 396 μονάδας, ἐνῶ ἄλλα ὡς τὰ τοῦ Vichy μολίς μίαν καὶ μόνον, ἥτις εἶναι ποσότης μηδαμινή. Ὡς ἀκτινενεργὰ θεωροῦνται τὰ ὕδατα, τὰ ἔχοντα ἀκτινενεργεῖαν οὐχὶ μικροτέραν τῶν τριῶν μονάδων καὶ ἐν γένει μείζονα τῆς τῶν τρεχόντων ὑδάτων πύσεως. Κατὰ ταῦτα τὰ ὕδατα τοῦ Vichy δὲν εἶνε ἀκτινενεργά. Παρατηρήθησαν δὲ καὶ μεταλλικά ὕδατα, ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰσθητῆς ἀκτινενεργείας.

Η ΑΚΤΙΝΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τὸν περελθόντα μῆνα Ἰούλιον συνέστη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ κ. Α. Δαμβέργη καθηγητοῦ τῆς Φαρμακευτικῆς Χημείας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τοῦ κ. Τ. Κομνηνοῦ ὑψηλοῦ τοῦ τῆς Χημείας καὶ ἡμῶν πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἀκτινενεργείας τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τῆς Αἰδηψοῦ, τῆς Ἰπάτης, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κυλλήνης καὶ τῶν Μεθάνων.

Πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων ἡσχολή-

θησαν ἀπὸ δεκαετίας εἰς τὴν ἐρευναν τῆς ἀκτινενεργείας τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τῆς Ἑλλάδος, οὐδεμίαν ὅμως δημοσίευσιν ἐπιστημονικὴν ἐγένετο μέχρι σήμερον ὑπ' αὐτῶν, ἀν καὶ περῆλθον πολλὰ ἔτη. Ἀποτελέσματά τινα, γνωσθέντα διὰ τινῶν ἡμερησίων φύλλων, ἀποδεικνύονται ἐκ τῶν*γενομένων ἐρευνῶν μας ὡς ἀνακριβῆ, τοῦθ' ὅπερ ἀποδίδομεν ἀφ' ἐνός εἰς τὴν κακὴν ἐκλογὴν τοῦ χρησιμοποιηθέντος ὄργανου καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μὴ εἰδικότητα τῶν ἐρευνητῶν. Οὕτω ἐχαρακτήρισθησαν ὡς ἀκτινενεργὰ ὕδατα ὅπως τὰ τῆς Κυλλήνης, τὰ ὅποια ἡ ἐρευνα ἀπέδειξεν, ὅτι δὲν εἶναι ἀκτινενεργά:

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ὑπουργείου μετέβη ἐπιτοπίως καὶ ἐξήτασε τὰ ὑποδειχθέντα μεταλλικά ὕδατα κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον 1909. Ἡ μέθοδος, ἣν ἠκολούθησε κατὰ τὰς ἐρεῦνας ταύτας εἶναι ἀκριβῶς ὁμοία πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ H. W. Schmidt.

Τὸ ἠλεκτροσκόπιον, δι' οὗ ἐγένοντο αἱ παρατηρήσεις, εἶναι συστήματος ἐπίσης Schmidt λίαν ἐπιμελῶς κατασκευασμένον καὶ μεγάλης εὐπαθείας. Τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ τὴν

περιγραφὴν τοῦ ὄργανου παρέχομεν ἀμέσως κατωτέρω.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ

Ἡλεκτροσκόπιον τοῦ Schmidt.—Τὸ ὄργανον τοῦ Schmidt ἀποτελεῖται κυρίως ἐκ τοῦ ἠλεκτροσκόπιου E (σχ. 1) καὶ μεταλλικοῦ τινος δοχείου Z, τὸ ὅποσον εὐρίσκεται ἄνωθεν ἐκείνου. Τὸ ἠλεκτροσκόπιον φέρει μεταλλικὸν ραβδίον, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν κατώτερον ἡμισυ εὐρίσκεται ἐν τῷ μεταλλικῷ περιβλήματι E, τὸ δὲ ἀνώτερον ἡμισυ εἰσέρχεται ἐν τῷ μεταλλικῷ δοχείῳ Z. Ἐπὶ τοῦ κατωτέρου ἡμίσεος τοῦ ραβδίου κρέμαται λεπτότατον φυλλίδιον ἀργιλίου (ἀλουμινίου) δυνάμενον νὰ λάβῃ διαφόρους ἀποκλίσεις ὅταν τὸ ραβδίον ἠλεκτρίζεται. Κατὰ τὰς μεταφορὰς τὸ φυλλίδιον τοῦ ἀργιλίου προφυλάσσεται διὰ κινητῆς μεταλλικῆς παρειᾶς, προσαρμολομένης ἐπὶ τοῦ ραβδίου οὕτως, ὥστε μεταξὺ αὐτῶν νὰ μὲνη κατάλληλον κενὸν διὰ τὸ φυλλίδιον.

Τὸ δοχεῖον Z εἶναι κυλινδρικὸν καὶ φέρει δύο μικροὺς σωλήνας, δι' ὧν συγκοινωνεῖ τὸ ἐσωτερικόν του μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄνωθεν τοῦ δοχείου ἔχει προσαρμολοθῆ σφαιρικὴ ἀεροστάθμη διὰ τὴν ὀριζοντίωσιν τοῦ ὄργανου.

Αἱ ἀποκλίσεις τοῦ φυλλιδίου παρατηροῦνται διὰ μικροσκοπίου μετὰ μικρομετρικῆς κλίμα-

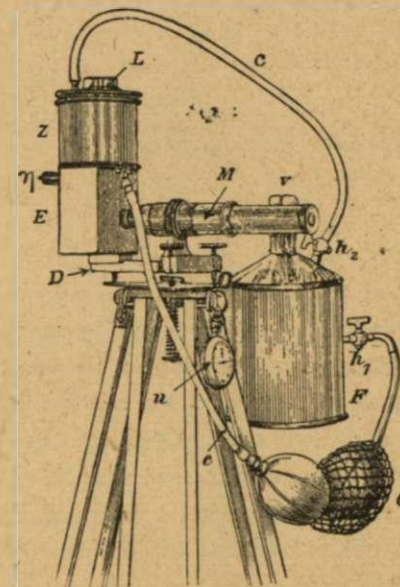
κατωτέρου περιβλήματος E, κλειόμεναι δι' ὑαλίνων πλακιδίων ἐπιτρέπουσι τὴν διὰ τοῦ μικροσκοπίου παρατήρησιν τοῦ φυλλιδίου. Ἡ διάμετρος τῶν ὀπῶν εἶναι λίαν μικρὰ, διὸ τὸ φυλλίδιον τότε μόνον παρατηρεῖται, ὅταν λάβῃ τὴν κατάλληλον ἀποκλίσιν, ὅπως εὐρεθῆ ἐν τῷ ὀπτικῷ πεδίῳ τοῦ μικροσκοπίου μεταξὺ τῶν δύο ὀπῶν.

Ἡ θέσις τοῦ φυλλιδίου ἐπὶ τῆς κλίμακας καθορίζεται μετ' ἀκριβείας τῇ βοήθειᾳ μικροῦ τεμαχίου λεπτοτάτου νήματος ἐκ χαλαζίου, προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ ἄκρου του. Ἡ παρατήρησις γίνεται ἐπὶ τῆς τομῆς τοῦ νήματος τοῦ φυλλιδίου μετὰ τινος ὀριζοντίας γραμμῆς, ὑπαγωγῆς κατὰ μῆκος τῆς κλίμακας. Τὸ νῆμα πρέπει νὰ φάνεται καθαρῶς ἐν τῷ ὀπτικῷ πεδίῳ καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας ὑποδιαίρεσεις τῆς κλίμακας. Ἐὰν τοῦτο δὲν συμβαίνει, δεόν εἶτε νὰ ρυθμισθῇ τὸ μικροσκόπιον, εἶτε νὰ στραφῇ καταλλήλως περὶ κατακόρυφον ἄξονα τὸ ραβδίον, ἐξ οὗ κρέμαται τὸ φυλλίδιον.

Ἡ ἠλεκτρισίς τοῦ ραβδίου γίνεται τῇ βοήθειᾳ μεμονωμένου μεταλλικοῦ σύρματος, ἡ στερεωμένου ἐπὶ τοῦ περιελάμματος τοῦ E καὶ κεκαμμένου οὕτως, ὥστε διὰ μικρᾶς στροφῆς νὰ δύναται νὰ ἐρχῆται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ραβδίου. Μετὰ τὴν ἠλεκτρισίν τούτου, τὸ σύρμα στρέφεται ἀντιθέτως καὶ φέρεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ περιβλήματος.

Τὸ ἠλεκτροσκόπιον, ἠλεκτρίζομενον καὶ ἀφιέμενον εἰς ἑαυτό, χάνει βραδέως τὸν ἠλεκτρισμόν του, τοῦθ' ὅπερ καταφάνεται ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον βραδείας πτώσεως τοῦ φυλλιδίου, καὶ τοῦτο ἄνευ παρουσίας ἀκτινενεργῶν οὐσιῶν. Ἡ πτώσις αὕτη τοῦ φυλλιδίου καλεῖται φυσικὴ πτώσις τοῦ ὄργανου. Ἐννοεῖται ἐκ τούτου, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ὑψίσταται ἀκτινενεργεῖα, δεόν ἐκ τῆς παρατηρουμένης πτώσεως νὰ ἀφαιρεθῆ ἡ φυσικὴ πτώσις, ἵνα τοιουτοτρόπως εὐρεθῆ ἢ εἰς μόνον τὴν ἀκτινενεργεῖαν ὀφειλομένην. Πρὸς τοῦτο πρὸ πάσης ἐργασίας καθαρίζεται καλῶς ἡ φυσικὴ πτώσις τοῦ ὄργανου.

Διὰ τὴν παρατήρησιν τῆς ἀκτινενεργείας τῶν ὑδάτων τὸ ὄργανον ἔχει ἐφοδισθῆ διὰ δοχείου F μετὰ ἀπὸ 0 ἕως 10. Δύο ἀντικείμενα ὀπὰὶ τοῦ μεταλλικοῦ γνωστῆς χωρητικότητος. Τὸ δοχεῖον

Σχ. 1

κος ἀπὸ 0 ἕως 10. Δύο ἀντικείμενα ὀπὰὶ τοῦ

τούτο δύναται νὰ τεθῆ εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ χώρου Z τοῦ ἠλεκτροσκοπίου διὰ δύο σωλήνων ἐξ ἐλαστικοῦ κόμματος C καὶ C καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς ἀποτελεῖ φυσητήρα. Τὸ δοχεῖον F φέρει δύο στρόφιγγας ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφαρμύζονται τὰ ἄκρα τῶν δύο ἐλαστικῶν σωλήνων, αἵτινες ἀπολήγουσιν εἰς τοὺς σωλήνας τοῦ δοχείου Z. Τὸ δοχεῖον F κλείεται ἀνωθεν ἀεροστεγῶς.

Διὰ τὴν παρατήρησιν τῆς ἀκτινενεργείας στερεῶν οὐσιῶν τὸ ὄργανον ἔχει ἐφοδισθῆ διὰ μικροῦ δισκοειδοῦς δοχείου, τοποθετουμένου περὶ τὸ ἀνώτερον τμήμα τοῦ ραβδίου. Τὸ κυλινδρικὸν δοχεῖον F, δύναται νὰ ἐκκοχλωθῆ καὶ νὰ ἀφαιρηθῆ τελείως.

Διὰ τὴν ἠλεκτρικὴν στήλην ἐκ μεγάλου ἀριθμοῦ στοιχείου (100 καὶ ἄνω), εἴτε μικρὸν κυλινδρικὸν ραβδίον ἐξ ἐβονίτου, διαμέτρου ὀλίγων χιλιοστῶν καὶ μήκους 15 περίπου ἐκτοστῶν. Τὸ ραβδίον τοῦτο ἠλεκτρίζεται, τριβόμενον ἐπὶ μαλλίνου ὑφάσματος.

Ἡ παρατήρησις γίνεται εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τοῦ ὁποίου ἐλάχιστον μὲν ἀλλ' ἀρκετὸν μέρος εἰσέρχεται διὰ τῶν μικρῶν ὀπῶν τοῦ μεταλλικοῦ περιβλήματος τοῦ ἠλεκτροσκοπίου, τῶν κεκαλυμμένων διὰ ὑάλων. Ἐννοεῖται, ὅτι μεγαλύτερα ἐλευθέρως διόδος εἰς τὸ φῶς καὶ δὴ εἰς τὰς μικροῦ μήκους κύματας ἀκτίνες, δέον νὰ ἐμποδίζηται, καθόσον αὐταὶ δύναται νὰ προκλήσωσι πτώσιν, καθιστῶσαν τὰς μετρήσεις ἀμφιβόλους.

Εἰς τὰς μετρήσεις ἐκτάκτου ἀκριβείας καὶ εὐπαθείας νομίζομεν προτιμώτερον νὰ χρησιμοποιεῖται φλόξ διὰ νατρίου καὶ ἡ παρατήρησις νὰ γίνεται ἐπὶ τῶν ραβδώσεων συμβολῆς, τῶν σχηματιζομένων περὶ τὸ ἐκ χαλαζίου νήμα. Τὸ μικροσκοπίον τότε πρέπει νὰ ἔχῃ μεγένθυσιν ἄνω τῶν 100 καὶ νὰ δύναται νὰ πλησιάζῃ ἀρκούντως εἰς τὸ ἠλεκτροσκοπίον. Ἡ μέθοδος αὕτη δύναται νὰ μετρηθῆ καὶ τὰς ἐλάχιστας πτώσεις καὶ εἶναι λίαν χρήσιμος, ὅταν τὸ φυλλίδιον ἔνεκα λίαν εὐνοικῶν περιστάσεων ἔχει φυσικὴν πτώσιν πρακτικῶς μηδὲν καὶ ἡ σπουδαζομένη ἀκτινενέργεια εἶναι λίαν ἀσθενής.

ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ποσότης ἑνὸς λίτρου ἐκ τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν

ὑδάτος τίθεται ἐν τῷ δοχείῳ F, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀντλησίν του ἐκ τῆς πηγῆς. Μετὰ ταῦτα κλείομεν ἀεροστεγῶς τὸ δοχεῖον F, καὶ εἴτα κινούμεν αὐτὸ βιβίως ἐπὶ δύο λεπτά τῆς ὥρας περίπου οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ ἀνατραχθῆ μετὰ τῆς ποσότητος τοῦ ἐν τῷ δοχείῳ ἀέρος.

Ἀμέσως κατόπιν ἠλεκτρίζομεν τὸ ἠλεκτροσκοπίον. Ἡ ἐργασία αὕτη δύναται νὰ γίνῃ εἴτε διὰ στήλης ἐκ πολλῶν στοιχείων (συνήθως ἄνω τῶν 100), εἴτε διὰ τῶν γνωστῶν μεθόδων, τῶν βραδύζομένων ἐπὶ τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ διὰ τριβῆς τεμαχίου συνήθως ἐβονίτου. Ἡ πρώτη μέθοδος ἠλεκτρίσεως εἶναι λίαν εὐχερῆς καὶ γίνεται, ὡς γνωστὸν, δι' ἐνώσεως τοῦ ἑνὸς τῶν ἐλευθέρων πόλων τῆς στήλης μετὰ τοῦ μοχλοῦ ἢ τοῦ ὄργανου τῆ βοήθειᾳ σύρματος, μεμονωμένου. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου ταύτης προϋποθέτει καλὴν κατάστασιν τῆς στήλης, τοῦθ' ὅπερ δὲν συμβαίνει πάντοτε· ἡ στήλη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀλλοιοῦται καὶ παρουσιάζει σὺν τῷ χρόνῳ πολλὰς δυσχερεῖας ἰδίως δι' ἐργασίας, γινομένης οὐχὶ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἀλλ' ἐπιτοπίως εἰς τὰς πηγὰς.

Πραγεμένου περὶ ἐργασιῶν, καθ' ἃς τὰ ὄργανα μεταφέρονται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ τὰ μέσα ἐπισκευῆς τῶν ὄργάνων ἐλλείπουσιν, εἶναι προτιμώτερον ἢ ἠλεκτρίσις τῶν ἠλεκτροσκοπιῶν νὰ ἐκτελεῖται διὰ τῆς δευτέρας μεθόδου. Ἀλλὰ καὶ αὕτη, ὅπως γίνεται συνήθως, παρουσιάζει ἐλαττώματα πολὺ σοβαρώτερα τῆς πρώτης. Οὕτω κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ ἠλεκτρίσις διὰ τριβῆς ἀπαντᾷ πολλὰς δυσχερεῖας, ὡς ἐκ τῆς ὑγρασίας, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐκφεύγει εὐκόλως ἐκ τῶν διαφόρων σωμάτων. Ἐκτὸς τούτου ὅμως καὶ ὅταν εἰσέτι ὁ καιρὸς εἶναι ξηρὸς ἢ ἠλεκτρίσις εἴτε δι' ἐπιδράσεως εἴτε δι' ἐπαφῆς τοῦ ἠλεκτρισμένου ἐβονίτου ἐπὶ τοῦ μοχλοῦ ἢ εἶναι δυσχερὲς νὰ κατορθωθῆ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὸ φυλλίδιον τοῦ ἠλεκτροσκοπίου νὰ εὑρίσκηται ἐντὸς τοῦ μικροῦ σχετικῶς ὀπτικοῦ πεδίου τοῦ μικροσκοπίου. Συνήθως τὸ φυλλίδιον σχηματίζει γωνίαν εἴτε μείζονα, εἴτε μικροτέραν τοῦ δέοντος, τοῦθ' ὅπερ προκλεῖ ἀπώλειαν χρόνου εἰς τὰς παρατηρήσεις οὐχὶ σμικρὰν καὶ ταῦτοχρόνως καθιστᾷ ταῦτας λίαν ἐπιπόνους.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν τελευταίων τούτων δυσχερειῶν ἐσκέφθη νὰ χρησιμοποιήσω τὴν ἐπομένην ιδιότητα τοῦ ἐβονίτου καὶ ἐν γένει τῶν δυσηλεκτραγωγῶν σωμάτων. Ὁ ἐβονίτης, τριβόμενος ἠλεκτρίζεται, ὡς γνωστὸν, εἰς μόνον τὰ σημεῖα, εἰς ἃ προσετρίβη καὶ ὁ ἠλεκτρισμὸς του παραμένει μόνον εἰς τὰ σημεῖα ταῦτα. Ἐὰν δὲ ὁ ἐβονίτης ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τινος σώματος π. χ. μεταλλικοῦ χάνει τὸν ἠλεκτρισμὸν μόνον τῶν σημείων, τὰ ὁποῖα ἐφάπτονται τοῦ σώματος. Διὰ τῶν ιδιοτήτων τούτων δυνάμεθα οὐ μόνον νὰ ἠλεκτρίσωμεν τὸ ἠλεκτροσκοπίον, ἀλλὰ καὶ νὰ δώσωμεν εἰς τὸ φυλλίδιον οἰκνδήποτε ἀπόκλισιν ἐπιθυμοῦμεν.

Πρὸς τοῦτο τρίβομεν πρῶτον ὀλίγον τὸν ἐβονίτην, διὰ μαλλίνου ὑφάσματος καὶ εἴτα φέρομεν τὸ ἐν τῶν ἄκρον του (προτιμώτερον τὸ πλησίον τῆς χειρὸς μας) εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ μοχλοῦ ἢ τοῦ ὄργανου. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ ἐβονίτης παρέχει νῦν εἰς τὸ ἠλεκτροσκοπίον τὸν ἠλεκτρισμὸν, ὅστις εὑρίσκητο εἰς τὰ σημεῖα του, τὰ ἐφαπτόμενα τοῦ μοχλοῦ ἢ. Ἀλλ' ἡ ποσότης αὕτη τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶναι λίαν μικρὰ καὶ παρέχει ἀπόκλισιν τοῦ φυλλιδίου ἐλαχίστην. Ἐὰν νῦν, διατηροῦντες τὴν ἐπαφὴν τοῦ ἐβονίτου, σύρωμεν τοῦτον ἐπὶ τοῦ μοχλοῦ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τούτου καὶ ἄλλα σημεῖα τοῦ ἐβονίτου, ἢ ἀπόκλισις τοῦ φυλλιδίου θὰ καταστῆ μεγαλύτερα, καθόσον θὰ προστεθῆ καὶ νέα ποσότης ἠλεκτρισμοῦ. Ὅταν αὕτη καταστῆ ἀρκετὴ, τὸ φυλλίδιον ἐμφανίζεται εἰς τὸ ὄριον τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου καὶ δύναται νὰ σχηματίσῃ ἀπόκλισιν οἰκνδήποτε, ἢτοι νὰ συμπέσῃ μεθ' οἰκνδήποτε ὑπιδιαιρέσεως τῆς κλίμακος, ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ ἐξακολουθήσωμεν προσθέτοντες ἠλεκτρισμὸν, καθ' ὃν τρόπον ὑπεδείξαμεν προηγουμένως.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἠλεκτρίσεως τοῦ ἠλεκτροσκοπίου, ἐφαρμοσθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, παρέσχε λαμπρὰ ἀποτελέσματα, καθόσον καὶ εὐχερῶς ἐγένετο ἡ ἐργασία καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ὄργάνων δὲν ἐπεβαρύνετο καὶ εὐχερῶς ἐγένετο ἡ ἐργασία καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ὄργάνων δὲν ἐπεβαρύνετο καὶ οὐδὲν ἐλάττωμα, ὡς ἐν τῇ περιπτώσει τῶν στήλων, παρουσίασεν ὁ ἐβονίτης καὶ τέλος, ὅπερ σπουδαϊότατον, ἡ ἐργασία ἐτελεῖτο ταχύτερα.

Κατόπιν τίθεται εἰς συγκοινωνίαν τὸ δοχεῖον F, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει τὸ πρὸς ἐξέτασιν ὕδωρ, μετὰ τοῦ χώρου Z τοῦ ἠλεκτροσκοπίου καὶ διὰ τοῦ ἐλαστικοῦ φυσητήρος διαβιβάζομεν τὸν ἀέρα τοῦ δοχείου F εἰς τὸν χώρον τούτου Z, ἢ μᾶλλον ἀναμιγνύομεν τὸν ἀέρα τῶν δύο χώρων F καὶ Z.

Ἐὰν τὸ ὕδωρ εἶναι ἀκτινενεργὸν παρατηρεῖται συνήθως, καθ' ὃν χρόνον λειτουργεῖ ὁ φυσητήρ, πτώσις τοῦ φυλλιδίου, ἢ ὁποῖα εἶναι ταχύτερα τῆς μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἀναμίξεως παρατηρουμένης. Τὴν λειτουργίαν τοῦ φυσητήρος διακόπτομεν μετὰ 10 ἕως 15 δευτέρωλεπτα.

Νῦν τὸ ὄργανον ἀφίσταται εἰς ἑαυτὸ καὶ ὁ παρατηρητὴς παρακολουθεῖ διὰ τοῦ μικροσκοπίου τὴν πτώσιν τοῦ φυλλιδίου, μετρῶν ταῦτοχρόνως τὸν χρόνον, ὅστις προέρχεται κατὰ τὰς μεταβάσεις ἐκείνου ἀπὸ τινος ὑποδιαιρέσεως τῆς κλίμακος εἰς ἄλλην. Συνήθως παρατηρεῖται ἡ πτώσις, ἢ ἀντιστοιχοῦσα εἰς ἐκάστην παρέλευσιν ὠρισμένου χρόνου π. χ. 15 λεπτῶν τῆς ὥρας. Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ὁ χρόνος οὗτος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ταχύτητος τῆς πτώσεως τοῦ φυλλιδίου, ἢτοι ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀκτινενεργείας τοῦ ὑδάτος. Διὰ λίαν ταχείας πτώσεις λαμβάνεται χρόνος πολὺ μικρὸς, ἐνῶ τούναντίον συμβαίνει διὰ βραχείας πτώσεις.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΚΤΙΝΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν παρατηρηθεισῶν πτώσεων δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν ἀκτινενέργειαν τοῦ ἐξετασθέντος ὑδάτος. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀνάγκη τὸ ἠλεκτροσκοπίον νὰ βαθμολογηθῆ.

Βαθμολογία τοῦ ἠλεκτροσκοπίου. — Τὸ ἠλεκτροσκοπίον θεωρεῖται βαθμολογημένον, ὅταν γνωρίζωμεν ἐκάστη ἀπόκλισιν τοῦ φυλλιδίου εἰς ποῖον δυναμικὸν ἀντιστοιχεῖ. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερεῖας θεωρητικὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ παράσχωμεν τὸν τρόπον, καθ' ὃν δυνάμεθα νὰ βαθμολογήσωμεν τὸ ὄργανον.

Ἡ βαθμολογία τοῦ ἠλεκτροσκοπίου δὲν παρουσιάζει οὐδεμίαν δυσχερείαν καὶ γίνεται συνήθως εἰς τὸ ἐργαστήριον. Πρὸς τοῦτο θέτομεν εἰς συγκοινωνίαν διὰ σύρματος τὸν μοχλὸν M τοῦ ἠλεκτροσκοπίου μετὰ τοῦ ἑνὸς τῶν πόλων στήλης π. χ. 100 στοιχείων, τῆς ὁποίας ὁ ἔτε-

ός πόλος συγκοινωνεί μετά τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἡλεκτροσκόπιον ἠλεκτρίζεται καὶ τὸ φυλλίδιον ἵσταται εἰς ὠρισμένην ὑποδιαίρεσιν τῆς κλίμακος. Σημειοῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν στοιχείων τῆς στήλης ὡς καὶ τὴν ρηθεῖσαν ὑποδιαίρεσιν τῆς κλίμακος. Μετὰ τοῦτο αὐξάνομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν στοιχείων τῆς στήλης π.χ. κατὰ 1 καὶ ἐκτελοῦμεν νέαν παρατήρησιν, ὅτε θὰ ἔχωμεν νέαν ἀπόκλισιν τοῦ φυλλιδίου μεγαλύτεραν, ἀντιστοιχοῦσαν εἰς νέαν ὑποδιαίρεσιν τῆς κλίμακος. Διὰ πολλῶν τοιούτων παρατηρήσεων δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν πόσα στοιχεία τῆς στήλης μ.κ. πρέπει νὰ λάβωμεν, ἵνα ἔχωμεν ἀπόκλισιν τινα ὠρισμένην τοῦ φυλλιδίου. Τὸ ὄργανον τότε εἶναι βαθμολογημένον, καθόσον γνωρίζομεν καὶ τὰ ἀντιστοιχοῦντα δυναμικά.

Πράγματι ἐάν π.χ. 2 βόλτ εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ δυναμικοῦ μεταξύ τῶν δύο πόλων ἐκάστου στοιχείου τῆς στήλης, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χρησιμοποιηθέντων ἐκάστοτε στοιχείων θὰ ἔχωμεν τὴν ἀντιστοιχοῦσαν διαφορὰν τοῦ δυναμικοῦ, λαπλασιάζοντες τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐπὶ τὸ 2.

Ὡς παράδειγμα ἔστω ὁ ἐπόμενος πίναξ βαθμολογίας τοῦ ὄργανου τοῦ Schmidt :

Ἀριθμὸς στοιχείων	Διαφορὰ δυναμικοῦ εἰς βόλτ	Ἀπόκλισις
103	206	0,30
104	208	0,80
105	210	1,60
106	212	2,30
107	214	2,95
108	216	3,65
109	218	4,35
110	220	5,10
111	222	5,90
112	224	6,80
113	226	7,70
114	228	8,70
115	230	9,95

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν πόσα βόλτ γάνει τὸ ὄργανον, ὅταν καταπίπτῃ ἐκ τίνος ὑποδιαίρεσεως εἰς ἄλλην ἔνεκα τῆς ἀκτινεργείας. Ἀντὶ ὅμως τοῦ προηγουμένου πίνακος προτιμᾶται ἡ κατασκευὴ καμπύλης, λαμβανομένων τῶν μὲν ἀποκλίσεων ἐπὶ τίνος ἄξονος, τῶν δὲ διαφορῶν τοῦ δυναμι-

κοῦ ἐπὶ ἑτέρου ἄξονος καθέτου τῶ προηγουμένου.

Ἰπολογισμὸς τῆς ἀκτινεργείας. Ὁ ἵπολογισμὸς τῆς ἀκτινεργείας ἐν τῇ ἐκτεθείσῃ μεθόδῳ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τύπου :

$$i = \frac{CAV}{300}$$

ὅστις δίδει τὴν ἔντασιν i τοῦ ρεύματος.

Εἰς τὸν τύπον τοῦτον τὸ V παριστᾷ τὸ δυναμικὸν εἰς βόλτ κατὰ δευτερόλεπτον, τὸ C τὴν ἠλεκτροχωρητικότητα τοῦ ὄργανου καὶ τὸ A ὑπολογίζεται ἐκ τῆς ἐξισώσεως :

$$\frac{1000}{W} \left[\frac{a1+a2+a3}{a3} + \left(1 + 0,25 \frac{W}{a1} \right) \right] V = AV$$

ἐνθα $a1, a2, a3$ εἶναι αἱ χωρητικότητες τοῦ μέρους τοῦ δοχείου F , τὸ ὅποιον δὲν καταλαμβάνει τὸ ἐξετάζομενον ὕδωρ, τῶν ἐλαστικῶν σωλῆνων καὶ τοῦ ἄνωθεν τοῦ ἠλεκτροσκοπίου κυλινδρικοῦ χώρου, λαμβανόμενα εἰς κυβικὰ ἕκαστά. Τὸ W εἶναι ὁ ὄγκος τοῦ πρὸς ἐξέτασιν ὕδατος.

Ὡς τιμὴν τοῦ V λαμβάνομεν τὸν μέσον ὄρον τῶν τιμῶν, τῶν ἀντιστοιχοῦσων εἰς τὰς διαφόρους πτώσεις, τὰς παρατηρηθείσας ἐπὶ τινι χρόνον π.χ. ἐπὶ 4—5 ὥρας.

Ἐπὶ τῇ βάσει τούτων δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὴν ἀκτινεργείαν εἰς μονάδα $N=i \cdot 10^3$ ἠλεκτροστατικάς.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ἡ ἐξέτασις τῆς ἀκτινεργείας τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, ὡς καὶ τῶν ὑδάτων πόσεως τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κυλλήνης, τῶν Μεθάνων, τῆς Αἰδηψοῦ καὶ Ἰπάτης, ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἔδωκε τὰ ἀποτελέσματα, τὰ περιεχόμενα εἰς τοὺς ἐπομένους πίνακας, εἰς οὓς προσετέθησαν καὶ τὰ συστατικά, ληφθέντα ἐκ προγενεστέρων ἀνκλύσεων τοῦ κ. Α. Δαυβέργη.

ΛΟΥΤΡΑΚΙ

Ἐξητάσθησαν :

1). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ πόσεως, οὗτινος ἡ πηγὴ εἶνε υελοφρακτος.

2). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ πόσεως ἐκ τῆς πηγῆς ἢν χρησιμοποιεῖ ἡ ἐταιρεία τῶν ὑδάτων.

3). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ λούσεως ἐκ τῆς δημοτικῆς πηγῆς Β.

4). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ λούσεως ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ μηχανοστασίου μὴ θερμοκθῆν.

5). Τὸ πόσιμον ἐπιτραπέζιον ὕδωρ ἐκ τοῦ νέου δημοτικοῦ φρέατος ληφθέν.

6). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ ἐκ τοῦ λουτήρου τῶν λουτρῶν πολυτελείας (θερμ. 35,6 ε.)

7). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ λούσεως ἐκ τῆς πηγῆς Δ ληφθέν.

8). Τὸ πόσιμον ἐπιτραπέζιον ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος Οἰκονόμου.

Καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τῆς ἐν Λουτρακίῳ ὀλιγοημέρου διαμονῆς ἡμῶν ἐξετελέσαμεν πολ- λάκις καὶ κατὰ διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας ἐξέτασιν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων ὑδάτων.

Λουτράκιον

Ἀἰθ. ἀριθ.	Προέλευσις ἐξετασθέντος ὕδατος	Φύσις ἐξετασθέντος ὕδατος	ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ				Θερμοκρασία	Ἀκτινεργεία $N=i \cdot 10^3$
			Στερε. ὑπόλειμ.	Ἰσχυρ. φασκ. γάλακ.	Χλωρ. καὶ σίδηρος	Ἄλλοι		
1	Πόσεως ἰαματικόν	Ἀλκαλικόν	1,86	0,10	1,00	31	33,0	
2	» Ἐταιρείας	»					33,0	
3	Λούσεως Β	»					31,4	
4	» Μηχανοστασίου	»					86,3	
5	Πόσιμον ἐπιτραπέζιον	πόσιμον					3,6	
6	Λουτήρων πολυτελείας	ἄλκαλικόν				35,6	37,4	
7	Λούσεως Α	»					11,4	
8	Πόσιμον Οἰκονόμου	»					8,5	

ΚΥΛΛΗΝΗ

Ἐξητάσθησαν :

1). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ τῆς κυρίας πηγῆς, ληφθέν ἐκ τοῦ ὑπὸ τὸ ὑπόστεγον τῆς ἐταιρείας τῶν ὑδάτων εὐρισκομένου σιδηροῦ ἀγωγῶ σωλῆνος.

2). Τὸ ὕδωρ τῆς πλησίον τοῦ ὑποστέγου εὐρισκομένης μικρᾶς πηγῆς καλουμένης ἀλλοκίης.

3). Τὸ ὕδωρ ἐπιτραπέζιον πόσεως.

Κυλλήνη

Ἀἰθ. ἀριθ.	Προέλευσις ἐξετασθέντος ὕδατος	Φύσις ἐξετασθέντος ὕδατος	ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ				Θερμοκρασία	Ἀκτινεργεία $N=i \cdot 10^3$
			Στερε. ὑπόλειμ.	Ἰσχυρ. φασκ. γάλακ.	Χλωρ. καὶ σίδηρος	Ἄλλοι		
1	Κυρίας πηγῆς	Θειοῦχον	2,550000	0,029		25,5	1,0	
2	Ὑδατος ἀλκαλικοῦ	»	—	—			0,5	
3	Ὑδατος πόσιμου	πόσιμον	—	—			0,5	

ΥΠΑΤΗ

Ἐξητάσθησαν :

1). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ τοῦ μεγάλου κρουνοῦ, εὐρισκομένου εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ὑποστέγου τοῦ κρατήρος.

2). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ τοῦ μικροῦ κρουνοῦ, εὐρισκομένου εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ αὐτοῦ ὑποστέγου καὶ παραπλευρῶς τοῦ κρουνοῦ.

3). Τὸ ἐπιτραπέζιον ὕδωρ πόσεως.

4). Τὸ ὕδωρ πόσεως ἐπιτραπέζιον ὅπως τὸ 3

ἀλλὰ ληφθέν προσφάτως ἐκ τῆς πηγῆς.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὀλιγοημέρου διαμονῆς ἐγένοντο πλείυτεραι εἰς διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας.

Ἐγένετο πρὸς τούτοις πολλάκις ἡ θερμομέτρησης τοῦ κρατήρος καὶ τοῦ ὕδατος τῶν λουτήρων καὶ εὐρέθη, ὅτι μὲ ὄλην τὴν μακρὰν ὑπὲρ τὰ 100 μ. διαχέτευσιν ἡ θερμοκρασία παραμένει σταθερά. Ἐπίσης ἐγένετο ποσοτικὸς τοῦ ὕδροθείου προσδιορισμὸς καὶ εὐρέθη 0,009

Ἰπάτη

Ἀἰθ. ἀριθ.	Προέλευσις ἐξετασθέντος ὕδατος	Φύσις ἐξετασθέντος ὕδατος ἢ ἀερίου	ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ				Θερμοκρασία	Ἀκτινεργεία $N=i \cdot 10^3$
			Στερε. ὑπόλειμ.	Ἰσχυρ. φασκ. γάλακ.	Χλωρ. καὶ σίδηρος	Ἄλλοι		
1	Μεγάλου κρουνοῦ	Θειοῦχον	5,550000	0,009	1,202	34,0	0,8	
2	Μικροῦ κρουνοῦ	»					0,7	
3	Πόσεως ξενοδοχείου	πόσιμον					0,7	
4	» ἐκ τῆς πηγῆς	»					8,1	

ΜΕΘΑΝΑ

δοχείου Σταματοπούλου.

2). Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ τῆς πηγῆς τοῦ δημο-

Ἐξητάσθησαν :

1). Τὸ πόσιμον ἐπιτραπέζιον ὕδωρ τοῦ ξενο-

μοσίου.

3). Το πόσιμον ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος Καρ-
σταμάτη.

4). Το ἰαματικὸν ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς Παπα-
ματθαίου.

Μεθάνων

Αἰθ. ἀριθ.	Προέλευσις ὕδατος	Φύσις ὕδατος	ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΚΥΡΙΟΔΗ			Θερμο- κρασία	Ἀκτινε- έργεια N—10 ³
			Στερο- κόκκ. ο/100	Ἐλευθ. θινόν ο/100	Ἄνθρ. ἀπὸ καύθ.		
1	Πόσεως ξενοδοχείων	πόσεως					1,2
2	Πηγῆς Δημισίου	θειοῦχον	38,9	0,01		31,0	0,8
3	Πόσεως καταστημάτων	ἀλκαλικὸν	1,46		0,99	22,1 ⁰	1,2
4	Πηγῆς Παπαματθαίου	θειοῦχον	38790	0,015	0,744		0,8

ΑΙΔΗΨΟΣ

Ἐξετάσθησαν :

1). Ἡ θερμὴ δημοτικὴ πηγὴ ἢ τροφοδοτοῦσα τοὺς παλαιούς δημοτικούς λουτήρας (θερμοκρασία 69ο ε.). Τὸ ὕδωρ ἐλήφθη ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς ἀποκαλυφθέντος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τοῦ ὁχετοῦ.

2). Τὸ ψυχρὸν ἰαματικὸν ὕδωρ ἐκ τῶν ψυγείων τοῦ Δήμου θερμ. 33,6ο ε.

3). Τὸ ὕδωρ τῶν παλαιῶν δημοτικῶν λουτήρων, παρασκευασθέντος πρὸς τοῦτο λουτροῦ θερμοκρ. 40,25ο ε.

4). Τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς τῶν ἰλυολούτρων πλατάνων.

5). Τὸ ὕδωρ ἐπιτραπεζίου πόσεως ἐκ τοῦ φρέατος πλατάνων.

6). Τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς ἰλυοπηγῆς 5.

7). Ἡ θάλασσα πρὸ τοῦ ξενοδοχείου Τομπάζης.

8). Τὸ ὕδωρ τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ξενοδοχείου Τομπάζης φρέατος.

Πολλὰ ἐκ τῶν ὑδάτων τούτων ἐξετάσθησαν πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὀλιγοήμερου διαμονῆς ἡμῶν ἐν Αἰδηψῷ καὶ κατὰ διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας.

Αἰδηψοῦ

Αἰθ. ἀριθ.	Προέλευσις ἐξετασθέντος ὕδατος	Φύσις ἐξετασθέντος ὕδατος	ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΚΥΡΙΟΔΗ			Θερμο- κρασία E.	Ἀκτινε- έργεια N—10 ³
			Στερο- κόκκ. ο/100	Ἐλευθ. θινόν ο/100	Ἄνθρ. ἀπὸ καύθ.		
1	Δημοτικῆς πηγῆς	Ἀλατοῦχον	33,05			69,0 ⁰	1,3
2	Ψυγείων	»	»			33,6 ⁰	1,9
3	Λουτροῦ δημοτ. λουτήρ.	»	»			40,25 ⁰	1,6
4	Ἰλυολούτρων πλατάνων	»	—				0,8
5	Ὑδωρ πόσεως πλατάν.	πόσιμον					1,6
6	Δασποπηγῆς καταρράκ.	Ἀλατοῦχον					0,1
7	Θαλάσσιον ὕδωρ	»					0,1
8	Πηγὰδα Τομπάζης (*)	»	30,2			43,3 ⁰	66,7

(*) Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι τοῦ φρέατος τούτου δὲν γίνεται χρῆσις ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Κίβητι ἰσομένως ἀναγκαῖα νῦν ἐξετάσις μετὰ ἀρκετὴν ἀντλήσιν ἐξ αὐτοῦ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας πανταχοῦ παρατηρήσεις σχεδὸν πάντα τὰ μεταλλικὰ ὕδατα κέκτηνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκτινεέργειαν. Καὶ αὐτὰ τὰ πόσιμα ὕδατα, ὡς καὶ πλεῖστα ἄλλα σώματα, παρουσιάζουσι τὴν ιδιότητα τῆς ἀκτινεργείας οὕτως, ὥστε τείνει αὕτη νὰ θεωρηθῇ ὡς γενικὴ ιδιότης τῶν σωμάτων.

Ἐπομένως ἡ ἐρευνα τῆς ἀκτινεργείας ὑδάτος τινος ἀνάγεται κυρίως εἰς ποσοτικούς προσδιορισμούς. Θεωρεῖται δὲ ὡς ἀναξία λόγου ἡ

ἀκτινεέργεια ὅταν δὲν ὑπερβαίνει τὰς N=3,0 μονάδας. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀκτινεέργεια τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τοῦ Vichy, τοῦ Saint-Honore καὶ παρ' ἡμῶν τῶν τῆς Κυλλήνης, τῶν Μεθάνων, ἢ ὅποια περιλαμβάνεται μετὰξὺ 0 καὶ 2,5.

Ἐν γένει, τὰ ὕδατα δὲν θεωροῦνται ὡς ἀκτινεργὰ, ὅταν ἡ ἀκτινεέργειά των εἶναι μικρότερα τῆς τῶν ρεόντων κοινῶν ὑδάτων. Εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς ιδιότητος ταύτης ἀπὸ τινων μεταλλικῶν ὑδάτων δὲν πρέπει ὅμως νὰ προσδίδεται μεγάλη σπουδαιότης, καθόσον ἡ ἀξία

αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ μόνης τῆς ἀκτινεργείας των. Τὸ ὕδωρ τοῦ Vichy π. χ. ἔχει ἀκτινεέργειαν μόλις μιᾶς μονάδος, ἤτοι μηδὲν, καὶ ἐν τούτοις ἀποτελεῖ ἀπὸ θεραπευτικῆς ἀπόψεως θυμασίον πρότυπον μεταλλικοῦ ὕδατος.

Πάντα ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐννοεῖται καὶ ἐκ τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Παρ' ἡμῶν τὰ ὕδατα τῆς Ὑπάτης εἶναι ἀνεγνωρισμένης ἀξίας ἰδίως διὰ τὰ δερματικὰ νοσήματα καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀκτινεέργειά των εἶνε πολὺ μικρά.

Ἐκ τῆς ἐπισκοπῆσεως τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἡμετέρων μεταλλικῶν ὑδάτων συνάγεται ὅτι πάντα τὰ ἐξετασθέντα ὕδατα κέκτηνται ἐπίσης κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκτινεέργειαν. Εἰς τινὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς τὰ τῆς Κυλλήνης, ἡ ἀκτινεέργεια εἶναι μηδαμινὴ καὶ τοιαύτη ὥστε δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀκτινεργὰ. Τούνητιον τὰ ὕδατα τοῦ Λουτρακίου εἶναι ἀρκούντως ἀκτινεργὰ καὶ δύναται νὰ συγκριθῶσι κατὰ τοῦτο πρὸς τὰ Plombières. Ὁ ἐπόμενος πίναξ παρέχει συγκριτικὰ ἀποτελέσματα :

Ὑδατα	Ἀκτινεέργεια μεγίστη
Λουτρακίου	86,3
Αἰδηψοῦ	66,7
Aix—les—Bains	16,0
Grisy	44,1
Plombières	55,0
Gastein	396,0

Οὕτω τὰ ὕδατα τοῦ Λουτρακίου καὶ τῆς Αἰδηψοῦ παρέχουσιν ἀκτινεέργειαν ἀνωτέραν τῆς τῶν Aix-les-Bains, Grisy καὶ Plombières καὶ κατωτέραν τῆς τῶν Gastein. Ἡ ἀκτινεέργεια τῶν ὑδάτων Gastein εἶναι ἐκ τῶν ἐξαιρετικῶν. Πρέπει δὲ νὰ λεχθῇ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ὕδατα τοῦ Λουτρακίου, ὅτι τὸ εὐρεθὲν μέγιστον ἀνήκει εἰς ὕδωρ ἐν ἀχρηστία πρὸ πολλοῦ καὶ εἶναι ἴσως ἀπαράκλιτον νὰ ἐκτελεσθῶσι καὶ ἄλλα παρατηρήσεις ἐπ' αὐτοῦ, ἀφοῦ πρῶτον τὸ φρέαρ ὑποστῇ σημαντικὴν ἀντλήσιν. Μετὰξὺ τοῦ ὕδατος τούτου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν χρήσει ὑδάτων τῆς Αἰδηψοῦ ὑφίσταται τεραστία διαφορὰ, ἣτις ἀγνωστον ποῦ δέον νὰ ἀποδοθῇ. Εἶναι πιθανὸν νὰ ὑφίσταται ἐν τῷ φρέατι

ἐκ στασιμότητος τοῦ ὕδατός του, κατὰστασις ἀθροιστικὴ ἐκ διαρκoῦς ἀπορροφῆσεως ἀερωδῶν συστατικῶν.

ΧΡΗΣΙΣ ΑΚΤΙΝΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ὡς ἀπεδείχθη πειραματικῶς, ἡ ἀκτινεέργεια τῶν πηγῶν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν παραγωγὴν ἰόντων ἐν τοῖς ἀερίοις, τὰ ὅποια περιέχουσι τὰ ὕδατά των. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐξέτασις τῆς ἀκτινεργείας γίνεται ἐπὶ τῶν ἀερωδῶν συστατικῶν τῶν ὑδάτων. Προσέτι ὅμως ἀγόμεθα εἰς τὸ σπουδαιότατον συμπέρασμα, ὅτι δέον κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων νὰ δίδεται μεγάλη προσοχὴ εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἀερίων των καὶ ὅτι ἡ ἀμεσος χρῆσις τοῦ ὕδατος ἀποτελεῖ τὸ μόνον μέσον, δι' οὗ εἶναι δυνατόν νὰ ἔχωμεν ὀλόκληρον τὴν ἐνεργειάν του. Διότι τὸ ὕδωρ, τὸ ἀπωλέσκει τὰ ἀερώδη συστατικά του, καθίσταται ἀδρανές,

Ἀπεδείχθη πειραματικῶς, ὅτι ἡ ἀκτινεέργεια μεταλλικοῦ τινος ὕδατος ἐλαττοῦται κατὰ τὸ ἡμισυ ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἐλαττοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἐφ' ὅσον ὁ χρόνος παρέρχεται. Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἐβδομάδων ἡ ἀκτινεέργεια δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τελείως ἐκλείψασα.

Οὕτως ἀγόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς χρησιμοποίησεως ὅσον τὸ δυνατόν προσφάτου ὕδατος. Κατὰ τινὰ πειράματα, γενόμενα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῆς Κυλλήνης καὶ τοῦ Λουτρακίου, τῶν παρεχομένων εἰς φιάλας ἀπεδείχθη, ὅτι ταῦτα ἦσαν σχεδὸν τελείως ἐστερημένα ἀκτινεργείας. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι τὰ πωλούμενα ὕδατα πολὺ ἀπέχουσι τοῦ νὰ εἶναι πρόσφατα. Ὡς δὲ ἐπιληθεύθη κατόπιν, ἀντλήσιν τοῦ ὕδατος τῆς Κυλλήνης δὲν γίνεται τακτικῶς οὕτως, ὥστε αἱ πωλούμεναι φιάλαι περιέχουσιν ὕδωρ μηνῶν ὀλοκλήρων. Τὸ τοιοῦτον ὕδωρ εἶναι βεβιαῶς ἀχρηστον ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀκτινεργούς ιδιότητάς του. Τὸ αὐτὸ δέον νὰ λεχθῇ καὶ περὶ ὄλων τῶν ὑδάτων τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων. Μόνον διὰ τὰ πρόσφατα ὕδατα τῶν ἡμετέρων πηγῶν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἀκτινεργείας. Ἡ ποσοτικὴ ἐξέτασις τῆς ιδιότητος ταύτης δύναται νὰ δείξῃ κάλλιστα τὸν χρόνον τῆς ἀντλήσεώς των.

Πλείστοι έρευναι εξετελέσθησαν επί του τρόπου της διατηρήσεως της ακτινεργείας των μεταφερομένων και εξαγόμενων υδάτων. Έν τούτοις μέχρι σήμερα ούδεν εκ των προτεινομένων δύναται να θεωρηθῆ ὡς ἀσφαλές και πρακτικόν.

Επί τῆ βάσει τούτων ὁ ἰατρὸς δύναται να καθορίσῃ μεθόδους χρησιμοποίησεως τῶν ἀερίων τῶν ακτινεργῶν υδάτων. Έν γένει διαμονὴ τῶν ἀσθενῶν ἐντὸς κλειστοῦ χώρου και χρήσις ἐν αὐτῷ ὕδατος ὅσον τὸ δυνατόν προσφάτου και μὴ στερουμένου τῶν ἀερίων του, θὰ παρέγῃ ἀναμφιβόλως τὰ ἄριστα τῶν ἀποτελεσμάτων.

Ένεκ τῶν αὐτῶν λόγων τὰ ὕδατα, τὰ χρησιμοποιούμενα εἰς τὰς πηγὰς εἶναι ἀνώτερα τῶν υδάτων, τὰ ὅποια μεταφέρονται εἰς φιάλας ἢ ἄλλα δοχεῖα. Επίσης αἱ ἐγκαταστάσεις λουτρῶν εἶναι τόσον καλύτεραι, ὅσον ὀλιγώτερον ἀπέχουσι τῶν πηγῶν, ὅτε τὸ ὕδωρ εἶναι πρόσφατον. Συνιστᾶται ἡ ἀποφυγὴ πάσης ἐργασίας τεχνούσης να στερήσῃ, τὸ ὕδωρ τῶν ἀερωθῶν συστατικῶν του. Παρ' ἡμῖν πολλάκις τὸ λουτρὸν παρασκευάζεται δι' ἀναμίξεως ὕδατος προσφάτου και θερμοῦ μεθ' ὕδατος παραμει- ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἐτοιμοῦ λουτροῦ δὲν ἀπέδειξεν ὅμως σημαντικὴν ἀπώλειαν ακτινεργείας, καθόσον ἡ διάρκειά τῆς ψύξεως ἦτο μόνον ὀλίγων ὥρων. Έν τούτοις προτιμώτερον εἶναι ἡ ἄμεσος χρήσις τοῦ ὕδατος.

ΣΠΑΝΙΑ ΑΕΡΙΑ

Αἱ έρευναι τῶν φυσικῶν ἀπέδειξαν, ὡς εἶδου- μεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι τὰ σπάνια ἢ εὐγενῆ ἀέρια (ἡ- λιον, ἀργόν, νεόν κ.λ.π.) προέρχονται ἐκ τῶν ακτινεργῶν οὐσιῶν (ράδιον, οὐράνιον κ.λ.π.) Έπομένως ὑφίσταται σχέσις στενὴ μεταξὺ τῆς παρουσίας τῶν σπανίων ἀερίων τῶν μεταλλικῶν υδάτων και τῆς ακτινεργείας τούτων. Έν τούτοις ἐκ τῆς σχέσεως ταύτης δὲν ἐπεταί, ὅτι ὑφίσταται ἀναλογία ποσοτικὴ μεταξὺ τῆς ακτινεργείας και τῶν σπανίων ἀερίων. Έὰν ἐξετάσωμεν τὸν πίνακα τῶν υδάτων, ὃν παρέχομεν ἐν ἀρχῇ, θὰ ἴδωμεν, ὅτι τὰ ὕδατα, τὰ ὅποια εἶναι πλούσια εἰς σπάνια ἀέρια, δὲν εἶναι πάντοτε και τὰ μᾶλλον ακτινεργά. Οὕτω τὰ Bourbon—Lancy, ἔτινα δίδουσι 3 τοῖς 100 ἀέρια σπάνια, ἔχουσι ακτινεργείαν 10, τὰ Maizières, τὰ ὅποια δίδουσι 6,3 τοῖς 100 σπάνια ἀέρια, ἔχουσι συντελεστὴν ακτινεργ- ναντος ἐπ' ἀρκετὸν εἰς ἴδια ψυγεῖα. Ἡ έρευνα

γαίας 7, ἐνῶ τὰ Gastein, ὃν ἡ ακτινεργεία εἶναι 396 παρέχουσι μόνον 1,3 τοῖς 100 σπάνια ἀέρια.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται ὡς ἐξῆς: Ἡ ἐκπομπὴ ἐξαφνίζεται ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν μετασχηματιζομένη εἰς σπάνια ἀέρια και ἐπομέ- νως τὸ ὕδωρ πηγῆς τινος τότε μόνον εἶναι ακτινεργὸν κατὰ τὴν ἑξοδὸν του ἐκ τῆς πηγῆς. ἐὰν τὸ μέρος, εἰς τὸ ὅποῖον φορτίζεται δι' ἐκ- πομπῶν, εἶναι λίαν πλησίον τοῦ στομίου, ὅτε αὐταὶ δὲν ἔχουσι χρόνον ἀρκετὸν ὅπως μετα- σχηματισθῶσιν εἰς σπάνια ἀέρια. Τουναντίον, ἐὰν τὸ μέρος τῆς φορτώσεως εἶναι μακρὰν ἐντὸς τῆς γῆς, ἢ μὲν ακτινεργεία ἐκλείπει, ἐνῶ τὰ σπάνια ἀέρια εἶναι τότε ἄφθονα.

Σημειώτερον, ὅτι ἡ παρουσία τῶν σπανίων ἀερίων συνδέεται κατὰ τινὰς παρατηρήσεις πρὸς τὴν ὑπαρξίν στρωμάτων τῆς γῆς ραδιούχων. Τὰ Bourbon—Lancy, Maizières και Grisy ἔτινα παρέχουσι σχετικῶς ἀφθόνως σπάνια ἀ- έρια. εὐρίσκονται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας γραμμῆς, ἥτις βαίνει ἀπὸ Β.Α. πρὸς Ν.Δ. και ἐπὶ τῶν στρωμάτων τῶν μᾶλλον οὐρανιούχων τῆς Γαλλίας. Έπομένως εἶναι πιθανόν, ὅτι τὰ σπάνια ἀέρια τῶν μερῶν τούτων ὀφείλονται εἰς τὰ οὐρανιούχα στρώματα.

Παρ' ἡμῖν μέχρις σήμερα ὅπως συνέβαινε και διὰ τὴν ακτινεργείαν, οὐδεμίαν ἐργασία ἐγένετο πρὸς προσδιορισμὸν τῶν σπανίων ἀερίων τῶν μεταλλικῶν υδάτων μας. Ἡ έρευνα αὕτη ἐπιβάλλεται τόσον ἀπὸ ἐπιστημονικῆς, ὅσον και ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως, και δύναται να ἀποτε- λέσῃ θέμα πολλοῦ λόγου ἀξίον διὰ πλείονας ἐπιστήμονας. Εἶναι ἐπίσης ἀνάγκη να ἐξετασθῆ ἡ ακτινεργεία και τῶν λοιπῶν πηγῶν τῆς Ἑλ- λάδος, ὅπως καθορισθῶσι καλῶς αἱ χαρακτηριστικαὶ ιδιότητές των. Καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν έρευνηθεισῶν πηγῶν ἡ ακτινεργεία καλὸν θὰ ἦτο να ἐξετάζῃται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ὅπως ἐξακριβωθῶσι πλείστοι σπουδαῖαι λεπτομέρειαι ὡς αἱ μεταβολαὶ τῆς, αἱ σχέσεις τῆς πρὸς πλεῖ- στα φαινόμενα κλπ. τοῦθ' ὅπερ θὰ ἀποτελέσῃ ἐργασίαν διὰ πολλοὺς λόγους ἐνδιαφέρουσιν. Τοιαύτης φύσεως έρευναι ἀνετέθησαν ἤδη ὑφ' ἡμῶν εἰς τινὰς ἐπιστήμονας, παρασκευάζοντας τὰς διατριβὰς αὐτῶν ἐπὶ διδασκαρίᾳ ἐν τῷ Ἐρ- γαστηρίῳ τῆς Ἀνωτέρας φυσικῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου,

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΔΟΥΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΝΕΣΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΝ

Έν τῷ ἀγῶνι, ὅστις διεξάγεται νῦν ἐν Ἄγγ- λία μεταξὺ τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινο- τήτων, και τοῦ κόμματος τῶν συντηρητικῶν, οὓς ὑποστηρίζουν οἱ Λόρδοι, οἱ τελευταῖοι οὗτοι δὲν ἐφάνησαν ἀπολαύοντες μεγάλης ἐν τῇ χώρᾳ δημοτικότητος. Τὸ τοιοῦτον εὐχερῶς ἐξηγεῖται, ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν, ἣν ἔχουν οἱ Δούκες ἐν τῷ Ἠνωμένῳ Βασιλείῳ. Ἡ δημοσιὰ γνώμη ἀρχίζει να ἐπιδεικνύεται ἄγαν αὐστηρὰ πρὸς αὐτούς. Τὸς θεωρεῖ ἀνωφελεῖς και ἐνοχλητικούς.

Ἀφήνοντας κατὰ μέρος τοὺς ἐκ βασιλικοῦ γένους ἔλκοντας τὸ γένος Δούκας οἱ εἶνε οἱ Δούκες τοῦ Κοῦμπελανδ, τοῦ Κόνωτ, τοῦ Ἄλμ- πανου, οἱ ἡγεμονεύοντες Δούκες τοῦ Λαγκάστερ τῆς Κούνουαλλίας και τῆς Ροδησᾶς, ἀριθμοῦ- μεν νῦν 27 Δούκας, οἵτινες κατέχουν—μετὰ 2500 περίπου χωροδεσποτῶν Λόρδων—ἀπλού- στατα τὸ ἡμισυ τῆς χώρας. Κατὰ πρῶτον λόγον ἔρχεται ὁ Δουξ τοῦ Sutherland τοῦ ὁποίου αἱ ἀγροτικαὶ κτήσεις ἀνέρχονται εἰς 500,000 ἐκταρίων ἤτοι 5.000.000.000 μέτρων με ἄλ- λους λόγους 5.000.000 στρεμμάτων, και τοῦ ὁποίου τὸ εἰσόδημα πρὸ εἰκοσαετίας ἀνήρχετο εἰς 141.667 λίρας στερλίνας ἤτοι πλείονα τῶν 3.500.000 φράγκων. Εἰς δευτέραν γραμμὴν ἔρχεται ὁ Δουξ τοῦ Buccleuch με 150.000 ἐκτάρια ὅστις ὅμως ἔχει περισσότερον εἰσόδημα ἀνερχόμενον εἰς 5 1)2 ἐκατομμύρια. Οἱ Δούκες τοῦ Richmond, τοῦ Devonshire, τοῦ Ha- milton, τοῦ Atnoll, τοῦ Argyll, τοῦ Por- tland (τοῦ ἡρώως δηλονότι τῆς περιφήμου δικῆς τοῦ Druce τοῦ ἀμφισβητήσαντος αὐτῷ τὸν τίτλον) οἱ Δούκες τοῦ Northumberland (πρὸς τοῦ κόμητος Πέρσου) και τοῦ Montrose κατέχουσι ἐπίσης ἕκαστος πλείονα τῶν 30

χιλιάδων ἐκταρίων τοῦ Ἄγγλικοῦ ἐδάφους με ἐτήσιον ἕκαστος εἰσόδημα ὑπερβλίνον τὸ 1 και 1)2 ἐκατομμύριον φράγκων. Οἱ ἄλλοι Δούκες ὡς ὁ Somerset, Grafton, Beaufort, Saint- Albans, Leeds, Bedford, Malborough, Rutland, Roxburghe (ὅστις ἐνυμφεύθη πρό- τινων ἐτῶν τὴν θυγατέρα ζαπλοῦτου Ἀμερικανοῦ) και οἱ Δούκες τοῦ Manchester, τοῦ New castle, τοῦ Leinster, τοῦ Wellington, τοῦ Abercorn, ἔχων ἐκτάσεις περὶ τὰς 900,000 στρεμμάτων.

Τὸ τοσοῦτον σοβαρὸν ζήτημα, ὅπερ ἀπασχο- λεῖ τὴν δημοσίαν ἐν Ἄγγλία γνώμην, τὸ στρε- φόμενον περὶ τὴν αὐξίαν τῶν ἐγγείων φόρων, τὴν περιληφθεῖσαν ἐντὸς τοῦ ἀπορριφθέντος ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων προϋπολογισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως τῶν φιλελευθέρων, παρέχει στά- διον συζητήσεως γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, καθ' ἣν τὰ ἐπιχειρήματα τόσον τὰ κατὰ, ὅσον και τὰ ὑπὲρ και πολυάριθμα εἶνε και μεγάλης βε- βρύτητος. Πρόκειται, ἀκριβῶς, να λυθῆ τὸ πρό- βλημα ἐὰν ναι, ἢ ὄχι, ἡ ὑπερτίμησις τῶν γαιῶν ὀφείλεται εἰς αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς τὰς γαίας, ἢ μή- πως εἶνε ὄφελος «μὴ κτηθῆν», ἤτοι προερχόμε- νον ἀπλῶς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀξίας τῆς ὀφει- λομένης εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ: Εἶνε δὲ ταῦτα πόλεις και χωρία αὐξηθέντα, αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ τοπικοῦ ἐμπορίου, ἡ ἐπελ- θούσα ὕψωσις τῆς τιμῆς πάντων τῶν προϊόντων τῆς τε γῆς και τῆς βιομηχανίας, και ἐν μίᾳ λέξει πληθώρα διαδεδομένου μεταξὺ τῶν κα- τοίκων πλοῦτου. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ὑπερτίμησις αὕτη τῶν ιδιοκτησιῶν κρίνεται ἀνεξάρτητος ἐ- αυτῆς, οἱ Λόρδοι και οἱ Δούκες και ἄπαντες οἱ χωροδεσποταὶ δικαίως διατείνονται, ὅτι ἡ αὐξή- σις τοῦ ἐγγείου φόρου εἶνε ἄδικος.

— Έν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει, λέγουσι, πρέπει ν' αὐξηθῶσιν οἱ φόροι ἐπὶ τῶν ἐργοστα-

σίω, τῶν μεταλλουργείων, τῶν προνομιούχων ἐταιριῶν, τῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελεμάτων καὶ πάσης πηγῆς πλοῦτος καὶ εἰσοδήματος, ἥτις ἐπωφελήθη εὐρύτατα καὶ διαρκῶς ἐκ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς γενικῆς εὐεξίας.

Β'.

Οἱ Δουκὲς μὲ τὸς τίτλους των καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἀποτελοῦσι μίαν τῶν ἀσφαλεστέρων βάσεων τῆς σημερινῆς συγκροτήσεως τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας. Ἀποτελοῦσι τὸ κέντρον περὶ τὸ ὅποιον στρέφεται ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ τῆς χώρας ζώη. Ἡ γηραιὰ Ἀλβίων ἀνεκαθεν ἔτρεφε σεβασμὸν πρὸς τὰς προνομιούχους ταύτας οἰκογενεάς, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία ἐνσκαρύνει τὸ μεγαλεῖον τοῦ παρελθόντος τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Οὕτως, ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς μεταρρυθμίσις τῆς Ἀγγλίας οὐ μόνον ἔχει σοβαρότητα οἰκονομικῶν ἀλλ' ἀκόμη καὶ κοινωνικῆν, καὶ πολιτικὴν σπουδαιότητα. Καταφέρουσα θανάσιμον πλῆγμα εἰς τὴν περιουσίαν τῶν Δουκῶν ὡς καὶ εἰς τὴν τῶν μεγάλων ἀγγλικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἀκρόπολιν τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος, ἡ οἰκονομικὴ αὕτη μεταρρυθμίσις παρουσιάζει ἐν ταύτῃ καὶ νέαν τινὰ Ἀγγλίαν καὶ νέαν κατάστασιν τῶν στοιχείων τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας.

Πρέπει ἄλλως τε νὰ λεχθῆ, ὅσον παράδοξον καὶ ἄν φανῆ τοῦτό, ὅτι οἱ πραγματικοὶ τῶν Λόρδων ἐχθροὶ εἶνε αὐτοὶ οὗτοι οἱ Λόρδοι. Τὸ ἀληθές εἶνε δὲν γνωρίζωσι καὶ τὰς γαίας, ἃς κατέχουσιν. Χάνονται δηλονότι ἐντὸς τῶν ἀπεράντων ἰδιοκτησιῶν των, ὡς ἐν ἐρήμῃ τινί, ἥτις μεταβάλλεται εἰς φυλακὴν αὐτῶν. Δι' αὐτοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν πραγματοποιεῖται τὸ ρητὸν τοῦτο τῆς Γραφῆς :

«*Ἀπομονοῦνται οἱ προσθέσαντες ἀρετῆ ἀγρόν.*»

Πλὴν τούτου ὅμως, πόσον ἀνήθικον εἶναι τὸ θεῆμα τῶν μεγάλων αὐτῶν ἐκτάσεων καὶ τῶν ἀπεράντων δασῶν τῶν ἐγκαταλειμμένων ἀποκλειστικῶς ἕνα χρησιμεύωσιν εἰς πεδία ἀθλητισμοῦ καὶ κυνηγεσίας εἰς τινὰς προνομίους καθ' ὃν χρόνον ἡ γῆ ἐλλεῖπει ἕπο χιλιάδας ἀδρανουσῶν χειρῶν. αἵτινες ποθοῦσι νὰ χρησιμοποιηθῶσι δι' αὐτήν. Καθ' ἐκάστην δὲ ἡ αὐστη-

ρότης τῶν χωροδεσποτῶν ἐπαυξάνει τὸν λανθάνοντα ἐρεθισμόν.

Ὁ Δουξ τοῦ Devonshire δὲν ἀνέχεται νὰ τοποθετῶνται ἀγγελίαι ἐντυποὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς τῶν ἐνοικιαστῶν τῶν κτημάτων του ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐκέρδιζον χρήματά τινα. Ὁ δὲ Δουξ τοῦ Fife δὲν ἐπιτρέπει, ὅταν ἔρχηται εἰς τὸν ἡγεμονικὸν του πύργον τις, εἰς τὸ πανδοχεῖον τὸ παρακείμενον αὐτῷ νὰ ἔχη ξένους.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν συμπάθειν μεθ' ἧς τὰ μεγάλα στρώματα τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ ἀπεδέχθησαν τὴν μεταρρυθμίσιν τὴν προταθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Λόυδ—Τζώρτζ, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τὴν ἀδιέξοδον κατάστασιν, ἐν ἣ εὐρίσκεται μεγίστη μερὶς τοῦ Βρετανικοῦ πληθυσμοῦ Ὁ τῶσον περιλάλητος πλοῦτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἔχει συγκεντρωθῆ ἰδίως μετὰ τῶν προνομιούχων οἰκογενειῶν, τῶν ἀποτελουμένων ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς πλουσιωτέρας ἀστικῆς τάξεως. Ἡ εὐεξία δὲν ἐξελαττώθη, ὡς ἐν Γαλλίᾳ. Παρέμεινε πάντοτε προνομία τῶν ὀλίγων. Διὰ τοῦτο δὲ πραγματικὴ στρατιὰ πενεστῶν θρηνεῖ καὶ ὀλοφύρεται καὶ κράζει τὴν δυστυχίαν τῆς σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ. Κατὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα ἐπίσημον ἔκθεσιν ἡ στρατιὰ αὕτη πλησιάζει τὸ ἑκατομμύριον, ἀφοῦ ἔφθασε τὰς 959.848 ἀέργους.

Κατ' ἀκολουθίαν ἐν ἄτομον ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ἔχει ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τοῦ Κράτους ἢ τῆς ἰδιωτικῆς ἐλεημοσύνης. Ἡ ἀνζωγία δὲ τῶν ἀέργων, οἵτινες μὲτὰ τῆς ζήτησις βιοποριστικὴν ἐνασχόλησιν, ἀνῆλθε κατὰ 133 ο/ο ἀπὸ ἐνὸς ἔτους.

Μόνον ἐν Λονδίῳ ἀριθμοῦνται 123,545 πενέσται, εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας 706,011 ἦτοι ἐν συνόλῳ 830,156. Προσθέσωμεν εἰς τούτους καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πενήτων παραφρόνων καὶ τῶν ἐκ περιστάσεως ἀζίων οἴκου δι' οὓς ἡ δημοσία περίθλψις ὀφείλει νὰ ἐνασχοληθῆ, ἦτοι 26,037 ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων ἐστερημένων τοῦ λογικοῦ ἐν Λονδίῳ καὶ 88,832 εἰς τὴν λοιπὴν χώραν ἦτοι ἐν ὅλῳ 114,869, προσθέσωμεν ἀκόμη εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον καὶ τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κατὰ διαλείψεις πενήτων, τῶν κατὰ κειροῦς ἐχόντων ἀνάγκην περίθλψεως 1420 μὲν ἐν Λονδίῳ 144,32 δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχί-

αῖς, ἦτοι ἐν ὅλῳ 15,869 καὶ θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σύνολον τὸ ὁμολογουμένως καταπλήσσον τῶν 959,848. πενεστῶν, οἵτινες ὑποχρεοῦνται ν' ἀναμῆνωσι τὴν συντήρησιν αὐτῶν ἐκ τῆς δημοσίας περιθάλψεως καὶ τῆς ἰδιωτικῆς εὐσπλαγχνίας.

Ἐὰν συγχρίνη τις νῦν κατ' ἀντιπαράβολὴν τὴν πυκνὴν ταύτην τῶν ἀθλίων στρατιᾶν πρὸς τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν τοῦ πληθυσμοῦ, ἄγεται εἰς τὰ ἐξῆς θλιβερὰ συμπεράσματα: ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλλίᾳ ἐπὶ 37 κατοίκων ὁ εἰς εἶναι ἄπορος ἐν Λονδίῳ δὲ εἰς ἐπὶ 22. Καὶ ἡ τῶσον μεγάλη δυσαναλογία αὕτη βαίνει ἀξιοκρίτως. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1908 ἡ ἐπίσημος στατιστικὴ ἔδιδεν ἐν ὀλοκλήρῳ τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Λονδίνου, 57,9 πτωχοὺς ἐπὶ χιλίων κατοίκων, κατὰ τὸ τρέχον δὲ ἔτος 58,6.

Τὸ συμπέρασμα εἶνε, ὅτι τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος ἔζησεν ἀπὸ ἐτῶν διὰ τῶν κεφαλαίων του, καὶ ὅτι, ἂν τοῦτο ἐξακολουθήσῃ, θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν χρεωκοπίαν οἰκονομικὴν τε καὶ κοινωνικὴν. Ἀπὸ πολιτικῆς δὲ ἀπόψεως, ὅτι δὲν ἠδυνήθη ἡ κυβέρνησις νὰ διοικήσῃ τὸ ἔθνος ἐπ' ἀγαθῷ αὐτοῦ, ἀφῆνον αὐτὸ ἀφωπλισμένον διὰ τὸν ἐπὶ τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς περὶ τῆς ζωῆς ἀγῶνα.

Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τῆς προστατευτικῆς τελωνιακῆς πολιτικῆς τοῦ κ. Chamberlain διὰ τῶν ἄνω ἐπιχειρημάτων ἀνακηρύττουσι τὴν χρεωκοπίαν τῆς ἐλευθέρου ἐμπορίας, τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου καθεστώτος τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ σφοδρότητος ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἀρχαίου φιλελευθέρου δόγματος τοῦ Manchester: «Ἐλευθέρου ἐργασίας καὶ ἐλευθέρου εἰσόδου». Οἱ ὀπαδοὶ οὗτοι τῆς τελωνιακῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τοῦ προστατευτικοῦ δασμολογίου φρονοῦσιν, ὅτι ὁ μόνος λόγος τῆς ἀγγλικῆς πτωχείας (paupérisme) εἶνε ἡ ἀργία, αὐτῆς δ' αἰτία ἡ ἐλευθέρου ἐμπορίας (free trade).

Ἄλλὰ τῇ ἀληθείᾳ τὰ συμπεράσματα ταῦτα εἶνε ἐπιπόλαια, καὶ μᾶλλον ἐπιχειρήματα πολιτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ἡ πληγὴ εἶνε βαθυτέρα καὶ ἀπὸ γενικωτέρων λόγων προσέρχεται. Τῶν λόγων τούτων εἰς, εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ τὸ ζήτημα τῆς γῆς, καὶ ὅπερ εἶνε ἡ βία τῆς ἐνεστώσης κηχεξίας. Αἱ χέρσοι γαῖαι, ἡ ἐγκατα-

λελειμμένη γεωργία, τὸ ἀχρησιμοποίητον τῶν κτημάτων τῶν μεγιστάνων, τὰ εἰς τὴν γεωργικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἔργειον εὐημερίαν παρεντιθέμενα ἐμπόδια, ἰδοὺ διὰ τινὰς λόγους μένουν ἀργαὶ τύσαι χεῖρες, ἃς δὲν δύνανται πλέον νὰ χρησιμοποιήσωσι τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία. Καὶ ἡ κακὴ αὕτη χρησιμοποίησις τῆς γῆς, ἡ ἐρήμωσις καὶ ἐγκατάλειψις αὕτη τῆς ὑπαίθρου χώρας στενωῶς συνδέονται πρὸς τὸ νῦν θεστώσ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας. Ἀνκνιρρήτως τὸ ἐμπόδιον εἰς πᾶσαν μεταρρυθμίσιν καὶ πρόοδον εἶνε οἱ μεγάλοι γαιοκτῆμονες, οἱ προνομιούχοι χωροδεσπόται καὶ πρῶτιστοι οἱ δοῦκες. Αὐτοὶ καὶ αἱ ἀκίνητοι αὐτῶν αἰτήσεις συντείνουν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου ἐμποδίου κατὰ τῆς γενικῆς εὐημερίας. Ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, ἡ ἀδυναμία πρὸς εὔρεσιν σταδίου, ἡ κοινωνικὴ κηχεξία ὁσημέραι ἐπιτεινόμενη, διὰ πάντα ταῦτα ὑπέχουσιν ἐν μεγάλῃ μοίρᾳ βαρεῖαν εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ ἔθνους. Ἄρα γε σκέπτονται πάντα ταῦτα τὰ μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων καθήμενοι ἐπὶ τῶν ἐπενδυμένων δι' ἐρυθροῦ δέρματος ἐδρῶν των ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Wesiminter τῇ περιθεαμένη ὑπὸ σκοτεινοῦ ζυλογλυφήματος, μὲ τὰ δώδεκα ὡσεὶ παράθυρα καὶ κεκοσμημένα διὰ χρωματιστῶν ὑελοπινάμων καὶ μὲ τὰς γωνίας ἐφ' ὧν ἴστανται ἀγάλματα ἵπποτων: Ὡς ἀσθενῆς τις καὶ μακρυνὸς ψίθυρος φθάνει ἐκεῖ ὁ θόρυβος καὶ ἡ πυρετώδης κίνησις τῆς μεγαλοπόλεως. Καὶ ὅμως εἶνε μέγα εἰσέτι τὸ γόητρον τῶν Λόρδων. Ἡ ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία, κληρονομικὴ κυρίως, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκλογὴν προσητωμένη, ἔμεινεν εἰσέτι εὐφυῆς ἀριστοκρατία, ἀληθῶς σώμα ἐπιλέκτων. Ἀνανεύεται ἀδιακόπως στρατολογουμένη διὰ νέων μελῶν ἐκ τῶν νεοφανῶν ταλάντων καὶ περιουσιῶν. Ὁ εὐγενὴς κατοικῶν εἰς τὰ κτήματά του συγχρωτίζεται πλείοτερον παντὸς ἄλλου Εὐρωπαϊοῦ μετὰ τῶν χωρικῶν, μετὰ τοῦ λαοῦ τῆς ὑπαίθρου χώρας. Μὴ οὐσα τάξις, ἡ ἀγγλικὴ εὐγένεια δὲ ὑπῆρξε μέχρι τοῦ νῦν πολιτικὸν κόμμα. Συχνάκις δὲ ὤφθη ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων φιλελευθερωτέρα τῆς τῶν Κοινοτήτων. Δυστυχῶς ἀπὸ τινος ὑποδουλοῦνται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν κεφαλαιοκρατίαν. Οἱ νέοι Λόρδοι, οἱ ἀπὸ εἰκαστικῆς τιτλοφορηθέντες, εἶνε

κυρίως εκατομμυριοῦχοι καὶ μεγάλοι βιομηχάνοι. Οἱ δούκες ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἱστορικὴν εὐγένειαν. Ἐκ τῶν εἰκοσιαεπτὰ οἱ ἔνδεκα ἀριθμοῦσι προγόνους ἀποκεφλισθέντας, ἑνὸς δὲ ὁ πρόγονος ἀπηγγονίσθη. Δύο δὲ δούκες, ὁ Argyll καὶ ὁ Hamilton, κατὰγονται ἐκ τῆς ὠραιοτάτης τῶν χρόνων τῆς γυναικός, τῆς Ἐλισάβετ Gunning. Ἐκτοτε τρεῖς τωρινοὶ δούκες ἐνυμφεύθησαν ὑπερπλούτους Ἀμερικανίδας κληρονόμους ἐκ τούτων δὲ ἡ σύζυγος τοῦ δουκὸς Of Lutherland ἴσως εἶνε καὶ ἡ ὠραιοτάτη γυνὴ τῆς ἐποχῆς μας. Κληρονομικῶς, διὰ γάμου καὶ διὰ βασιλικῆς εὐνοίας οἱ τε νέοι καὶ οἱ παλαιοὶ λόρδοι εἶνε σήμερον οἱ εὐνοούμενοι τῆς τύχης, οὕτω δὲ οἱ ἄγγλοι ὁμότιμοι ἀντιπροσωπεύουν ἐν τῇ παρουσίᾳ συρράξει σήμερον κατὰ τὴν ἀντιληψὶν τῆς κοινῆς γνώμης τὸ κεφάλαιον—κατὰ τῆς ἐργασίας. Οὐδαμῶς ἄρα ἄπορον, ὅτι οἱ ἀντίπαλοί των, φιλελεύθεροι ριζοσπάσται καὶ σοσιαλισταὶ πάσῃ δυνάμει καταφέρονται νῦν κατὰ τοῦ τιμαριωτισμοῦ, κυρίου ὄντος τῆς τε ἐγγείου ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ κεφαλαίου καὶ μεγάλως ἀγωνίζονται, ὅπως ἐξεγείρωσι τὸ πλῆθος τῶν ἐκλογέων κατὰ τοῦ προνομιοῦχοι τῆς τύχης καὶ κατὰ τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν.

Ἐκυκλοφόρησεν ἐσχάτως καὶ εὐρύτατα ταχυδρομικῶν δελτάριον φέρον ἐκφραστικωτάτην εἰκονογραφίαν. Παριστάνει τὸ σχέδιον τοῦ Λονδίνου. Ἐπὶ τῆς παμμεγίστης μεγαλοπόλεως παμμέγιστος πολύπους ἐκτείνει τὸς πλοκάμους του. Ἐκαστος πλόκαμος περισφίγγει μίαν συνοικίαν τῆς πόλεως, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται τὸ ὄνομα, ὁ τίτλος καὶ ἡ περιουσία τοῦ μεγαλειτέρου ἰδιοκτητοῦ. Ἴδου τὸ Strand παρέχον ἐτήσιον εἰσόδημα εἰς τὸν δούκα of Norfolk 37 περίπου ἑκατομμύρια φράγγων. Ὁ δούξ of Bidford μὲ 250 ἑκτάρια ἔχει εἰσόδημα 50

ἑκατομμύρια. Ὁ λόρδος Northampton 40 ἑκατομμύρια ἐτησίως. Καὶ δὲν εἶνε οἱ μόνοι.

Οὕτως οἱ λόρδοι παρίστανται ὡς κατέχοντες τὸ μονοπώλιον καὶ ὧν ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία εἰς τὸ ἔπακρον αὐξανομένη, κατανατᾷ σκανδαλώδης ἀνωμαλία καὶ κοινωνικὸν ἔλκος βλαβερώτατον εἰς τὴν γενικὴν τῆς χώρας εὐεξίαν.

Ἡ ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία θὰ ἀναγκασθῇ ἐκκοῦσα ἄκουσα νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὰς ἀναγκαστικὰς θυσίας, καὶ τοῦτο κατὰ τὸν ἐνεστῶτα ἀγῶνα, ὃν αὐτὴ αὕτη ἐκήρυξε, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Lloyd George, «κατὰ τῶν πενεστῶν». Τὸ ἀγγλικὸν κράτος ἔχει καταπειθεύσασιν ἀνάγκην χρήματος διὰ τὸν στόλον καὶ διὰ τὰ ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων ψηφισθέντα κοινωνικὰ ἔργα. Οἱ συντηρητικοὶ θέλουσι νὰ πορισθῶσι τὰ χρήματα ταῦτα διὰ τοῦ τελωνειακοῦ δασμολογίου. Οἱ ριζοσπαστικοὶ τῆς νῦν κυβερνήσεως ἐνοοοῦσι νὰ τὸ εὐρωσι διὰ νέων φόρων ἐπὶ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας. Ἡ μονομαχία ἤρξατο καὶ εἶνε προφανές, ὅτι ἂν τοὺς λόρδους ἐμελλεν ἡ γενικὴ εὐημερία καὶ ἡ ἀπειλουμένη αὐτῶν ὑπαρξίς θεσπίζωσι ἢ ἀπεφάσισον νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς κοινῆς γνώμης.

Νῦν κρατερὰ συνάπτεται μάχη. Ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων ἡ Ἀγγλία δὲν ἐγένετο ἔρμαιον τηλικούτου ἀγῶνος. Καὶ διὰ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀντιφερομένων ἀρχῶν: ὑπεροχὴ ἢ ὀλιγοκρατίας ἢ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας καὶ διὰ τὴν σοβαρότητα τῶν διακυβευομένων συμφερόντων: ἐλευθερία ἐμπορίας ἢ προστατευτικὸν δασμολόγιον. Καὶ ἡ μεγάλη αὕτη κρίσις, ἣν ὑφίσταται νῦν ἡ Ἀγγλία, δυνάτῃ νὰ ἔχη σπουδαῖον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς πανευρωπαϊκῆς πολιτικῆς.

L. DE NORVINS

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΥΠΓ ΝΟΜΟΝ ΤΟΥ 1909)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, ἀτελῶς προστατευόμενον μέχρι ἐσχάτων διὰ τῶν δύο ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἀρθρῶν περὶ τυποκλοπῆς, ἀνεγνωρίσθη νομοθετικῶς διὰ τοῦ ὑποστοιχ. ΓΥΠΓ νόμου τῆς 11 Δεκεμβρίου 1909. Εἰδικώτερον ὁ νόμος οὗτος περιεφρούρησε τὰ συγγραφικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων κατ' ἀρχὴν ὅμως ἔλυσε ἐν γένει τὸ ζήτημα τῆς φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἐν Ἑλλάδι. Μετὰ δὲ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τούτου, ὡς ἱεροῦ καὶ ἀναφαιρέτου ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς διδασκομένων ἔργων, δὲν ὑπολείπεται εἰμὴ ἡ διὰ συμπληρωτικοῦ νόμου ἐπέκτασις τῆς νομοθετικῆς προστασίας ἐπὶ πάντων τῶν ἔργων τῆς διανοίας, ζῆτιν ἡμιτελῶς περιφρουροῦσι τὰ ἀρθρα 432 καὶ 433 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ἦτο δὲ ἐπιείγουσα ἡ ἐπὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων νομοθετικὴ πρόνοια, διότι ταῦτα ἰδίως, τὰ ἀπὸ σκηνῆς διδασκόμενα, ἔμμενον ἐντελῶς ἀνυπεράσπιστα κατὰ τῶν σφαιτεριζομένων αὐτὰ διὰ τῆς ἀνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως διδασκαλικῆς τῶν ἀπὸ σκηνῆς, ἢ δημοσίας αἰθούσης ἢ ἐν συναυλαίς, ἐνῶ τὰ λοιπὰ ἔργα τῆς λογοτεχνίας, τὰ διὰ τοῦ τύπου δημοσιευόμενα, εὕρισκον ὁπωσδήποτε τινα προστασίαν κατὰ τῶν τυποκλόπων. Αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν προηγήθη ἡ νομοθετικὴ προστασία τῶν τοιούτων ἔργων. Τὰ δύο ἀρθρα τοῦ ποινικοῦ νόμου τὰ τιμωροῦντα τὴν ἀπομίμησιν ἢ ἀποτύπωσιν τῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων οὐδὲως πρόσβλεπον περὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν συγγραφέων ἐπὶ τῆς καρπώσεως τῶν ἔργων των, ἢ δὲ διδασκαλίαν αὐτῶν, χειρογράφων ἔτι ὄντων, ἢ δύνατο νὰ θεωρηθῇ μόνον ὡς κλοπὴ χειρογράφου, ἂν συνέτρεχον οἱ ἔροι αὐτῆς: ὡς δ' ἔγραφε πρὸ τριακονταετίας ἔτι ὁ νομοδι-

διδάσκαλος Καλλιγᾶς «ὁ ὑποκλέψας χειρόγραφον ἢ ἀνέκδοτον ἔργον ὑπάγεται μὲν εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 371 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἀδελφὸν ὅμως ἦτο πῶς ἤθελεν ἐκτιμηθῆ ἡ ἀξία τοῦ ὑποκλαπέντος ἔργου τοῦ νοῦς καὶ πῶς ἠδύνατο νὰ καταγνωσθῇ ἀποζημίωσις». Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν ἢ ἐκδοχεῖς τῶν δικαιωμάτων των ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν, δημοσιεύοντες ταῦτα δὲν ἐπροστατεύοντο εἰμὴ ἐπὶ μίαν δεκαπενταετίαν, μεθ' ἣν ταῦτα ἔμμενον κτῆμα κοινόν. Οὕτως ἐν τῷ πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἐκνόμισαν τὰ τῆς ἐν γένει πνευματικῆς ἰδιοκτησίας διὰ τελείων νομοθεσιῶν, μόνῃ ἢ Ἑλλάδι παρέμενον μὲ τὰς δύο ἀνεπαρκεστάτας διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 432 καὶ 433 τοῦ ἀρχικοῦ ἡμῶν ποινικοῦ νόμου.

Τὸ κατὰδῆλον τοῦτο χάσμα τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας θέλοντες νὰ πληρώσωσι δύο τῶν παρ' ἡμῖν νομομαθῶν, εἶχον ἀποπειραθῆ πρὸ τριακονταετίας νὰ συμπληρώσωσιν ἐν τῷ μέρει τούτῳ τὸν ποινικὸν νόμον. Ἄλλ' ἡ ἀπόπειρά των ἐματκιάθη μετὰ τὴν πρώτην ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψήφισιν τοῦ συμπληρωτικοῦ ἐκείνου νομοσχεδίου, ὡς ἐματκιάθη καὶ ἡ πρὸ δεκαετίας περίπου ἐπιψήφισις τοῦ γενικοῦ περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας νομοσχεδίου, τοῦ ἀρχικῶς μὲν συνταχθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας τῶν Φιλοτέχνων, διασκευασθέντος δ' ἐν τισὶ ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλληνικῶν Συλλόγων καὶ υἰοθετηθέντος ὑπὸ τῆς τότε ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως. Μετὰ τὰς ματαιωθείσας δύο ταύτας ἀποπείρας, ἐφαίνετο τὸ ζήτημα παραπεμφθὲν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καλένδας, ἐπέχαιρον δὲ οἱ διὰ τῆς τυποκλοπῆς ἢ τὰς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλικῆς καρπούμενοι ἢ ὁπωσδήποτε ὠφελοῦμενοι ἀπὸ τὰ δικαιώματα τῶν συγγραφέων, ἔως οὗ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἀνεκίνησεν αὐτὸ

διά τε τῆς ἐπ' αὐτοῦ προεδρευομένης Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων, εἶτα δὲ τοῦ πρὸς ἄμυναν κατὰ τοῦ σφετερισμοῦ τῶν ἔργων τούτων συσταθέντος Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ἐσχάτως διὰ τῆς ἀρτισυστάτου Ἐταιρείας τῶν Ἑλλήνων θεατρικῶν συγγραφέων.

Προειδὼν δὲ ὅτι διὰ πολλοὺς λόγους, κατωτέρω ἐκτεθησομένου, ἤθελεν ἀποτύχη καὶ ἡ τρίτη ἀπόπειρα πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἐπιψήφισιν τοῦ γενικοῦ περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, ἀρχικῶς ἐπ' αὐτοῦ συνταχθέντος νομοσχεδίου, προέτεινε εἰς τὴν Ἐταιρείαν τῶν συγγραφέων ὅπως ἐργασθῆ περὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ τμήματος τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὰ θεατρικὰ ἔργα, ὧν ἡ νομοθετικὴ προστασία ἦν ἡ μᾶλλον ἐπέιγουσα διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους. Ἀλλὰ καὶ ἡ τρίτη αὕτη ἀπόπειρα μικροῦ δεῖν ἀπετύχασεν ἕνεκα τῆς πληθῆος τῶν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις εἰσαχθέντων εἰς τὴν Βουλὴν μεταρρυθμιστικῶν καὶ ἀνορθωτικῶν νόμων καὶ τῆς φανερᾶς καὶ κρυφίας ἀντενεργείας ἐνίων ἐνδιαφερομένων ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοιοῦτου νόμου. Ὁ ἀρμόδιος ὑπουργός, εἰς ὃν κατὰ νόμον εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ προστασία τῶν καλῶν τεχνῶν, ἐπεδείξατο πᾶσαν προθυμίαν πρὸς υἰοθέτησιν τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας τῶν θεατρικῶν συγγραφέων παραδοθέντος αὐτῷ σχεδίου νόμου, ὃ δὲ γράφων ταῦτα ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν τῆς σχετικῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως. Βλέπων δὲ ὅτι ἡ Βουλὴ ἐπέσπευδε τὴν ἐπιψήφισιν τῶν ὑπερεκτὸν ἄλλων νομοσχεδίων, παρεκάλεσε τὸν ρέκτην φίλον καὶ βουλευτὴν κ. Ἀθ. Τυπάλδον Μπασιᾶν ὅπως ἀναλάβῃ οὗτος τὴν εἰσαγωγὴν τῆς προτάσεως νόμου, παρεκκλήσῃ δ' ἐκ μέρους τῆς Ἐταιρείας τῶν συγγραφέων τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν ὅπως υἰοθετήσῃ αὐτήν. Οὕτω δὲ προσωπικῆ ἐνεργείᾳ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας, συναινέσασθαι τῆς Κυβερνήσεως ἐπετεύχθη ἡ ἐπιψήφισις αὐτοῦ μετὰ τροπολογίαν τῆς ἐκ βουλευτῶν ἐπιτροπῆς ἀπαλειψάσης τὸ ἄρθρον τὸ ἀφορὸν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς προστασίας καὶ ἐπὶ τῶν ζένων ἔργων. Ἐν τέλει δὲ ὁ νόμος οὗτος, κυρωθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 296 φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς 16 Δεκεμβρίου 1909.

Ἡ ἀναγραφὴ τῶν ἀνωτέρω καὶ τῶν κατω-

τέρω λεπτομερειῶν δὲν εἶνε ἄσκοπος καὶ περιττὴ, προκειμένου περὶ νόμου κατὰ πρώτην φορὰν εἰσαγομένου παρ' ἡμῶν μετ' ἀντιδράσεις, παρεμπομπὰς εἰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιτροπὰς ἐταιρειῶν, Συλλόγων, εἰδικοῦ Συνεδρίου καὶ ἐν γένει μετὰ περιπετείας, πρὸς ἃς, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς πληθῆος τῶν ἐπιτροπῶν, μόνον αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀτελειώτου σχεδίου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἠδύναντο νὰ παραβληθῶσιν, ἀνεξαρτήτως τῆς μεγίστης σπουδαιότητος τοῦ τελουταίου τούτου.

Ἀνάλυσιν τῶν διατάξεων τοῦ νέου τούτου νόμου θέλω παρεθέσει κατωτέρω, ἀφοῦ γενικώτερον σημειώσω τινα περὶ τῆς ἐν γένει ἱστορίας τοῦ θεσμοῦ τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας παρὰ τε τοῖς ἄλλοις ἔθεσε καὶ παρ' ἡμῶν, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐπὶ θεατρικῶν ἔργων συγγραφικὰ δικαιώματα.

Ἱστορία τοῦ θεσμοῦ. Δύσκολον νὰ συμπυχοῦν ἐν ὀλίγαις γραμματικῆς προλογικῆς σημειώσεως ἡ ἱστορικὴ θεσμοῦ, περὶ οὗ οὐ μόνον βιβλιοθηκαὶ ὀλόκληροι ἐσηματίσθησαν (*) ἐξ εἰδικῶν

(*) Πλὴν τῶν ἐν διαφόροις νομικοῖς καὶ φιλοσοφικοῖς συγγράμμασιν ἀναφερομένων περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας ὑπάρχει πληθὺς εἰδικῶν μονογραφιῶν, ὧν σημειῶ ὀλίγας, εὐρισκομένας ἐν τε τῇ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ καὶ τῇ τῆς Βουλῆς. Malapert : Histoire abrégée de la législation sur la propriété litt etc avant 1789. Paris 1881—Morrillet : De la protection accordée aux oeuvres d'art—etc. dans l'empire Allemand. Paris—Berlin 1878.—Villefort : De la pr. Litt. et art. Paris 1851—Laboulaye : Etudes sur la pr. litt. en France et en Angleterre—Pouillet : Traité de la pr. lit.—De Folleville : de la pr. lit.—Nico : Sulla pr lit.—Esperson : Coud. juridicia.—Fliniaux : Legisl. et sur etc.—Renouard : Traité du droit d'auteur.—Lyon Cayen et Delalain : Lois fr. et étr. sur la pr. litt. etc 1839—Dalloz : pr. lit. ἀρ. 72.—Helie et Chauveaux : Τόμ. Δ'.—Πλεῖστοι δὲ γερμανικαὶ ἐν αἷς Thol : Theaterprograsse κλπ. ἐν Γοττιγγῇ 1880.—Putnam Ἐκδ. Βερολίνου 1885—Rotheieberger : Ἐκδ Βέρνης 1906—Hoennger : Ἐκδ. Βερολίνου 1909.—Klostermann : Ἐκδ. 1876. Περὶ αὐτοῦ δὲ ἡ τοῦ Maudry (1867), ἡ τοῦ Souffert (1875), ἡ τοῦ Meili (1899) κλπ. Ἰκανὰ ὅμως εὐρηγῆται ἐν τῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ Droit d'auteur καὶ τοῖς Annali de l'indurtia etc (1879) καὶ ἰταλοῖς συγγραφεῦσιν

μονογραφιῶν ἐξεταζουσῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις καὶ λεπτομερείας, ἀλλ' ὑφίστανται ἔτι εἰδικὰ διεθνή συνέδρια, περιοδικῶς συνερχόμενα ἐν Βέρνη καὶ ἀλλαχοῦ, ἕτινα διακονοῦν πολλὰ ἀναφερόμενα ἐκάστοτε ζητήματα καὶ κλείουσι διεθνεῖς συμβάσεις μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ κρατῶν (*).

Τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας δὲν εἶχεν ἀναγνωρισθῆ νομοθετικῶς οὔτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι καὶ Ρώμῃ, οὔτε ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις μέχρι τοῦ 1789· ὡς πάντα τὰ λοιπὰ δικαιώματα, ἐθεωρεῖτο ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει σεβαστὸν, ἀξιοκατάκριτος δὲ πᾶς σφετεριστὴς αὐτοῦ.

Πρώτη ἡ ἐν ἐπαναστάσει Γαλλίᾳ, ἡ ἀνακηρύξασαι τὰς μεγάλας ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας, ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος, περιεφρόνησε διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1793 τὸ τέως παρ' αὐτῇ θεωρούμενον προνόμιον ὡς δικαίωμα, ἀναγνωρίσασαι τοῦτο ὡς ἱερὸν καὶ ἀναρχίετον. Ἐπὶ τῇ βᾶσει δὲ τῆς καθιερωθείσης ταύτης ἀρχῆς ἐβασίσθησαν ἅπαντα αἱ μεταγενέστεραι νομοθεσίαι αἱ προικισθεῖσαι διὰ τελειοτάτων νόμων. Συνέζη-

ἐν τῷ Rosmini (Leg. et giur. sui diritti d'autore). ἐν Μιλάνῳ 1890.—Ἑλληνιστὶ δὲ συνέγραψαν καὶ ἐξέδωσαν μονογραφίας ὁ Δελένδης (περὶ φιλολ. ἢ καλλ. ἰδιοκτησίας (1892), ὁ Ἀποστολόπουλος περὶ πνευμ. ἰδιοκτ., ὁ Κ. Κυπριαδῆς ἐν τοῖς κοινῶν. κλπ. μελετήμασιν (1899) καὶ ἄλλοι.

(*) Τῶν διεθνῶν τούτων Συνεδρίων μετέχει καλούμενη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἡ μέλοι χθὲς οὐδένα ἔχουσα νόμον περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, πλὴν τῶν δύο ἐκείνων διατάξεων τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ἡ πρόσκλησις τῆς Ἑλλάδος ἐξηγεῖται ὅτι ὑπὸ τῶν συνεδρίων κατατάσσεται μετὰ τῶν ἐθνῶν, ἅτινα δὲν ἔχουσιν μὲν εἰδικοὺς νόμους περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, προστατεύουσι δὲ τὰ ἐν ἀλλοδαπῇ ἐκδιδόμενα ἔργα, ἀνευ συμβάσεως μὲν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμειψιότητος (δρα Regime intern. ἐν σελ. 122 ἀρ. 10 (1908) τοῦ περιοδικοῦ Droit et'auteur). Εἰς τὰ Συνέδρια δὲ ταῦτα ἀντιπροσωπεύεται ἡ Ἑλλὰς καὶ ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ κ. Ἀθ. Τυπάλδου Μπασιᾶ, καταστάνας ἐν τριβούσι περὶ τὰ ζητήματα ταῦτα. Εἰς τούτου δὲ τὴν πείραν, τὴν προθυμίαν καὶ ἐνεργητικότητα ὀφείλεται ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Βουλὴν μετ' ἰδίας αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως τοῦ διαβασθέντος αὐτοῖς δι' ἐμοῦ νομοσχεδίου περὶ συγγραφικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ θεατρικῶν ἔργων, ὅπερ κατέστη νόμος τοῦ κράτους τιμῶν τὸν εἰσαγαγόντα αὐτὸν ρέκτην βουλευτὴν Παλλῆς.

τήθη παρὰ πολλοῖς ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ Ἑλλὰς, ἡ Ρώμη καὶ κατόπιν τὸ Βυζάντιον οὐδὲν ὡς ἐσέφησαν περὶ περιφρονησεως τοῦ δικαιώματος τούτου οὐχὶ ὀλιγώτερον ἱερωτέρου τοῦ τῆς ἐπὶ ἐνσωμάτων ἰδιοκτησίας. Ἐσήμαιεν ἄρα γε ἡ ἔλλειψις τοιαύτης νομοθετικῆς προνοίας ἀμφισβήτησιν τῆς φύσεως ἢ ἐν γένει τῆς ὑπάρξεως τοιοῦτου δικαιώματος; ἢ ἄλλοι λόγοι συνετέλουν νὰ μὴ ληφθῆ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους πρόνοια περὶ περιφρονησεως δικαιώματος, μὴ προσβαλλομένου, δι' ὧν τρόπων προσεβάλλετο μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας; Πρὸ αὐτῆς τὰ φιλολογικὰ καὶ ποιητικὰ ἔργα ἐπολλαπλασιαζόντο δι' ἀντιγράφων, ἕτινα παρεσκευάζον εἰδικοί καὶ κατὰ χιλιάδας ἀριθμούμενοι δούλοι ἀντιγραφεῖς ἐν εἰδικαῖς ἐργαστηρίοις. Ὅθεν δὲν ἦτο εὐχερὴς ἡ ὑπὸ τυποκλόπων κάρπωσις τοῦ ἔργου τῆς διανοίας τοῦ ἄλλου, ὡς εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας χρόνους. Ἄλλως τε, προκειμένου ἰδίως περὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων, ταῦτα δὲν ἐδιδάσκοντο ὑφ' οἷας συνθήκας παριστάνονται σήμερον καθ' ὅσον τότε ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χορηγοί, ἐδίδασκον δὲ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὰ ἔργα οἱ ἴδιοι ποιηταί, καὶ μετὰ θάνατον αὐτῶν οἱ υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τῶν οὐδ' ἠδύναντο νὰ γείνη λόγος, ὡς σήμερον, περὶ ποσιστῶν τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' οὐδ' ἠδύναντο τότε νὰ διανοηθῆ τις νὰ διδάξῃ ἔργα τοῦ Σοφοκλέους ἢ Ἀριστοφάνους, σφετεριζόμενος ἢ μεταλλάσσων τὸν τίτλον, ἢ τὰ πρόσωπα. Ἀρκεῖ δὲ περὶ τούτου αὐτῆ ἡ περιωθεῖσα εἰς τινὰς στίχους τοῦ Ἀριστοφάνους ἐπιθέσις του κατὰ τοῦ ποιητοῦ Εὐπόλιδος, ὃν κατηγορεῖ ὡς διαστρέψαντα τὴν κωμῶδιν του «Ἰππεῖς» διὰ τῆς προσθήκης γυναικῶς χορευούσης κορδακκ. Ἀναφερόνται δὲ καὶ ἄλλα παραδείγματα τιμωρομένων ἀθαιρέτως λογοκλόπων καὶ δὴ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ συμβᾶν κατὰ τὴν τέλεσιν ποιητικοῦ ἀγῶνος, τὸ ἀποκαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ κριτικοῦ Ἀριστοφάνους, μέλους τῆς ἑπταμελῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἔκρινε τὰ διαγωνιζόμενα ἔργα. Ἀντιληφθεὶς οὗτος ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν διαγωνιζομένων ἀπήγγειλαν ποιήματα ὑπ' ἄλλων ποιηθέντα ἀντέτεινεν εἰς τὴν βράβειον τινος τούτων, μόνος αὐτὸς μειοψηφίας ἀπέναντι τῶν ἐξ συναδελφῶν του. Ἀποδειχθέντος δὲ βασιμίου τοῦ ἰσχυρισμοῦ του,

ὁ ἀγωνοθέτης βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου τοὺς μὲν λογοκλόπους ποιητὰς ἐτιμώρησε δι' ἀτιμωτικῆς ποινῆς, τὸν δὲ μειοψηφίσαντα κριτὴν προήγαγεν εἰς ἀνώτερον ὑπουργεῖον.

Ἡ εἰς τοὺς λογοκλόπους τούτους ἐπιβληθεῖσα αὐθιγέρτος ποινὴ δὲν ἐβασίλευτο βεβχίως ἐπὶ ὠρισμένης νομικῆς διατάξεως, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τῆς κοινῆς συνειδήσεως ἀνεγνωρισμένου ὡς σεβαστοῦ δικαιοῦματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας. Ἀλλὰ πλὴν τούτου καὶ δραματικὰ ἔργα τῶν ἐπιφανεστέρων ποιητῶν κατηγοροῦντο ὡς περιέχοντα ιδέας καὶ ἐμπνεύσεις ἄλλων καὶ ἀνεκαλύπτοντο ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Αἰσχύλου ἰδέαις τοῦ Φρυγίου, ὡς καὶ ἐν ταῖς κωμωδίαις τοῦ Ἀριστοφάνους στίχοι ἢ ἰδέαι τοῦ Κρατίνου καὶ Εὐπόλιδος. Ἄλλ' ἢ περὶ τοιαύτης λογοκλοπῆς κρίσις ἐνίων μεταγενεστέρων φαίνεται ἐπισηφάλης, καθ' ὅσον οἱ ἀσχοληθέντες εἰς τὴν παραβολὴν τῶν συλυθέντων χωρίων δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ βεβχιώσω τὴν κλοπὴν τῶν ιδεῶν, ἠτις ἠδύνατο νὰ ἦνε καὶ σύμπτωσις ἐμπνεύσεων καὶ ιδεῶν. Ἡ δὲ κατὰ σύμπτωσιν ταυτότης ιδεῶν καὶ στίχων ὀλοκλήρων δὲν εἶνε σπανία οὔτε παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, παρ' οἷς μετὰ τὸν διὰ τοῦ τύπου πολλαπλασιασμὸν τῶν ἔργων εἶνε εὐχερεστερὰ ἢ γινῶσις τῶν ὑπ' ἄλλων ποιηθέντων.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἀνάλογόν τι ψυθιρισθὲν διὰ τὸν Ἀριστοφάνην, τὸν ἠνάγκασε νὰ γράψῃ, ἀμυνόμενος ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὅτι «αἰεὶ κινῶν ἰδέας εἰσφέρει» καὶ ὅτι «σφίζεται οὐδὲν ἀλλήλαισιν ὁμοίας καὶ πᾶσας δεξιῆς». Οἱ ὑπαινιγμοὶ οὗτοι καὶ αἱ ἀμοιβαὶ μεταξὺ τῶν τότε ποιητῶν μωφί ὑπεδείκνυνον ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ συμπτώσεις ιδεῶν ἢ θεμάτων ὑπόπτως ἐθεωροῦντο ὡς λογοκλοπὴ καὶ σφετερισμοὶ τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανος, σχετικῶς πρὸς ταῦτα, καὶ ἡ περισηφείσα παράδοσις, καθ' ἣν ὑπῆρχε νόμος τις τοῦ Λυκούργου, ἀπαγορεύων τὴν διδασκαλίαν δράματος ἐκ μὴ γνησίου χειρογράφου. Ἄλλ' ἢ τοιαύτη παρ' ἀρχαίους ἀλληλοκλοπὴ ἢ ἀλληλαπομίμησις δὲν ζενίζει ἡμᾶς τοὺς σημερινούς, οἵτινες μέχρι χθὲς συνήθισαμεν νὰ βλέπωμεν δεκάδ' ἔργων χυθέντων εἰς τὸ ἴδιον καλούπιον, ὑπὲρ κατέλειπον ἡμῖν τὰ πρῶτα κωμειδύλλια, τὰ πρῶτα πατριωτικά

δράματα καὶ τὰ ἄλλα κωμικὰ ἢ σαρκαστικά πείγναι, ἥτις ἐχρησίμευσαν πρόδρομα τῶν «ἐπιθεωρήσεων», ἢ ἐπιτυχία τῶν ὁποίων ἐφυγάδευσεν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τὸ δρᾶμα καὶ τὴν κωμωδίαν.

Ἡ αὐτὴ ἔλλειψις νόμων προστατευόντων τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ πλουσιωτάτῃ ἄλλως ρωμαϊκῇ καὶ βυζαντινῇ νομοθεσίᾳ. Μέχρι τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἔργων τῆς διανοίας γενομένου δι' ἀντιγραφῶν, δὲν εὐρέθησεν οἱ νομοθεταὶ εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ περιστείλωσι τὴν κλοπὴν τῶν ἔργων διὰ τῶν διατάξεων δι' ὧν περιεστάλησεν βραδύτερον οἱ τυποκλόποι. Κατὰ δὲ τοὺς βυζαντινοὺς αἰῶνας μὴ λειτουργούντων, ὡς εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας, θεάτρων, περιοριζομένης δὲ τῆς θεατρικῆς δράσεως εἰς τοὺς ἐν Ἰπποδρομίαις μίμους καὶ τὰς ὀρχήσεις, δὲν παρίστατο κατὰδὴλος ἢ ἀνάγκη νομοθετημάτων περὶ συγγραφικῶν δικαιομάτων ἐπὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων. Τοῦτο δὲ συνέβηκε καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὅτε ὀλίγα ἐλειτούργουν θεάτρα, ἔργα δὲ ἐπιφανῶν τότε ποιητῶν ἐδιδάσκοντο ἐν αἰθούσαις ἀνακτόρων ἢ ἐπιφανῶν προσώπων.

Ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν τούτοις ἀπὸ τῶν μέσων αἰῶνων ἀνεγνωρίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως ὡς προνόμιον. Οἱ ἠθοποιοὶ ἢ θεατρῶναι ἠναγκάζοντο ν' ἀγοράζωσι παρὰ τῶν ποιητῶν τὰ χειρογράφα τῶν ἔργων τῶν πρὸς παράστασιν αὐτῶν ἢ συνεφώνουν εἰς πληρωμὴν ἀμοιβῆς δι' ἐκάστην παράστασιν ἀναλόγως τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ ποιητοῦ. Νόμος προστατευτικὸς ἔτι δὲν ὑπῆρχεν ὑποχρεῶν τοῦ ἠθοποιοῦ κανονισμὸς ὅμως ἐκδοθεὶς ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1697 ὑπεχρέου τοὺς ἠθοποιοὺς νὰ πληρώσωσι διὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἀδείας τῶν ποιητῶν πρὸς παράστασιν τῶν ἔργων τῶν. Ὁ κανονισμὸς δὲ οὗτος ἔσως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρόδρομος τοῦ κατόπι διὰ νόμου καθιερωθέντος συγγραφικοῦ δικαιοῦματος. Ὁ Βιβιέν, ἐν ταῖς μελέταις αὐτοῦ περὶ θεάτρου, ἀναφέρει ποσὰ πληρωθέντα εἰς ποιητὰς πρὸς χορήγησιν ἀδείας εἰς ἠθοποιοὺς πρὸς παράστασιν τῶν ἔργων τῶν. Ἡ Ἐταιρεία τοῦ θεάτρου Μολιέρου εἶχε πλη-

ρώσει εἰς τὸν Κορνήλιον δισχιλία φράγκα ὥπως λάβῃ τὴν ἀδειαν τῆς παραστάσεως τῆς Βερνίκης του, ἴσον δὲ ποσὸν κατέβαλε καὶ διὰ τὸν Ἀτίλλαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Μολιέρος ἔλαβε δισχιλια φράγκα διὰ τὸ Συμπόσιον τοῦ Πέτρου. Ριχάρδος δὲ ὁ Λεοντόκροδος ἀπέφερε δωδεκακισχιλία φράγκα εἰς τὸν ποιητὴν του. Ἄλλ' ἢ σύμπτωσις τῶν ἐκ δισχιλίων φράγκων ποσῶν δὲν δύναται νὰ ὑποθεθῇ ὡς κοινῶς παραδεδεγμένη τότε ἀμοιβὴ τῶν ποιητῶν· διότι αὕτη ἐκανονίζετο κατὰ ἰδιαιτέρας ὁλως καὶ παραλλασσοῦσας συμφωνίας. Οὕτως ἢ Ἰταλικῇ κωμωδίᾳ ὑπέσχετο, κατὰ τὸν Βιβιέν, χιλιοφράγκον ἀμοιβὴν, ἐκτὸς τῆς συνήθους καὶ συμπεφωνημένης, εἰς τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τὸ ποίημα ἤθελεν ἀποφέρει τεσσαρακοντακισχιλια φράγκων εἰς δεκαπέντε παραστάσεις.

Τὸ αὐτὸ ἀνεγνωρισθὲν ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τῶν ἠθοποιοῦν δικαίωμα τῶν συγγραφέων ἱκανοποιεῖ μὲν τοὺς πρώτους, ἀπήρθεσε δὲ εἰς τοὺς δευτέρους, τινὲς τῶν ὁποίων ἐδυστρόπουν ἢ ἐσφετερίζοντο τὰ ὀφειλόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς. Συνέπεσε δὲ μεταξὺ τούτων νὰ εἶνε καὶ ὁ Βωμερσκι, ὁ ποιητὴς τοῦ «Γάμου τοῦ Φιγρῶ», ὅστις πρωτηγωνίστηκε εἰς τὴν μεταξὺ συγγραφέων καὶ ἠθοποιοῦν πάλην. Ὁ ἐρεθισμὸς οὗτος τῶν συγγραφέων κατὰ τῶν ἠθοποιοῦν καὶ ὁ ἐπὶ τετραετίαν διαρκέσας ἀγὼν κατ' αὐτῶν ἐξήγειρε τὴν κοινὴν συνειδήσιν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους πεπεισμένου ἤδη περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ δικαιοῦματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας. Πάντα δὲ ταῦτα προητοίμασεν τὸ ἔργον τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἠτις διὰ τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῷ 1791, ἀνεκήρυξε τὸ δικαίωμα ὡς φυσικὸν καὶ νόμιμον. Συντέλεσε δὲ τὰ μέγιστα εἰς τοῦτο ὁ ἐρεθισμὸς τῶν συγγραφέων κατὰ τῶν ἠθοποιοῦν καὶ ἰδίως αἱ παρομιώδεις διαμαρτυρίαι τοῦ Βωμερσκι. Ἐκ τινος ἀναφορᾶς του, ἧς περικοπὴν ἀνευρίσκωμεν ἐν ταῖς μελέταις τῶν Βιβιέν, κατὰδείκνυται ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὑπερησπίσθη τὰ δικαίωμα τῶν συγγραφέων. «Πρὸ δώδεκα ἐτῶν—ἔγραφε κατὰ τὸ 1791—οἱ δραματικοὶ ποιηταὶ εἶχον διανεμηθῆ μεταξὺ τῶν 38,000 φράγ. κατὰ τὰ γόνιμα ἐκεῖνα ἔτη, καθ' ἃ τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τῶν θεάτρων ἀνερχόμενον εἰς ἑκατομμύριον, ἄφινεν εἰς τοὺς Γά-

λους ἠθοποιοὺς μερίδιον 25, 26 καὶ 27 χιλιάδων φράγκων. Ἡ μετρία ποσότης ἢ ἀφειθεῖσα εἰς ἡμᾶς, δὲν ἤθελε δώσει εἰς ἕκαστον ποσὸν τῶν εἰρη 1650 φράγκων ἐν ὄλῳ, ἐὰν οὗτοι ἤθελον ἀπακνήσει ἀπὸ κοινού» (*)

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἀναγνωρίσιν τοῦ συγγραφικοῦ δικαιοῦματος, κατέπαυσεν ὁ ἐρεθισμὸς καὶ αἱ δίκαια μεταξὺ συγγραφέων καὶ ἠθοποιοῦν. Διὰ διαταγῆς ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1806 παρηγγέθησαν αἱ ἀρχαὶ νὰ ἐπαγρυπνώσιν ἐπὶ τῆς τηρήσεως τῶν συμφωνιῶν μεταξὺ ποιητῶν καὶ ἠθοποιοῦν καὶ περιφρουρήσωσιν ἐπὶ πλέον τὰ δικαίωμα τῶν Γάλλων συγγραφέων.

***

Ἐταιρία Γάλλων συγγραφέων. Αἱ ὑπὸ Γάλλων ἠθοποιοῦν γενομένηι καταδολιεύσεις τῶν συμφωνιῶν μετὰ τῶν συγγραφέων καὶ ἡ αὐθιγέρτος καθυστέρησις τῶν ὀφειλομένων αὐτοῖς ἐκ παραστάσεων ἔργων τῶν ἠνάγκασε τοὺς συγγραφεῖς νὰ συνενωθῶσιν εἰς Ἐταιρείαν πρὸς ἀμυνν καὶ περιφρουρήσιν τῶν δικαιομάτων τῶν. Τὴν πρωτοβουλίαν ἔσχεν ὁ Βωμερσκι ὁ πλειότερον τῶν λοιπῶν ἀδικηθεὶς ποιητῆς, ὁ διὰ τῶν διαμαρτυριῶν του συντέλεσας βραδύτερον εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἀνεκήρυξιν τοῦ δικαιοῦματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας. Ἀναγράφω

(*) Βιβιέν—«Διοικητικὰ μελέται» § Γ περὶ δραματικῶν ποιητῶν, ἔνθα καὶ αἱ ἐξῆς πληροφορίαι περὶ τοῦ τιμολογίου τῶν διδομένων εἰς τοὺς Γάλλους ποιητὰς. Δι' ἐκάστην τῶν εἰκοσι πρώτων παραστάσεων δράματος ἐδίδοτο εἰς τὸν ποιητὴν 500 φρ. Μετὰ τὴν εἰσοδὴν παράστασιν φρ. 300. Εἰς δὲ τὸ θέατρον τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίας διὰ ἄρᾶμα ἐκ πέντε πράξεων τὸ δωδέκατον τῆς ἀκαθάρτου εἰσπράξεως τῆς παραστάσεως. Διὰ ἄρᾶμα τρίπρακτον τὸ δέκατον ὄγδοον τῶν ἀκαθάρτων, διὰ μονόπρακτον δὲ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον. Διέφερε δὲ ἡ διατίμησις ἐπὶ τῶν κωμικῶν ἔργων εἰς ἐκάστην παράστασιν τρίπρακτον ἢ πεντάπρακτον τοιαύτην ἐδίδοτο εἰς τὸν ποιητὴν 8 1/2 οιο ἐπὶ τῆς ἀκαθάρτου εἰσπράξεως εἰς ἐκάστην δὲ δίπρακτον 6 1/2 οιο καὶ εἰς μονόπρακτον 6 οιο. Ἄν ὅμως ὅλη ἡ πράξις ἀπετελεῖτο ἐξ ἐνός μόνου ἔργου ἐδίδοτο συμπληρωτικῶς ποσοστὸν 6 οιο. Κατὰ τινὰ στατιστικὴν τὰ ποσοστὰ τῶν Γάλλων ποιητῶν ἀνῆρχοντο ἐτησίως εἰς 800 χιλιάδας φράγκων ἐν Παρισίοις καὶ εἰς 100 χιλιάδας φράγκων ἐν ταῖς ἑπαρχίαις

ἐνταῦθα τινὰς πληροφορίες περιωθεισὰς ὑπὸ τοῦ Βιβιέν, αἰτίνες ἐνθυμίζουσιν ὑπὸ τινὰ ἔποψιν τοὺς λόγους δι' οὓς συνέστη ἐν Ἑλλάδι ὁ πρῶτος Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ἀγγ. Βλάχου. Ἡ πρώτη γαλλικὴ ἐταιρεία, ἡ συσταθεῖσα πρωτοβουλία τοῦ Βωμαρσαί, ἀπετελέσθη ἐκ τούτου, τοῦ Πικάρδ, τοῦ Σεδαῖν καὶ ἄλλων δευτερευόντων ποιητῶν· μετὰ ἐπτὰ ἔτη τὰ μέλη τῆς Ἐταιρείας ἀνῆλθον εἰς 90· συνιστῶντο δὲ καὶ κατ' ἐπαρχίας τοιαῦται, συγχωνευθεῖσαι πᾶσαι εἰς μίαν Γενικὴν Ἐταιρείαν ποιητῶν, ἥτις βραδύτερον ἐν ἔτει 1837 ἀπετελεῖτο ἐκ 420 ποιητῶν, ἐξήσκει δὲ διὰ τῆς διευθυνούσης αὐτὴν ἐπιτροπῆς ἀληθῆ δικτατορικῆν, ἐνεργούσα ὡς ἀνεκκλήτων δικαστήριον, δικάζον ἀνεκκλήτως ὅλα τὰ δραματικὰ ζητήματα.

Ὅπως ἐλειτούργει ἡ μεγάλη αὐτὴ ἐταιρεία ἀνατέλει εἶδος τράστ, ἐπιβάλλουσα εἰς μὲν τὰ θεάτρα τὴν θέλησίν της, ἀφαιροῦσα δὲ ἀπ' αὐτῶν ὅλα τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν ἐν ἧ περιπτώσει δὲν ἤθελον παραδεχθῆ τὰ αἰτήματα των, ὑποχρεούσα δὲ τοὺς ποιητὰς νὰ μὴ παραδέχωνται παρὰ τῶν θιάσων ποσοστὰ ὀλιγώτερα τῶν συνήθων ἐπὶ ποιητῆ προστίμου ἐξαισιχιλίων φράγκων! Τοιαῦτη δὲ ἦτο ἡ ἐπιρροή καὶ ἡ δύναμις, ἣν ἐξήσκει ἡ Ἐταιρεία, ἐπιβάλλουσα τὴν θέλησίν της καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κυβέρνησιν, ὥστε ἐν ᾧ αὐτὴ παρεσκεύαζε νόμον δι' οὗ ἐπεβάλλετο ἐπὶ τῶν παραστάσεων ἔργων (ἅτινα εἶχον καταστῆ κοινὴ ἰδιοκτησία) φόρος προωρισμένος ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἢ τῶν ἠθοποιῶν, ἡ Ἐταιρεία συνωμολόγει συμφωνίαις μὲ θεάτρα περὶ εἰσπράξεως δικαιομάτων ἐκ θεατρικῶν ἔργων κοινῆς ἰδιοκτησίας. Αἱ ἐν τῇ Συντακτικῇ ὅμως Συνελεύσει διαμαρτυραὶ τῶν καταδυναστευομένων ἠθοποιῶν, αἰ πτωχεύσεις πολλῶν θεατρικῶν ἐργολαβιδῶν ἐμετρίασαν βραδύτερον τὴν ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ταύτης ἀσκουμένην κατὰ δυνάστευσιν, κατὰ δὲ τὸ 1890 καθηρέθη νέα Ἐταιρεία κλλιτεχνῶν σκοποῦσα πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν χορηγήσιν βοηθημάτων εἰς ἀτυχῆσαντας ἢ καταστάντας λόγῳ ἡλικίας ἀνικάνους ἠθοποιούς. Εἰς τοὺς κατόπιν δὲ χρόνους ἐβελτιώθησαν αἱ σχέσεις μετὰ τῶν ποιητῶν καὶ ἠθοποιῶν, ἐρρυθμίσθησαν δὲ διὰ νεωτέρων τελειωτέρων νόμων τοῦ 1881,

1852, 1866, 1881 τὰ τοῦ δικαιώματος τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας (*).

Ἐν Ἀγγλίᾳ.—Μετὰ τὴν πρώτην ἐν Γαλλίᾳ νομοθετικὴν ἀναγνώρισιν τοῦ θεσμοῦ τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, πρώτη ἡ Ἀγγλία ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἔστρεψε τὴν προσοχὴν της ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀγγλικῶν θεάτρων καὶ τῆς προστασίας τῶν συγγραφοικῶν δικαιωμάτων. Περίεργος δὲ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἡ τότε Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἐπελήφθη τῶν ζητημάτων τούτων, περιγραφόμενος ὡς ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Βιβιέν. Εἰς δώδεκα συνεδριάσεις τριάκοντα ἐννέα ἀντιπροσωπεύοντες καὶ ὑπερασπιζόμενοι τὰ διάφορα συμφέροντα, περὶ ὧν ἐπρόκειτο, ἀπήντησαν εἰς τέσσαρας χιλιάδας (!) καὶ ἐπέκεινα ζητημάτων. Οἱ ἐργολάβοι τῶν θεάτρων ἀντεπροσωπεύοντο δι' ἰδιοκτητῶν θεάτρων, ἐξ ἐπιμελητῶν ἢ διευθυντῶν λονδινείων θεάτρων καὶ δύο ἐπαρχιακῶν κερδοσκοπῶν, ἦτοι ἐνὸς διευθυντοῦ ἐξ θεάτρων, καὶ τοῦ ἐνοικιστοῦ ἐτέρων τριῶν. Οἱ ἠθοποιοὶ ἀντεπροσωπεύοντο ὑπὸ ἐξ συναδέλφων των, ἐκλεγθέντων ἐκ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν, ἀπὸ τοῦ Ρεζν καὶ Μκκροαδῦ

(*) Συμπληρῶ τὰς περὶ τῆς πρώτης Ἐταιρείας τῶν Γάλλων θεατρικῶν συγγραφέων πληροφορίες ἐκ τῶν ἐν ταῖς μελέταις τοῦ Βιβιέν περιωθεισῶν, ὅπως παρὰ τὴν ταύτας πρὸς τὰς τοῦ παρ' ἡμῖν Συνδέσμου τῶν συγγραφέων καὶ τῆς ἤδη λειτουργούσης Ἐταιρείας τῶν θεατρικῶν συγγραφέων. Κατὰ τὸ καταστατικὸν τῆς ἐν ἔτει 1829 ἀποτελειθεῖσης μεγάλης Ἐταιρείας τῶν Γάλλων ποιητῶν σκοπὸς αὐτῆς ἦτο 1) ἡ ἀμοιβαία ὑπεράσπισις τῶν συνεταιρῶν ἀπέναντι τῶν θεατρικῶν διευθύνσεων ἢ προσώπων ἐγόντων συμφέρον μὲ τοὺς ποιητὰς· 2) ἡ διὰ μικροτέρων δαπανῶν εἰσπραξίς τῶν δικαιωμάτων τῶν ποιητῶν καὶ ἡ ἐν κοινῷ κατάθεσις μέρους τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ· 3) ἡ χορηγία βοθημάτων ὑπὲρ τῶν συνεταιρῶν, ἢ τῶν χηρῶν καὶ συγγενῶν των· καὶ 4) ὁ καταρτισμὸς κερφαλαίου διανεμητέου κερδῶν. —Μᾶλλον περιωρισμένος ἦν ὁ σκοπὸς τοῦ ἀν' Ἀθῆναις συστάτος πρὸ δεκαετίας Συνδέσμου τῶν Ἑλλ. συγγραφέων, περιορισθέντος εἰς ἄμυναν κατὰ τῶν σφετεριζομένων τὰ συγγραφοικῶν δικαιώματα, ἐλλείψει νόμου περὶ αὐτῶν. Γενικώτερος δὲ ὁ σκοπὸς τῆς ὑφ' ἡμετέρας ἐῦδοκίμως λειτουργούσης Ἐταιρείας τῶν Ἑλλήνων θεατρικῶν συγγραφέων, ἦτοι ἡ περιφρούρησις καὶ εὐδωσις τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν συμφερόντων τῆς ὁλομελείας καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐταίρων.

μέχρι τῶν ἀσημοτέρων ἠθοποιῶν καὶ τῶν περιωδουμένων θιάσων. Οἱ θεατρικοὶ συγγραφεῖς ἀντεπροσωπεύοντο ὑπὸ ἑαυτῶν συγγραφέων, οἱ μουσουργοὶ ὑφ' ἐνὸς τοιούτου, ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Ἀστυνομία ὑπὸ δύο δικαστῶν, ἐνὸς ἐλεγκτοῦ καὶ δύο λογοκριτῶν. Πόρισμα δὲ τῶν συζητήσεων τούτων ἦτο ἡ παρὰ τὴν ἑαυτῶν ἐρεϊδομένων ἐπὶ τῆς πείρας, καθιερούμενων δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς λειτουργίας θεάτρου ἀνευ ἀδείας, παρεχουμένης ἐπὶ πληρωμῇ καὶ ἐγγυήσει, καὶ τὴν λογοκρισίαν ἐπὶ τῶν διδασκόμενων ἔργων. Βαρύτατα δὲ πρόστιμα ἐπεβάλλοντο εἰς ἠθοποιούς παριστάνοντας εἰς θεάτρα μὴ ἔχοντα ἀδείαν ἢ εἰς κωφιδεῖς ἢ οἰνοπωλεῖς.»

Ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς συγκλήσεως τοιούτου Συνεδρίου ἦτο μᾶλλον ἢ περιστολὴ τῶν δημοσίων θεαμάτων ἅτινα προσέκρουον εἰς τὴν δημοσίαν ἠθικὴν ἢ εἰς πολιτικούς ἢ ἄλλους λόγους· διὸ ἐσκέπτοντο περὶ ἀσκήσεως αὐστηρᾶς λογοκρισίας καὶ ἐζητοῦντο ἐγγυήσεις παρὰ τῶν ἐργολάβων τῶν θεάτρων. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ συνέβαινε ὅ,τι ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθεν ἐνομοθετήθησαν αὐστηρὰ περὶ λογοκρισίας διατάξεις διὰ νὰ περιστείλωσι.—ὡς ἔγραψεν ἐν τῇ ἀπὸ 5 Μαρτίου 1906 διαταγῇ ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, —τὴν θλιβερὰν ἐπιτυχίαν τοῦ πλήθους τῶν μικρῶν θεάτρων τοῦ νὰ ἐλκύωσι τὸν λαὸν δι' ἀγροικῶν θεαμάτων ἢ νὰ διαφθείρωσι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν...

Ἄλλ' ἡ προσήλωσις τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰ ζητήματα τῆς διὰ τῆς λογοκρισίας βελτιώσεως τῶν θεάτρων κατέλειπεν ἀπροστατεύτους τοὺς ἀγγλοὺς συγγραφεῖς ἀπέναντι τῶν πολυμηνχάνων ἀγγλων ἠθοποιῶν καὶ ἐργολάβων θεάτρων. Ἐκαστος θεατρῶνης ἢ θιασάρχης συνωμοροῦτο μὲν πρὸς τὰς περὶ ἀδείας διατάξεις, ἐνόμιζεν ὅμως ἑαυτὸν ἐλεύθερον νὰ παραστήσῃ ἔργα ἀνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως. Πολλοὶ δὲ θιασάρχαι διὰ μυρίων πικουριῶν διεξέφευγον καὶ τὴν περὶ ἀδείας πρὸς λειτουργίαν τοῦ θεάτρου διάταξιν. Ἀναφέρει δὲ ὁ Βιβιέν τὴν ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν Λέμπλε καταστρατήγησιν τοῦ νόμου ἐν Βολβερχαμπτόν. Διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν πληρωμὴν πρὸς χορηγήσιν ἀδείας ἀπέστειλον ἀπροσκήσεις» δωρεὰν, ὅπισθεν τῶν ὁποίων ἐσημειοῦτο ὅτι «τὸ μὲν εἰσιτήριο δίδεται δωρεὰν,

ἀλλ' ὁ ἐπιμελητῆς (τοῦ θεάτρου) ἔχει ἐξαιρέτον ὄδοντοκονιν πρὸς 2 σελίνια καὶ ἐν δηνάριον τὸ κυτίον (ἀγγλιστὶ μπόξ, ὅπερ σημαίνει καὶ θεωρεῖον). «Ἐῖσελθε καὶ ἀγόρασον». Οὕτως οἱ μὲν θεαταὶ ἐπλήρωνον, οἱ δὲ θεατρῶναι ἀπέφευγον τὴν ἀδείαν, ὠφελοῦμενοι τῆς διατάξεως, καθ' ἣν ἐξαιροῦνται τῆς ὑποχρέσεως τοῦ νὰ λαμβάνουν ἀδείαν οἱ δίδοντες παρὰστάσεις εἰς ἐμπορικὰς πανηγύρεις καὶ εορτάς. Ἄλλη καταστρατήγησις πρὸς περιγραφὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν θεατρικῶν συγγραφέων ἐγένετο δι' ἀποστολῆς στενογράφων εἰς τὸ θεάτρον, πρὸς ἀπόκτησιν ἀντιγράφου τῶν παριστάνομένων ἔργων. Ἀπαγορευομένης τῆς ἀνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως παρὰστάσεως ἔργου δημοσιευθέντος ἤδη, ἐφρόντιζον οἱ θεατρῶναι ν' ἀποκτῶσιν ἀντίγραφα τῶν ἔργων διὰ τῶν στενογράφων κεντρικῶν γραφεῖον τὰ ἐπώλει πρὸς δύο ἢ τρεῖς λίρας καὶ οὕτω, ὡς ἐπιπροσθέτει ὁ Βιβιέν, οἱ μὲν λογοκλιποὶ στενογράφοι καὶ οἱ θεατρῶναι ὠφελοῦντο ἰκανὰ ποσᾶ, ἐζημιῶντο δὲ οἱ θεατρικοὶ συγγραφεῖς, οἵτινες ἐξήτησαν νὰ εἰσχυθῆ καὶ εἰς Ἀγγλίαν ὁ γαλλικὸς νόμος περὶ συγγραφοικῶν δικαιωμάτων. Καὶ ἡ μὲν δικαστικὴ αἰτήσις τῶν συγγραφέων δὲν εἰσηκούσθη ἀμέσως, καθωρίσθη ὅμως διὰ τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Λ. Μπουλουέρ, τοῦ γενομένου κατὰ τὴν 10 Ἰουνίου 1833, τὸ δικαίωμα τῶν δραματικῶν ποιητῶν ὅπως αὐτοὶ μόνοι ἀπολαμβάνωσι ἰσοβίως καὶ ἐπὶ 28 ἔτη ἀπὸ τῆς πρώτης παραστάσεως τὰ συγγραφοικῶν δικαιώματα. Ἡ δὲ ἀγγλικὴ δικαιοσύνη ἐμπαύωσε τὰς διὰ στενογράφων προμηθείας χειρογράφων τοῦ ἔργου, ἀποφανεθεῖσα ὅτι «ἡ παράστασις ἀπετέλει δημοσίευσιν», ἐπομένως ὁ παριστάνων ἀπὸ σκηνῆς ἔργον θεωρεῖται ὡς δημοσιεύων αὐτὰ. Ὑποκείμενος εἰς τὰς ἐπιβλαβόμενας ποινὰς εἰς τοὺς δημοσιεύοντας ἔργα ἀνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως.

Μία περιουπὴ ἐκ τῶν μελετῶν τοῦ σχεδὸν συγγρόνου τῆς τότε καταστάσεως Γάλλου συγγραφέως, δίδει εἰκόνα τῆς «ἐπονεϊδίστου» ἐπιτυχίας τῶν καταπεσόντων ἀγγλικῶν θεάτρων. Τὴν παραθέτω, διότι εὐρίσκω μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὴν παρατηρουμένην ἀπὸ τινος καὶ ἐν Ἑλλάδι ἂν ὄχι ἐπανειδίστον, ἀλλὰ βεβαίως ἡμιστὴ ψυχγωγικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν.

Περιγράφων τούς λόγους, δι' οὓς εἶχαν ναυαγήσει τὰ δύο μεγάλα ἐθνικὰ θεάτρα τῶν Ἑγγύων τὸ Κόβεντ-Γκάρδεν καὶ τὸ Δρούρου Λάνε καὶ ἐφυγαδεύοντο ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἢ τραγωδία καὶ ἢ κωμῶδια, ἐκθέτει τὸν λόγον δι' ὃν τὰ λειτουργοῦντα θεάτρα κατέφυγον εἰς ποικίλα μέσθ πρὸς διέγερσιν τῆς κοινῆς περιεργείας. Κατέφυγον εἰς παντομίμας, ὀρχήσεις καὶ μάχας θηρίων πρὸς μέγα δὲ σκάνδαλον τῶν φίλων τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου εἰσῆχθησαν πρὸς παράστασιν τίγρεις καὶ λέοντες εἰς τὸ ἐθνικὸν τῶν θεάτρων Κόβεντ-Γκάρδεν καὶ εἰς τὸ Δρούρου-Λάνε! Ἄλλα θεάτρα κατέφυγον εἰς τὰ λεγόμενα φινικά δράματα, ἐν οἷς ἡ λεπίς τοῦ ζήφους κατεθάμβωνε τούς θεατάς. Ἄλλα δὲ θεάτρα, ἐπὶ ζυλίνων σκηνῶν παρίστανον δράματα «ἀνυπόφορα». Ἐν τούτοις ὁ λαὸς συνέρρεεν εἰς αὐτά. Ἡ «ἐπονείδιστος» ἐπιτυχία αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν εἰσπράξεων, κατέστρεφε τὴν δραματικὴν φιλολογίαν. Ἐνῶ δὲ, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Βιβιέν τὰ μεγάλα ἀγγλικὰ θεάτρα «ἐξεπύρνεον» τὴν σκηνὴν τῶν καὶ διὰ ν' ἀνορθώσωσι τὰς ζημίας, τὰ δευτερεύοντα θεάτρα ἐλάμβανον ὑψηλότερον χαρακτῆρα.

Τοῦτο δὲ συνέβαινε μέχρις ἐσχάτων καὶ εἰς τὰς κλεινὰς Ἀθήνας. Ἐνῶ τὰ τρία ἢ τέσσαρα μεγάλα θερινὰ θεάτρα κατέφυγον εἰς τὰ «Χάπια τοῦ Ἡρακλέους», εἰς τὰ «Ἐυνὰ Φρούτα», εἰς τὰ «Κοραλλίαι καὶ Σα». εἰς τὰς «ζεχωριστάς Κρεββατοκάμαρας» καὶ εἰς τὰς «Σουαρέ νουάρ» ἐν θερινὸν θεάτρον, θεωρούμενον δευτερεῖον, ὡς μὴ περικλειθὲν τούς ἀστέρας τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς, περιέκλειε καθ' ἑσπέραν χιλιάδα θεατῶν προτιμώντων ἔργα τῆς ἐθνικῆς ἢ ξένης δραματικῆς παραγωγῆς, εἰς ὧν τὴν παράστασιν ἠδύναντο νὰ παρευρεθῶσι καὶ δεσποινίδες. Διότι σημειωτέον καὶ τοῦτο, οἱ ἐν Ἑλλάδι θιασάρχαι νομίζουσιν ὅτι τὸ διὰ τὰς δεσποινίδας ἀνήθικον καὶ ἄσεμνον, δὲν εἶνε τοιοῦτον διὰ τὸν κόσμον τῶν παιδῶν καὶ ἐφήβων καὶ τῶν λοιπῶν γυναικῶν ἐπίτηδες δὲ ἀναγράφουσιν ἐν ταῖς προγράμμασι τὴν εἰς τὰς δεσποινίδας μόνον ἀπαγορεύσασιν ἵνα προειδοποιήσασιν τὸ κοινὸν ὅτι τὸ θεῖμα ἔσται ἀνήθικον.

Ἡ ὡς ἄνω περιγραφομένη κατάστασις τοῦ ἀγγλικοῦ θεάτρου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἢ τοσοῦ-

τον ζωνηρῶς ἐξεικονισθεῖσα ὑπὸ συγγραφέως τῶν χρόνων ἐκείνων περίπου, ὡς «ἐπονείδιστος», (κατάστασις, ἢν βεβαίως ἐπεπόθησαν καὶ εὐάριθμοι παρ' ἡμῖν ξενολάτραι καὶ ἔκφυλοι) προὐκάλεσε τὴν προσοχὴν τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἀνέπτυξε δὲ καὶ ἀγκυράκτησιν παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς συγγραφεῦσι καὶ συμπατριώταις τοῦ Σαϊξπήρου. Πλὴν δὲ τῶν αὐστηρῶν νόμων περὶ λογοκρισίας καὶ τῶν ζητουμένων ἐγγυήσεων παρὰ τῶν διευθυντῶν τῶν θεάτρων διὰ τὴν τήρησιν τῶν διατεταγμένων, εἶχον ἐκδοθῆ καὶ ἄλλοι προηγουμένοι σχετικοὶ νόμοι, τῶ 1735 ἐπὶ Γεωργίου Β', τῶ 1766 ἐπὶ Γεωργίου Γ', τῶ 1775, τῶ 1777 κλπ. Ἄλλ' ἐλύθη ὀριστικώτερον τῶ 1833 ἐπὶ τῆς βασιλείας Γουλιέλμου τοῦ Δ' τὸ ζήτημα τῶν συγγραφικῶν δικαιωμάτων, ἀπαγορευθεισῶν τῶν ἀνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως παραστάσεων διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουνίου νόμου. Βραδύτερον δὲ ἐπροστατεύθησαν καὶ οἱ κληρονόμοι τῶν ποιητῶν, ψηφισθέντος διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Tolfour καὶ Mahon τοῦ νόμου (Copy-right) τῆς 1 Ἰουλίου 1842, δι' οὗ τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως μεταβιβάσει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ συγγραφέως καὶ ὠρίζετο ἡ διάρκεια τῆς κερπώσεως αὐτοῦ. Οὕτω δὲ πρῶτα ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν τὰ δύο μεγάλα κράτη, ἢ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία εἶχον νομοθετικῶς προστατεύσει τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως.

Ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. — Οἱ ἀπὸ τοῦ 1791 ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀπὸ τοῦ 1833 ἐν Ἀγγλίᾳ ψηφισθέντες νόμοι περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας καὶ οἱ μετέπειτα συμπληρωτικοὶ γαλλικοὶ νόμοι τοῦ 1810, 1852, 1859 καὶ οἱ ἀγγλικοὶ τοῦ 1833 καὶ 1842 διηκολύναν βεβαίως τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου νομοθετικὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Οὕτω ἐν Αὐστρίᾳ τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως ἐπροστατεύθη ἀπὸ τοῦ 1846, ἐν Οὐγγαρίᾳ ἀπὸ τοῦ 1854. Βραδύτερον δὲ ἐν ἔτει 1870 ἐδημοσιεύθη ἐν Γερμανίᾳ ὁ περὶ τοῦ δικαιώματος τούτου ἐπὶ δραματικῶν ἔργων, ἐν ἔτει 1876 ὁ περὶ δικαιώματος ἐπὶ ἔργων τέχνης καὶ ἐν ἔτει 1876 ὁ περὶ ἔργου φωτογραφίας κλπ. Ἡ αὐτὴ δὲ νομοθετικὴ προστασία

ἐχορηγήθη κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς τε τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἔνθα ἀπὸ τοῦ 1831 ἀνεγνωρίσθη τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἐκωδικοποιήθησαν δὲ οἱ σχετικοὶ νόμοι διὰ τῶν τοῦ ἔτους 1870 καὶ 1874, καὶ τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα εἰσηγητοῦ Chace, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἦτοι ἐν Σουηδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1887, ἐν Νορβηγίᾳ ἀπὸ τοῦ 1876, ἐν Βελγίῳ ἀπὸ τοῦ 1817, ἐν Πορτογαλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1886, ἐν Ἑλβετίᾳ δὲ διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1883 συνεπληρώθησαν αἱ διάφοροι σχετικαὶ συνθήκαι μετὰ τῶν καντονίων αὐτῆς ἀναγραφείσασιν εἰς τὸν νόμον τοῦτον. Ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ συνεκροτήθησαν καὶ συγχροτοῦνται περιοδικῶς τὰ διεθνή Συνέδρια, τὰ κανονίζοντα τὰ μετὰ τῶν ἐθνῶν ἀναπτυσσόμενα ζητήματα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν μετὰ τῶν ἐθνῶν προστασίαν ἐν γένει τοῦ δικαιώματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας, ἐκδίδεται δὲ κατὰ μῆνα ἴδιον περιοδικὸν «Se Droit d' auteur», ὄργανον τοῦ διεθνούς γραφείου τῆς ἐνώσεως πρὸς προστασίαν τῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἀναγράφον τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου παρέχον πολυτίμους πληροφορίες περὶ τῶν παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσι—πλὴν τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦδε—τῶν δύο ἡμισφαιρίων ἰσχυόντων περὶ τοῦ ζητήματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας.

Ἐκ καταλόγου τῶν κρατῶν τῶν ἐχόντων καὶ μὴ συμβάσεις κινήσους περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας, δημοσιευθέντος κατ' 86ριον τοῦ 1908 (ἐν τῷ φύλλῳ 10 τοῦ 21 ἔτους τῆς ἐκδόσεώς του) ἔχομεν πλήρη εἰκόνα τοῦ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ νομοθετήματος τούτου βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ἀναγράφω περιληπτικῶς ταῦτα, ὡς κατατάσσονται ὑπὸ τοῦ Διεθνούς Συνεδρίου διὰ νὰ ὑποδείξω εἰς ποίαν κλάσιν κατετάσσεται, πρὸ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ τελευταίου περὶ συγγραφικῶν δικαιωμάτων νόμου, ἢ Ἑλλάδος, ἢ κοιτῆς τῆς τέχνης, ἢ μήτηρ τοῦ Σοφοκλέους κλπ. κλπ.

1ον Ἔθνη μὴ ἔχοντα οὐδεμίαν νομοθεσίαν περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας εἰς τὰ ἐξῆς: Ἀβυσσινία, Ἀφγανιστάν, Κίνα, Κογκῶ, Λιμπέρια, Μαυροβούνιον, Μαρόκον, Ὀμάν, Περσία καὶ Σερβία.

2ον Ἔθνη ἀποδεχόμενα τὴν ἀρχαίαν πνευματικὴν ιδιοκτησίαν, χωρὶς νὰ ἔχωσι καμμίαν εἰδικὴν νομοθεσίαν εἰς τὰ ἐξῆς: Ἀργεντινὴ Δημοκρατία, Βουλγαρία, Δομινικανὴ Δημοκρατία, Αἴγυπτος, Honduras, Παράγουάη, Ἅγιος Μαρτίνος καὶ Οὐραγουάη.

3ον Ἔθνη ἔχοντα εἰδικὴν νομοθεσίαν περὶ αὐτῆς εἰς τὰ ἐξῆς: Ἀγγλία, Αὐστρία, Βέλγιον, Βολιβία, Βραζιλία, Χιλή, Κολομβία, Κορέα, Κώστα Ρίκα, Κούβα, Δανία, Ἰρλανδία, Ἰσπανία, Ἠνωμένα Πολιτεῖαι, Γαλλία Μεγάλῃ Βρετανία, Ἑλλάς, (*) Γουατεμάλα, Αἰτή, Οὐγγαρία, Ἰταλία, Ἰαπωνία, Λουξεμβούργον, Μεξικόν, Μονακό, Νικαράγουα, Νορβηγία, Κάτω Χῶραι, Περὺ, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία, Σαλβατόρ, Σουηδία, Ἑλβετία Τύνις, Τουρκία καὶ Βενεζουέλα.

Εἰς ἴδιαν τάξιν ὑπάγεται ἡ Κίνα καὶ τὸ Μαυροβούνιον, ὡς μὴ ἔχοντα μὲν ἴδιαν νομοθεσίαν περὶ τοῦ δικαιώματος, συνομολογήσαντα ὅμως συμβάσεις περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ Βουλγαρία, Ρωσία καὶ Σερβία, ὡς υποχρεωμένοι νὰ ἀποκτήσουν εἰδικὰς νομοθεσίας ἢ συνομολογήσωσι διεθνεῖς συμβάσεις. Εἰς ἴδιας δὲ τάξεις κατατάσσονται τὰ μὴ προστατεύοντα τὰ ξένα ἔργα εἰμὴ ἐπ' ἀμοιβαιότητι καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς συνομολογήσεως διεθνῶν συμβάσεων. Εἰς ταῦτα δὲ κατατάσσεται μετὰ τῆς Κολομβίας, τοῦ Μονακό, τῆς Νικαράγουας, τῆς Σερβίας κλπ. καὶ ἡ Ἑλλάς!

Κατὰ δὲ τὸν δημοσιευθέντα πίνακα τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνωσιν κρατῶν ταῦτα ἦσαν ἢ Γερμανία, ἐν ἣ ἰσχύει ὁ νόμος τῆς 19 Ἰουνίου 1901 περὶ δικαιώματος τοῦ συγγραφέως καὶ ὁ τῆς 9 Ἰανουαρίου 1907 περὶ προστασίας τῶν διακοσμητικῶν τεχνῶν, ἢ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία (νόμος τοῦ 1859) ἢ Αὐστρία (νόμος τῆς 26 Δεκεμβρίου 1895 καὶ τῆς 26 Φεβρουαρίου 1907) τὸ Βέλγιον (νόμος τῆς 22 Μαρτίου 1886, ἐφ' οὗ ἐβασίσθη τὸ ἀρχικῶς τῇ εἰσηγήσει μου συντα-

(*) Ἐτυχε βεβαίως τῆς τιμῆς ταύτης καὶ ἡ Ἑλλάς ἐνεκα τῶν δύο ἐν τῷ ποινικῷ αὐτῆς νόμῳ διατάξεων περὶ τυποκλοπῆς, ἐν οἷς ὅμως οὐδεὶς γίνεται λόγος περὶ τῆς γενομένης παραβίασεως διὰ τῆς ἐπὶ σκηνῆς διδασκαλίας τῶν θεατρικῶν ἔργων ἀνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως. Ἦτοι διὰ τὰ ἄρθρα 432 καὶ 433 τὰ τιμωροῦντα τοὺς τυποκλόπους μόνον.

χθέν νομοσχέδιον περί πνευματικῆς ιδιοκτησίας, τὸ υἰοθετηθὲν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως Θεοτόκη ἐν ἔτει 1901 καὶ ψηφισθὲν εἰς πρώτην μόνον ἀνάγνωσιν) ἢ Βολιβία (Ποιν. κώδ. τοῦ 1834 καὶ Διάτ. τῆς 13 Αὐγούστου 1879), ἢ Βραζιλία (νόμος τοῦ 1898, Σύνταγ. ἄρθρ. 72), ἢ Βουλγαρία (ἄρθ. 973 τοῦ ποινικοῦ νόμου τῆς), ἢ Χιλιῆ (Σύντ. ἐκ 7853 ἄρθ. 152), ἢ Κολομβία (ἄρθ. 35 τοῦ Συνταγμ.) ἢ Κόστα Ρίκα (ἄρθ. 496 τοῦ ποιν. κώδ. καὶ 275 τοῦ ἀστικοῦ), ἢ Κούβα (Διατ. τῆς Στρ. Κυβερν τοῦ 1900 καὶ 1902), ἢ Δανία (Νόμ. τῆς 24 Ἰουνίου 1765, τῆς 12 Ἀπρ. 1889, 29 Μαρτ. 1904 κλπ.), ἢ Ἰσλανδία (Νοεμ. 20 8)βρίου 1903), ἢ Αἴγυπτος (ἄρθ. 323 Ποιν. Κώδ.), ἢ Ἰσπανία (ἄρθ. 63, 550 καὶ 552 τοῦ Ποιν. καὶ 428 καὶ 429 τοῦ Ἀστ.) καὶ Νόμος 10 Ἰανουαρ. 1876), αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι (Νόμ. 3 Μαρτ. 1491, 2 Μαρτ. 1895, 5 Ἰαν. 1897 καὶ 3 Μαρτ. 1905) ἢ Γαλλία (Νόμ. τοῦ 1791, 1793, 1795, Διατ. τοῦ 1805, 1806, 1809 καὶ 1810 κλπ. Νόμ. τοῦ 1854, 1866, 1881, 1887, τῆς 11 Μαρ. 1902) ἢ Ἀγγλία (διὰ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων νόμων καὶ τῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας Βικτωρίας καὶ τοῦ Ἐδουάρδου VII, ὧν τελευταῖος ὁ τοῦ 1906), ἢ Ἑλλάς (ὡς ἔχουσα τὰς ποινικὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 432 καὶ 433 τοῦ ποινικοῦ Κώδικος τοῦ 1833) ἢ Γουατεμάλα (Διάτ. 29 29 8)βρ. 1879), ἢ Αἰτή (ἄρθρ. 347—351, Ποιν. Ν. καὶ Νόμος 8 8)βρ. 1855), ἢ Οὐγγαρία (Νομ. 26 Ἀπρ. 1184), ἢ Ἰταλία (Νόμ. 19 19 7)βρίου 1552 καὶ ἄρθ. 296 καὶ 297 ποιν. καὶ 437 Ἀστ. Κώδ.) ἢ Ἰαπωνία (Νόμ. 2 Μαρτ. 1599), τὸ Λουξεμβούργον (Νόμ. 10 Μαΐου 1898), τὸ Μεξικόν (Ἀστ. Κώδ. 1884 ἄρ. 1130—1271), τὸ Μονακό (Διατ. 27 Φεβρ. 1389 καὶ 3 Ἰουνίου 1896), ἢ Νικαράγουα (Ἀστ. κώδ. ἄρθρ. 724—867), ἢ Νορβηγία (Νόμ. τοῦ 1877) καὶ 1893), ὁ Παναμᾶς (ἄρθρ. 40 τοῦ Συντ.), ἢ Παραγουάη (ἄρθρ. 19 τοῦ Συνταγ.) ἐπίσης δὲ καὶ τὰ λοιπὰ κράτη Περού, Σαλβατόρ, Σουηδία, Βενεζουέλλα κλπ. διὰ νόμων εἰδικῶν ἢ συνταγματικῶν ἄρθρων ἢ διαταγμάτων προστατεύσαντα τὴν πνευματικὴν ιδιοκτησίαν, προσχωρήσαντα δὲ εἰς τὴν Ἐνωσιν πρὸς ἀμοιβαίαν καὶ διεθνή προστασίαν. Εἰς ταῦτα δὲ θέλει κατατα-

χθῆ καὶ ἡ Ἑλλάς, οὐ μόνον ἕνεκα τῶν περιτυποκλοπῆς δύο ποινικῶν διατάξεων ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ τελευταίου ὑπὸ στοιχ. ΓΥΠΠ' νόμου τοῦ 1899.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΥΠΠ'

Ἐνέργειαι καὶ περιπέτεια. Ἐν ᾧ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐγένοντο ἀπὸ δύο περιπτῶν αἰώνων εἰς τ' ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἔθνη, περιλαμβανόντο δὲ εἰς τὴν τάξιν τῶν κρατῶν, τῶν ἐχόντων νόμους προστατευτικούς τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας, ἔθνη μὴ ἔχοντα ἱστορίαν ὅταν ἔχει ἡ Ἑλλάς οὐδ' ἐθνικὰς φιλολογίας ἀξίας λόγου, ἢ Ἑλλάς μέχρι ἐσχάτων δὲν εἶχε νὰ παρατάξῃ πρὸς τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων εἰμὴ τὰ περιτυποκλοπῆς δύο ἄρθρα τοῦ πεπαικωμένου ποινικοῦ τῆς νόμου. Βεβαίως οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀξιώσῃ παρὰ τῶν πρώτων νομοθετῶν τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος τὴν προέκθεσιν τῆς νομοθεσίας τῆς διὰ νόμων προστατευόντων τὴν πνευματικὴν ιδιοκτησίαν καθ' οὓς χρόνους οὐ λογοτέχναι καὶ ποιηταὶ τῆς ἐμετροῦντο ἐπὶ τῶν δεκτύλων, δὲν ὑπῆρχον δὲ θεάτρα, οὐδ' ἐργάται τῆς σκηνῆς ἀξιοῦντες, πλὴν τῆς εὐφῆμου μνείας νὰ καρπῶνται τῶν μὴ διδασκομένων ἐργῶν τῶν. Ἐνᾧ ὅμως ἐδικαιολογεῖτο ἡ ἐπιμίαν γενεάν, ἐπὶ πενήτηκοντα ἔστω ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου, ἐπασχόλησις τῶν νομοθετῶν τῆς εἰς ἔργα καὶ νομοθετήματα σκοποῦντα τὴν διευθέτησιν τῶν καθ' ἡμᾶς, βεβαίως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐξόχως ἐνθουσιαστικὴ ἢ ἀδικαφορὴ καὶ ψυχρότης μεθ' ἧς ἢ ἐν ἔτει 1880 Ἑλληνικὴ Βουλὴ ὑπεδέχθη τὸ ὑπὸ τοῦ νομοδιδασκάλου Π. Καλλιγᾶ καὶ τοῦ Δ. Σκράβα νομοσχέδιον περὶ τυποκλοπίας καὶ ἀπομιμήσεως ἔργων τέχνης. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν ἐν τῇ Βουλῇ νομομαθῶν ἀπεπειράθησαν νὰ συμπληρῶσι τὰ ἄρθρα 432, 433 καὶ 371 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐπιδιώκοντες τὴν λυσιτελεστέραν προστασίαν τῶν διὰ τοῦ τύπου ἐκδιδομένων ἐργῶν τῆς διανοίας. Ἡ Βουλὴ τὸ ἐψήφισε τυπικῶς ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 20 Μαρτίου 1880· ἀλλ' ἐπικειμένης τῆς εἰς βῆαν ἀνάγνωσιν ἐπιψηφισέως του τῆ 8 Ἀπριλίου 1880, ἐγένετο ἀντίρρησης συνεπέξ τῆς ὁποίας ἀνεβλήθη ἡ συζήτησις, ἢ μᾶλλον ἐματαιώθη ἐντελῶς.

Ἦσαν δὲ πειστικώτατα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν δύο νομικῶν βουλευτῶν περὶ τὴν αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν τοῦ νομοσχεδίου, δημοσευθεῖσαν καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Βουλῆς. Δι' αὐτοῦ ἀπεδείκνυν οὗτοι πόσον ἀτελῶς προστατεύει ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως ἢ τοῦ πρωτοεργῶν καλλιτεχνικοῦ ἔργου. Ἡ καταδίωξις τῶν μετακτοπύων ἢ ἀπομιμουμένων ἀλλότριον ἔργων ἐγένετο ἀτελής. Ἡ κλοπὴ χειρογράφου ἢ ἀνεκδότου ἔργου ὑπάγετο μὲν εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 371 Ποιν. νόμου, ἀλλ' ἡ ἀξία τοῦ κλαπέντος καθίστατο δισηκτιμῆτος καὶ δυσχερῆς ἡ κατάγνωσις ἀποζημιώσεως. Ἐκτὸς τούτου ἔμενε ἀκατάδικτος ὁ ἀνακλῶν τὴν ἐκδοσιν ἔργου καὶ ἐκδίδων πλείονα ἀντίτυπα τῶν ἐπιτραπέντων (Ἀρ. Π. 204 τῷ 1874), ἐνᾧ κατὰ τὸν Γερμανικὸν νόμον τοῦ 1870, ὁ τοιοῦτος ἐκδότης παρὰβιάζει τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως.

Ἄλλ' ἀνεπαρκεστάτη ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν προεινάντων τὸν νόμον ἡ δεκαπενταετής διάρκεια τοῦ δικαιώματος τοῦ συγγραφέως, ἀντι-ἀκειμένη δὲ εἰς τὸ ἄρθρον 14 τοῦ Συντάγματος καὶ ἡ προληπτικὴ κατάσχεσις τῶν ἀντιτύπων, ὡς καὶ ἄλλαι πλημμέλειαι τῶν δύο ἐν ἰσχύϊ ἄρθρων τοῦ ποιν. νόμου.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρώτης ταύτης ἀποπειρας τῶν δύο ἐν τῇ Βουλῇ νομομαθῶν, δὲν ἐγένετο πλέον ἐπὶ δεκάδα καὶ πλέον ἐτῶν λόγος περὶ συγγραφικῶν δικαιωμάτων, μάλιστα δ' ἐν γένει περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας. Ἐνᾷ δὲ τὰ λοιπὰ κράτη τῶν δύο ἡμισφαιρίων συνεπλήρουν δ' ἄλλεπαλλήλων νόμων τὰ τῆς προστασίας τῶν ἔργων τῆς διανοίας καὶ Τέχνης, δὲν εὐρίσκετο εἰς τολμηρὸν νὰ προτείνῃ ἐκ νέου νόμον, διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὁποίου ἐπέχρισον οἱ τυποκλόποι καὶ ἐν γένει οἱ σφετερισταὶ τῆς διανοητικῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων.

Πρὸ εἰκοσθετίας ὅμως ἡ ἔλλειψις τοιοῦτου προστατευτικοῦ νόμου ἐγένετο κατάδηλος, εἰδὼς ἐπὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων. Διότι ἀναπτυσθείσης καὶ παρ' ἡμῶν δραματικῆς φιλολογικῆς κινήσεως καὶ παρωθείσεως ὁπωσδήποτε τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς ἐπροστατεύοντο μὲν τὰ διὰ τοῦ τύπου ἐκδιδομένα δραματικὰ ἔργα κατὰ τῶν τυποκλόπων, οὐδαμῶς ὅμως τὰ ἀπὸ σκηνῆς δι-

δασκόμενα, ἄτινα ἐθεωροῦντο. ἔστω καὶ ἐν χειρογράφῳ, κοινὸν κτήμα τοῦ τυχόντος. Ἐφάνη δὲ μεγαλειτέρα ἡ ἀνάγκη τῆς νομοθετικῆς προστασίας τῶν τοιούτων ἔργων ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ γράψαντες διὰ τὸ ἐθνικὸν θεάτρον ἔργα, ἱκανῆν ἔχον ἐπιτυχίαν, ὡς τὰ δράματα τοῦ Βερναρδάκη, τοῦ Βασιλειάδου καὶ ἄλλων, ἢ μεγάλως προσκομίσαντα εἰς τοὺς θιάσους εἰσπράξεις, ὡς τὸ σκηνικὸν παίγιον τοῦ Λάμπρου (Διγ' ἀπ' ὄλα), ἢ αἱ μετ' ἄσμάτων ἐπιτυχεῖς κωμῶδαι καὶ τὰ κωμειδύλλια τοῦ Κορομηλᾶ (Ἀγαπητικὸς τῆς Βοσκοπούλας, Μαρῶλα κλπ.) Τὰ τοῦ Κόκου καὶ ἄλλων, ἢ τὰ πατριωτικὰ λεγόμενα δράματα τοῦ Περσειάδου, ἄτινα διδασκόμενα ἀπειράκις ἐπὶ εἰκοσθετίαν ἀπὸ σκηνῆς ὑφ' ὄλων σχεδὸν τῶν θιάσων, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν προσεπόρισαν εἰς τὰ θεατρικὰ ταμῆα περὶ τὸ ἑκατομύριον δρ. κατὰ δημοσευθεῖσαν ἐσχάτως στατιστικὴν σημείωσιν.

Αἱ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς συρροῆς θεατῶν καὶ ἀρεσκείας τοῦ κοινῶ ἐπιτυχίαι τοῦ ἐλληνικοῦ δραματολογίου συνετέλεσαν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν θιασάρχων ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν συγγραφέων. Μὴ ὑπάρχοντος δὲ νόμου ἀπαγορεύοντος τὴν ἄνευ ἀδείας τῶν συγγραφέων παράστασιν τῶν, οὗτοι συνωμολόγουν ἰδιαιτέρως διὰ συμβολαίωνιδίας συμφωνίας μετὰ τῶν θιασάρχων. Ὅσοι ἐκ τούτων δὲν ἔστεργον εἰς τοιαύτας συμφωνίας, ἢ δὲν ἀνεγνώριζον τὸ ἐπὶ τῆς καρπώσεως τῶν ἔργων τῶν δικαιώμα τοῦ συγγραφέως ἠδύνατο νὰ τὸ διδάσκωσι παρὰ τὴν ἀδειάν των καὶ δικηκρυρίαν. Ἦρκει ν' ἀγοράσωσιν ἐν ἀντίτυπον τοῦ ἔργου, ἂν ἦτο ἐκδεδομένον, ἢ νὰ προμηθευθῶσι διὰ τοῦ ὑποβολέως, ἢ ἄλλου τινος ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου, νὰ τὸ διδάξωσιν ἀπὸ σκηνῆς ἀνεπιτήρητοι, ἢ καὶ νὰ τὸ κωμικοποιήσωσιν ἂν ἤθελον, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ὁ συγγραφεὺς, ἐλλείψει νόμου.

Τοῦτο δὲ συνέβη εἰς πολλοὺς κατὰ τὴν παρελθούσιν δεκαετίαν καὶ εἰς ἐμὲ ἔτι, (ὃ ἔργον αἰοκρῆτες καὶ Βενετοὶ) εἶχε διδασκῆ ἐπὶ εἰκοσθετίαν ὑφ' ἀπάντων σχεδὸν τῶν θιάσων καὶ εἰς διαφόρους πόλεις δικαιοσάκεις περίπου, ἐμάνθον δὲ τὰ τῶν παραστάσεων ἐκ προγραμματικῶν ἢ ἐφημερίδων. Ἄλλὰ καὶ ἑτέρου ἔργου μου, παραδοθέντος εἰς θίκσον ἐπὶ συμφωνίαν, τὰ πο-

σοστά κατεβάλλοντο ἐφ' ὅσον ἤμην παρῶν, ἔκτοτε δὲ πλειστάκις ἐδιδάχθη ἀλλαχοῦ ἄνευ ἀδείας ἢ καταβολῆς τῶν ἀρχικῶς συμφωνηθέντων ποσοστῶν. Ἦσαν δὲ αἱ παραβάσεις αὐταὶ συχνὰ καὶ προκαλοῦσαι ἐνίοτε καὶ δικηλοποιήσεις μετὰ τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν, ἀναγκασμένους καὶ εἰς ἐφημερίδας. Μία τούτων, ἡ «Παλιγγενεσία» περιέγραφε εἰς τι φύλλον τῆς ὡς χαρακτηριστικώτατα «τὰ τελευταῖα ἐπεισόδια, μόνον εἰς τὸ Ζουλοῦ δυνάμενα νὰ συμβῶσιν» ἦτοι «τὴν ἔριδα μετὰ τὸν ἐνὸς θιασάρχου καὶ τοῦ ποιητοῦ τῶν Σφουγγαράδων» ἣτις ὀλίγου δεῖν κατέληγεν εἰς ζυλοκώπημα καὶ τὴν μετὰ τὸν ἄλλου καὶ τοῦ συγγραφέως τὰ «Λίγ' ἀπ' ὄλα», δικτατευομένου τοῦ πρώτου ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἔχει νὰ δώσῃ ποσοστά, ἀλλ' ὅτι ὤφειλεν ὁ συγγραφεὺς νὰ δώσῃ εἰς τὸν θιασάρχην καὶ ὅσα ἕως τότε εἶχεν εἰσπράξει, διότι τὸ ἔργον εἶνε ἰδικόν του». («Παλιγγενεσία» φύλλ. 9, 906). «Ἐτερος θιασάρχης, περιουθεύων εἰς Αἴγυπτον ἔχων δὲ διὰ συμβολαίου ὑποχρέωσιν νὰ παρέχῃ εἰς τὸν συγγραφέα κωμωδίας, πλειστάκις διδαχθείσης ἐν Ἀθήναις, 10 ο) ἐκ τῆς ἀκρίστου εἰσπράξεως, ὑπεξέφυγε τὴν ὑποχρέωσιν, μεταβαλὼν τὸν τίτλον τῆς κωμωδίας καὶ διδάξας αὐτὴν ὡς ἰδίαν. Τοιαῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα κατεδείκνυν ὅτι ἡ ἔλλειψις νόμου προστατευτικοῦ ἐδίδοθε ἄρρητος εἰς καταστρατηγήσεις καὶ αὐτῶν τῶν διὰ συμβολαίων συμφωνιῶν. Ταῦτα δὲ ἀναγράφουσα ἐφημερίς ἀθηναϊκὴ τῶν χρόνων ἐκείνων, προσέθετεν ὅτι τοσοῦτον κατέπεσεν ὁ πρὸς τὰ ἔργα τῆς δικηλοποιίας τῶν ἄλλων σεβασμὸς, ὥστε ἐξηγήθη ἡ συνειδήσις τῶν φιλοτέχνων, οἵτινες καὶ προέβησαν εἰς συχνὰς διαμαρτυρίας.» Ἀλλ' ἐλλείψει νόμου καὶ αἱ διαμαρτυρίαι αὐταὶ ἀπέβαινον ἀλυσιτελεῖς. Αὐτὸς ὁ πρωθυπουργὸς Τρικούπης, εἰς ὃν παρουσιάσθη ἐπιτροπὴ, ἥς ἀπετέλουν μέρος, ἐπικαλομένη τὴν κυβερνητικὴν προστασίαν κατὰ θιάσου προκηρῦξαντος παράστασιν δημοφιλεστάτου τότε κωμειδουλλίου ἄνευ ἀδείας, διαμαρτυρουμένου τότε τοῦ συγγραφέως, συνωμολόγησε τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀρχῆς τοῦ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἀυθιγέτως προκηρυχθεῖσαν παράστασιν, συνήνεσε δὲ νὰ περὶ γυμνασίου ἡ Ἀστυνομικὴ ἀρχὴ, δυνάμει τῆς προληπτικῆς τῆς ἐξουσίας, ἵνα παρεμποδίσῃ αὐτὴν ἐνεκα ἀπει-

λουμένων διαπληκτισμῶν τοῦ ποιητοῦ, τῶν ἠθοποιῶν καὶ τῶν φίλων των!

Ἡ κατὰστασις αὕτη, ζημιούσα τοὺς συγγραφεῖς, μένοντας ἐντελῶς ἀπρωστατεῦτους, προεκάλεσε ἀποτελεσματικώτερον παρ' αὐτῆς ἐνέργειαν, ἣτοι τὴν σύστασιν Συνδέσμου, σκοπὸς τοῦ οὐοῦ ἦτο ἡ ἐξασφάλισις τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἰδιοκτησίας, μέχρις οὔ νομοθετικῶς προστατευθῆ αὕτη. Τοῦτο συνέβη κατὰ Μάϊον τοῦ 1894, τὸ δὲ διοικητικὸν αὐτοῦ Συμβούλιον, ἀποτελεσθὲν ἐκ τῶν Ἀγγέλου Βλάχου, Δ. Α. Κορομηλᾶ, Ν. Λάσκαρη, Η. Καπετανάκη, Ἀρ. Προβελεγγίου, Χ. Ἀννίνου καὶ ἐμοῦ, ἀνελάμβανε διὰ τοῦ δημοσιευθέντος καταστατικοῦ νὰ ἐπιδιώξῃ τὸν ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν ἢ θεατρικῶν σεβασμῶν τῶν συγγραφικῶν δικαιωμάτων («διὰ παντὸς ἠθικοῦ ἢ ἄλλου νομίμου μέτρου»). Ὁ Σύνδεσμος ἐκεῖνος ἔχων ὑπ' ὄψει τὰς τελουμένας καταστρατηγήσεις τῶν συμφωνιῶν, καθώριζε, τῆ εἰσηγήσει μου, ὡς σφετερισμὸν τῆς ἰδιοκτησίας τούτης τὴν ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας παράστασιν οἰουδήποτε τῶν ἐκδιδομένων ἢ ἀνεκδοτῶν ἔργων τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ τὴν καθ' οἴονδήποτε τρόπον ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν παραλλαγῆν ἢ τροποποίησιν τοῦ τίτλου ἢ τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ἢ τὴν μὴ ἀναγραφὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως ἐν ταῖς προγράμμασι τοῦ παραστάνοτος αὐτοῦ θιάσου. Τὸ ἄρθρον δὲ τοῦτο Η' τοῦ καταστατικοῦ ἀντέγραφα αὐτολεξεῖ σχεδὸν εἰς τὸ νομοσχέδιον τὸ ψηφισθὲν ἐσχάτως (ἄρθρ. 9. ΕΥΠΠ' νόμου).

Ἀλλ' οὔτε τὸ τῆς αὐτοῦ τῶν συγγραφέων τοῦ Συνδέσμου ἠδύναντο ἢ ἀναπληρῶσθαι προστασίαν παρεχομένην διὰ νόμου. Θιασάρχαι τινες, στενοχωρούμενοί πως ἐκ τοῦ τοιοῦτου συνασπισμοῦ τῶν εὐκρίθμων Ἑλλήνων συγγραφέων, προσδονῶντες δὲ πλείονα κέρδη ἐκ παραστάσεων σκανδαλιστικῶν ἐκ ξένων δραματολογίων ἢ ἀνηθικολογιῶν προσέφυγον εἰς μεταφράσεις τῶν χειρίστων ὑπὸ ἠθικὴν καὶ ψυχολογικὴν ἔποψιν, ἐπιχίροντες διότι ἠδύναντο ἄνευ πληρωμῆς ποσοστῶν εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς συγγραφεῖς νὰ μεταβάλλωσι τὴν ἀρτισύστατον ἐθνικὴν σκηνὴν εἰς αἰθουσαν τῶν κυριῶν «Μαξιμ», «Κοραλίας καὶ Σα», νὰ παρέχωσι τὰ σφριγοφόρα «Χάπια τοῦ Ἡρακλέους» νὰ προμηθεύωσιν εἰς

τὸ κοινόν τὰ «Ξυνὰ Φροῦτα», ἢ νὰ ἐπιδεικνύωσι πρὸ αὐτοῦ τὰ ἀπόκρυφα τῆς «Ξεχωριστῆς κρηββατοκαμίμαρας». Οὕτως Ἕλληνες ἠθοποιοί, ἄρρενες καὶ θήλειαι, οἵτινες ἔπρεπε νὰ θεωρῶνται ἐρμηνεῖς τῶν διὰ τοῦ θεάτρου ἐξαγγελωμένων ἰδεῶν, νὰ προκλιῶσι τὸν ἐκ τῆς παραστάσεως τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἔλεον τῶν θεατῶν, ἢ τὸν ἀθῶον γέλωτα εἰς τὰς γελοίας ἐπιψυχοῦσιν αὐτῶν, μετεβάλλοντο ἀκουσίως καὶ χάριν χρηματισμοῦ εἰς ἐρμηνεῖς σκανδάλων καὶ ἀνηθικότητων, εἰς σουαρέ νοῦα, φροντίζοντες μόνον νὰ προειδοποιῶσι ὅτι τὸ ἔργον δὲν εἶνε διὰ δεσποινίδας!

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα συνετέλουν εἰς τὴν ἐπελθούσαν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν θεατρικὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀδικοφίαν τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ λεγόμενον ἐθνικὸν θεᾶτρον. Θεᾶτρον ἐθνικὸν ἢ ἑλληνικὸν μὲ δραματολόγιον Κοραλλίων καὶ Σα ἦτο πικρὸν ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν. Ὁ ποιητὴς τῆς Γαλατείας καὶ τῆς Σκύλλας εἶχεν ἀποθάνει, μετ' αὐτὸν ὁ Κορομηλᾶς, καὶ ἄλλοι εὐδοκίμοι δραματικοὶ συγγραφεῖς, ἀπεχώρει δὲ ὁ ποιητὴς τῆς Φαύστας καὶ Μερόπης εἰς Μιτυλήνην, καθ' ἣν ἐποχὴν νεανῆσται καὶ μετριότητες ἐκήρυττον φανερὰ καὶ κρυφίως ἀμείλικτον πόλεμον κατὰ παντὸς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θεωρουμένου ποιητοῦ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ κοινοῦ, ἵνα προετοιμάσων τὸ ἔδαφος τῆς ἐπιπορευτικῆς των! Προκαλοῦντες συνεντευξίαι καὶ γνωμοδοτήσεις περὶ τῶν τότε ποιητῶν, τοῦ Ραγκαβῆ, τοῦ Βασιλειάδου, τῶν Παράσχων, τοῦ Βερναρδάκη ἀπεφάνοντο ἀνευθυσίως, μετ' ἀνακρίσεις ἐξηγουμένης ἐκ τῆς θρασυτήτος τῶν ἡμιμαθῶν, ὅτι κανεὶς τούτων δὲν θὰ ἐπιζῆσῃ, οὔτε ὑπῆρξε ποιητὴς! Ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐλείνης, ἰδίως τοῦ 1894 περιέγραφον διὰ μελανῶν χρωμάτων τὴν κατωφύεσαν, εἰς ἣν ἐφέρετο τὸ παρακμάσαν ἑλληνικὸν θεᾶτρον, ἀμιλλώμενον πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς Παρκαδέσιους καὶ τοὺς «Μόζους Γάτους». Τὴν ἀδικοφίαν δὲ ἣν ἐπεδείκνυν τινες θιασάρχαι πρὸς τὰς διαμαρτυρίας τοῦ τύπου ἢ τῶν δραματικῶν συγγραφέων ἐπέτεινε ὁ κατὰ τῶν τελευταίων τούτων κρύφιος καὶ φανερός πόλεμος τῶν τότε ἀναφνεμένων κατὰ δεκάδας νέων λυρικῶν καὶ θεατρικῶν ποιητῶν, ἐκ τῆς τάξεως

τῶν μαλλιερῶν, ἢ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀρεσιάρχου αὐτῶν. Τὸ σχεδὸν τῶν ἠτο νὰ ἐξαφνεθῶσι, νὰ ἐξευτελισθῶσι καὶ προγράψωσιν ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς τοὺς τότε κρατοῦντας ἐν αὐτῇ. Ἐπροκάλουν δὲ συνεντευξίαι εἰς ἃς, ἐρωτώμενοι δῆθεν ὑπὸ ὁμοφρόνων πων, ἀπεφάνοντο ὅτι «ὁ Βασιλειάδης, ὁ Βερναρδάκης καὶ ὅλη ἡ γενεὰ των εἶχον τὰ θανάσιμα ἐλαττώματα τῆς ἕως τότε ἑλληνικῆς φιλολογίας!» Καταληφθέντες δὲ ὑπὸ τῆς τότε ἀρξαιμένης ἐπιδημίας τῆς ποσοστῆς, ἐπέδραμον ἀθροῖο ἐπὶ τῶν σκηνῶν τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς διοργανοῦντες δι' ἐγκυθῶν τεχνικῶν ἐπιτυχίας. Τότε ἐτελειοποιήθη καὶ τὸ σῶμα τῶν ἐγκυθῶν, οἵτινες, κατ' ἐφημερίδα τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἀποτελοῦσι πυκνοτάτην φάλαγγα, ἐξ οὗ πυκνὴ καὶ πολλὰκις πλείοτερον πυκνὴ ἢ οἱ λοιποὶ θεατρῶν, ἀλλὰ δαιμονίαν τὴν δύναμιν καὶ τὴν τέχνην τοῦ δράναι καὶ ἀντιδρᾶν, γελᾶν κατὰ τὴν περιστάσιν ἢ χασμασθῆναι, χειροκροτεῖν φρενητιῶδες ἢ ἐμποδίζεσθαι ἐκδήλωσιν ἐνθουσιασμοῦ».

Ἀλλ' ὁ σκοπὸς ὃν ἐπεδίωκεν διὰ τῆς προγραφῆς ἀπάντων τῶν ἕως τότε ποιητῶν, δὲν ἦτο μόνον ἡ ἐπικράτησις αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰσπράξις ποσοστῶν. Ταῦτα ὅμως δὲν ἦσαν ἄξια λόγου διότι ἐλάχιστα τῶν ἔργων τῶν νέων ποιητῶν ἠρίθμωσαν παραστάσεις ὅσας τὰ τῶν καταδικασμένων ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀναξίων λόγου ποιητῶν τοῦ ἔχοντος ἀθανάσιμα ἐλαττώματα φιλολογικοῦ κρύμου τῆς τότε Ἑλλάδος! Ἐν τούτοις ὁ πυρετὸς τῶν ποσοστῶν ἔφερε καὶ τι καλόν διότι μετὰ τῶν καταληφθέντων ὑπ' αὐτοῦ, ὑβρισάντων δὲ μὲ τὸ θράσος τῆς ἡμιμαθείας ἢ τῆς συλλαβίζουμένης ἀναγνώσεως μεταφράσεως ἰψενικοῦ τίνος ἔργου, ἀνεδείχθησαν δύο ἢ τρεῖς ὡς δυνάμενοι νὰ γράψωσι ἔργα ἐπιτυχέστερα τῶν «Πειρατῶν» ἢ «Ἐκθῆτων» ἢ τῆς Κοραλλίας καὶ Σα». Ὡστε ἔφερε καὶ τι καλόν ἢ λεγομένη ποσοστῆς (*)

(*) Δυσεξήγητος καὶ ἀδικος ἐῖ πολλοῖς ἡ πικρία καὶ εἰρωνεία, μεθ' ἧς ἐπετέθησαν τινες ἐφημερίδες κατὰ τῆς ἀναφανείσεως πυκνῆς φάλαγγος τῶν νέων ἔργων τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς. — «Δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια ἐν Ἀθήναις — ἔγραψεν μεγαλόσχημος τότε ἐφημερίς — μὴ ἀριθμούσα τὸν θεατρικὸν τῆς συγγραφέα!» — «Ὅλα — ἔγραψον οἱ «Καιροὶ» — ραγδαίως φέ-

Ἄλλ' ἢ ἄνευ νόμου ἀναγκώρισις τοῦ συγγραφικοῦ δικαίωματος ὑπὸ τινῶν θιασάρχων διὰ τῆς καταβολῆς ποσοτῶν, δὲν ἔλυε τὸ ζήτημα τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας· ἄλλως ἐγεννᾶτο νέον περὶ ἐξουρέσεως τρόπου πρὸς περιστολὴν τῶν καταστρατηγήσεων ἢ θετήσεων τῶν συμφωνιῶν, μάλιστα ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς πόλεσι καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ. Δὲν ἐπρόκειτο δὲ περὶ ὠρισμένων συγγραφέων ἢ θιασάρχων, ἀλλὰ καθιερώσεως σταθερῆς νομοθετικῆς προστασίας τοῦ δικαίωματος. Τὸ ζήτημα λοιπὸν ἔμενεν ἄλυτον, ἕως οὗ πρῶτος ὁ ἐν Ἀθήναις Σύλλογος τῶν Φιλοτεχνῶν ἀνέλαβε ν' ἀνκινήσῃ αὐτὸ, ἀποβλέπων καὶ εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἄλλων καλλιτεχνῶν, ζωγράφων καὶ γλυπτῶν, πρὸς ἐμφύχωσιν τῶν ὀποίων εἰργάζετο. Τότε, ἀνακτεθείσης μοι τῆς συντάξεως σχεδίου νόμου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δύο νεωτέρων τοῦ Βελγικοῦ καὶ Ἰταλικοῦ, συνέταξα τοῦτο καὶ προκάλεσα τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ σημείου δὲ τούτου ἀρχονται αἱ περιπέτεαι τοῦ νομοσχεδίου αἱ ἀπολήξεσαι μετὰ μίαν δεκαετίαν εἰς τὴν ψήφισιν ἐνὸς τμήματος αὐτοῦ, τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὰ θεατρικὰ ἔργα.

Τὰς περιπέτεαις δὲ ταύταις συνοπτικῶς θέλω διεξέλθαι χάριν τῆς ἱστορίας τοῦ κατὰ πρῶτον εἰσαγομένου ἐν Ἑλλάδι θεσμοῦ τοῦ δικαίωματος τοῦ συγγραφέως. Διότι συνέβη, ὑπὸ τινι ἀναλογίαν ὅτι καὶ μετὰ τὸ ἀτελείωτον σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πληθῆος τῶν Ἐπιτροπῶν. αἵτινες ἦσαν περιτταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον, προκειμένου περὶ ζητήματος ἐξήντηλμένου καὶ νομοσχεδίου βραχίζομένου ἐπὶ τῶν τελειότερων ξένων νόμων.

Κατάλογος ἐπιτροπῶν. — Δέκα περίπου τοιαῦται συνεστήθησαν ὑπὸ συλλόγων, ἐταιρειῶν καὶ ὑπουργείων κατὰ κειρὸς πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας τῶν Φιλοτεχνῶν ὑποβληθέντος ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν νομοσχεδίου πᾶ-

ρονται ἐν Ἑλλάδι πρὸς τὴν κατωτέρω τῆς παρακμῆς. Δὲν ἦτο δυνατόν ἐπομένως νὰ μὴ παρακμάσῃ τὸ Ἑλλ. θέατρον. Κατὰ τὸ παρὸν ἔτος (1894) ὀπίστη καίρια τραγῳδία. Ἐγένετο τάπος ἀκαλλαισθησίας καὶ καταγωγίου. Ὁμῆσαν εἰς τὰ ποσοστά πάντα τὰ κτήνη καὶ τὰ ἐρπετά τοῦ δρομοῦ· τὰ ἔκαμαν δὲ θάλασσα!...» (Καιροὶ ἀρ 2056 7) βεβίου 1894).

σκι δ' ἐνέκρινον αὐτὸ κατ' ἀρχὴν περιορισθεῖσαι εἰς ἐλαχίστας τροπολογίας, πλὴν τῆς τελευταίας Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς ἀπακλειψάσης ὀλόκληρον τὸ ἄρθρον τὸ παρεκτείνον τὴν ἀναγκώρισιν τοῦ δικαίωματος καὶ ἐπὶ τῶν ξένων ἔργων. Πρῶτη ἐπεξεργασθεῖσα αὐτὸ ἐπιτροπὴ ἦτο ἡ συσταθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας τῶν Φιλοτεχνῶν περιλαμβάνουσα τοὺς κ. κ. Κ. Μανιάκην, Ν. Καζάζην, Ν. Παπαλεξανδρῆν, Δ. Καλογεροπούλου καὶ ἐμὲ ὡς εἰσηγητὴν. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως πληροφορηθὲν ἐκ τοῦ τύπου ὅτι γίνεται σκέψις περὶ τοιοῦτου νομοσχεδίου ἐζήτησε παρ' ἐμοῦ, ὡς προέδρου τῆς Ἐταιρείας πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι γενομένων μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνεργειῶν περὶ τοῦ ζητήματος. Ἐπὶ τῇ προχρῆ δὲ τινῶν πληροφοριῶν, τὸ ὑπουργεῖον κατήρτισε νέαν (δευτέραν ταύτης) ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ἰδίου νομοσχεδίου, ἀποτελεσθεῖσαν δὲ ἐκ τοῦ κ. Δ. Τσιβανοπούλου, Δ. Στεφάνου, Ν. Καζάζη, Γ. Μελισσοῦργου, Δ. Μανδραμίλικ, Γ. Καλοσύπη (Γεν. Γραμματέως) καὶ ἐμοῦ ὡς εἰσηγητοῦ. Καὶ ἡ δευτέρα ἐπιτροπὴ, συνελθοῦσα δις ἢ τρίς εἰς τὸ ὑπουργεῖον παρεδέχθη κατ' ἀρχὴν τὸ νομοσχέδιον μετὰ τινὰ συζήτησιν περὶ ἐπεκτάσεως τῆς προστασίας καὶ εἰς τὰ ξένα ἔργα. Ἄλλ' οὔτε τῆς δευτέρας ἐπιτροπῆς αἱ συστάσεις καὶ εὐχὴ κατάρθωσαν τι. Ἡ λύσις δὲ τοῦ ζητήματος παρεπέμπετο εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλένδας, ὅτε ὁ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ἀγ. Βλάχου Σύνδεσμος τῶν συγγραφέων, ἀπεπειράθη νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ Κυβερνήσει περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ νομοσχεδίου εἰς τὴν Βουλὴν. Τρίτη δὲ τότε ἐπιτροπὴ τοῦ Συνδέσμου, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, συνεπλήρωσε τὸ ἄρθρον τοῦ νομοσχεδίου τὸ ἀφορῶν εἰς καθορισμὸν τῶν τιμωρητέων τρόπων τοῦ σφετερισμοῦ τῶν ἔργων, ἦτοι τὸ ἄρθρ. 9 τοῦ ΓΥΠΠ' νόμου.

Μὴ κριθείσης δὲ τότε καταλλήλου τῆς ἐποχῆς πρὸς περαιτέρω δὲ ἐνεργεῖαν παρέμενεν ἐκκενρὸς τὸ ζήτημα, ὅτε ἡ Ἐταιρεία τῶν Φιλοτεχνῶν προκάλεσε, τῇ προτάσει μου, τὴν συγκρότησιν Συνεδρίου ἀπάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἄλλοθεν Ἑλλήνων, φιλολογικῶν Συλλόγων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ. Τρεῖς καὶ τριά-

χοντα ἔλλην. Σύλλογοι καὶ ἐταιρεῖαι μετέσχον τοῦ Συνεδρίου, διορίσασαι ἀντιπροσώπους τῆς τοῦ ἐπιφανεστέρους τῶν ἐν Ἀθήναις νομομαθῶν ἢ συμπολιτῶν τῶν. Τὸ Συνέδριον συνελθὸν κατ' ἐπανάληψιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν τοῦ παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως, ὁμοφώνως ἀπεδέξατο νὰ ἐκφρασθῇ τῇ Κυβερνήσει εὐχὴ περὶ εἰσαγωγῆς καὶ ἐπιψηφίσεως καταλλήλου νόμου, ὑπεδείκνυε δὲ ὡς κατ' ἀρχὴν ἀποδεκτὸν τὸ ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας τῶν Φιλοτεχνῶν καταρτισθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τελευταίου Βελγικοῦ νόμου. Κατήρτισε δὲ νέαν ἐπιτροπὴν (τετάρτην ἤδη) ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου ὅπως μελετήσῃ δι' ὕστατην φορὰν τὰς ἐν αὐτῷ διατάξεις, προσθήσῃ δὲ καὶ ἄλλας ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ἢ Ἰταλικοῦ νόμου.

Ἡ τετάρτη αὕτη ἐπιτροπὴ, ἀποτελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Διον. Στεφάνου, τακτικοῦ προέδρου τοῦ Συνεδρίου τούτου, καὶ τῶν κ. κ. Δ. Τσιβανοπούλου, Δ. Στεφάνου, Ν. Καζάζη, Γ. Μομφεράτου, Χ. Ἀννίνου, Καλλιόπης Κεχαγιᾶ Δ. Καλογεροπούλου, γραμματέως τοῦ Συνεδρίου καὶ Γ. Στρέιτ καὶ ἐμοῦ ὡς εἰσηγητοῦ ἤρξατο ἀναθεωροῦσα τὸ ἀρχικὸν νομοσχέδιον, συνεννοεῖτο δὲ δι' ἐμοῦ μετὰ τοῦ Συνδέσμου τῶν συγγραφέων ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς περὶ θεατρικῶν ἔργων διατάξεις. Αἱ ἐνεργεῖαι δὲ αὗται ἔπεισαν τὴν τότε Κυβέρνησιν Θεοτόκῃ ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ ἐπιψηφίσιν τοιοῦτου νόμου. Πράγματι δὲ ἐπεληύσεως συνεννοήσεως μεταξὺ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς τότε Κυβερνήσεως, ἀνετέθη εἰς νέαν τριμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ ἐπιτ. προέδρου τοῦ Συνεδρίου κ. Δ. Τσιβανοπούλου, τοῦ Προέδρου τοῦ Συνδέσμου κ. Ἀγ. Βλάχου καὶ ἐμοῦ ὡς ἀρχικοῦ εἰσηγητοῦ ἢ εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης ὑποβολὴ τοῦ νομοσχεδίου μετὰ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως συνταχθείσης ὑπ' αὐτῆς. Ἡ ἐπιψηφίσις τοῦ γενικοῦ ἐκείνου νομοσχεδίου ἐθεωρεῖτο βεβαίως μετὰ τὴν υἱοθέτησιν τοῦ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως· πράγματι δὲ μόλις εἰσαχθὲν ἐπεψηφίσθη ἄνευ ἀντιρρήσεως εἰς πρῶτην ἀνάγνωσιν· ἐπιχειμένης δὲ τὴν ἐπομένην τῆς εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν· ἐπιψηφίσεως τοῦ ἀπροσδοκῆτως ἠκούσθη ἀντίρρησις ὑφ' ἐνὸς τῶν βουλευτῶν, ἀναγγέλλοντος ὅτι ὁ ἀμιλήσῃ διὰ

μακρῶν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐπισπευδούσης δὲ τῆς Βουλῆς τὴν περάτωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς, τὸ νομοσχέδιον ἐρίφηθῃ εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἡμερησίας δικταξέως, ὡς τὸ ἐν ἔτει 1880 ὑποβλήθην ὑπὸ τοῦ Καλλιγᾶ καὶ Σαράβου, χωρὶς ν' ἀνέλθῃ πλέον ἐξ αὐτῆς κατὰ τὰς ἐπομένους συνόδους τῆς Βουλῆς.

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Βουλὴν νέαι περιπέτεαι μικροῦ δεῖν ἐμπαίου τὴν ὀριστικὴν ἐπιψηφίσιν τοῦ. Ἐπιτροπαὶ ἠθοποιῶν διερρήγνυον πρὸ πολλῶν βουλευτῶν τὰ ἱματῖα τῶν, παριστῶσαι ὅτι ἡ ἀναγκώρισις τοιοῦτου δικαίωματος εἰς συγγραφεῖς θεατρικῶν ἔργων ἤθελεν εἶσθαι καταστρεπτικὴ δι' αὐτοὺς καὶ τὸ Ἑλλ. θέατρον. Εἰς τούτων, ἐκ τῶν παλαιμάχων μάλιστα ἠθοποιῶν, ὁ εὐπορήσας πλείοτερον τῶν ἄλλων ἐκ τῶς θιασάρχων του, διετεινετο ὅτι, ψηφίζομένου τοῦ νόμου τούτου, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διδάξῃ τὸν Ἀμλετ, ἢ τὸν Ὀθέλλον τοῦ Σαίξπηρου, ἢ τὸν Οἰδίποδα τοῦ Σοφοκλέους ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνεύρῃ τοὺς κληρονόμους ἢ ἐκδοχεῖς τοῦ δικαίωματος τῶν! Ἐτερος δὲ ὅτι, ψηφίζομένου τοῦ 3 ἄρθρου περὶ προστασίας τῶν ξένων ἔργων ἐπ' ἀμοιβαιότητι, θὰ ἐστεροῦντο οἱ Ἕλληνες τοῦ θεάματος τῶν «Κοραλλίων καὶ Σαξ» καὶ τῶν «Χαπίων τοῦ Ἡρακλέους» ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι Ἕλληνες ἠθοποιοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ πληρῶναι ποσοστά καὶ εἰς ξένους!.. Αἱ διαμαρτυρίαι αὗται ἔνα μόνον βουλευτὴν εἶχον κλονίσει πρὸς στιγμὴν, τὸν μόνον ἀντιέξοντα· ἀλλὰ καὶ οὗτος μετεπέστη μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νομοσχεδίου. Εἰ τούτοις ἡ δίλεξις ἐκείνη ἀντίρρησις συνετέλεσε νὰ παρκαμφθῇ τὸ νομοσχέδιον εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ βουλευτῶν, δεκάτην καὶ τελευταίαν ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου.

Ἡ Βουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν κ. κ. Ἀθ. Τυπάλδου, Μπασιᾶ, προέδρου, Ν. Μαρκετῆ, Δ. Βοζίκη, Γ. Καφκιντάρη, Κ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου, Μ. Α. Καβαλλιεράτου καὶ Κ. Ἀγγελόπουλου, εἰσηγητοῦ, συνελθοῦσα τὴν ἐπομένην ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ προέδρου τῆς, ἐνέκρινε τὸ νομοσχέδιον πλὴν τοῦ 3 ἄρθρου ὅπερ ἀπῆλειψεν καὶ μιᾶς τροπολογίας ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 10 περὶ ἀλληλεγγύης τῶν παρκαταπῶν, ἣν περιώρισε μετὰ μόνον τῶν θιασάρχων, τῶν συνεταίρων ἠθοποιῶν καὶ τῶν ἐργολάβων τῆς παραστά-

σεως, ἀπαλλάξεν τῆς ἀλληλεγγύου εὐθύνης τὸ λοιπὸν προσωπικὸν ἀπέκρινεν τοῦ συγγραφέως.

Αἱ τραπεζολογικαὶ αὐταὶ ἐγένοντο τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῇ ὑποδείξει τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπιτελείας, πεπεισμένου ὅτι δὲν θὰ βραδύνη ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ νομοθετικὴ κῆρυξ προστασία θὰ ἐπεκταθῆ καὶ ἐπὶ τῶν ξένων ἔργων· διότι δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν δίκαιον οἱ ἑλληνηκοὶ θίασοι νὰ οἰκειοποιῶνται δωρεὰν τὰ δικαίωματα τῶν ξένων ἐκ τῶν προσκομιζουσῶν αὐτοῖς κέρδη παραστάσεων ἔργων, εἰς ἃ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος εἰς δεσποινίδας, οὐδεμίαν παρέχοντες ἀμοιβὴν εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι εἰσηγητὰς τοιούτων ψυχρογαγῶν.

Ἐν τούτοις μετὰ τῶν περιπετειῶν, μετὰ τῶν κρυφίᾳ καὶ φανεράς ἀντιδράσεις, τὸ νομοσχέδιον κατέστη νόμος τοῦ κράτους ἐπ' ἀγαθῶν αὐτῶν τούτων τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, οἵτινες θέλουσιν προβιβασθῆν ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει ὡς ἱεροφάνται τῆς ἐξόχως ἑλληνικῆς τέχνης καὶ οὐχὶ ἑρμηνεῖς καὶ προαγωγοὶ πάσης ἐκ τῶν ξένων ἀνηθικότητος. Τιμὴ δὲ ὀφείλεται εἰς τὴν Βουλὴν τὴν προικίσασαν τὴν νομοθεσίαν διὰ νομοθετήματος προωρισμένου νὰ προστατεύσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως ἐν Ἑλλάδι καὶ τὸ δικαίωμα τῆς καρπώσεως τοῦ ἔργου τῶν ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ.

Δικαιολογικὴ βάσις. Ὁ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύων ποινικὸς νόμος εἶχεν ἀναγνωρίσει κατ' ἀρχὴν τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας διὰ τῶν ἀρθρῶν 432 καὶ 433, δι' ὧν ὡπωσοῦν προστατεύονται τὰ ἐκδιδόμενα ἔργα κατὰ τῶν τυποκλόπων. Ὁ νεώτερος νόμος συνεπλήρωσε τὰς διατάξεις ἐκείνας προστατεύσας τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως καὶ ἐπὶ τῶν ἀπὸ σκηνῆς ἢ δημοσίας αἰθούσας διδασκόμενων ἔργων περὶ ὧν οὐδὲν πρὸν δὲν ὁ ποινικὸς νόμος. Ἄλλ' ἡ δικαιολογικὴ βάσις ἀμφοτέρων τῶν νόμων τῶν ἀναγνωρίζοντων τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως εἶνε ἡ αὐτὴ, ἥτοι ὅτι βασίζεται μὲν ἐφ' ἧς ἀρχῆς καὶ τὸ τῆς ἐν γένει ἰδιοκτησίας, διαφέρει δ' ἐν πολλοῖς τοῦ τῆς ἐπὶ ἐνσωμάτων κυριότητος, μάλιστα δὲ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς διαρκείας τῆς καρπώσεως τοῦ ἔργου.

Ἡ προσταχθεῖσα τοῦ ἐν ἔτει 1900 ὑποβλη-

θέντος εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίου περὶ πνευματικῆς ἐν γένει νομοθεσίας ἐκείνης, ἦν συντάξαι, ἐντολῇ τοῦ τότε ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργοῦ καὶ τοῦ ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ Συνεδρίου τοῦ Συλλόγου κ. Δ. Τσιβανοπούλου, περιελάμβανεν ἐν ὀλίγαις τὴν καρπώσασαν περὶ τοῦ δικαίωματος τούτου θεωρίαν, καθ' ἣν τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ νοῦ εἶνε τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἐπὶ τῶν ὑλικῶν δικαιωμάτων τῆς, ἱερώτερον δ' ἐκείνων, διότι ἐπὶ οὐδενὸς ἔργου ἐπιβάλλεται τὸ δικαίωμα τούτου τὸσον ὅσον εἰς τὸ γέννημα τοῦ νοῦ· διὸ ὁ νόμος πρέπει νὰ προστατεύῃ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν ἐνσαρκουμένην εἰς ὀρισμένον ἔργον.

Οἱ Ἕλληνες ποινικολόγοι, οἱ πρῶτοι ἑρμηνεύσαντες τοῦ ἐν ἰσχύι ποινικὸν νόμον ἀνέλυσαν τὴν φύσιν τοῦ δικαίωματος τούτου συμφώνως πρὸς τὰς καρπώσας θεωρίας φιλοσόφων καὶ νομοδιδασκάλων. Ὁ ἡμέτερος καθηγητὴς, ἑρμηνεύων τὴν σχετικὴν διατάξιν ὀνομάζει «κλῶπας, κλεπτῶν ἀπάντων μοχθηροτάτους» τοὺς προσβάλλοντας τὸ δικαίωμα τούτου καὶ ἀφαιροῦντας τὸν ἄρτον τῶν ἔργων τῆς διανοίας καὶ τῶν τέκνων· διότι οὗτοι εἰσὶ «παραγωγεῖς πολλῶ πλεον τοῦ ἀπὸ τῶν ἀγρῶν παράγοντος σίτον ἢ ἐλαίας» πρὸς παραγωγὴν τῶν ὁποίων ἐργάζεται ἡ γῆ καὶ ἡ λοιπὴ φύσις ὑπὲρ τὸν γεωργόν (*). Πάντες δὲ συμφωνοῦσιν εἰς τὴν ἐνυπάρχουσαν διαφορὰν μετὰ τῶν ἐνσωμάτων ἀντικειμένων τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῶν ἔργων τῆς διανοίας. Κατάδηλος δὲ αὕτη διότι ἐν ᾧ τῶν ἐνσωμάτων ἡ κυριότης μεταβιβάζεται διηνεκῶς ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον (κληρονόμον ἢ ἐκδοχέα τοῦ δικαίωματος), τῶν ἔργων τῆς διανοίας μόνον ἡ κάρπωση παραμένει ἰσοβίως μὲν εἰς τὸν συγγραφέα, ἐφ' ὀρισμένον δὲ χρόνον εἰς τοὺς κληρονόμους ἢ ἐκδοχεῖς τῶν δικαιωμάτων τῶν. Ἄλλὰ κατὰ τὴν θεωρίαν ἣν ὑπεστήριζαν ὁ Κόντιος, ὁ Φίχτιος, ὁ Shebder, ὁ Laboulaye καὶ ἄλλοι καὶ ἦν παραδέχεται ὁ ἡμέτερος Κωστής (**), οἱ ἐκπονοῦντες καὶ δημοσιεύοντες πνευματικόν τι ἔργον δὲν μεταβιβάζουσι τὴν κυριότητα τῶν ἐν αὐτῷ

(*) Στριπόλου Ἑρμ. Φιλοσ. δικ. Α. σελ. 126—Κωστής. Ἑρμ. Π. Ν. 255 ὑπ.

(**) Saboulaye: Etudes Sur la Proprieté litt. σελ. 22.

ἰδεῶν, ἀλλ' ἐπιτρέπουσι τὴν ἀπόλαυσιν ἢ κάρπωσιν τῶν ἐν λόγῳ ἰδεῶν. Τὸ δὲ δημοσιεύον ἐργον καθίσταται μὲν κοινὸν κτῆμα (res communis), ἀλλ' ἡ ἐν αὐτῷ ἰδέα τῆς κυριότητος δὲν καταστρέφεται, ἥτοι τῆς χρήσεως καὶ τῆς καρπώσεως (Jus utende et fruendi).

Ἄλλ' ἐκ τοῦ περιορισμένου χρόνου καθ' ὃν δικαιοῦνται οἱ συγγραφεῖς ἢ οἱ κληρονόμοι τῶν νὰ καρπῶνται τῆς χρήσεως τοῦ ἔργου τῶν, δὲν ἐπεταί ὅτι ὁ νομοθέτης, χρηστικῶς οὕτως εἰπεῖν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀσκήσιν τοῦ δικαίωματός τῶν· διότι τοῦτο εἶνε ἀντάλλαγμα τῶν καταβληθέντων κόπων, ἀμοιβῆ τῆς παραγωγῆς τὸ ἔργον διανοίας· οἱ δὲ προσβάλλοντες αὐτὸ εἰσὶ—κατὰ τὸν σοφὸν ἡμῶν καθηγητὴν—«κλῶπες, κλεπτῶν ἀπάντων μοχθηρότατοι, ὡς ἀφαιροῦντες τὸν ἄρτον τοῦ ἐργάτου τῆς διανοίας ἢ τῶν τέκνων του κατὰ τὸν ἀσφαλιζόμενον αὐτοῖς βραχυτάτον χρόνον τῆς διαρκείας τῆς καρπώσεως τῶν ἔργων τῶν». Ἐκ τούτων δ' ἐξηγεῖται καὶ ἡ ποινὴ ἢ ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῶν σχετικῶν νομοθεσιῶν εἰς τοὺς προσβάλλοντας τὸ δικαίωμα τούτου, ὡς ἐπὶ τυποκλοπῆς. Εὐλόγως δὲ διότι, προκειμένου περὶ θεατρικῶν ἔργων, ὑπὲρ ὧν ὁ νεώτερος νόμος, ἢ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία θεωρεῖται δημοσιεύσις· ὁ δὲ σφετεριζόμενος τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως διὰ τῆς ἀνευ ἀδείας του διδασκαλίας τοῦ ἔργου εἶνε τιμωρητέος, ὡς ὁ τυποκλόπος διὰ τὸν παράνομον πολλαπλασιασμὸν ἀλλοτρίων ἔργων. Περιορίσθη δὲ ἡ διάρκεια τῆς καρπώσεως τοῦ ἔργου τῆς διανοίας ἐφ' ὀρισμένον χρόνον, διότι ἐπὶ ταύτης δὲν δύναται νὰ διατηρηθῆ εἰς αἰεὶ, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἐνσωμάτων κυριότητος· καθ' ὅσον, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ἐν τῇ συζητήσει τοῦ Ἰαλλικοῦ νομοσχεδίου ἐν τῷ Συμβουλίῳ τοῦ κράτους ὁ Μέγας Ναπολέων «ἡ φιλολογικὴ ἰδιοκτησία ὡς ἀσώματος, κατατεταμένη διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου μετὰ πλειόνων (κληρονόμων) προσώπων, δι' οὐδὲν τούτων θὰ ὑφίστατο καθ' ὅσον ὁ μετὰ πολλοὺς χρόνους πολλαπλασιασμὸς τῶν δικαιουμένων ἐπὶ τῆς κατακλειφθείσης πνευματικῆς ἰδιοκτησίας προσώπων, ἀπομεικρυνόμενων ἀλλήλων, ἢ μόλις ἀναγνωριζομένων, δὲν θὰ ἔδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κάρπωσιν καὶ διάδοσιν τοῦ ἔργου· ἤθελε

δὲ τοῦτο ἐκλείψει τῆς κυκλοφορίας, ἂν τὸ δικαίωμα τῆς καρπώσεως αὐτοῦ ἤσκατο ὑπὸ τῶν ἐπ' ἀπειρον καὶ ἀναριθμητῶν κληρονόμων». Ἐπὶ παραδείγματι δὲ δυσνόητος, ἂν μὴ ἄδύνατος ἤθελεν εἶσθαι ἢ ἐπὶ ζωῶν ἀσκήσις τοῦ δικαίωματος τῆς ὑπὸ κληρονόμων καρπώσεως τῶν ἔργων τοῦ Ὀμήρου, Σοφοκλέους, Εὐρυπίδου, Σικεπῆρου κλπ.

Ποινικῶς δὲ ἡ προσβολὴ τοῦ δικαίωματος τοῦ συγγραφέως τοῦ συγγραφέως παρεβλήθη πρὸς τὸ ἀδικημα τῆς κλοπῆς καὶ ἐχαρακτηρίσθη ὡς κλοπὴ τῆς καρπώσεως αὐτοῦ (fructum usus). Εὐλόγως δὲ, διότι ὡς ὁ τυποκλόπος μεταχειρίζεται τὴν τέχνην του καὶ τὰ ἐργαλεία τῆς, οὕτω καὶ ὁ διδάσκων ἀπὸ σκηνῆς, κατὰ παράθεσιν τοῦ νέου τούτου νόμου, μεταχειρίζεται τὴν τέχνην του, τὴν σκηνὴν κλπ. Ὡς τοιοῦτο δὲ δύναται νὰ καταταχθῆ μετὰ τῶν ἀδικημάτων κατὰ τῆς περιουσίας.

Διάρκεια τοῦ δικαίωματος.—Πᾶσαι σχεδὸν αἱ ξένοι νομοθεσίαι, πλὴν τῆς Μεξικανικῆς καὶ Γουατεμαλικῆς, καθιεροῦσι τὸ περιορισμένον τῆς χρονικῆς διαρκείας τοῦ δικαίωματος τοῦ συγγραφέως. Ὁ ἡμέτερος Ποινικὸς νόμος περιορίζει ἐν ἄρθρῳ 412 τὸ δικαίωμα τῆς καρπώσεως τοῦ ἔργου ἐπὶ μίαν μόνον δεκαπενταετίαν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ μεταγενέστερος αὐτοῦ Γαλλικὸς τῆς 8 Ἀπριλίου 1854 ἐπέξευε τὴν διάρκειαν ἰσοβίως μὲν διὰ τὸν συγγραφέα καὶ τὴν ἐπιζήσασαν χήρην αὐτοῦ, ἐπὶ τριάκοντα δ' ἔτη διὰ τὰ τέκνα του, πλὴν τῶν, ἐν ἐλλείψει κατιόντων ἐκ πλαγίου συγγενῶν, δι' οὓς δὲν ὑφίσταται (F. Helie § 2243). Ὁ νεώτερος δὲ ἑλληνικὸς νόμος τῆς 14 Δεβρίου 1909 καθώρισε διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τὴν διάρκειαν τοῦ δικαίωματος ὑπὲρ τῶν κληρονόμων ἢ ἐκδοχέων τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ συγγραφέως, δικαιουμένου ἰσοβίως εἰς τὴν κάρπωσιν τῆς χρήσεως τοῦ ἔργου του. Οὕτω, ὁ ἡμέτερος νομοθέτης παρεδέχθη μέσον ὄρον τῆς διαρκείας, ἔχων ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ δικαίωματος παρατείνεται ὑπὲρ τῶν κληρονόμων ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἐπὶ 50 ἔτη, ἐν Γερμανίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Ρωσίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ ἐπὶ 30, ἐν Ἀγγλίᾳ

ἐπὶ 42, ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπὶ 80, ἐν Ἰταλίᾳ ἐπὶ 40, ἐν Ὀλλανδίᾳ καὶ Ἀμερικῇ ἐπὶ 28 ἔτη ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου, ἂν δ' ἐπιζῇ ὁ συγγραφεὺς παρατείνεται ἡ διάρκεια ὑπὲρ τῆς χήρας καὶ τῶν τέκνων ἐπὶ δέκα τέσσαρα ἔτη. Φειδωλότερος ὁ συντάκτης τοῦ γενικοῦ περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας νομοσχεδίου τοῦ 1900 εἶχε περιορίσει τὴν διάρκειαν εἰς τὸ ἐλάχιστον χρονικὸν ὄριον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, ἐν ᾧ ὁ νομοθέτης τοῦ 1909 παρεδέχθη τὸν μεσον ὄρον.

Ποινὰ καὶ ἀποζημιώσεις. Ὁ εἰσηγητὴς τοῦ γενικοῦ νομοσχεδίου τῆς πνευμ. ιδιοκτησίας εἶχε χαρακτηρίσει τὸ ἀδίκημα τῆς προσβολῆς αὐτῆς ὡς κλοπὴν γενομένην διὰ παραποιήσεως ἢ τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ιδιοκτήτη καὶ ὑπεδείκνυεν ἀναλόγους ποινάς. Ὁ νεώτερος νόμος, κατατάσσει τὸ ἀδίκημα εἰς τὰ Πλημμελήματα, ὡς ἰδιώ- νυμον ἦτοι προσβολὴν τοῦ συγγραφικοῦ δικαιώ- ματος τελομένην ἐν γνώσει ἢ δολίῳ. Ὁ Ἄρ- ριστος Πάγος, ερμηνεύων τὰς ἰσχυρούσας διατά- ξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου εἶχεν ἀποφνήθῃ ἄλλοτε (ἄπ. 32 τοῦ 1870) ὅτι ἐπὶ παρανόμου μετα- τυπώσεως ὁ δόλος δὲν εἰκάζεται, ἐπομένως πρέ- πει ν' ἀποδειχθῇ τὸ παράνομον τῆς μετατυπώ- σεως ἢτοι ἡ ἔλλειψις συναινέσεως τοῦ συγγρα- φέως. τοῦτο κατὰ τὸν νεώτερον νόμον εἶνε ἀπα- ραίτητον ἕνεκα τῆς ρητῆς διατάξεως τοῦ ἄρ- θρου 12.

Ἡ διάρκεια τῆς φυλακίσεως ἐπὶ τῇ παρ- βάσει τοῦ νόμου τούτου, ὁρισθεῖσα διὰ τοῦ νο- μοσχεδίου εἰς 1—6 μῆνας, περιωρίσθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς εἰς τρεῖς μόνον μῆνας καὶ οὕτως ἐψηφίσθη ἡ σχετικὴ διάταξις. Ἐπ' ἴσης περιωρίσθη ὑπ' αὐτῆς καὶ ἡ συνεπιβλαβὴ χρηματικὴ ποινὴ εἰς 100—1000, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ 100—2000, ὡς ἐν ταῖς πλεῖ- σταις νομοθεσίαις τῶν ἄλλων κρατῶν.

Αἱ ποινὰ αὐταὶ εἰσὶν ἀνεξάρτητοι τῆς ὀφει- λομένης ὑπὸ τῶν παραβατῶν ἀποζημιώσεως εἰς τοὺς ζημιωθέντας, πρὸς πληρωμὴν τῆς ὀ- ποίας ἐπετρέθη διὰ τοῦ ἄρθρου 13 καὶ ἡ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἐκτέλεσις τῆς ἀποφά- σεως, τὸ μὲν διότι πρόκειται περὶ ἀποζημιώσεως

ἐξ ἀδικήματος, τὸ δὲ διότι ἡ ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν ἀσκουμένη τέχνη, χρησιμοποιοῦσα πρὸς ἄσκη- σιν αὐτῆς τὰ εἶδη τῆς σκηνῆς, τὴν ἐργασίαν τῶν μισθουμένων προσώπων ἢ τῶν ἐργολαβικῶς ἀναλαμβάνοντων τὴν παράστασιν ἀπυβλέπει καὶ εἰς κερδοσκοπίαν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς φυλακίσεως, τῆς χρηματι- κῆς ποινῆς καὶ τῆς ἀποζημιώσεως ὁ νεώτερος νόμος, καθώρισε, προτάσει τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς καὶ ἄλλο δικαίωμα τοῦ ζημιωθέντος, ἦτοι διὰ τοῦ ψηφισθέντος κατὰ τροποποιήσιν ἄρθρου 9 ὥρισε τὰ ποσοστά, ἕτινα δικαιούται νὰ εἰσπράξῃ ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν ἀκαθαρσίτων εἰσπράξεων ἐκάστης παραστάσεως, τὰς γενο- μένας ἄνευ τῆς ἀδείας του, εἰς 12 ο) Τὸ δι- καίωμα δὲ τοῦτο ἀσκεῖ, δυνάμει τῆς ἐιδικῆς ταύτης διατάξεως, ἐὰν δὲν προσφύγῃ εἰς δικα- στικὴν ἐπιδιώξιν ἄλλης ἀποζημιώσεως καὶ ἀ- σχέτως πρὸς τὰ συνήθως διδόμενα ποσοστά ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συμπεφωνημένα μετὰ τοῦ θιάσου τοῦ παραστήσαντος τὸ ἔργον ἄνευ τῆς ἀδείας του, ἢ κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ αὐτοῦ νόμου.

Δικαιοδοσία καὶ ἀρμοδιότης. Ἐκαινοτόμησε δ' ἐν τισὶ ὁ νεώτερος ὅμως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου εἰς ὃ εἰσά- γονται οἱ παραβάται τῶν διατάξεων του. Ἐν πρώτοις διὰ τοῦ ἄρθρου 10 ὁ ζημιωθείς συγγρα- φεὺς δύναται νὰ ἐνάξῃ ἐνώπιον πολιτικοῦ δικα- στηρίου διὰ τὰς ἀποζημιώσεις του, ἢ καταγ- γείλῃ ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ διὰ τὰς παραβάσεις τοὺς παραβάτας κατ' ἐκλογὴν, ἦτοι ἢ ἐνώπιον τοῦ κατὰ ποσὸν ἀρμοδίου δικαστηρίου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου παρεστάθη τὸ ἔργον, ἢ τοῦ τῆς κατοικίας οἰουδήποτε τῶν κατὰ τὴν νό- μον τούτου συνυπευθύνων.

Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἐπιλογῆς ἐξασφαλί- ζει εἰς τὸν συγγραφέα τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτι- κῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ἢ μνηύσεως, προκειμένου περὶ θιάσων, οἵτινες περιοδικῶς συντίθενται καὶ ἀποσυντίθενται ἢ μετασχηματίζονται, ἢ μετα- μορφοῦνται, ἢ μεταβάλλουσιν ὑπευθύνους θια- σάρχας ἢ θεατρῶνας, καθιστῶντες δυσευρέ- στοὺς τοὺς ἐν κεντρῷ προσφυγῆς εἰς πολιτικὰ

ἢ ποινικὰ δικαστήρια, ὑπευθύνους ἀπέναντι τοῦ ζημιωθέντος συγγραφέως.

Τὸ εἰσπαρθεὲν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίων ἔχον ὑπ' ὄψει τὰς ἐνδεχομένας, ἐκ πείρας καὶ ὑπο- δεδειγμένας καταστρατηγήσεις, εἶχεν ἐπεκτείν- νει τὴν ἀλληλέγγυον ἠθικὴν ἐπὶ πάντων τῶν διδασκάντων τὸ ἔργον ἠθοποιῶν· ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς, ὑποδείξει καὶ τῆς Ἐταιρείας τῶν συγγραφέων περιορίσει τὸ ἀλληλέγγυον τῆς εὐθύνης μεταξὺ τῶν θιασαρχῶν, τῶν συνεταί- ρων ἠθοποιῶν ἢ ἐρασιτεχνῶν, τῶν ἐργολάβων ἢ ἐχόντων μέρος ἐκ τῆς εἰσπράξεως τῆς παρ- νόμως γενομένης παραστάσεως ιδιοκτητῶν θεά- τρων.

Τὸ αὐτὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἔχει ὁ ζημιω- θείς καὶ ἐν ἡ περιπτώσει προσεβλήθη τὸ δι- καίωμα του, ὅφ' Ἑλλήνων ἠθοποιῶν ἢ ἐρασιτε- χνῶν ἐν ἀλλοδαπῇ. Ἐπιδιώκει τὴν ἀνύρωσιν τῆς ζημίας ἢ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ἢ ἐνώ- πιον τοῦ ἀρμοδίου ἑλληνικοῦ προξενείου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου ἐτελέσθη ἢ παράβασις ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουσι τοῦτο τὰ διεθνή νόμιμα, ἢ ἐ- νώπιον τοῦ ἐν Ἀθήναις ἢ τῶν τῆς κατοικίας οἰουδήποτε τῶν ὑπευθύνων παραβατῶν. Ἐνομο- θετήθη δὲ ἡ διάταξις αὕτη πρὸς ἀνέυρεσιν τῶν ὑπευθύνων παραβατῶν, ἦτοι τῶν περιοδεύοντων θιάσων, οἵτινες δὲν παραμένουσι μόνιμως εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.

Ἔργα ἀλλοεθνῶν. Ἡ κυριώτερα ἀφορμὴ ἢ αἰτία, δι' ἣν ἐματαιώθη ἡ ἐπιψήφισις τοῦ γενι- κοῦ περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας νομοσχεδίου τοῦ 1900 ἦτο ἡ περὶ τῶν ξένων ἔργων διάταξις αὐτοῦ. Ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ἀρχικοῦ νομοσχεδίου ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν ὑπὸ τῶν λοιπῶν ξένων νομο- θεσιῶν καθιερωμένην προστασίαν καὶ ἐπὶ τῶν ξένων ἔργων, εἶχε διατυπώσει ἐν τῇ αἰτιολογικῇ τοῦ νομοσχεδίου ἐκείνου ἐκθέσει τοὺς ἰσχυροὺς λόγους, δι' οὓς καὶ ἡ Ἑλλάς ἔπρεπε νὰ συμ- μορφωθῇ πρὸς τὴν γενικῶς κρατούσαν γνώμην.

Τὸ μόνον ἄξιον λόγου ἐπιχειρήμα τῶν ὀπα- δῶν τῆς τοιαύτης λαφυραγωγίας τῶν ξένων ἔρ- γων στηρίζεται εἰς τὴν διχλαλουμένην φιλολο- γικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν πτωχείαν τῆς συγρό- νου Ἑλλάδος, ἠναγκασμένης νὰ δανείζηται τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν ἐκ τῆς λογοτεχνίας

καὶ καλλιτεχνίας ψυχαγωγίαν ἐξωθεν, ἦτοι διὰ μεταφράσεων ἢ διὰ τῶν παραφράσεων τῶν ξένων προιόντων τῆς διανοίας ἐλευθέρως, αὐ- θαιρέτως, ἄνευ αἰτήσεως καὶ ἀδείας τοῦ συγ- γραφέως ἢ δημιουργοῦ τοῦ ἔργου. Τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ γραμ- ματολογικὰ ἔργα ἦτο καὶ φαίνεται πειστικὸν ἐκ πρώτης ἐντυπώσεως, εἶνε ὅμως ἥμισυ σύμ- φωνον πρὸς τὰς κρατούσας παρὰ τῷ πεπολιτι- σμένῳ κόσμῳ ἀρχὰς περὶ τοῦ ὀφειλομένου σε- βασμοῦ εἰς τὴν ιδιοκτησίαν τοῦ ἄλλου. Ἄλλ' οὔτε ἀπολύτως δίκαιον καὶ λογικὸν εἶνε νὰ θε- ωρηθῆται ἐν τινὶ ἔθνει ἀδίκημα κατὰ τοῦ δικαιώ- ματος τοῦ συγγραφέως ἢ διὰ τοῦ τύπου ἢ τῆς παραστάσεως κλοπὴ τῆς καρπώσεως τοῦ ἀλ- λοτρίου ἔργου. ἐφ' ὅσον στρέφεται κατὰ τοῦ Ἑλλήνου συγγραφέως, νὰ λογίζηται δὲ ὡς πρᾶ- ξις ἀπολύτως θεμιτῆ καὶ δικαία ἢ λαφυραγω- γία τῆς ξένης ιδιοκτησίας ἐν ὀνόματι τῆς δια- νοητικῆς πτωχείας τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ ἀνήκει ὁ μεταφραστὴς ὁ ὀφελούμενος ἐκ τοῦ ξένου ἔργου περιφρονῶν δὲ ἢ θεωρῶν περιττὴν τὴν ἄδειαν τοῦ συγγραφέως ἢ τὴν παροχὴν ἐλαχίστου μέρους τῆς ἐκ τῆς μεταφράσεως ὀφελείας. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, μεταφρασθεὶς καὶ αὐτὸς ἐκ ξένης νομοθεσίας ἀναγνωρίζει τὴν προστασίαν καὶ τῶν ξένων ἐκδοτῶν, ἀλλ' ὑποβάλλει τοῦτον εἰς τὴν προηγουμένην παραχώρησιν προνομίου ἢ εἰς ἀ- μοιβασιότητα.

Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ὀπαδῶν τῆς ἐλευθέρ- ρας διὰ μεταφράσεων λαφυραγωγίας τῶν ξένων ἔργων εἶχε ἀποκρούσει ὁ εἰσηγητὴς τοῦ γενι- κοῦ περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας νομοσχεδίου, ἰσχυρισθεὶς ὅτι καὶ ἢ ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγρα- φέως μεταφράσεις δύναται νὰ λογισθῇ παραποί- ησις· οὐδ' ἠθελεν ὑπάρχει μετάφρασις ἄνευ τοῦ πρωτοτύπου. Ἐχει ἄλλως καὶ ἠθικὸν συμφέρον ὁ συγγραφεὺς νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως. Οὐδ' εἶνε ἀδιάφορον εἰς αὐτὸν νὰ γίνῃ ἢ μετάφρασις ὑπὸ ἀμαθοῦς παραμορφώνον- τος τὴν ἔννοιαν καὶ καθιστῶντος εἰς τοὺς ἀνα- γνώστας ἀδύνατον ἢ δύσκολον τὴν ἐκ μεταφρά- σεων ἀνεγνώρισιν τοῦ πρωτοτύπου. Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς προστασίας τῶν ἔργων, ἀδιακρίτως ἂν ταῦτα εἰσὶ πρωτότυπα ἢ ξένα ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ ξένων νομοθεσιῶν καὶ διὰ διεθνῶν συμβάσεων

ἐκυρώθη. Ἀνεγνωρίζοντες τὰ δικαιώματα τῶν ἀλλοδαπῶν, ἐμψυχοῦμεν τὴν ἐθνικὴν παρρησιότητα καὶ παύομεν ὑπιστάμενοι ἀποκλειστικῶς τὴν ἐξωθεὶ ἀσκουμένην διανοητικὴν ἐπίδρασιν. Ἦθελε δὲ εἶσθαι ἄτοπον, ἀφοῦ αἱ ξένη νομοθεσίαι ἀνεγνώρισαν καὶ ἐπροστάτευσαν καὶ τῶν ξένων τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, νὰ ὑπολειφθῶμεν ἡμεῖς τῶν λοιπῶν ἐθνῶν καὶ ὡς διὰ συνικοῦ τεύχους ν' ἀπαρωρισθῶμεν αὐτῶν».

Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη οὔτε τότε, οὔτε τώρα κατὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ εἰδικοῦ περὶ θεατρικῶν ἔργων νομοσχεδίου ἐπεκράτησεν, ἀπαλειψάσης τῆς βουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τὸ 3 ἄρθρον, καθ' ὃ ἀνεγνωρίζετο καὶ ἐν Ἑλλάδι τὸ συγγραφικὸν δικαίωμα καὶ ἐπὶ ξένων ἔργων ἑλληνιστὶ διδασκόμενων. Ὑποθέτω ὅτι ἡ ἀπάλειψις αὕτη ἐγένετο ἐκ τοῦ φόβου μήπως, ἀναγκάζομένων τῶν ἠθοποιῶν νὰ ζητῶσι τὴν ἀδειαν τῶν ξένων συγγραφέων καὶ ἀποφευγόντων τὴν κταβολὴν τοῦ ζητουμένου τυχόν ὑπ' αὐτῶν ποσοῦ, στερηθῶμεν τῆς ἀπὸ θεάτρον ἀκροάσεως τῶν γαλλικῶν ἢ ἄλλων ἔργων δι' ὧν τροφοδοτεῖται ἡ λεγομένη ἐθνικὴ σκηνή. Δὲν ἐπρόκειτο δὲ περὶ ἐπεκτάσεως τῆς προστασίας εἰς τὰ κλασσικὰ ξένα ἔργα, ἢ τὰ ἀριστουργήματα τῶν ξένων φιλολογοῦν, ὧν ἔληξεν ἡ διάρκειά τοῦ δικαιώματος διότι ταῦτά εἰσι κοινὸν κτῆμα, δυνάμενα νὰ μεταστραφῶσι καὶ διδασθῶσι ἄνευ ἀδείας τοῦ Σχίλλερ, τοῦ Σαίξπηρου κλπ. Ἐπρόκειτο περὶ τῶν ἔργων, ἐφ' ὧν ἔχουσι δικαίωμα καρπώσεως οἱ συγγραφεῖς ἢ κληρονόμοι των. Ταῦτα δὲ, ἐφ' ὧν βραδύουσιν πάσας τὰς ἐλπίδας των οἱ Ἕλληνες ἠθοποιοὶ εἰσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ προϊόντα τῆς θεατρικῆς βιομηχανίας, μάλιστα δὲ τῆς ἐπιζητούσης συρροῆν θεατῶν διὰ τῆς ἐκτυλίξεως ὑποκρύφων θεαμάτων σκηνῶν καὶ σκηνῶν τοῦ ἐκλύτου ἢ ἐκφύλου κόσμου. Ἄλλ' ἐὰν ταῦτα προσπαρῶσι κέρδη εἰς τοὺς θιάσους, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἔχουσιν ἐλάχιστα μερίδια οἱ ξένοι παρρηγοὶ ἢ συγγραφεῖς τῶν τοιούτων; ἐν τούτοις πρὸς χάραν τῶν ἠθοποιῶν ἐξηλείφθη τὸ ἄρθρον 3. Παρέμεινε δὲ εὐτυχῶς καὶ ἐψηφίσθη τὸ 17, καθ' ὃ ἡ ἐπέκτασις τῆς διὰ τοῦ νόμου τούτου παρεχομένης εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι διδασκόμενα ἔργα, δύναται νὰ ἐπεκταθῇ

ἐπ' ἀμοιβαιότητι δι' εἰδικῆς συμβάσεως κυρουμένης διὰ Βασ. Διατ. καὶ εἰς ἔργα ἀλλοεθνῶν παριστάμενα ἐν ξένη γλώσσῃ. Ἡ ἐπιψήφισις τῆς διατάξεως ταύτης ἀναπληροῦ ἐν μέρει τὸ κενὸν τοῦ νόμου ὡς πρὸς τὰ ξένα ἔργα, ὧν ἐπετραπή ἢ ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως παράστασις. Τῷ ὄντι δὲ παράλογον ἦθελεν εἶσθαι ἀφοῦ οἱ ἐν τῇ ξένη γλώσσῃ παρυστάνοντες ἔργα ἐν Ἑλλάδι, ἀποκομίζοντες δ' ἐντεῦθεν ἰκανὰ κέρδη, ἐστέρουν τοὺς ξένους συγγραφεῖς τῶν δικαιωμάτων ὅσα ἀπελαυθάνουν εἰς πάντα τὰ κράτη, ὅσα προστατεύουσιν αὐτοὺς παρ' αὐτοῖς. Ἀπόκειται δὲ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως, συμφώνως τῇ διατάξει ταύτῃ συνομολογήσῃ δι' ἐθνεῖς συμβάσεις, καθ' ἣν ἔχει ἐκ τοῦ ψηφισθέντος νόμου ἐξουσίαν, ἰκανοποιήσῃ ἐν μέρει τὰς δικαίας ἀξιώσεις τῶν ξένων κωτῶν. Ἄτινα οὐχὶ ἄπαξ διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι γενομένην λαφυραγωγίαν τῶν ἔργων τῶν ὑπεκρίτων των.

Παρακατιάσεις θεατρ. ἔργων.—Αἱ λοιπὰ διατάξεις τοῦ ψηφισθέντος νόμου, σαφεῖς οὐσαι, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἐρμηνείας ἢ ἀναλύσεως ὑπολείπεται νὰ λεχθῶσι τινὰ περὶ τῆς διατάξεως τῆς ἐποχρεούσης τοὺς συγγραφεῖς εἰς παρρηκτάθεσιν ἀντιγράφου ἢ ἀντιτύπου τοῦ ἔργου των εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην. Ἡ διατάξις αὕτη (τοῦ ἄρθρου 16) ἀφορᾷ εἰς αὐτὸ τὸ συμφέρον τοῦ συγγραφέως τοῦ ἠναγκασμένου νὰ προσφύγῃ εἰς δικαστήριον διὰ τὴν γενομένην προσβολὴν τοῦ δικαιώματός του.

Ἄνευ τῆς τηρήσεως τῆς διατάξεως τοῦ ρηθέντος ἄρθρου δυσχερῆς ἦθελεν εἶσθαι ἢ ἐπὶ δικαστηρίου ὑποστήριξις τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς μηνύσεως, καθ' ἣς περιπτώσεις ὁ παρρηκτάτης τοῦ δικαιώματος ἦθελεν ἀμφισβητήσῃ τὴν παράστασιν, ἢτοι ὅτε τὸ παρρηκτάθῃ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συγγραφέως ἔργου ἦτο τὸ ἰδικόν του. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος πρὸς ἀμείωσιν ἐλεγχῶν καὶ ἐξέτασιν ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἀμφοτέρους ἢτοι ἄλλου νομίμου μέσου καὶ ἀποδείξεως. Διὰ τοῦτο ἐθεωρήθη ἀναγκαστικὴ ἢ παρρηκτάθεσις ἀντιγράφου τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου ἢ ἀντιτύπου τοῦ ἐκδιδόμενου ἔργου πρὸς ἐνέργειαν τῆς παραβολῆς καὶ βεβαίωσιν τοῦ ἀδικήματος.

Αἱ πλεῖστα μάλιστα τῶν ξένων νομοθεσιῶν θεωροῦσι τὴν παρρηκτάθεσιν ταύτην ὡς ἀπαρρηκτικὴν ἔρον πρὸς ἔγερσιν τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς ποινικῆς κτακτιώξεως. Διὰ τοῦ νόμου ΓΥΠΙ' καθωρίσθη ἡ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, παρ' ἣ ἀποστέλλει πᾶς συγγραφεὺς ἢ ἐκδοχέως τοῦ δικαιώματός του ἢ κληρονόμος ἀντιγράφον ἢ ἀντίτυπον τοῦ ἔργου του ἐὰν θέλῃ νὰ προστατεύσῃ τὸ δυνάμει τοῦ νόμου τούτου δικαίωμα του. Καὶ πρὸ τοῦ νόμου τούτου πᾶς συγγραφεὺς ἢ ἐκδότης βιβλίου ὑπεχρεοῦτο δυνάμει τῶν σχετικῶν νόμων τοῦ 1834 καὶ 1867 ν' ἀποστέλλῃ εἰς τὸν ἔφορον τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης δύο ἀντίτυπα τοῦ ἐκδιδόμενου ἔργου του, ἀλλ' ἡ ταιούτη πρόνοια τοῦ νομοθέτου ἀπέβλεπεν εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς Βιβλιοθήκης, ἐν ᾧ διὰ τοῦ νόμου τούτου ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς θεατρικοὺς συγγραφεῖς πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον.

Ἀνάλογοι διατάξεις περὶ παρρηκτάθεσεως ἀντιτύπων ἢ ἀντιγράφων ὑπάρχουσιν εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας νόμους ὅσον ἐν Γαλλίᾳ καθωρίζεται ὡς τῶνος παρρηκτάθεσεως τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ αἱ Νομαρχίαι, ἐν Γερμανίᾳ τὸ Δημαρχεῖον τῆς Λειψίας, ἐν Βελγίῳ τὸ ὑπουργεῖον τῆς Βιομηχανίας κλπ., ἐν Ὀλλανδίᾳ τὸ τῆς Δικαιοσύνης, ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ κατὰ τὴν Βιβλιοπωλῶν (Stationer's Stal), ἐν Πορτογαλίᾳ ἢ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ τῆς Λισβῶνας, ἐν Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ ἢ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ Γραφεῖον τοῦ Βιβλιοθηκείου τοῦ Κοινοβουλίου.

Ὁ ἡμέτερος νομοθέτης καθώρισεν πρὸς παρρηκτάθεσιν τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην πρὸς ἣν καὶ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ 1834 καὶ 1867 ἀποστέλλονται ἀντίτυπα. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ ΓΥΠΙ' νόμου ἔστι τριπλῶς ὠφέλιμος, ἢτοι πρὸς τὸ συμφέρον, τῶν συγγραφέων κατὰ τὴν προσφυγὴν των εἰς δικαστήριον ἐν περιπτώσει προσβολῆς τοῦ δικαιώματος, πρὸς κταρτικὸν βλαβηρὸν πλῆρους δραματολογίου ἐκ τῶν ἔργων τῆς θεατρικῆς φιλολογίας καὶ ἐν γένει πρὸς τὸν διὰ τοιούτων χειρογράφων ἢ βιβλίων πλουτισμὸν τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης.

Ταιούτη περιληπτικῶς ἢ ἱστορία τῆς νομο-

θετικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ δικαιώματος τοῦ συγγραφέως ἐν γένει καὶ ἡ τοῦ ψηφισθέντος ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι εἰδικοῦ περὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων, ἀποτελοῦντος τμήμα τοῦ μήπω ψηφισθέντος περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας νομοσχεδίου. Τὸ τμήμα τοῦτο τὸ ὑποθετήθη ἐπὶ τῆς Ἐταιρείας τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, γενόμενον δὲ ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ κ. Ἀθαν. Τυπ. Μπασιὰ ὑποβολὴν, ἀποτελεῖ αὐτοτελὴ νόμου, ἀρκοῦντα πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ δικαιώματος τῶν συγγραφέων, ὧν.—κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐταιρείας αὐτῶν—θέλει ἀναθερμάνει τὸν ζῆλον, συντελῶν καὶ εἰς τὴν βαθμιαίαν παρρηκτίαν τοῦ Ἑθνικοῦ ἡμῶν θεάτρον.

Βεβαίως καὶ ὁ νόμος οὗτος, ὡς πᾶς κατὰ πρῶτον εἰσαγόμενος νόμος δὲν φέρει τὴν σφραγίδα τῆς τελειότητος. Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς δ' αὐτοῦ αἱ κτακτεῖσθαι τυχόν ἐλλείψεις θέλουσιν ἐν κριτῷ συμπληρωθῆ διὰ συμπληρωτικῶν νόμων, ἢ καὶ διὰ Βασ. Διαταγμάτων, προνοήσαντος τοῦ νομοθέτου ν' ἀναγράψῃ ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ ὅτι πᾶσα λεπτομέρεια πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου θέλει κανονισθῆ διὰ Βασ. Διατάγματος. Δὲν εἶνε δὲ ὅπως ἀπίθανον, αἱ τοὶ αἱ διατάξεις αὐτοῦ εἰσι σαφεῖς, ν' ἀποπειραθῇ τις τὴν κταστρατήγησιν, ἰδίως τῆς ἐν ἄρθρῳ 9, ὡς ἀνάλογοι τοιαῦτα ἐγένοντο καὶ τινῶν περὶ τυποκλοπῆς διατάξεων, δοῦσαι ἀφορμὴν καὶ εἰς τὴν παρ' ἡμῶν καὶ τῶν ξένων νομοθεσίαν καὶ τοὺς ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἀναφερομένους πολυπληθεῖς ἐρμηνευτὰς τῶν σχετικῶν νόμων, νὰ πατάξωσι πᾶσαν ἐπινοηθεῖσαν κταστρατήγησιν πρὸς περιγραφήν τοῦ δικαιώματος τοῦ συγγραφέως.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΑΜΠΕΛΑΣ

Τὸ καίμενον τοῦ ψηφισθέντος ΓΥΠΙ' νόμου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Περὶ συγγραφικῶν δικαιωμάτων τῶν θεατρικῶν ἔργων

Νόμος ΓΥΠΙ' (ὑπ' ἀριθ. 3483).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ψηφισάμενοι συμφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσασμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον 1.

Ὁ συγγραφεὺς πρωτοτύπου θεατρικοῦ ἔργου

εἴτε μεταφραστῆς ἢ καὶ δικασκευστῆς ξένου ἔργου ἢ κλασσικοῦ τοῦτου ἔχει μόνος τὴν δικαίωμα νὰ δημοσιεύῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐν θεάτρῳ ἢ δημοσίᾳ αἰθούσῃ παράστασίν του.

Ἄρθρον 2.

Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει ἰσοβίως εἰς τὸν συγγραφέα ἢ δικασκευστήν. Ὑφίσταται δὲ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν κληρονόμων ἢ τῶν ἐκδοχέων τῶν δικαιωμάτων του καὶ ἀσκειῖται ἐκ τούτων ἐπὶ 40 ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ἄρθρον 3.

Ὅταν τὸ ἔργον ἢ προϊόν συνεργασίας δύο ἢ πλείονων, τὸ συγγραφικὸν δικαίωμα ὑφίσταται ἐπ' ὠφέλειαν πάντων τῶν δικαιούχων ἐπιτεσσάκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπιζήσαντος τῶν συγγραφέων.

Ἄρθρον 4.

Ὁ ἐκδίδων ἢ παραδίδων πρὸς παράστασιν θεατρικὸν ἔργον ἀνωμόως ἢ καὶ ὑπὸ ψευδώνυμον, ὑποτίθεται ὡς πρὸς τοὺς τρίτους ὡς συγγραφεὺς. Ἐξ ὧν ὅμως ὡς καταστήσῃ ἑαυτὸν γνωστὸν ὡς τοιοῦτον, ἀναλαμβάνει οὗτος τὴν ἐνάσκησιν τῶν ὡς ἄνω δικαιωμάτων.

Ἄρθρον 5.

Ὁ ἐκδοχὴς τοῦ συγγραφικοῦ δικαιώματος δὲν δύναται νὰ τροποποιήσῃ τὸ ἔργον ἐπὶ σκοπῷ παραστάσεως ἢ πωλήσεως, οὔτε νὰ ἐκδώσῃ μεταπνευμένην ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ συγγραφέως.

Ἄρθρον 6.

Ἐν ἡ περιπτώσει το συγγραφικὸν δικαίωμα εἶνε ἀδιάρητον, ἢ ἐνάσκησις αὐτοῦ κλονίζεται κατὰ τὰ μεταξὺ τῶν συνδιοκτῆτων συμφωνηθέντων. Ἐλλείπει τοιαύτης συμφωνίας ἕκαστος τῶν συνδιοκτῆτων δικαιούται νὰ καταδιώξῃ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ ἄνευ παρεμβάσεως τοῦ συνεργάτου πᾶσαν προσβολὴν γενομένην εἰς τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ὡς συγγραφέως καὶ νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσεις διὰ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος.

Ἄρθρον 6.

Ὁ συγγραφεὺς ἢ ἄλλος δικαιούχος θεατρικοῦ ἔργου παρασταθέντος ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ, δικαιούται εἰς ἐπίληψιν ποσοστῶν ἐκ τῶν ἀκαθάρσιων εἰσπράξεων ἑκάστης παραστάσεως, ὀριζομένων εἰς 12 τοῖς ο)ο.

Ἄρθρον 8.

Ἡ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως γενομένη ἐχώρησις θεατρικοῦ ἔργου πρὸς δημοσίευσιν, δὲν παρέχει τῷ ἐκδοχῇ τῶν δικαιωμάτων του τὸ δικαίωμα τῆς ἀδείας πρὸς παράστασιν, οὔτε ἡ παραχρῆ τοιαύτης ἀδείας περιλαμβάνει τὸ δικαίωμα τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ρητῶς ἐπιτραπῶσι ταῦτα.

Ἄρθρον 9

Ὡς σφετερισμὸς τῆς διὰ τοῦ νόμου τούτου καθιερουμένης πνευματικῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων θεωρεῖται: 1) Ἡ ἄνευ ἀδείας γραπτῆς τοῦ συγγραφέως ἢ τῶν ἐκδοχέων τοῦ δικαιώματος παράστασις οἰουδήποτε τῶν ἐκδομένων ἢ ἀνεκδύτων ὡς ἄνω θεατρικῶν ἔργων ἐν θεάτρῳ ἢ δημοσίᾳ αἰθούσῃ ὑπὸ θιάσου ἡθοποιῶν ἢ ἐρασιτεχνῶν. 2) Ἡ ὑπὸ τούτων καθ' οἰονδήποτε τρόπον παράστασις θεατρικοῦ ἔργου δι' οἰκιοποίησιν ἢ παραλλογήν τοῦ τίτλου, ἢ τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ἢ τῆς μετονομασίας τῶν ἐν αὐτῷ προσώπων, εἴτε ἢ μὴ ἀναγραφῆ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως ἐν τοῖς προγράμμασιν τοῦ διδάσκοντος αὐτὸ θιάσου ἢ ἐρασιτεχνῶν.

Ἄρθρον 10.

Οἱ κατὰ παράστασιν τῶν ἄνω διατάξεων διδάξαντες τὸ θεατρικὸν ἔργον θιασάρχαι ἢ συνεταιροὶ ἡθοποιοὶ, ἢ ἐρασιτέχναι ὡς καὶ ὁ ἀναλαμβάνων ἐργολαβικῶς τὴν παράστασιν ἢ ἔχων μέρος ἐκ τῶν εἰσπράξεων θεατρῶν, ἐνέχοντι ἀλληλεγγύως ἀπέναντι τοῦ δικαιούχου, ἐνάγονται δὲ ὑπὸ τούτου πρὸς πληρωμὴν τῶν ποσοστῶν ἢ ἄλλης ἀποζημιώσεως ἐνώπιον τοῦ κατὰ μέρος ἄρμοδιου δικαστηρίου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποῦ παραστάθῃ, τὸ ἔργον ἢ τοῦ τῆς κατοικίας τῶν ὡς ἄνω συνυπεθύνων. Ἐκτελεῖται δὲ ἡ ἀπόφασις καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας.

Ἄρθρον 11.

Ἀναγγελλομένης παραστάσεως θεατρικοῦ ἔργου ἄνευ τῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ συγγραφέως ἢ τῶν δικαιούχων, δύναται τῇ αἰτήσῃ τούτων ἢ κατὰ τόπον ἄρμοδίου δικαστικῆς ἀρχῆς ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν παράστασιν.

Ἄρθρον 12.

Ὁ ἐν γνώσει ἢ δολίως προσβάλλον τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως θεατρικοῦ ἔργου διὰ πα-

Ἄρθρον 16:

ραβάσεως τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος νόμου τιμωρεῖται, ἐγγλήσει τοῦ ἀδικηθέντος, ὑπὸ τοῦ Πλημμελειοδικείου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποῦ ἐγένετο ἡ παράστασις, ἢ τοῦ τῆς κατοικίας οἰουδήποτε τῶν ἀλληλεγγύως ὑπεθύνων, ὡς ἄνω, διὰ φυλακίσεως μέχρι τριῶν μηνῶν καὶ χρηματικῆς ποινῆς 100—1000 δρχ.

Ἄρθρον 13.

Πᾶσα παράστασις τῶν διατάξεων τοῦ νόμου τούτου γενομένη ὑφ' Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, καταδικάζεται ἐνώπιον τοῦ ἄρμοδιου Ἑλληνικοῦ προξενικοῦ δικαστηρίου ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποῦ ἐτελέσθη αὕτη ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουν τοῦτο τὰ διεθνή νόμιμα, ἐκτὸς ἂν ὁ ζημιωθεὶς προτιμήσῃ νὰ καταδιώξῃ τοὺς παραβάτας ἐνώπιον τῶν ἐν Ἀθήναις πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν τῆς κατοικίας οἰουδήποτε τῶν παραχρῆτων ἡθοποιῶν, ἐρασιτεχνῶν ἢ ἐργολάβων τῆς παραστάσεως.

Ἄρθρον 14.

Ἡ ἐπέκτασις τῆς διὰ τοῦ νόμου τούτου παρεχομένης προστασίας καὶ εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι διδασκόμενα θεατρικὰ ἐν ξένῃ γλώσσῃ ἔργα ἀλλοθῶν συγγραφέων δύναται νὰ παραχωρηθῇ ἐπ' ἀμυθαιύτητι δι' εἰδικῆς διενοῦς συμβάσεως κυρουμένης διὰ Β. Διατάγματος.

Ἄρθρον 15.

Πᾶσα ἀγωγή ἢ μήνυσις ἐπὶ παραβάσει τῶν ἄνω διατάξεων παραγράφεται μετὰ τρία ἔτη ἀπὸ τῆς κατὰ παράστασιν αὐτῶν παραστάσεως τοῦ θεατρικοῦ ἔργου.

Πᾶς συγγραφεὺς ἢ κληρονόμος ἢ ἐκδοχὴς τοῦ συγγραφικοῦ δικαιώματος, θέλων νὰ προστατεύσῃ δυνάμει τοῦ παρόντος νόμου τὸ δικαίωμα του, ἀποστέλλει πρὸς κατὰθεσιν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου αὐτῆς, ἀνά δύο ἀντίτυπα τοῦ ἔργου του, ἂν εἶνε ἐκδοκόμενον, ἢ ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου, ἂν εἶναι ἀνεκδοκόμενον. Ἐν δὲ ἐν περιπτώσει δίκης, κριθῆ ἀναγκαστικῆς ἢ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου παραγωγῆ τινος τῶν καταθεθέντων, χορηγεῖται ἀντίγραφον δαπάνης τοῦ ἐπισπεύδοντος δικαστικοῦ, κεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου αὐτῆς. Διὰ Β. διατάγματος θέλουσι κανονισθῆ τὰ τῆς ὡς ἄνω καταθέσεως καὶ πᾶσα ἄλλη λεπτομέρεια πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος νόμου.

Ὁ παρὼν νόμος, ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, δημοσιευθήτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Δεκεμβρίου 1909.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Οἱ Ὑπουργοὶ

Ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης

Κ. Π. Μανρομιάλης Κ. Π. Μανρομιάλης

Ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν

Ν. Τριανταφυλλάκος

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Δεκεμβρίου 1909.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς

Παναγ. Θε. Ζαΐμης

Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΣΗΜΑΙΑ

Υπό Vsevoled Garscin

Ὁ Συμεὼν Ἰβάνωφ ἦτο φύλαξ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Τὸ φυλακεῖόν του ἀπείχε δέκα βέρστια ἀπὸ τοῦ ἐνὸς σταθμοῦ καὶ δώδεκα ἀπὸ ἄλλου. Εἰς τὰ περίξ δὲν ὑπῆρχον κατοικίαι ἐντὸς τῶν ἄλλων σιδηροδρομικῶν φυλακείων καὶ ἐνὸς ἐργοστασίου, τοῦ ὁποῦ ἡ ὑψηλὴ καπνοδόχος ἐμαζύριζεν ὑπεράνω τῶν δένδρων τοῦ δάσους.

Ὁ Συμεὼν Ἰβάνωφ ἦτο ἄνθρωπος ἀσθενικός καὶ κκαοφτιασμένος. Πρὸ ἔννεα ἐτῶν εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸν πόλεμον, ὡς ὑπηρετῆς ἐνὸς ἀξιωματικοῦ καὶ εἶχε ζήσει μετ' αὐτοῦ ὅλας τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐκστρατείας. Εἶχεν ὑποστῆ τὴν πείναν, τὸ κρύο, εἶχε ψηθεῖ εἰς τὸν ἥλιον εἶχεν ὀδηπορήσει τεσσαράκοντα καὶ πενήκοντα βέρστια μετὰ τὸ δριμύτερον ψῦχος καὶ τὸν φλογερώτερον αὐθιγόν.

Τοῦ εἶχε συμβεῖ νὰ εὐρεθῇ ὑπὸ τὴν χάλιαζαν ἐχθρικῶν σφαιρῶν ἀλλὰ, δόξῃ τῷ Θεῷ, οὐδεμίαν τὸν εἶχεν εὐρεῖ. Μίαν φορὰν, τὸ σύνταγμα του εἶχεν ἐκτοπισθεῖ καὶ ὀλύκληρον ἐβδομάδα συνεπλέκετο μετὰ τοὺς Τούρκους. Κάθε ἡμέραν τρεῖς φορὰς, ὁ Συμεὼν ἔφερον ἄπὸ τὰ μαχηρεῖα τοῦ συντάγματος εἰς τὸν ἀξιωματικόν του τὸ σαμοβάρι καὶ τὸ φαγητόν του. Διαρκούσης τῆς περιπλανήσεως τοῦ συντάγματος ἐπὶ τῆς ὑπαίθρου χώρας κί σφαῖραι ἐσύριζον περίξ αὐτοῦ. Ὁ Συμεὼν ἐκλαίεν ἀπὸ τὸν φόβον του, ἀλλ' ἐβάδιζε πάντοτε. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν εὐχαριστημένοι ἐξ αὐτοῦ, διότι εὕρισκον πάντοτε ἑτοιμον τὸ τσάι των.

Ἐκ τῆς ἐκστρατείας εἶχεν ἐπιστρέψει ἀκέρατος, ἀλλὰ μετὰ πόνους εἰς τὰς κνήμας καὶ τοὺς βραχίονας. Ἐκτοτε ἐδοκίμασε μερικὰ βάσανα, ἄμα ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σπίτι. εἶρε τὸν πατέρα του πεθαμμένον καὶ τὸν μικρὸν τετραετῆ υἱόν του ἀπὸ πονόλαιμο καὶ οὕτω ἔμεινε μόνος μετὰ τὴν γυναῖκά του. Αἱ ἐργασίαι του κατόπιν,

ὄλοεν ἐχειροτέρευον, διότι τὸ νὰ δουλεύῃ κανεὶς τὴν γῆν, μετὰ τὰς κνήμας καὶ τοὺς βραχίονας πρισμένους εἶνε πρᾶγμα δύσκολον.

Ἐγκατέλειψαν λοιπὸν τὸ χωρίον των καὶ ἀνεχώρησαν πρὸς ἀνεύρεσιν τύχης, ἀλλὰ δὲν τὴν εὗρον. Τότε ἡ γυναικὴ ἀπελπισθεῖσα ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς, κινδυνεύουσα ν' ἀποθάνῃ ἐκ πείνης, ἐμπήκεν ὑπὲρ τῆς εἰς ἓνα σπίτι, ἐνῶ ὁ Συμεὼν ἐξηκολούθει νὰ πλανᾶται ἀνά τὸ κῆρυμον. Μίαν ἡμέραν εὐρέθη ἐμπροσθεν ἐνὸς σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ. Κάτωθεν τοῦ ὑποστέγου εἶδεν ἄνθρωπον τοῦ ὁποῦ ἡ ὄψις δὲν τοῦ ἐρχίνοτο νέα. Ἐκυττάθησαν καὶ ἀνεγνωρίσθησαν. Ὁ σταθμάρχης ἦτο εἰς πρῶν ἀξιωματικὸς τοῦ συντάγματος τῆς.

— Ἐσὺ εἶσαι Ἰβάνωφ ; — ἠρώτησεν.

— Μάλιστα, κύριε. Ἐγὼ εἶμαι.

— Πῶς ἔφθασες ἐδῶ ;

Ὁ Συμεὼν τοῦ διηγήθη τότε τὰς ταλαιπωρίας του.

— Καὶ ποῦ πηγάζεις τώρα !

— Μήπως ξέρω καὶ ἐγὼ ;

— Πῶς δὲν ξέρεις βλάκα.

— Ἔτσι εἶνε, ἐξοχώτατε. Δὲν ξέρω τί νὰ κάμω. Πάω νὰ βρῶ δουλειά.

Ὁ Σταθμάρχης τὸν εἶχε κυττάζει προσεκτικῶς καὶ κατόπιν εἶπε :

— Ἀδελφέ, μείνε ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐδῶ εἰς τὸν Σταθμόν. Εἶσαι νυμφευμένος, δὲν εἶνε ἀλήθεια ; Ποῦ εἶνε ἡ γυναῖκά σου ;

— Ναί, κύριε. Εἶμαι νυμφευμένος. Ἡ γυναῖκά μου εἶνε στὸ Κούρς, στὸ σπίτι ἐνὸς ἐμπόρου.

— Λοιπὸν γράψε τῆς νὰ ἔλθῃ γλήγορα ἐδῶ. ἐδῶ. Θὰ σοῦ προμηθεύσω ἐν εἰσητήριον δωρεάν. Τώρα κοντὰ θὰ κενωθῇ μία θέσις φύλακος καὶ θὰ τὴν ζητήσω γιὰ σένα, ἀπὸ τὸν Διευθυντήν.

— Εὐχαριστῶ, Ἐξοχώτατε.

Ὁ Συμεὼν ἔμεινε οὕτως εἰς τὸν σταθμόν.

Ἐργάζετο εἰς τὸ μαγειρεῖον τοῦ Σταθμάρχου, ἔσπαζε ξύλα, ἐκαθάριζε τὴν αὐλὴν καὶ τὸν ὄρνιθόν.

Μετὰ δύο ἐβδομάδας ἦλθε καὶ ἡ γυναῖκά του καὶ ὁ Συμεὼν μετὰ τὸ κάρροτσάκι μετέφερε τὰ πράγματά του εἰς τὸ κενωθὲν φυλακεῖον.

Τὸ σπιτάκι ἦτο καινούργιον, ὑπῆρχε δὲ ἄφθονος ζυλεία διὰ τὸ θερμὸν.

Ὁ προκάτοχός του τοῦ εἶχεν ἀφήσει προσέτι καὶ ἓνα μικρὸν κῆπον καὶ ἥμισυ ἐκτάριον καλλιεργησίμου γῆς, ἐκατέρωθεν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

Ὁ Συμεὼν, εὐθυμώτατος, τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαρὰν του, ἔπλαττε σχεδία ἐπὶ σχεδίων. Ἐσκέπτετο νὰ διοργανώσῃ τελείως τὴν κατοικίαν του, ν' ἀγοράσῃ μίαν ἀγελάδα καὶ ἓν ἄλογον.

Ἡ ὑπηρεσία παρέσχεον αὐτῷ πάντα τὰ ἀναγκαῖα. Μίαν σημαίαν ἐρυθρὰν καὶ μίαν μαύρην, φανούς, ἐν κέραις διὰ τὸ σκληπίζῃ, μίαν μεγάλην σφύραν, ἓνα κοχλιωτῆρα, δύο σιδηροὺς μοχλοὺς, σάρωθρα, ἓνα καθαραστῆρα τῶν ράβδων καὶ τὰ βιβλιάρια μετὰ τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὰ δρομολόγια τῶν διερχομένων ἀμαξοστοιχιῶν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Συμεὼν διαρκούσης τῆς νυκτὸς δὲν ἐκοιμήτο. Ἐπανελάμβανε κατ' ἑαυτὸν τὰ δρομολόγια. Ἐλειπαν ἀκόμη δύο ὄρακι διὰ τὸ περᾶσθαι τὸ τραῖνον, καὶ αὐτὸς ἔσπευδε νὰ φερέσῃ τὴν ζώνην του. Καθήμενος πρὸ τὸν οἰκιστὸν του, παρετῆρει τὰς ράβδους διὰ τὸ νὰ ἔδωκον, ἠκροῦτο προσεκτικῶς, συνεκέντρωνε πᾶσας αὐτοῦ τὰς αἰσθήσεις εἰς τὴν ἀκοήν, διὰ τὸ ἀκούσῃ τὸν θόρυβον τῆς ἀτμομηχανῆς. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἡ ἐργασία δὲν ἦτο δύσκολος. Δὲν ὑπῆρχε χιόνι διὰ τὸ ν' ἀναγκάζεται ὄλοεν νὰ καθαρίζῃ τὰς γραμμὰς, καὶ δὲν διήρχοντο πολλὰ τραῖνα.

Δις τῆς ἡμέρας ὄφειλε νὰ ἐπιθεωρῇ τὴν γραμμὴν, νὰ ἐξετάζῃ μήπως ἐξέφυγε καμμία ράβδος, κατόπιν νὰ κυττάζῃ τὴν δεξαμενὴν ἐκ τῆς ὁποίας ὑδρεύετο ἡ διερχομένη ἀτμομηχανή. Τοῦ ἔμεινε λοιπὸν καιρὸς νὰ φροντίζῃ καὶ διὰ τὸ σπίτι του.

Εἶχον παρέλθει δύο μῆνες καὶ ὁ Συμεὼν ἤρ-

χισε νὰ συνάπτῃ γνωριμίας μετὰ τῶν γειτονικῶν συναδέλφων του. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἦτο πολὺ γέρον, τὸν ὄποιον ἀπὸ πολλοῦ ἠθέλον ν' ἀντικαταστήσωσι, διότι μόλις κατώρθωνε νὰ σύρεται ἐξω τῆς οἰκίας καὶ ἡ σύζυγός του ἦτο ἠναγκασμένη νὰ ἐπιθεωρῇ αὐτὴ τὴν γραμμὴν. Ὁ ἄλλος, πλησιέστερος πρὸς τὸν ἰδικόν του σταθμόν, ἦτο εἰς νέος ἰσχνὸς καὶ νευρικός. Ὁ Συμεὼν τὸν εἶχε συναντήσῃ διὰ πρῶτην φορὰν ἐπὶ τῆς γραμμῆς διαρκούσης τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ ἀφαιρέσας τὸ πηλίκιόν του τὸν ἐχαιρέτησε :

— Καλὴ μέρα, γείτονα.

Ὁ γείτων, ρίψας ἐπ' αὐτοῦ ψυχρὸν βλέμμα :

— Καλὴ μέρα ! — εἶχεν ἀποκριθεῖ. Κατόπιν

εἶχε στρέψει τὴν ράχην νὰ φύγῃ. Μίαν ἄλλην φορὰν συνητηθήθησαν αἱ γυναῖκὲς των.

Ἡ Ἀδίνκα, σύζυγος τοῦ Συμεὼν, ἐχαιρέτησε τὴν ἄλλην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν ἠθέλησε νὰ ὀμιλήσῃ καὶ ἔφυγεν.

Μίαν ἡμέραν τὴν συνήτησεν ὁ Συμεὼν καὶ τῆς εἶπε :

— Γιατί, ἀδελφί μου, ὁ ἄνδρας σου εἶνε τὸσον ὀλιγόλογος.

Ἡ γυνὴ κατ' ἀρχὰς ἐσιώπησεν, ἔπειτα εἶπε :

— Μὰ διὰ τί πρᾶγμα μπορεῖ νὰ μιλήσῃ μαζί σου ; Καθένας ἔχει τὰ βάσανά του... Πήγαίνε στὸ κελύ...

Ἐν τούτοις, μετὰ ἓνα μῆνα ἤρχισαν νὰ πλησιάζουν ἀλλήλους περισσότερο. Συνητηῶντο καὶ καθήμενοι ἐπὶ τῶν ράβδων τῆς γραμμῆς, ἐκάπνιζον τὴν πίπαν των καὶ διηγούντο τὰ πεπρασμένα καθεὶς μετὰ τὴν σειράν του. Ὁ Βασίλης γενικῶς ἐσιώπα καὶ ὁ Συμεὼν ἐφλυᾶρει διὰ τὸ χωριστὸν του, διὰ τοὺς συγγενεῖς του, διὰ τὸν πόλεμον...

— Δὲν ἐτράβηξάκι ἐγὼ λίγα στὴ ζωὴ μου — ἔλεγε — Ὁ θεὸς δὲν ἠθέλε νὰ μοῦ δώσῃ τύχη. Ὅποιος, ἔχει, τὴν ἔχει γιατί ἔτσι θέλει τὸ πεπρωμένον. Ἔτσι γυρίζει ὁ κόσμος, ἀδελφέ Βασίλη.

Ὁ Βασίλης ἐκαθάρισε τὴν πίπαν του, κτυπήσας αὐτὴν ἐπὶ τῆς ράβδου. Κατόπιν ἐσηκώθη καὶ εἶπε :

— Δὲν εἶνε τὸ πεπρωμένον τοῦ εἶνε κακὸ, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι. Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον

ἀπρακτικώτερο θηρίον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ λύκος δὲν τρώγει τὸ λύκο. Ὁ ἄνθρωπος καταπίνει τὸν ἄνθρωπο ζωντανό. Ἄν στὸν κόσμον δὲν ὑπῆρχε ἡ ἀνθρωπίνη μαχθηρία, ὅλοι θὰ εἴμασθε εὐτυχεῖς. Κεὶ ἀντὶ νὰ φροντίζουμε πῶς νὰ κάνομε καλλίτερη τὴ ζωὴ τοῦ ἀδελφοῦ μας κυττᾶμε πῶς νὰ τοῦ πάρουμε κενὴν κοφίδι ἀπὸ τὸ κρέας του.

Ὁ Συμεὼν κατέστη σκεπτικὸς.

— Δὲν ξέρω, ἀδελφέ—εἶπε—Μπορεῖ νὰ εἶνε κι' ἔτσι, ἀλλὰ αὐτὸ σημαίνει ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ.

— Ἄν εἶνε ἔτσι,—ἀντέτεινεν ὁ Βασίλης—δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ συζητῆ κανεὶς. Ἄν τὰ φορτώνωμεν ὅλα στὴ ράχι τοῦ Θεοῦ καὶ μένομεν σιωπηλοὶ καὶ ὑπομονητικοί, σημαίνει ὅτι δὲν εἴμασθε ἄνθρωποι ἀλλὰ κτήνη. Νὰ, αὐτὸ εἶνε ! ἡ Ἐστράφη καὶ ἀπεμακρύνθη, χωρὶς νὰ χαιρετήσῃ.

— Γείτονα—τοῦ ἐφώνησε—Γιατὶ θυμώνεις;

Ἄλλ' ὁ γείτων δὲν τοῦ ἔδωκεν ἀκρόασιν, καὶ ἐξηκολούθησεν ἀπομακρυνόμενος. Ὁ Συμεὼν ἀφ' οὗ τὸν ἠκολούθησεν ὀλίγον διὰ τοῦ θλέμματος, ἐγύρισε σπῆτι καὶ εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκά του.

— Λοιπὸν, Ἄδιν, τί ράτσιν ἄνθρωπος εἶνε αὐτὸς ὁ γείτονάς μας; Δὲν εἶνε ἄνθρωπος. Φαρμάκι ζωντανό...

Ἐν τούτοις ὁ Βασίλης καὶ ὁ Συμεὼν δὲν ἐχωρίσθησαν διὰ παντός. Συνητήθησαν πολλάκις ἕκτοτε καὶ πολλάκις συνεζήτησαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου :

— Αἶ, ἀδελφέ—ἔλεγεν ὁ Βασίλης—ἀν δὲν ὑπῆρχον οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ἐμέναμεν ἐδῶ στῆς ἐρημιᾶς νὰ ζοῦμε σὺν τὰ παλιοχορτάρια.

— Μὰ ζῆ κανεὶς καὶ ἐδῶ !

— ὦ, βέβαια ζῆ, τί λόγος, ζῆ ! Μὰς ξεζουμίζουν ὅσον μποροῦν καὶ ὅταν γεράσομε μὰς πετοῦνε στὸ δρόμο σὺν τὰ πηλοσκυλλὰ. Πόσα πέρνεις ἐσύ ;

— Λίγα, Βασίλη, δώδεκα ρούβλια.

— Ἐγὼ δεκατρία καὶ μισό.

Καὶ γιατί ; Ὁ κανονισμὸς ὀρίζει γιὰ ὅλους «δεκαπέντε ρούβλια τὸν μῆνα, φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν». Ποῖος ὤρισε νὰ μὰς δύνουν δώδεκα καὶ δεκατρία μόνον ; Τὸν περασμένον μῆνα ἐ-

πῆγα εἰς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν. Ἐπερνούσεν ὁ διευθυντὴς καὶ τὸν εἶδα.

«Ἐλαβα αὐτὴν τὴν μεγάλην τιμὴν βλέπεις ! Ἐτζεῖδου εἰς ἀσχίμα πολυτελείας... Ἄλλ' ἔνοια σου ἐγὼ δὲν θὰ μείνω γιὰ πάντα ἐδῶ... Ἐθὰ φύγω... Ἐθὰ πάω ὅπου μοῦ ἐπιτρέπουν τὰ πόδια...

— Ποῦ θές νὰ πᾶς, Βασίλη ;

«Ἐδῶ ἔχεις τὴν γυναῖκα σου, ἔχεις τὴν φωτιά σου, ἔχεις ἕνα κομματάκι γῆς. Ἡ γυναῖκά σου εἶνε δουλεῦτρα...

— Ἐχω γῆ ; Γιὰ κὺτταξέ την καλὰ. Οὔτε μιὰ φοῦχτα χορτάρι δὲν ἔχει. Τὴν ἀνοῖξι φύτεψα δύο-τρία κρεμμύδια, καὶ ὅταν ἐπέρασε ὁ ἐπόπτης.

«Τί εἶνε αὐτό ;—εἶπεν.—Πῶς ; Χωρὶς ἄδειαν ; Πῶς ; Χωρὶς νὰ κάνῃς ἀναφορά ; Νὰ τὰ βγάλῃς ἀμέσως ὅλα, νὰ μὴ μείνῃ οὔτε ἡ μυροδιά τους !» Ἦτο μεθυσμένος. Ἄλλην φορὰν δὲν θὰ ἔλεγε τίποτε. Αὐτὴ ὅμως ἐπέμενε, καὶ μοῦ ἔκοψε τρία ρούβλια πρόστιμο.

Ὁ Βασίλης ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον, ἐτίναξε τὸν καπνὸν τῆς πίπας του, κατόπιν προσέθηκε :

— Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ τοῦβαζα τὸ μαχαίρι στὴν καρδιά.

— Εἶσαι ἀψὺς, γείτονα. Ἄφησέ τον νὰ λή...

— Δὲν εἶμαι ἀψὺς ἐγὼ, ἀλλὰ σκέπτομαι λογικά. Καμμιά φορὰ θὰ τὸν καταγγείλω στὸ διευθυντή. Καὶ τότε θὰ ἰδοῦμε.

Καὶ πράγματι ἔκαμε ἀναφορὰν.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἦλθεν ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς γραμμῆς, διότι ἀνεμόνοντο μερικοὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι ἐκ Πετροπόλεως, καὶ ὤφειλαν νὰ θέσωσι τὰ πάντα ἐν τάξει πρὸ τῆς ἀφίξεώς των. Ἐζήτησαν τὰς τ ρ α β ε ρ σ α ς τῶν ράβδων, καὶ τοὺς σιδηροῦς κοιλίας, ἐθερνώσαν ἐκ νέου τοὺς πασσάλους, καὶ ἔδωσαν διαταγὴν νὰ σκορπίσουν ἄμμοι εἰς τὰς διόδους τῆς γραμμῆς κατὰ πλάτος τῶν δημοσίων ὁδῶν. Ἡ γυναῖκα τοῦ γέροντος φύλακος ὑπεχρεώθη νὰ βοηθήσῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὸν καθαρισμὸν τῶν ράβδων ἀπὸ τῶν διαφόρων χόρτων.

Ὅταν ὁ ἐπιθεωρητὴς διήλθεν ἐπὶ ἀμαξίου, πλησίον τοῦ οἰκίσκου τοῦ Συμεὼν, εὔρε τὰ πάντα ἐν πλήρει τάξει.

— Ἀπὸ πότε εὐρίσκεσαι ἐδῶ ;—τὸν ἠρώτησεν.

— Ἀπὸ τὸν Μάιον.

— Πάει καλὰ. Καὶ πότος εἶνε στὸν ἀριθμὸν 174 ;

— Ὁ Βασίλης Σπυριδῶφ—ἀπεκρίθη ὁ συν-
ουδέων αὐτὸν ἐπόπτης.

— Σπυριδῶφ ;... Ἄ, εἶνε ἐκεῖνος ποῦ ἐτιμω-
ρήθη πέρσι ;

— Αὐτὸς ὁ ἴδιος.

— Πάει καλὰ. Ἄς πᾶμε νὰ ἰδοῦμε τὸν Βα-
σίλη Σπυριδῶφ. Ἐμπρός.

Τὸ ἀμαξάκι ἐτέθη εἰς κίνησιν καὶ ὁ Συμεὼν ἐσκέπτετο καθ' ἑαυτόν. «Κάποιο ζήτημα θὰ ἔχουν πάλι μὲ τὸ γείτονα.»

Μετὰ δύο ὥρας, ἐκτελῶν τὸν συνήθη γυρὸν του, εἶδεν ἀΐφνης μακρὰν ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἄτομόν τι, μὲ τὴν κεφαλὴν τυλιγμένην εἰς κάτι λευκόν. Παρτηρήσας προσεκτικώτερον, ἀνεγνώρισε τὸν Βασίλη. Εἶχε μίαν ράβδον εἰς τὴν χεῖρα, ἕνα σακκὶ εἰς τὸν ὄμιον, καὶ τὸ κεφάλι δεμένον μ' ἕνα μανδύλι.

— Γείτονα, ποῦ πηγαίνεις ;—τοῦ ἐφώνησεν ὁ Συμεὼν.

Ὁ Βασίλης ἐπλησίασεν ἀκόμη. Εἶχε τὴν ὄψιν παράδοξον, λευκὴν ὡς σουδάριον, εἰς τὰ μάτια ἀγρίαν λάμψιν. Ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ φωνὴ του ἐσκόλωσεν εἰς τὸν λάρυγγα. Τέλος ἐτονθόρισεν :

— Πηγαίνω στὴν πόλιν... στὴ Μόσχα... στὴ Διεύθυνσιν...

— Στὴ Διεύθυνσιν ;... Πηγαίνεις νὰ καταγγείλῃς ;... Ἄφησέ τον, ἀδελφέ Βασίλη, λησμονησέ το...

— Ὅχι, ἀδελφέ, εἶναι πολὺ ἀργὰ πειὰ γιὰ νὰ λησμονήσω. Κὺτταξέ μ' ἐκτύπησε στὸ πρόσωπο... Ἐν ὅσῳ ζῶ δὲν θὰ τὸ λησμονήσω. Δὲν θὰ περάσῃ ἔτσι αὐτό...

Ὁ Συμεὼν τοῦ ἐπῆρε τὸ ἕνα χέρι.

— Ἄλλὰ πῆς μου : Τί συνέβη ;

— Τί συνέβη ; Τὰ ἔψαξε ὅλα, ἔχωσε τὴν μούρη του παντοῦ. Κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ μῆκε στὸ φυλακεῖο. Ἐγὼ, ἐπειδὴ εἶχα ὑποπτεύσει ὅτι θὰ ἐφάνετο αὐστηρὸς, τὰ εἶχα βάλει ὅλα σὲ τάξι. Ὅταν ἦσαν ἔτοιμοι νὰ φύγουν, παρκαπονήθηκα γιὰ τὴν ἀδικίαν ποῦ μοῦ εἶχε κάμει. Ἐκεῖνος τότε ἄρχισε νὰ φωνάζῃ : «Ἐμεῖς

ἤλθαμε ἐδῶ νὰ ἐπιθεωρήσομε, βλάκα, καὶ σὺ μὰς μιλεῖς γιὰ τὸ κηπὸ σου. Ἐδῶ πρόκειται περὶ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους καὶ σὺ βγαίνεις νὰ μὰς σκοτίσης γιὰ τὰ κρομμύδια σου ;». Τότε ἔχασα τὴν ὑπομονὴν μου καὶ τοῦ εἶπα δύο λόγια πᾶρα πάνω. Ὅχι τόσο βαρεῖά ὅμως, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐθύμωσε καὶ μ' ἐκτύπησε. Ἐκρατήθηκα καὶ ἐσιώπησα. Ἄλλ' ὅταν ἔφυγαν, συνῆλθα, ἔπλυνα τὸ πρόσωπό μου καὶ ἰδοὺ ἐγὼ !..

— Καὶ τὸ φυλακεῖον ;

— Εἶνε ἡ γυναῖκα μου, φροντίζει ἐκείνη. Ἄντιο, Συμεὼν. Ποῖος ξέρει ἂν εὔρω τὸ δικηρο μου !..

— Ἐθὰ πᾶς μὲ τὰ πόδια ;

— Στὸν σταθμὸν θὰ πάρω τὸ ἐμπορικὸ τραῖνο καὶ αὔριον θὰ εἶμαι στὴ Μόσχα.

Ἄπεχαιρετήθησαν.

Διαρκούσης τῆς ἀπουσίας τοῦ Βασίλη, ἡ σύζυγός του τὸν ἀντεκαθίστα εἰς ὅλα. Κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐπέρασεν ὁ ἐπιθεωρητὴς καὶ ὁ Βασίλης δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐπιστρέψει. Τὴν τετάρτην ἡμέραν ὁ Συμεὼν συνήνησεν τὴν ἀτυχῆ γυναῖκα μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων.

— Ἐγύρισε ὁ ἄνδρας σου ; τὴν ἠρώτησε. Ἡ γυνὴ ἔκαμε μίαν χειρονομίαν καὶ χωρὶς ν' ἀποκριθῆ, ἀπεμακρύνθη πρὸς τὸ φυλακεῖον.

Ἀπὸ μικρὸ παιδί ὁ Συμεὼν εἶχε μάθει νὰ κατασκευάζῃ αὐλοὺς ἐκ καλάμου, καὶ τοὺς ἔκαμε τόσον καλὰ, ὥστε ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ παῖξῃ ὅ,τι ἤθελε. Κατὰ τὰς ὥρας λοιπὸν τῆς ἀργίας του, κατασκευάζε πολλοὺς τοιοῦτους αὐλοὺς, τοὺς ὁποῖους ἔστειλεν εἰς τὴν χώραν νὰ πωληθῶσι.

Τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν, ἀφῆσεν εἰς τὸ σπῆτι τὴν γυναῖκα του διὰ νὰ παρερύσκαται εἰς τὴν διάβασιν τοῦ τραίνου τῶν ἐξ καὶ λαβῶν ἕνα καλὸν πέλεκυν, ἐπῆγε πρὸς ἀναζήτησιν καλάμων.

Διέβη τὴν ζώνην του, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἡ γραμμὴ ἐσχημάτιζε στενωτάτην καμπύλην κατῆλθεν αὐτὸς καὶ εἰσέδησεν εἰς τὸ δάσος. Ἡμισυ βέρστις ἀπ' ἐκεῖ, ὑπῆρχεν ἕλος, ὅπου ἐφύοντο καλάμι κατὰλληλότατα δι' αὐλοὺς. Ἐκαμε μίαν δέσμην καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη πέσει, γύρω ἐπεκράτει θανάσιμος γαλήνη. Ἦκούετο μόνον, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, τὸ τερέτισμα τῶν πτηνῶν καὶ ὁ θροῦς τῶν ξηρῶν φύλλων ὑπὸ τοὺς πόδας του.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ὁ Συμεὼν ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσεν ἄλλο θύρυβον ὡς σιδήρου κρούοντος σιδήρον. Ἐπέσπευσε τὸ βῆμα. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐκκείμεν ἐπιδιορθώσεις εἰς τὴν γραμμὴν τί ἠδύνατο λοιπὸν νὰ εἶνε; Ἐξῆλθε τοῦ δάσους καὶ εὗρέθη ἀπέναντι τῆς γραμμῆς. Ἐπὶ τῶν ράβδων ἦτο σκυρμένους εἰς ἄνθρωπος ἐργαζόμενος. Ὁ Συμεὼν ἐπλησίασε μετὰ προφυλάξεως, σκεπτόμενος ὅτι θὰ ἦτο κενεὶς κλέπτῃς. Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ ἄνθρωπος ἠγέρθη. Ἐχῶσε τὸν σιδηροῦν μοχλὸν ποῦ ἐκράτει, ὑπὸ τὴν ράβδον τῆς γραμμῆς, καὶ συγκεντρώσας ὄλην του τὴν δύναμιν τὴν ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν θέσιν της ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους! Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Συμεῶνος τὰ πάντα ἐσκοτίσθησαν. Ἠθέλησε νὰ φωνάξῃ καὶ δὲν ἠδυνήθη. Ἀνεγνώρισε τὸν Βασίλη, ἐδοκίμασε ν' ἀνέλθῃ τρέχων, ἀλλ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ κλειδί καὶ τὸν μοχλὸν ἐπ' ὤμου ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς γραμμῆς ὤρμησεν εἰς τὸ δάσος.

— Βασίλη μου, Βασίλη μου, ἀδελφέ μου, γύρισε! Δῶσε μου τὸ κλειδί. Ἔλα νὰ βάλουμε τὴ ράβδον στὴ θέσιν της. Δὲν θὰ τὸ μάθῃ κανεὶς.

Γύρισε, σῶσε τὴν ψυχὴ σου ἀπὸ τὸ ἔγκλημα!... Ἀλλ' ὁ Βασίλης δὲν ἐστάθη κἀν. Ὡς κκεῖνος δαίμων, ἐξηφανίσθη εἰς τὸ δάσος. Ὁ Συμεὼν ἐσταμάτησε πλησίον τῆς ἐκτοπισθείσης τροχιᾶς, ἀφῆκε νὰ τοῦ πέσῃ ἡ δέσμη τῶν καλάμων κατὰ γῆς. Ἡ ἀμαξοστοιχία, ἣτις ἐπρόκειτο μετ' ὀλίγον νὰ διέλθῃ δὲν ἦτο ἐμπορικὴ, ἀλλὰ ταξιδιωτικὴ. Μὲ ποῖον μέσον νὰ τὴν σταματήσῃ; Δὲν εἶχε σημαίαν. Τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ξαναβάλῃ τὴν ράβδον εἰς τὴν θέσιν της μὲ τὰ χεῖρά! «Ἀνάγκη νὰ τρέξω γλήγορα σπῆτι νὰ πάρω κανέν ἐργαλεῖον. Βοήθη, Θεέ μου!»

Καὶ ὁ Συμεὼν ἔτρεξε μὲ ὄλην τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν του. Ὅταν ἔφθασεν ἑκατὸν μέτρα μακρὰν τοῦ φυλακείου, ἤκουσε, τὴν σφυρίκτραν τοῦ ἐργοστασίου. Ἦτο ἐξ ἡ ὥρα. Εἰς τὰς ἐξ καὶ δύο λεπτά διήρχετο τὸ τραῖνον. «Ὁ Θεὸς ἄς σώτῃ τῆς ἀθῶες ψυχῆς». Καὶ ὁ Συμεὼν ἔβλεπεν ἤδη ἐνώπιόν του τὴν ἀμαξοστοιχίαν νὰ ἐγγίξῃ μὲ τὸν ἐμπρόσθιον αὐτῆς τροχὸν τὴν ἐκτοπι-

σθεῖσαν ράβδον νὰ τραντάζεται, νὰ ἐξέρχεται τῆς τροχιᾶς, ν' ἀνατρέπεται ἀκριβῶς εἰς τὸ καμπυλωτέρου σημείου τῆς γραμμῆς, ἐκεῖ ὅπου χάνει κατ' ὄψιν βάρθρων εἴκοσι μέτρων.

— Ὅλα τὰ βαγόνια τῆς τρίτης θέσεως εἶνε γεμάτα. Ὑπάρχουν μέσα μωρὰ παιδιὰ... καὶ κάθονται ἐκεῖ ἤσυχα, χωρὶς νὰ ὑποπεύουν τίποτε... Θεέ μου, φώτισέ με τί πρέπει νὰ κάμω... Δὲν ἔχω πειὰ καιρὸν νὰ φθάσω στὸ φυλακεῖο καὶ νὰ γυρίσω πάλιν...

Σχεδὸν ἐκτὸς ἐκτουῦ ἐπέστρεψεν ἐπὶ τῶν ἰχνῶν του. Χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ τί πρέπει νὰ κάμῃ, ἔφθασεν ἐκ νέου εἰς τὴν ἐκτοπισθεῖσαν τροχιάν ἐκεῖ ὅπου εἶχεν ἀφήσει τὰ καλάμια του...

Εἰς μακρυνὸς συριγμὸς τὸν ἔκαμε ν' ἀνασκιρτήσῃ... Τὸ τραῖνον ἐπλησίαζεν. Ἀντελήφθη ὅτι αἱ σιδηρεῖ ράβδοι ἤρχισαν νὰ δυνούνται... Τὴν στιγμήν ἐκείνην, τὴν ὑπερτάτην, ἔσχε μίαν ἔμπνευσιν. Ἐτρεξεν εἰς συνάντησιν τοῦ τραίνου, καὶ ἐσταμάτησεν εἴκοσι βήματα μακρὰν τοῦ ἐπικινδύνου σημείου. Ἀφῆρσε τὸ πηλίκιόν του, ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπην του μέγα λευκὸν μανδύλιον, ἔβγαλε τὸ μαχαίρι του ἀπὸ τὴν ζώνην καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ψιθυρίζων: «Θεέ μου, βοήθη με!».

Κατόπιν ἐτράβηξε μίαν καλὴν μαχαίριαν εἰς τὸ ἀντιβράχιόν του. Ἐκ τῆς πληγῆς ἐξηκοντίσθη πίδαξ θερμοῦ αἵματος. Ἐβρεξεν εἰς τὸ αἷμα του τὸ μανδύλιον, τὸ ὅποῖον κατὰ κράτος ὡς ἦτο, προσέδεσεν εἰς ἕνα ὑψηλὸν καλάμι καὶ ἐτάραξεν νευρικῶς εἰς τὸν ἀέρα τὴν ἐρυθρὰν σημαίαν του.

— Νὰ τὸ τραῖνο!...Θὰ μὲ ἰδῇ ἄρα γε ὁ μηχανικός;... Ἄν πλησιάσῃ πάρα πολὺ;... Ἄν πλησιάσῃ στὰ ἑκατὸ μέτρα, δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ σταματήσῃ ἐγκαίρως τὸ βαρὺ τραῖνον...

Τὸ αἷμα ἐξηκολούθει νὰ ρέῃ. Ὁ Συμεὼν θέλων νὰ συγκρατήσῃ τὴν ροὴν, ἐπίεζε τὴν πληγὴν εἰς τὰ πλευρά του. Μία ζάλη τοῦ ἦλθε. Τὰ μάτια του ἐθόλωσαν. Εἶδεν ἐμπρὸς του ἀπειρίαν μαζῶν σημείων... Εἰς τὰ αὐτιά του ἐβόϊζαν μακρυνὲς καμπάνες. Δὲν εἶδε πλέον τὴν ἀμαξοστοιχίαν, καὶ δὲν ἤκουσε πλέον τὸν θύρυβον. Ἐσκέφθη μόνον ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ ὄρθιος, ὅτι ἡ σημαία τοῦ ἔπεφτεν ἀπὸ τὰ χεῖρα...

— Θὰ περᾶσῃ τὸ τραῖνον ἐπάνω μου; Ὁ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήσῃ...Κύριε ἐλέησον...Κύριε ἐλέησον!...

Γὰ πάντα ἐζοφώθησεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του. Ἀφῆκε τὸ καλάμι. Ἀλλ' ἡ αἰμοσταγῆς σημαία δὲν ἔπεσε. Ἐνα χεῖρ ἤρπασεν αὐτὴν καὶ τὴν ἀνύψωσε κατέναντι τῆς ἐπερχομένης ἀμαξοστοιχίας. Ὁ μηχανικός τὴν εἶδε, ἔκλεισε τὸν ρυθμιστήν, ἔσυρε τὸν μοχλὸν διὰ νὰ κάμῃ ὀπισθεν ἡ ἀμαξοστοιχία, καὶ τὸ τραῖνον ἐστάθη. Οἱ ἐπιβᾶται κατήλθον ἀπὸ τῶν βαγονίων καὶ συνεκεντρώθησαν περὶ τὸν χιμορροῦντα ἄνθρω-

πον. Ὅστις ἀνείσθητος, κατέκειτο μεταξὺ τῶν σιδηρῶν ράβδων.

Εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἦτο εἰς ἄλλος ἄνθρωπος κοκτῶν ἐν αἵματωμένον πκνὶ προσδεδεμένον εἰς τὸ ἄκρον καλάμου. Ἦτο ὁ Βασίλης, ὅστις ἀφοῦ ἐκύτταξε γύρω, ἀφῆκε τὸ σημεῖον νὰ πέσῃ, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐσταύρωσε τὰ χεῖρα καὶ εἶπε:

— Συλλάβετέ με! Ἐγὼ ἔβγαλα ἐξω τὸ σίδερο τῆς γραμμῆς!...

Μετάφρασις Θε. Ζ.

Vsevolod Garscin

ΧΑΡ. ΚΑΥΤΑΤΖΟΓΛΟΥ

ΤΑ ΙΠΠΟΦΟΡΒΕΙΑ

[Περὶ βελτιώσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι γενεῶν τῶν ἵππων]

Βελτιώσιν γενεᾶς τῶν ἵππων λέγοντες, ἐνοοῦμεν τὴν τοιαύτην διάπλασιν γενεᾶς τινος, ὡστε ἡ διδομένη παρ' αὐτῶν ἐργασία νὰ ἦ τελεία.

Ἡ βελτιώσις γίνεται διαφοροτρόπως, ἢ αὐξανόμενου τοῦ ἀνκστήματος καὶ τοῦ ὄγκου γενεᾶς τινος πρὸς παροχὴν ἐργασίας βαρεῖας ἐλάσεως ἢ διαπλασσομένης κατὰ τὸ δυνατὸν χωρὶς τινὸς τοῦ σώματος: π. χ. τοῦ στήθους εἰς εὐρὺ, στρογγύλον καὶ πρὸς τὰ κάτω χωροῦν, ἢ πω; συνεπιτευχθῆ τοιαύτη διάπλασις καὶ ἄλλων χρησίμων βελτιώσεως χωρῶν, ὡς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τῆς ἐπὶ μᾶλλον ἀπομακρύνσεως ἀπ' ἀλλήλων τῶν εἰλεακῶν λόφων.

Φαίνεται ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀπωτάτους χρόνους, ὁ ἄνθρωπος περὶ τὴν σὺν τῷ χρόνῳ ἐκφύλισιν τῶν ἵππων του. Ἐπειδὴ ὅμως ἐστερεῖτο καὶ τῆς ἐλαχίστης ζωοτεχνικῆς ιδέας, ἐγκατέλειπεν αὐτοὺς εἰς τὴν τύχην των. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου, ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἠδυνήθη νὰ σκεφθῆ, συνέλαβε κατ' ἀνάγκην τὴν πρώτην ζωοτεχνικὴν ἰδέαν περὶ βελτιώσεως αὐτῶν, διότι οὗτοι ἦσαν καὶ τὸ μόνον μέσον τῆς μετοικη-

σεῶς του, ἣτις καὶ συγγύτατα συνέβαινε, ἐνεκα τοῦ νομαδικοῦ, ὃν διῆγε, βίου.

Ἡ σκέψις αὕτη, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐγνώσθη, ἐβασίλευε εἰς τὴν ἀνακνώσιν τοῦ αἵματος τῶν ἵππων τοῦ δι' ἐτεροχθόνου ἐπιθήτορος ἀρίστης γενεᾶς, ἐπέτυχε δὲ ταύτην κατὰ τὴν ἀνά γὰς πεδιάδας καὶ ὄρη περιπλάνησιν του.

Ὁ πρῶτος οὗτος τρόπος τῆς βελτιώσεως διακρινόμενος διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐγένετο ἀνεξελέγκτως ἀποδεκτὸς ἐν ἔτει 1769 καὶ παρὰ τῶν κορυφαίων Buffon φυσιολόγου καὶ Bourgelat κτηνιάτρου οὐ μόνον ἕνεκα τῆς διὰ μέσου τῶν χρόνων διαφημίσεως του, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐπικρατούσης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν των γνώμης, περὶ τῆς ὀλεθρίας ἐπὶ τῶν κατιόντων ἐπιηρείας τῆς αἱμομιξίας. Ὁ τρόπος οὗτος ἐκλήθη μέθοδος τῆς συμμίξεως (croissement).

Ἡ τότε Γαλλικὴ Κυβέρνησις, ἐνεκα τῆς ἀνάγκης τῆς μεταπλάσεως τοῦ ἵππου, συμφώνως πρὸς τὴν ἐποχὴν, ἣτις ἀπῆται μεγατετέραν ἐνεργητικότητά καὶ ταχύτητα ὡς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου, μετὰ τὴν παρὰδοχὴν παρὰ τῶν ἀνωτέρω σοφῶν τοῦ ἀξιωματοῦ: «ὅτι

πᾶς ἵππος εἶναι κατὰ τοσοῦτον ἐνεργητικώτερος καὶ ὠραιότερος καθ' ὅσον ὁ πατήρ του ἢ ἡ μήτηρ του προέρχονται ἐκ θερμότερου ἢ ψυχρότερου κλίματος» θεωρήσασθαι τὸ πρόβλημα τῆς βελτιώσεως λελυμένον, προέβη, ἄνευ φειδοῦς δαπάνης εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπιθετόρων καὶ φορβάδων ἐξ Ἀνατολῆς καὶ Βορρᾶ ὡς καὶ εἰς τὴν σύστασιν ἵπποφορβείων, πρὸς χρησιμοποίησιν των καὶ ὡς σταθμῶν ἐπιθετόρων διὰ τὰς φορβάδας τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν.

Ἐκ τῆς εἰς μεγάλην κλίμακα ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου ταύτης παρατηρήθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποτυχία, ἐλάχισται δὲ ἐπιτυχία. Ἐν Νορμανδίᾳ: π. χ. ἐκ χρησιμοποίησεως ἐπιθετόρων ἐκ Δανίας παρήχθησαν ἵπποι ἔχοντες τὴν κεφαλὴν κυρτὴν, τὰς πλευρὰς εὐθείας, τὸν θώρακα λίαν βραχύν, μὴ ἐπιτρέποντα ἀνοχὴν, ἐνῶ τούτων ἐκ χρησιμοποίησεως Ἀγγλικῶν ἐπιθετόρων παρήχθησαν τέλειαι Ἀγγλονορμανδικοὶ ἵπποι. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ χρησιμοποίησις Ἀνατολικῶν ἐπιθετόρων ἐπέφερε λαμπρὰ ἀποτελέσματα καὶ ἀπόδειξις ὁ δρόμων ἵππος.

Ἐνεκ τῆς ἐπελθούσης ἐκ τῆς μεθόδου ταύτης ἐν τῇ ἵπποπαραγωγῇ ἀναστατώσεως καὶ τῆς φοβερᾶς ἐξεγέρσεως τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν ἀπαιτούντων τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ τύπου τῶν προτέρων ἵππων των, ἐντεταλμένοι εἰδικοί ἐπιστήμονες, ἐπιδοθέντες εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ αἰτίου τῶν ἀποτυχιῶν, κατέληξαν διὰ πολυχρονοῦ πειραματισμοῦ εἰς τὴν εὐρεσιν τούτου ἀποφανθέντες, ὅτι αἱ ἀποτυχία προήλθον.

1ον. Ἐκ τοῦ ὅτι αἱ συμμιχθεῖσαι γενεαὶ δὲν ἐσχετίζοντο κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸν ἐν γενεῖ σχηματισμὸν.

2ον. Ὅτι πρὸ τῆς συμμιξεως πρέπει νὰ προηγηθῆται ἢ νῆα τότε ἀνακαλυφθεῖσα μέθοδος ἢ τῆς ἐπιλογῆς κληθεῖσα, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν αἰμομιξίαν.

3ον. Ὅτι δέον νὰ ἐξετάζωνται οὐ μόνον αἱ ἀτομικαὶ χαρακτῆρες τοῦ ἐκλεγέντος ἐπιθετόρου ἀλλὰ καὶ ἡ γενεαλογία αὐτοῦ καὶ τέλος

4ον) Ὅτι δέον νὰ ἀποφευγηται ἡ σύμμιξις φορβάδος ἐγούσης ἀρωμίαν ταπεινὴν, λαγόνικα κεκλιμένους, ράχιν κοίλην καὶ ὀπλὴν ἐπίπεδον μετ' ἐπιθήτορας καθαρῶ αἵματος, διότι τὸ πα-

ραγωγὸν θὰ παρυσιάξῃ δυσαναλογίαν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐξωτερικῶν αὐτοῦ χωρῶν καὶ θὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς κοινῶς λεγομένους ζερραμμένους ἵππους (decousus).

Οἱ βουλόμενοι νὰ λάθωσιν ἰδέαν τοῦ σχηματισμοῦ ταιούτων ἵππων δὲν ἔχουσι παρά νὰ μεταβῶσιν εἰς τοὺς στρατιωτικὸς μαε σταύλους, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ συναντήσωσι τοιοῦτους μετὰ κεφαλῶν κυρτῶν, ὀβελικίων, ὀγκωδῶν, αἰωρουμένων εἰς τρυχήλους λειποσάρκους, ὠμοπλατῶν κεκλιμένων, ἀντιβραχίων σχετικῶς ἐπιμηκεστέρων τῶν ὠμοπλατῶν καὶ τανάπλαιν, πλευρῶν εὐθειῶν, θωράκων στενῶν κτλ. ὡς καταγομένων ἐκ τῆς κοινῆς γενεᾶς τῆς Οὐγγαρίας, ἧτις διεπλάσθη διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας συμμιξεως καὶ ἐπιμιξεως ἄνευ προηγουμένης ἐκλογῆς.

Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι, καίτοι πρὸ διακοσίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ἀνευρέθη ὁ προσήκων τρόπος τῆς βελτιώσεως, ἢ τε Κυβέρνησις καὶ Γεωργικὴ Ἐταιρεία, ἐπιχειροῦσι τὴν δι' Ἀνατολικῶν ἐπιθετόρων ἀπ' εὐθείας βελτίωσιν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πειραματισμοῦ παρατηρήθη ἐπίσης, ὅτι εἰς τὴν βελτίωσιν συντρέχουσι τὸ ἔδαφος, ἡ τροφή, τὸ κλίμα, ἡ αἰμομιξία μετὰ συνδυασμοῦ πρὸς τὴν υγείαν ὡς καὶ οἱ τῆς κληρονομικότητος νόμοι, ἧτοι ἡ κληρονομικότης, ἡ ἀτομικὴ κληρονομικότης, ἡ ἐπαναστροφή, ὁ ἀταβισμὸς, ὁ νόμος τῆς ὁμοιότητος καὶ τέλος ὁ τῆς κληρονομικότητος τῶν ἰδιωμάτων.

Ἐκαστον τῶν ἀνωτέρω θὰ ἐξετάσωμεν χωρισμένως τηροῦντες τὴν τρυφεράσιν σειράν.

Ἐδαφος. Εἶνε ἔδαφος ξηρὸν καὶ σκληρὸν παράγονται ἵπποι υγιέστατοι, ἐλαφροὶ ἰσχυροὶ, ὀλιγαρκεῖς, μετὰ στεγνῶν καὶ νευρωδῶν ἄκρων, ὀνύχων μικρῶν καὶ σκληρῶν, ἐνῶ τούτων εἰς πρυεῖς καὶ ὑγροὺς λειμῶνας παράγονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἵπποι ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ὀγκωδὴ τὸν τράχηλον πρυεῖν, τὸ σῶμα εὐσκαρον, τοὺς ταρσοὺς πρυεῖς, τοὺς ὄνυχας πεπλατυσμένους, ἐξαντλούμενοι καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἐργασίαν. Ἡ ἀποτυχία τοῦ ἐπὶ Καποδιστρίου ἰδρυθέντος ἐν Ἀργεῖ ἵπποφορβεῖου ἀποδίδεται καὶ πολὺ δικαίως πρὸς τῶν εἰδικῶν εἰς τὸ βλαπτικὸν τῆς Τύρινθος ἔδαφος.

Τροφή. Τὰ πλεῖστα τῶν ἀνω ἐλαττωμά-

των συναντῶνται εἰς ἵππους τρώγοντας νομὴν παχεῖαν. Οἱ διὰ τριαύτης τροφῆς ἀναπτυσσόμενοι ἵπποι αὐξανόμενοι καθ' ὕψος καὶ πλάτος, ὑστεροῦσι κατὰ τὴν ἔντασιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ κατὰ τὴν ἀνοχὴν, ζωηρότητα καὶ μακροβιότητα.

Κλίμα. Ἡ ἐπήρεια τοῦ κλίματος ὡς καὶ τῆς τροφῆς, καίτοι ἡ τελευταία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πρώτης ἐπενεργεῖ βλάβειν εἰς τοὺς ἵππους. Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ὡς καὶ εἰς τὰ δριμύεις ψυχρὰ σμικρύνεται τὸ ἀνάστημα τούτων, ἐκ τῶν παραγομένων ὅμως εἰς τὰ μεσημβρινὰ κλίματα θερμαντικῶν τροφῶν οὗτοι ὑπερτεροῦσι κατὰ τε τὸ θάρρος καὶ ὠραιότητα.

Αἱμομιξία. Κατὰ τὴν ζωοτεχνίαν ὁμοιομοσύνη ὑφίσταται μεταξὺ ἀτόμων προεχομένων ἀπὸ τοῦ ἰδίου γονεῖς, ἧτοι ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγῆν.

Εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ὁμοιῶν διότι πιστεύεται ὅτι εἰς τὰ ἀπὸ τῆς αἰμομιξίας παράγωγα ἀναφθίνονται ἢ ραχίτις, ἢ βλακίαι, ἢ κωφικαλία κτλ. ἀλλ' ἀμφισβητεῖται τοῦτο σήμερον ἐπὶ τῇ βάσει παραδειγματικῶν ἀποδεικνυόντων τὸ ἐναντίον.

Ἐν τῇ ἀρχιούτητι ἡ αἰμομιξία ἐκράτει, ἡ δὲ ἀνθρωπότης ἔχαιρεν ἀκρῶν υγείαν. Ὁ Ἀττίλλης ἐνυμφεῖθη τὴν ἀδελφὴν του Ἐκκην, ἡ βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτρα διαδοχικῶς ὑπανδρεύθη τοὺς δύο αὐτῆς ἀδελφοὺς, σήμερον δ' ἔτι παρ' Ἑσκιμῶσις ἐξακολουθεῖ ἡ αἰμομιξία, χωρὶς καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίζῃ ἡ υγεία των νὰ παρακολουθῶσι τοὺς τὸν βόρειον πόλον ἀναζητοῦντας. Εἰς τὴν κατωτέραν ζωολογικὴν κλίμακα λαμβάνει χώραν καθαρὰ αἰμομιξία, ἡ ἐξέτασις τῶν ἐμφυροδίων ζῴων ἢ φυτῶν δεικνύει ὅτι ἡ γονιμοποίησις των γίνεται δι' αἰμομιξίας.

Καὶ εἰς τὰ οἰκιακὰ ζῶα παρατηρεῖται ἡ κυριαρχία τῆς αἰμομιξίας ἢ εὐγενῆς λ. χ. Ἀγγλικὴ γενεὰ διεπλάσθη δι' αἰμομιξίας.

Ἡ βάσις τῆς προόδου τῆς ζωοτεχνίας εἶναι ἡ αἰμομιξία συνδυαζομένη ὅμως πάντοτε πρὸς τὴν ἐπιλογὴν καὶ τὴν υγείαν.

Κληρονομικότης. Αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ δύναμις ἢ μεταδίδουσα εἰς τοὺς ἀπογόνους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ εἶδους καὶ τὰ ἰδιώματα τῆς γε-

νεᾶς: π. χ. Ἀραβικὸς ἵππος μετ' Ἀραβικῆς φορβάδος θὰ παράξῃ ἵππον καὶ προσόμοιον κατὰ τὰ ἰδιώματα τῷ Ἀραβικῷ.

Ἡ κληρονομικότης ἀπομακρυνομένη ἐνίοτε τοῦ φυσικοῦ τύπου διαπλάττει τὰς ποιικιλίας.

Διακρίνομεν καὶ ἕτερον μορφήν τῆς κληρονομικότητος τὸν ἀταβισμὸν, ἧτοι τὴν εἰς τοὺς προγόνους ἐπάνοδον. Περὶ τούτου παραματευόμεθα κατωτέρω.

Ἀτομικὴ κληρονομικότης. Αὕτη εἶναι ἡ ἰδιότης ἢ κέκτηται ἕκαστον ἄτομον τοῦ νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ τοὺς φυσιολογικοὺς καὶ παθολογικοὺς χαρακτῆρας. Ἡ ἀτομικὴ αὕτη δύναμις δὲν κέκτηται ὕψος ἐνίοτε καὶ ἡ ἐλαχίστη κηλὶς μεταδίδεται, ἐπίσης ἡ ἀδυναμία τοῦ σκελετοῦ, ἢς συνέπειν τὰ ὀστεώματα, ἡ συρίττουσα ἀναπνοή, τὸ ἄσθμα, τὸ πνευμονικὸν ἐμφύσημα κτλ.

Καὶ τὰ ἀτομικὰ ἰδιώματα ἐπίσης μεταδίδονται ἵππος καὶ φορβάς ἵπποδρομίου θὰ παράξωσι δρόμονα ἵππον.

Ἐν Γερμανίᾳ παραδέχονται, ὅτι ἡ ἀτομικὴ κληρονομικότης ἐπιρρατεῖ τῆς κληρονομικότητος τοῦ εἶδους καὶ τῆς γενεᾶς.

Ὁ Σανσάν, πολεμῶν τὴν ἀνωτέρω γνώμην, παραδέχεται ὅτι ζῶν τι μεταδίδει ἐκτὸς τῶν χαρακτῆρων καὶ τὰ ἰδιώματά του, ἐὰν ἀνήκῃ εἰς σταθερὰν γενεάν, ἧτοι καὶ ἐὰν οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἐπικρατοῦσιν τοὺς ἰδίους χαρακτῆρας καὶ ἰδιώματα, κατ' ἀκολουθίαν μετὰ τὴν παραδοχὴν τῆς γνώμης ταύτης τοῦ Σανσάν ἐξηγήθη ὁ λόγος τῆς παραγωγῆς ἀσχημῶν ἵππων ἐξ ὠρειῶν ἐπιθετόρων. Ὅντως ὠρεῖοι τινες ἐπιθήτορες παράγουσιν ἀσχημῶς ἵππους, διότι δὲν ἀνήκουσιν εἰς σταθερὰν γενεάν ἀλλ' ἐκ τύχης ἐγεννήθησαν ταιούτοι.

Ἐπαναστροφή. Εἶναι ὁ νόμος ὁ ὀρίζων, ὅτι τὸ ἄτομον ἢ μᾶλλον τὸ παραγόμενον ὁμοιάζει κατὰ τὸ ἀνάστημα, τὰ ἰδιώματα κτλ. οὐχὶ πρὸς τινὰ τῶν γενητόρων του, ἀλλὰ πρὸς τὸν πάππον ἢ ἕτερον ἀπώτερον. Κῶν καθαρῶς γενεᾶς σέτερ μετὰ κυνὸς τῆς αὐτῆς γενεᾶς δυνατὸν νὰ παράξῃ ἐν τῷ αὐτῷ τοκετῷ πέντε σέτερ καὶ ἓνα κῶν κοινότατον! Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς ἀπώτερον πρόγονον, σημειωτέον δὲ ὅτι ἀπικντες οἱ τῶν κυνῶν πρόγονοι ἦσαν και-

νότατοι μεταπλασθέντες διά κλλιεργείας.

Εἰς τὴν σταθερὰν γενεὰν δὲν παρατηρεῖται ἡ ἐπαναστροφή, εἰς τὴν μὴ τοιούτην συχνότατα συναντᾶται.

Ἀταβισμός. Ἀταβισμός καλεῖται ἡ εἰς τοὺς προγόνους ἐπάνοδος. Ἐπὶ τοῦ νόμου τούτου στηρίζεται ἡ ἐκ κληρονομικότητος σταθερὰ γενεά. Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγγένηται ὁ ἀταβισμός πρὸς τὴν ἐπαναστροφήν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐπάνοδος εἰς προγόνους γενεᾶς μὴ σταθερᾶς.

Τὰ ἀπαρτίζοντα σταθερὰν γενεὰν ἄτομὰ εἰσι φωτογραφίαι τῶν προγόνων τῶν, διότι ἡ κληρονομικὴ δύναμις τῆς γενεᾶς μεταδίδεται, ὡσεὶ νὰ ἡ αὕτη συσσωρευμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν αὐτῇ.

Ὁ ὀλλανδικὸς π. γ. ἵππος, ὁ δρόμων ἵππος.

Ὁ ἀταβισμός εἶναι ἡ κυρίως συγκρατοῦσα τὴν σταθερότητα τῶν γενεῶν δύναμις καὶ ἐπομένως πρὸς βελτίωσιν γενεᾶς δέον νὰ ἐξετάζωνται τὰ ἀτομικὰ προσόντα καὶ ἡ γενεολογία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀρχαιότερα γενεά μεταδίδεται καλλίτερον, τηρεῖται βιβλίον γενεολογίας ἐκάστου ἀτόμου, ἐν ᾧ ἐγγράφονται τὰ προσόντα καὶ αἱ ιδιότητες αὐτῶν ἥτοι ὅτι εἰς τὸ δεῖνα ἵπποδρόμιον ἔτυχε τοιούτου βραβεῖου, εἰς τὴν δεῖνα ἔκθεσιν τοιούτου κτλ.

Οἱ Γερμανοὶ ἐπαναλαμβάνω δὲν παραδέχονται τὴν κληρονομικότητα τοῦ εἶδους καὶ τῆς γενεᾶς, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀτομικὴν κληρονομικότητα.

Ὁμοιότης. Οἱ ὅμοιοι παράγουσιν ὁμοίους. Ὁ νόμος οὗτος ἐννοεῖ τὴν κατὰ τὰς μεγάλας τοῦ σώματος γραμμὰς ὁμοιότητα καὶ οὐχὶ τὴν ἐν ταῖς μικραῖς λεπτομερείαις, αἵτινες δυνατὸν νὰ μὴ μεταδοθῶσιν. Οἱ παλαιοὶ ζωτέχναι ἐπίστευον ὅτι ἡδύνακτο νὰ ἐπιτύχωσι τῇ μίξει ἀνομοίων. Ἐλάμβανον δηλαδή ἐπιβήτορα μὲ ὑψηλὴν ἀκρωμῖαν καὶ φορβάδα μὲ κοίλην ράχιν, ὅπως ἐπιτύχωσι ὀριζοντίαν ράχιν ἢ ἐπιβήτορα μὲ κυρτὴν ράχιν καὶ φορβάδα μὲ κοίλην· ἀλλὰ τοῦτο πλάνη, διότι ἡ ἰσχυροτέρα κληρονομικὴ δύναμις, τοῦ ἄρρενος ἢ τοῦ θήλεος μεταδίδει τὸν σχηματισμὸν τῆς.

Ὡσχύτως ἐξετέλουν ἀνάγκαν ὑψηλοῦ τὸ ἀνάστημα ἐπιβήτορος μετὰ φορβάδος χαμηλῆς, ὅπως ἐπιτύχωσι μέσον ὕψους· ἀλλ' ὡς ἐλέχθη ἡ κληρονομικὴ τοῦ ἄρρενος ἢ τοῦ θήλεος δύναμις

συντρέχει διὰ τὸ ἀνάστημα, ἐπὶ πλέον δὲ μεγάλως καὶ ἡ τροφή, τούτου ἕνεκα καὶ οἱ Ἄγγλοι λέγουσιν ὅτι τὸ ἀνάστημα τῶν ζώων εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀποθήκην τῶν κτηνοτρόφων.

Κληρονομικὴ μετάδοσις ἰδιωμάτων. Τὰ ἰδιώματα μεταδίδονται κληρονομικῶς. Οἰκεικὸς ἵππος παράγει ἕτερον ἀγαπῶντα τὸν ἄνθρωπον. Χάριν πειραματισμοῦ, κατορθωθείσης τῆς μίξεως ἀγρίου ἐπιβήτορος μετ' οἰκεικῆς φορβάδος παραχθή πῶλος, ὅστις ἐπεζήτει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν μητέρα του, ἵνα ἀποφύγῃ τὸν ἄνθρωπον, κατέστη δὲ οἰκεικὸς μετὰ τέσσαρκα κατὰ διαδοχὴν ὀλλανδικοῦς γενεᾶς.

Οἱ λακκίζοντες, δάκνοντες καὶ κελῆς φύσεως ἐπιβήτορες παράγουσιν ἵππους, ἔχοντας τὰ αὐτὰ ἐλαττώματα. Ἐν ἐνὶ λόγῳ μεταδίδονται οὐ μόνον οἱ φυσικοὶ χαρακτῆρες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἠθικοί.

Ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω κατ' ἀρχὰς ἐπιστεύετο ὅτι ἡ τῆς συμμίξεως μέθοδος ἦτο ἡ μόνη κατάλληλος διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν γενεῶν, σήμερον ὠρισμένως γνωρίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἀρχηταί τις ἀπὸ τῆς ἐπιλογῆς καὶ εἶτα νὰ χρησιμοποιῆ τὴν σύμμειξιν.

Ἐπιλογή. Αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ ἀτόμων τῆς αὐτῆς γενεᾶς.

Ἡ μέθοδος αὕτη δίδει θετικὰ ἀποτελέσματα διότι τὰ παράγωγα ἐκτός τοῦ ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων τῆς κληρονομικότητος παρουσιάζει τοὺς χαρακτῆρας τῆς γενεᾶς ἐπὶ πλέον καὶ πρωικίτερον ἀναπτύσσονται ὡς ἐκ τῆς λαμβανούσης χώραν αἰμομιξίας.

Ἐκ τῶν ἄνω ἐξάγεται ὅτι, ἀφοῦ δέον νὰ ἐπιζητηται ἡ βελτίωσις τῆς αὐτοχθόνου γενεᾶς ἀφ' ἐκτῆς καὶ οὐχὶ μέσῳ ζώων ξένων χωρῶν, ἐάν ποτε ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις σοβρῶς σκεφθῇ διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἵππων πρέπει νὰ ἐλέγξῃ μεταξὺ αὐτοχθόνου γενεᾶς ἓνα ἐπιβήτορα καὶ δύοτετα φορβάδας ἢ καὶ πλέον, τηρουμένης τῆς σχετικῆς ἀναλογίας καὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν δι' αἰμομιξίας ἔνωσιν αὐτῶν πρὸς ἀποκτῆσιν ἵππων ὑπερτέρων τῶν ἐξ οὗ προήλθον καὶ εἶτα νὰ προβῇ διὰ τὴν περαιτέρω τούτων βελτίωσιν εἰς τὴν τῆς συμμίξεως μέθοδον.

Αὐτοχθόνους γενεᾶς ἡμεῖς γνωρίζομεν τὴν περὶ τὰ Φάρασσα ἐνδιαιτωμένην, τὴν ἄλλως τε

καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὴν χάριν τοῦ Φαρσαλικοῦ ἵππικοῦ, τὴν σὺν τῷ χρόνῳ ἔκτοτε ἐφυλισθεῖσαν ὡς καὶ τὴν τῆς Ἡλείας γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βισβάνη, ἥτις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὄν παρουσιάζει σχηματισμὸν θὰ παράξῃ βεβαίως τελείους διὰ τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν ἵππους.

Σύμμειξις. Αὕτη εἶναι ἡ μίξις ἀτόμων διαφόρων γενεῶν. Εἰς τὴν σύμμειξιν ὁ ἐπιβήτωρ δέον νὰ ἡ καθαροῦ αἵματος. Οὗτος μετὰ φορβάδος κοινῆς παράγει ἵππον νόθον.

Εἰς τοὺς νόθους διακρίνουσι βαθμοὺς αἵματος. Δεκτοῦ γενομένου ὡς μονάδος τοῦ καθαροῦ αἵματος καὶ μηδενὸς τῆς κοινῆς φορβάδος, ἐξάγονται τῇ προσθέσει καὶ διαίρεσει διὰ 2 οἱ ἐπόμενοι βαθμοί.

$$1+ 0 = 1)2 \text{ αἵματος}$$

$$1+ 1)2 = 3)4 \text{ »}$$

$$1+ 3)4 = 7)8 \text{ »}$$

$$1+ 7)8 = 15)16 \text{ »}$$

$$1+ 15)16 = 31)32 \text{ »}$$

Ἐπομένως μετὰ τέσσαρας ἢ πέντε γενεᾶς, ἐκάστης ὑπολογίζομένης, ἔτη τρία καὶ οὐχὶ τριᾶκοντα ὡς ἡ τοῦ ἀνθρώπου, παρατηρεῖται καθαρὸν αἶμα ἐλάχιστον ἀφιστάμενον τοῦ μαθηματικοῦ ὑπολογισμοῦ.

Εἰς τὴν ἀναπαράγωγὴν διὰ τῆς μεθόδου τῆς συμμίξεως καθορίσθησαν οἱ ἐπόμενοι οὗς καὶ ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν κανόνες, οἵτινες καὶ ἀπαρκαλήτως πρέπει νὰ τηρῶνται.

1ον. Αἱ συμμιγνύμενα δύο γενεαὶ δέον νὰ σχετίζωνται κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸν ἐν γένει σχηματισμὸν.

2ον. Ἀπαγορεύεται ἡ σύμμειξις φορβάδος ἐχοῦσης ἀκρωμῖαν ταπεινὴν, λαγόνας κεκλιμένους, ράχιν κοίλην καὶ ὀπλὴν ἐπίπεδον μετ' ἐπιβήτορος καθαροῦ αἵματος, διότι τὸ παράγωγον θὰ παρουσιάζῃ δυσκαταλογίαν, μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐξωτερικῶν αὐτοῦ χωρῶν.

3ον. Ἐξετάζονται οὐ μόνον οἱ ἀτομικοὶ χαρακτῆρες τοῦ ἐκλεγέντος ἐπιβήτορος, ἀλλὰ καὶ ἡ γενεαλογία αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ μέλλων νὰ βελτιώσῃ τὴν γε-

νεὰν ζένος ἐπιβήτωρ θὰ ἐγκληματισθῇ μετὰ παρελευσιν ὀλλανδικοῦ τριετίας καὶ ἐπομένως τὸ παράγωγον θὰ ὁμοιάξῃ μάλλον πρὸς τὴν μητέρα, διότι ἡ κληρονομικότης ταύτης θὰ ἢ ἐπὶ τριετικὴν μεγαλειότερα καὶ ἐπειδὴ οἱ ἡμίσεως αἵματος ἐπιβήτορες μετὰ τὴν δευτέραν αὐτῶν χρησιμοποίησιν πρέπει νὰ ἀποβάλλωνται ὡς παύοντες νὰ μεταδίδωσιν αἶμα, οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι τὰ ἡμίσεως αἵματος θήλαα δέον νὰ συμμίγνωνται μετὰ τοῦ πατρὸς τῶν καὶ ὅτι μόνον μετὰ τὴν τρίτην γενεὰν ἀποκτᾶται σχεδὸν καθαρὸν αἶμα.

Ἡ εἰς τὴν Ἀγγλίαν σήμερον ὑπάρχουσα σταθερὰ γενεά βαρείας ἐλάσεως ὑπὸ τὸ ὄνομα Blak Hors προήλθεν ἐκ Φλαμανδικῶν φορβάδων βαρείας ἐλάσεως μετὰ ἐπιβητόρων Ἀγγλικῶν βαρείας ἐπίσης ἐλάσεως. Διὰ τὴν παραγωγὴν αὐτῆς διέρρευσαν πολλὰ ἔτη, ἐνῶ θὰ ἐπετυγχάνετο ταχύτερον, ἐὰν ἐχρησιμοποιούντο ἐπιβήτορες Φλαμανδικοὶ καὶ οὐχὶ ἑκατοστύες ὄλλαι φορβάδων.

Ἐπίμιξις. Ἡ ἐπίμιξις διαφέρει τῆς συμμίξεως ἐκ τοῦ ὅτι ὁ πατήρ εἶναι νόθος. Ἡ μέθοδος αὕτη οὐσα ἀβεβία, δὲν χρησιμοποιεῖται παρὰ μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἀλλ' ἄνευ καλῶν ἀποτελεσμάτων. Σήμερον εἶναι λελυμένον ὅτι διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς γενεᾶς εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐξακολούθησις τῆς συμμίξεως καὶ οὐχὶ τῆς ἐπίμιξεως.

Πρὶν ἐπιζητήσῃ τις τὴν βελτίωσιν, ἀπαρατήτως ἢ ἀναζητήσῃ καὶ καταπολέμησις τῶν παρακωλυόντων ταύτην αἰτίων, ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐδάφους, ἡ ἐξέτασις τῶν τροφῶν, ἃς δυνάμεθα νὰ διαθέσωμεν καὶ ἡ ἀπόφασις δαπάνης χρημάτων ἐπαρκοῦς πρὸς κατανάλωσιν, διότι πολὺς ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ χρόνος. Πρὸς δὲ ἡ εὐρεσις ἱκανοῦ καὶ προθύμου προσωπικοῦ καὶ τὸ δὲ σπουδαιότερον ἡ κατοχὴ τῶν διεπόντων τὴν βελτίωσιν φυσικῶν νόμων.

Περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ προσωπικοῦ θὰ πραγματευθῶμεν ὅλως ἰδιαιτέρως.

ΚΑΡ. ΚΑΥΤΑΤΖΟΛΟΥ

Ἐπικτηνίατρος

ΝΙΟΒΗ

Ψηλά στη μαρμαρένια σκάλα ἐστάθηρες
Βαρούκαρδη κι' ἀχνή κι' ἀπελπισμένη,
Δεμένα εἶχεν ὁ πόνος τὰ χερᾶκια σου
Κι' εἶχες τὴν κόμη ὀλόγουρα ἀπλωμένη...

Τριγύρω σου τὰ πάντα ἦσαν περίλυπα
Κι' ἐσώπαιναν βαθειὰ καὶ δὲ μιλοῦσαν,
Ὡς καὶ τὰ δέντρα ἀκόμη τὰ πανόρχαια
Ποῦ τῆς κορφῆς μονότονα ἐκινούσαν.

Θυμᾶμαι : Ἐπὶ τὴν στέγη σ' ἐκυττάζανε
Βουβὰ τὰ περιστέρια λυπημένα,
Καὶ τ' ἄνθια τοὺς περίγουρα ἐτινάζανε
Τὰ γιασεμιά τὰ πάλλευκα ἕνα—ἕνα...

ΘΡΑΣ ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ἈΝΟΙΞΙΣ!

(Διήγημα ὑπὸ Σεβερίνης)

— Ποῦ πηγαίνεις, Σωλβίνα, μικροῦλά μου,
τόσον ὠραῖα βαλμένη;

Ἡ γερωτάτη γυνὴ ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς πρὸς τὴν γηραιὰν μάμμη.

— Κυρὰ γιαγιά, εἶπε μὲ τὸ δροσερώτατον
μειδιάμα της καὶ μὲ μίαν χαρωπὴν ὑπόκλισην,
πηγαίνω, μὲ τὴν ἄδειάν σου, νὰ κάμω ἕνα γυ-
ρᾶκον, νὰ πάρω τὸν ἀέρα μου, νὰ ροφήσω τὴν
ἀνοιξιὰτικὴν δροσιάν...

— Ἀνοιξιὰτικὴ εἶσαι σὺ ἡ ἰδία, γαλιάνδρα!
ἔμορμουρίσε χαμογελαστὴ ἡ γραῖα δέσποινα,
θαυμάζουσα τὸ σύνολον ἐκεῖνο τὸ χαριτωμένον
τῶν εἴκοσι ἐτῶν τῆς χάριτος καὶ τῆς κομψότη-
τος. Καὶ ποῖος θὰ διαβάσῃ σήμερον εἰς τὴν
κυρὰ—γιαγιά;

— Τ' ὀρκίζομαι γιαγιάκα μου νὰ γυρίσω
εἰς τὰς ἐξ. Ἐννοιά σου καὶ δὲν θὰ σ' ἀφήσω
ἔτσι. Ἀλλὰ κύτταξε αὐτὸν τὸν ἥλιον τὸν μαγευ-
τικόν... Δὲν θὰ ἦτο κοῖμα καὶ ἄδικον νὰ μὴ τὸν
ἀπολαύσω;

Καὶ ἤνοιξεν ὀρθάνοικτον τὸ παράθυρον.

Ἡ δροσερὰ αὔρα καὶ τὸ λικνιστικόν φῶς
εἰσεχώρησαν μαζί, ὡς νὰ ἔπαιζαν.

— Ἀλήθεια εἶνε ὠραῖος καιρὸς, ἐπεβεβαίω-
σε μετὰ μελαγχολίας καὶ ἡ μάμμη. Στὸν και-
ρὸν μου τέτοιος καιρὸς δὲν ἦτο σπάνιος...

— Λοιπὸν εἶνε τόσοσπάνιος τώρα γιαγιάκα.
Ἐγὼ νομίζω πῶς εἶνε σπανιότερος γιὰ σένα,
διότι δὲν βγαίνεις συχνὰ καὶ δὲν τὸν χαίρεσαι...

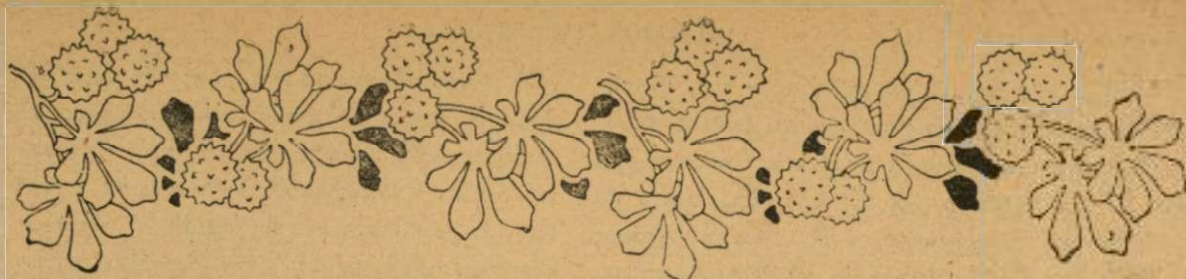
— Ἴσως... Καὶ ποῦ θὰ πᾶς;

— Θὰ περάσω ἀπὸ τὴν Μόδ... Θὰ πάμε εἰς
τὰ μαγαζιά... Ὑστερα θὰ πιοῦμε τσάι ἢ θὰ
πάμε εἰς τὸ Δάσος...

Ἡ παλαιὰ ὑπαρξίς, ἀκόμη εὐθυτενῆς εἰς τὸ
γερὸν ἔνδυμά της, ροδαλὴ ὅσον εἶνε τὸ μαραι-
νόμενον καὶ ὠχρὸν ρόδον τοῦ Νοεμβρίου ὑπὸ
τὴν ὀμίγλην τῶν ἀργυρῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς
τῆς ἡμικρυπτομένης ἀπὸ πολυτελεῖς ἀλλὰ καὶ
αὐστηρᾶς δαντέλλας, τυλιγμένη μέσα εἰς τὰ χρο-
νια, τὰ ὁποῖα ὁμως δὲν κατώρθωναν νὰ τὴν κα-
τερειπώσουν, ἡ παλαιὰ αὐτὴ ὑπαρξίς παρετή-
ρησε τὴν εὐγραμμὸν ἐγγονὴν τὴν τυλιγμένην
εἰς τὸν διαφανῆ πέπλον τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, μὲ
τὴν κομψὴν ἀμφιεσίς της, τὸν περωτόν της πῖ-
λον, μὲ τὰ λεπτά της ὑποδήματα ὑπὸ τὰ ὁποῖα
ὄνειρώδεις πόδες ἐκρύπτοντο, παρετήρησε τὸ
σύνολον αὐτὸ τὸ μυροβόλον τῆς νεότητος, τὸ ἐλ-
κυστικὸν τὸ ἀβρὸν, τὸ πολύτιμον... Καὶ μὲ φω-
νὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀμυδρῶς διεκρίνετο κάποια
μακρυνὴ ἀνησυχία ἠρώτησε.

— Θὰ σὲ συνοδεύσῃ ἡ μητέρα σου;

Ὁ γέλως ἐξερράγη, τὴν φορὰν αὐτὴν εἰλικρι-

ῬΟΔΑΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΜΙΑ,,

Ἡ ΖΩΗ

Προχθὲς τὸ βράδυ εὐρέθηκα στὸ δάσος
Μὲ τὴν κατάχνια ἑπάνω στὴν ψυχῇ,
Τὰ ἄφυλλα δεντροκλάδια ἐψιδυρίζαν:
— Τί θλιβερὴ ποῦ εἶν' ἡ ζωὴ!...

Στὸ πάνερμο κατέβηκα ἀκρογιάλι,
Τριγύρω ἐφεύγανε ἴσκιος βιαστικοί,
Καὶ τοῦ πελάγου ἐβόγγαε ἡ ἀντάρα:
— Τί θλιβερὴ ποῦ εἶν' ἡ ζωὴ!...

Ἐσήκωσα τὰ μάτια πρὸς τ' ἀστέρια
Καὶ στὸν αἰθέρα ἑπάνω τὸν πλατὺ,
Ἀπὸ τὰ ὕψη ἐστάλαξε ἕνας θρηῆνος:
— Τί θλιβερὴ ποῦ εἶν' ἡ ζωὴ!...

Καὶ τότε ἐπῆρα ἀργὰ τὸ μονοπάτι,
Ἐστέναξα βαθειὰ ἀπὸ τὴν ψυχῇ,
Κι' εἶπα σιγὰ, πικρὰ κι' ἀπελπισμένα.
— Τί θλιβερὴ ποῦ εἶν' ἡ ζωὴ!...

ἈΘΩΑ

Μικρὴ χαριτωμένη μου καὶ τρισαγαπημένη,
Ὅταν σὲ βλέπω ἀκράτητος ὁ πόθος μου ἀνεβαίνει:
Νὰ στρέψω στὴν Ἀνατολὴ τὰ μάτια μου γιὰ σένα
Καὶ νὰ προσεχηθῶ θερμὰ στὰ οὐράνια τ' ἀνοιγμένα.

Νὰ εἰπῶ νὰ μὴ σταθῇ ποτὲ Μοῖρα σκληρὴ κοντὰ σου,
Νὰ εἰπῶ νὰ μείνῃ ἀσκλάβωτη καὶ εἰρηνικὴ ἡ καρδιά σου,
Νὰ μετωρίζεται γλυκὰ ὡς τὰ βαθειὰ σου χρόνια
Σὰν μιὰ φωλῆ ἀνοιξιὰτικὴ γεμάτη χελιδόνια!...

νης και ἄδολος ἀλλὰ και κάπως εἰρωνικός.

— ὦ; γιαγιάκα!... Δὲν τὸ θέλεις αὐτό... Σήμερα εἶνε Σάββατον. Ἡ μητέρα ἔχει νὰ κυτάξει τὸ οἰκοκυριό της, τὰ ντουλάπια, ταῖς κάμαρες, ταῖς γωνιαῖς!.. Πῶς νὰ με συνοδεύση... Ὅχι, γιαγιάκα μου θὰ ἔβγω μόνη, ὁλομόναχη, σὰν μία μεγάλη κοπέλλα!...

Ἐλαφρὸν νέφος διήλθεν ἀπὸ τὴν αἰθρία τῆς μορφῆς της, εἰς τὴν φωνὴν της ἀκόμη...

— Νομίζω πῶς τὸ ἀξίζω., αἱ;

— Ἀλήθεια! ἀλήθεια! ἐστέναξεν ἡ γραῖα.

Καὶ ἐνῶ ἐπανακτῶσα τὴν γαλήνην της τόσον γρήγορα, ὅσον γρήγορα εἶχε συνοφρωθῆ ἡ Συλβίνα ἀνεχώρει μέσα εἰς τὴν μουσικὴν τῶν μεταξωτῶν τῆς ἐσθῆτός της καὶ τὴν ἀρμονίαν τῶν μύρων καὶ τοῦ συνόλου της, ἡ πρεσβυτίς ἔμενε συλλογισμένη.

Εἴκοσι χρόνων νέα! μετὰ τὴν ζωὴν συντετριμμένη! Καὶ ἂν δὲν ἦτο συντετριμμένη ἡ ζωὴ της, εἶχε τοῦλάχιστον κακὴν ἀρχὴν μετὰ τὸν γάμον της, γάμον ἐξ ἔρωτος τρυφεροῦ διαλυθέντα μετὰ ἕξι μῶν ἀφόρητον συμβίωσιν θορυβωδῶν φιλονεικιῶν. Αὐτὴ ἦτο φιλάρεσκος. Ἐκεῖνος ἦτο ζηλότυπος. Βάλετε τώρα τὸν κόσμον καὶ τοὺς φίλους διαρκῶς ἀναμιγνυμένους καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐκατέρωθεν παρεμβαίνουσαν καὶ θὰ ἰδῆτε πῶς τὸ εὐάριστον ζεῦγος τὸ ὁποῖον ἐνόμιζε τις ὅτι θὰ ἔβαινε τὸν δρόμον τῆς ζωῆς ἐπάνω εἰς πέταλλα ῥόδων, ἐχωρίσθη, καὶ ὁ εἰς ἐπῆγεν ἀπὸ ἐδῶ, καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ ἐκεῖ, ἐνῶ αἱ δύο χωρίζομεναι οἰκογένεια ἔπερνεν ἐκάστη τὸ μέρος τοῦ ἰδικοῦ της...

Καὶ ὅμως ἐλευθέρως εἶχεν ἐκλέξει ὁ εἰς τὸν ἄλλον. εἶχον ἀγαπηθῆ οἱ καῦμένοι!... Καὶ τί θὰ ἦτο τὸ μέλλον διὰ τὴν Συλβίναν ἐπικινδύνως θεσπεσίαν, καμωμένην διὰ ν' ἀρέσῃ ἀλλὰ καὶ προωρισμένη διὰ τὴν ἀγάπην, ὅπως τὸ πρόβατον προωρίσθη διὰ τὴν σφαγὴν!...

Ἡ Μὸδ ἔλειπε. Καὶ ἡ Συλβίνα ἐξεπλήρωσε χωρὶς αὐτὴν τὸ ἥμισυ τοῦ προγράμματος. Ἠκολούθησε μετὰ τὸ βῆμά της τὸ ρυθμισμένον καὶ τὸ ἀρμονικὸν τὴν ὁδὸν τῆς πολυτελείας, ἀπολαύουσα τῆς ἡδονῆς ὅτι ἦτο ὠραία μέσα εἰς τοὺς καθρέπτας τῶν προθηκῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔβλεπεν ὅτι θαυμάζεται γύρω της.

Ἐστάθη ὡς μοδιστροῦλα ἐμπρὸς εἰς τὰ ἀνθοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ ἴα τοῦ μανσόν της προσέθηκε κυναοὺς βακίνθους... Καὶ ἔπειτα ἐμαγεύθη μετὰ ὀλίγους ναρκίσσους τοὺς ὁποίους ἐπῆρε, τόσον ὥστε ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων ἐφαίνετο ὡς μία ἀνθοδέσμη ζωντανὴ καὶ κινουμένη... Ὅλη ἡ Ἀνοιξίς!...

Ἀλλὰ καθὼς ἐπῆγαινε πρὸς τὸ Δάσος ἐκεῖ εἰς τὴν μεγάλην Ἀψίδα κοντὰ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατὶ, ἔχασε τὴν χαρὰν της. Ἡσθάνθη ὅλην τὴν εὐχαρίστησιν νὰ πίπτῃ, ὅπως πίπτει ἡ ἀδαμαντοστόλιστος πορφύρα ἀπὸ τὴν βασιλοποῦλαν τοῦ παραμυθιοῦ καὶ τὴν ἀφήνει ν' ἀπομένῃ μετὰ κουρέλια. Κάτι ἠσθάνθη αἰφνιδίως, κάτι ἀνεξήγητον μέγα εἰς τὸ κύμα τῶν περιπατητῶν, εἰς τὸν σάλον αὐτῶν τῶν ξένων ἐκείνων ἀνθρώπων.

Τότε ἤλλαξε δρόμον. Τί θὰ ἦτο λοιπὸν ἐκεῖ πέραν εἰς τὸ δάσος γύρω ἀπὸ τὰ τραπέζακια τὰ τόσον μικρά, ὥστε μόνον δύο ποτηράκια νὰ χωροῦν καὶ ὅπου καμμίαν φορὰν γίνεται καὶ λάθος εἰς τὸ ποτήρι. Καὶ ἔκειτα πόσαι καὶ πόσαι ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος ἐπερύγιζαν γύρω ἐκεῖ, καὶ οἱ σιγγάνοι μετὰ τὰ μελαγχολικὰ βιολιά των, θὰ τῆς ἐκτυποῦσαν ἀκόμη τὰ νεῦρα παίζοντες ἐκείνους τοὺς μεθυστικοὺς, τοὺς τρελλοὺς καὶ τοὺς φρικιαστικοὺς στροβίλους οἱ ὁποῖοι ἦναπτον μέσα εἰς τὸ βλέφαρον τοῦ Γιάννη τὴν φλόγα τοῦ πόθου...

— Γιάννη!...

Εἶχε προφέρει τὸ ὄνομά του τόσον δυνατὰ, ὥστε κάποιος διαβάτης, ἐγύρισε, νομίσας ὅτι αὐτὸν κράζων, καὶ ἐχαμογέλασε. Συγχισμένη καὶ θυμωμένη μετὰ τὸν ἑαυτὸν της ἡ Συλβίνα συνοφρωθῆ καὶ ἐκτύπησε τὸ πόδι κατὰ γῆς...

Ἐστερον ἀπὸ δύο ἐτῶν χωρισμὸν, δύο ἐτῶν λησμοσύνην νὰ καταστήσῃ ἔτσι!... ἐνῶ αὐτὸς... αὐτὸς τὴν ἐπομένην τοῦ χωρισμοῦ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αἴγυπτον... ἴσως μετὰ καμμίαν ἄλλην.

Ἡ Συλβίνα ὠρθώθη, ἐδάγκωσε τὰ χεῖλη της διὰ νὰ δαγκάσῃ τὰ παράπονά της καὶ συνῆλθε μέχρι τῆς γαλήνης, μέχρι τοῦ μειδιάματος ἀκόμη. Τὰ περασμένα ἐπέρασεν!.. Ἀλλοίμονον!.. Μπᾶ!

Καὶ ζητοῦσα ν' ἀνακτῆσιν δυνάμεις διὰ νὰ γενθῆ καλλίτερον τὸ χάσμα τῆς ὑπάρξεως, τὴν λεπτὴν μέθην τῆς ψυχικῆς ἀναγεννήσεως, τὴν σκορπισμένην εἰς τὴν φύσιν τρυφερότητος, ἔβυ-

θισε τὴν μορφὴν εἰς τὸ ἀνθισμένον τὸ μωροβόλον μανσόν της καὶ μετὰ κλεισμένα μάτια ἐρρόφησε βαθέως τὴν ψυχὴν τῶν ἴων, τῶν ναρκίσσων καὶ βακίνθων.

Ἀφρημένη ἐσκόνησε. Ποῦ; Πῶς; Δὲν ἤξευρε. ἤγειρε τὴν κεφαλὴν, ἤνοιξε τὰ μάτια, καὶ τὸ στόμα τὸ μικρὸν, τὸ λεπτὸν τὸ συμμετρικὸν ἠνοιχθή.

— Σὺ!...

— ὦ! σὺ! Συλβίνα!... ὦ! Συλβίνα μου!...

— Μὰ παιδί μου, πῆς ὅ, τι θέλεις... Ἀλλὰ ὅ, τι καὶ ἂν πῆς, δὲν θὰ με πείσης ὅτι περισσότερο ἐπιτόλαια πράγματα ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ἀνθρώπος. Καὶ εἰς τὸ κάτω—κάτω τῆς γραφῆς, γι' ἀνεμομύλους μᾶς ἐπῆρες;

— Ὅχι, πατέρα!.

— Ὁ πατέρας σου ἔχει δίκαιον. Ἡθέλησεν νὰ πανδρευθῆ τὸν Γιάννην. Τὸν ἐπῆρες. Μετὰ ἕξι μῆνας ἠθέλησεν νὰ τὸν χωρίσῃς, διότι ἡ ζωὴ σου κατήνησεν ἀνυπόφορος, τὸν ἐχώρισες. Ὁ θεὸς γνωρίζει τὴν πικρίαν καὶ τὴν βάσανα, τὴν χρόνον καὶ τὰ χρήματα μᾶς ἐστοίμισε χωρὶς νὰ λογαριάσωμεν καὶ τὴν ρημαδιακὴν κατήνησιν τὸ σπῆτί μας... Σήμερα ἤρχησεν νὰ μᾶς εἰπῆς ἀπλοῦςατα «θέλω νὰ τὸν ξαναπάρω». Μὰ εἶσαι εἰς τὰ καλά σου, ἢ μᾶς κοροϊδεύεις;

— Ὅχι μητέρα...

— Τότε, παρενέβη ἡ μάμμη, ζητοῦσα νὰ συμβιβάσῃ τὰ πράγματα διηγῆσόν μου τὴν αἰτίαν αὐτῆς τῆς μεταβολῆς...

Ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ ἡ Συλβίνα ἐξεροράγη εἰς λυγμούς. Καὶ ἔπειτα ἐκραύασε μετὰ παρακλητικὴν φωνήν.

— Τὸν ἀγαπῶ γιαγιάκα μου...

— Νά-τα-μας!

Ἡ πρεσβυτίς διώρθωσε τὰ ὀμματοῦλά της διὰ νὰ ἰδῆ καλλίτερον τὴν ἐρωτευμένην. Καὶ μετὰ λεπτοτάτην εἰρωνείαν ἠρώτησε.

— Δὲν μοῦ λές; Αὐτὴν τὴν φορὰν εἶσαι βεβαία;

— Καὶ σὺ γιαγιά μου; ὦ! Ἀλλὰ πάντοτε τὸν ἠγάπησα... Καὶ ἐκεῖνος ποτὲ δὲν ἔπαυσε νὰ μ' ἀγαπᾷ. Μόνον εἴμεθα καὶ οἱ δύο βλάκες ὑπερήφανοι... Δὲν ἠξεύρομεν τὸν κόσμον... Τώρα ἐξήτησεν ὁ ἕνας συγγνώμην τοῦ ἄλλου, ἐκλαύσαμεν μαζῇ... Εἶνε ὁ ἀνδρας μου...

— Καὶ ποῦ ἔγινεν αὐτὴ ἡ ὠραία συνάντησις

— Ἐμπρὸς εἰς τὴν Παναγίαν...

Στεναγμοὶ ἐκπλήξεως διέφυγον ἀπὸ τὰ στήθη τῆς πρεσβυτίδος εἰς τὰ ὁποῖα ἔπεσαν τὰ ὀμματοῦλά της.

Τὰ μαραμμένα ῥόδα τῆς σεβαστῆς, τῆς παλαιᾶς μορφῆς ἀνεζωογονήθησαν ὀλίγον. Καὶ μετὰ μισοτρεμούσαν φωνὴν εἶπε.

— Τότε σὲ ἰκέτευσε νὰ τὸν ἀκούσῃς... σοῦ ἐπῆρε τὸ χεῖρ σου, καὶ τὸ ἐκράτησε εἰς τὸ ἰδικόν σου... Δὲν ἀντεστάθης πολὺ. Τὸν ἠκολούθησες, καὶ μαζῇ ἐσυργιανίσαστε χωρὶς νὰ ξεύρετε πῶς, μετὰ μικρὰ βήματα, ἐμπρὸς εἰς τὴν Παναγίαν. Βέβαια θὰ ἐδώσατε, ἐλεημοσύνην καὶ σ' ἕνα μικρὸν ζητιάνον...

— Ναι, σ' ἕνα γέρω ἐδώσαμε.

— Καὶ εἰς τὸ τέλος, ἂν καὶ εἶχατε ἀκόμη μερικαῖς ἀμφιβολίας, ἐμπήκατε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖ ὠρκόσθητε αἰωνίαν πίστιν. ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν... Ἴσως τὰ κερία σας νὰ καίουν ἀκόμη...

— Γιαγιά!... Γιαγιά! Πῶς τὰ ξεύρετε ὅλα αὐτὰ;

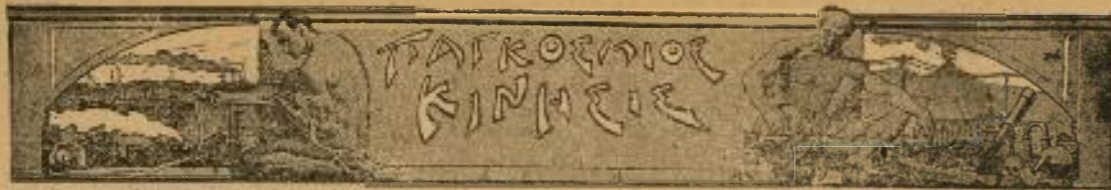
Χαριτωμένη εἰς τὴν στενοχωρίαν της, κοκκινίζουσα περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν τῆς χθὲς ἡ παλαιὰ ὑπαρξίς ἀπεκρίθη.

— Τὰ ἐτρόβηξα καὶ ἐγὼ ἐγγονά μου. Ἐκεῖ ξαναβρῆκα καὶ ἐγὼ τὸν παπποῦ σου, ἀφοῦ τὰ εἶχαμε χαλασμένα διὰ πολὺν καιρόν... Ὅλα γυρίζουν, ὅλα ἀλλάζουν, ὅλα περνοῦν... Μόνον ἡ ἀγάπη μένει ἡ ἴδια μετὰ τὴν κληρονομικότητά της, μετὰ τὰ περρωμένα της... Καὶ ἐμεῖς ἐξοῦσαμε καλά, εὐτυχισμένοι. Εἶχαμε πλέον τὴν πείραν... Σύρε νὰ εὔρησ τὸν Γιάννην σου, Συλβίνα μου, σύρε μετὰ τὴν εὐχή μου...

ΣΕΒΕΡΙΝΗ

['Επιστήμαι—Γράμματα—Τέχναι]

Ο ΛΟΥΔ ΤΖΩΡΤΖ

(ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ)

Παρίσιοι.— 'Ο ύπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ἐν Ἀγγλίᾳ κ. Λούδ-Τζώρτζ ἐμφανίζεται μὲ τὸν σσιαλιστικὸν προϋπολογισμὸν του, ὃν ἀπέριψαν οἱ Λόρδοι, ὡς ἡ ἐνσάρκωσις τῆς Ἀγγλικῆς Δημοκρατίας. Ἐφάνητο ὄντως προωρισμένος διὰ τὸν σπουδαῖον αὐτὸν ρόλον. Γεννηθεὶς τῷ 1863 ἐκ πατρὸς πτωχοῦ δημοδιδασκάλου ἐν Μάντσεστερ, ὅστις καὶ ἀπέθανεν ἐνωρίς. 'Ο μικρὸς ὄρφανὸς παρακληθεὶς ἀπὸ τὸν θεῖόν του Ριχάρδον Λούδ, ὅστις ἦτο ὑποδηματοποιὸς καὶ βκπτιστὴς ἱερεὺς ταπεινοῦ χωρίου τῆς ὄρεινῆς χώρας ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Κερνζοῦ ἀνετράφη μετ' ἐπιμελείας ὑπ' αὐτοῦ.

'Ο Λυγουστίνος Φίλων λέγει, ὅτι ὁ Λούδ Τζώρτζ προσέλαβε τὸν χαρακτήρα τοῦ περιβάλλοντος. Ἐσυνήθισε νὰ θεωρῇ ὡς ἐχθροὺς τὸν χωροδεσπότην καὶ τὸν ἀγγλικανὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας, ὅστις ἐγνώριζε τὰ πρόβατά του μόνον διὰ νὰ τὰ κουρεύῃ. Νεκρώτατος ἀκόμη ὠργάνωνε μικροεπαναστάσεις κατ' αὐτῶν. Εἰς ἡλικίαν 21 ἔτους ἦτο πτωχὸς δικηγόρος ἄνευ διπλῶν. Ἐκτοτε ἐγένετο ὁ ἀμύνητορ τοῦ ἐθνικοφρονος χαρακτήρα τῶν Οὐαλλῶν. Εἰκοσιῆξ ἐτῶν ἐξελέγη βουλευτὴς τοῦ Κερνζοῦ καὶ εἰς τὴν Βουλὴν ἀπέκτησε σημαντικὴν θέσιν χάρις εἰς τὴν ἐγγλωττίαν του. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1908 ὁ Ἀσκουίθ τὸν παρεκάλεσε νὰ γίνῃ ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ ἦδη ὁ Προϋπολογισμὸς του παρεκάλεσε τὸν μεγάλαν πολιτικὸν ἀγῶνα ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ο ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ» (Παρίσιοι).

«Δικαίως γράφει ὁ κ. Α. Κῶς ἐχαιρετίσθη ὁ Καλβίνος ὡς εἰς τῶν πατέρων τῆς Παλιγγῆς ἐπαναστάσεως, ὁ πρόδρομος καὶ ἰδρυτὴς τῶν νεωτέρων ἐλευθεριῶν».

Κατ' αὐτὸν ὅστις, ἀπὸ τὴν μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν κίνησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπολευθερώσεως προέκυψε βραδύτερον ἡ πολιτικὴ ἀπολευθέρωσις. Εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἐξουσίας τοῦ θεῖου δικαίου ὁ μέγας Μεταρρυθμιστὴς ἀντέταξε τὴν ἐσωτερικὴν ἰσχύϊν τῆς ἀνεπτυγμένης ὑπὸ τοῦ θεῖου πνεύματος συνειδήσεως καὶ ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη εἶχε ἐν αὐτῇ τὸν σπῆρον τῶν ἐπερχομένων ἐλευθεριῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΙ

«ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Λονδίνον).— Μεταξὺ τῶν κίτιων τῆς διαρκούς ψυχρότητος μεταξὺ Ἀγγλῶν καὶ Γερμανῶν ὁ Κάρολος Λόπυς σημειῖ καὶ τὴν βιομηχανίαν ἀχρείων συγγραφέων. ὅτινες ὑπὸ τὸ πρῶτον μυστηριώδη ὄνομα δημοσιεύουν σωρεῖν ἔργων ἀτυχῶς περιζητήτων, ὧν κύριον θέμα εἶνε ἡ ἐνδεχομένη γερμανικὴ εἰς Ἀγγλίαν ἐπιδρομὴ. Ἀπὸ τοὺς τίτλους ἀντιλαμβάνεται τις περὶ τίνος πρόκειται «ὁ ἀνκπόφευκτος πόλεμος». Ἡ «ἐπιδρομὴ τοῦ 1910». «Ὁ μέγας στρατιωτικὸς περίπλοκος». «Ἡὼς οἱ Γερμανοὶ κατέκτησαν τὸ Λονδίνον» κτλ. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἀνάγκη τῶν πρῶτων αὐτῶν βιβλίων, ὑποκίσει μεγάλως τὰς ἀντιπαθείας τῶν δύο λαῶν.

ΟΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ

«ΜΟΥΣΕΙΟΝ» (Ν. Ὑόρκη). Ὁ καθηγητῆς Μάλλεϋ ἐξετάζων τὴν Παλιγγῆν Ἀκαδημίαν ὑπὸ ἑποψίαν ἐπιλογῆς προσώπου εὐρίσκει, ὅτι αὕτη πολλὰκις ἠδίκησε καὶ ἐκυτὴν καὶ τὰς πραγματικὰς ἀξίας. Ὁ Κορνήλιος καὶ ὁ Ρακίνας ἦσαν μέλη τῆς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐσκέφθη, ὥστε νὰ προτείνῃ ὡς ἀκαδημικὸν τὸν δικιμόνιον Μιλιέρον, ὅστις ἐθεωρεῖτο ἀπλῶς ὡς κωμικὸς ὑποκριτὴς. Ὁ Βοσσουέτος ἦτο μέλος. Δὲν ἦσαν ὅμως ὁ Πισκάλ καὶ ὁ Καρτέσιος. Ὁ Λαροσφουκὸς καὶ ὁ Λε-Σαζὺ εὐρίσκονται ἀνάξιοι τῆς

τιμῆς ταύτης, ἐνῶ ἡ Ἀκαδημία ἐδέχθη φιλολόγους, οἵτινες δὲν ἀφήνουν τίποτε ὀπισθεν τῶν. Καὶ ὑπῆρξε μὲν Ἀκαδημικὸς ὁ Βολταῖρος, δὲν ἐγένετο ὅμως ὁ Ρουσσώ, ὁ Διδερό καὶ ὁ Βωμαρσαί, ὁ Βίλτωρ Οὐγκὼ ἐξελέγη, ἀλλ' ὁ Στάνδαλ καὶ ὁ Βαλζάκ ἀνηλεῶς ἐμακρύνθησαν. Ὁ Φλωμπέρ, ὁ Θεόφιλος Γκωτιέ, ὁ Ζολᾶ καὶ ὁ Μωπασσάν δὲν ἐγίναν ποτέ.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΑΕΡΟΠΟΡΟΙ

«ΣΠΟΥΔΑΙ» Λονδίνον. — Εὐρύτατος λόγος γίνεται διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς οἵτινες ἐνῶ

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

[Φαγητά, Γλυκύσματα, Ἐπιδόρπια]

(Σάλτσα Ροβέρ διὰ χοῖρον, ψάρι, γάλλο κτλ.)

Κοκκινίζομεν εἰς τὴν φωτιὰ 20 βρ. βούτυρο, ρίπτομεν 8 κομμένα ψιλὰ κρομμύδια, βάζομεν ὀλίγον ἀλευρί τριεστίνικο, ἕνα ποτῆρι ζωμῖν, ἄλας, πιπέρι. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀφίνομεν εἰς τὴν φωτιὰν ἐπὶ 20 λεπτά νὰ βράσουν καλὰ.

Ὅλιγον πρὶν τὴν σερβίρομεν προσθέτομεν μιὰ χουλιαριὰ μουστάρδα ἐγγλέζικη.

(Μπεκάτσες ψηταί).

Ἀφαιροῦμεν ἀπὸ τέσσαρες καλαῖς μπεκάτσες τὰ ἐντόστια ἐκτὸς τῆς κοιλίας. τὰ καφαλίζομεν, σκεπάζομεν τὰ στήθη τῶν μὲ φέταις λαρδί καὶ τὰς περνοῦμεν εἰς τὴν σοῦβλαν. Ψιλοκόπομεν ὀλίγον λαρδί τὸ καβουρδίζομεν μαζὺ μὲ κρομμυδάκια, ρίπτομεν τὰ ἐντόστια καὶ μερικὰ σηκωτάκια τῶν πουλιῶν, ἄλας, πιπέρι καὶ τριμμένο ψωμί. Ἀφοῦ τηγανισθῶν καλὰ τὰ κοπανίζομε προσθέτοντες καὶ πέντε κροκοὺς αὐγῶν. Ἐτοιμάζομεν δέκα τριγωνικὰ ψωμάκια τηγανητὰ, καὶ τρυπητοῦμεν ἐπάνω τὰ ἐντόστια. Ἐχομεν ἐτοιμάσει ἐν τέταρτον πρὸ τοῦ φαγητοῦ τῆς μπεκάτσες, δηλ. τὰς ψήνομεν εἰς πῆν φωτιὰν βρέχοντες; αὐτὰς συχνὰ μὲ βούτυρο.

Τὰς κόπτωμεν εἰς δύο, τοποθετοῦμεν ἐπάνω εἰς κάθε ψωμάκι ἀνὰ ἓν ἡμισυ καὶ τὰ σερβίρομεν.

(Μπουρεκάκια μὲ σπανάκι).

Παίρνομεν 1 1/2 ὀκὰ σπανάκι, τὸ καθαρίζομεν καλὰ τὸ βάζομεν εἰς τὴν κατσαρόλα νὰ βράσῃ χωρὶς νερὸ, μόνον μὲ τὸ ἀλάτι. Ἄμα ἐτοιμασθῶν τὸ περνοῦμεν ἀπὸ τὴν μηχανὴ τοῦ κρέατος. Προσ-

συνήθως ἐπιδίδονται μετὰ μανίας εἰς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ ριψοκινδύνου ἰδίως ἀθλητισμοῦ, ὑπῆρξαν ἐφεκτικώτατοι εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἀεροπλάνων, καθυστεροῦν κατὰ τρόπον πρωτοφανῆ εἰς τὴν κίνησιν τοῦ ἀέρος ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Ἀμερικανοὺς.

Ὁ λόγος τῆς τοιαύτης ἐφεκτικότητος εὐρίσκεται εἰς τὴν δυσπιστίαν ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἐν χρήσει μεθόδου καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ γνωστὸν ὅτι μόνον ἐρασιτέχναι ἀεροπόροι ἀπησχολήθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ μέχρι τοῦδε.

θέτομεν 50 βρ. τυρὶ τουλουμίσιο, 50 βρ. τριμμένο κεφαλοτύρι, 50 βρ. γάλα, 1 αὐγὸ καὶ τὰ ζυμώνομεν καλὰ ἕως ὅπου ἐνωθοῦν.

Πέρνομεν 100 βρ. φύλλο τὸ κόπομεν εἰς τὴν μέσην, κάθε δὲ τεμάχιον τὸ διπλώνομεν πάλιν εἰς τὸ μέσον τὸ ἀλείφομεν ὀλίγον βούτυρο, τοποθετοῦμεν τὴν γέμισιν ἀπὸ τὸ σπανάκι καὶ τὰ διπλώνομεν.

Ἐχομεν πάχος χοιρινὸ καὶ βούτυρο εἰς τὴν καραβὰνα σὲ πολλὴν φωτιὰ, καὶ τὰ βάζομεν καὶ τηγανίζονται. Πρέπει νὰ εἶνε περισσότερο τὸ πάχος διὰ νὰ γίνουν ροδοκόκκινα.

Τὸ προσφέρωμεν δὲ ὡς πρῶτον φαγητόν.

(Λαγῶς γεμιστὸς)

Εἶνε μὲ μόνον θαυμάσιον φαγητόν, τὸ ὅποιον δὲν ἐσοφίσθη οὔτε ὁ Λούκυλος, οὔτε οἱ περιθρῦλητοι μάγειροί του. Καὶ ὅμως εἶναι τόσον ἀπλοῦν ὅσον καὶ ὠραῖον. Πέρνομεν ψαχνὸν χοιρινὸν καὶ σικότια τοῦ λαγοῦ καὶ τὰ κόπομεν ψιλὰ-ψιλὰ. Βάζομεν πιπέρι, ἀλάτι, μαϊτανον καὶ ὀλίγα κρομμυδάκια. Ἀφοῦ τὰ καβουρδίσωμεν ὀλίγον κόπομεν τὰ κῶδια τοῦ λαγοῦ καὶ τὸν παραγεμίζομεν. Ράπτομεν μετὰ ταῦτα τὸ στήθος. τὸν δένωμεν μὲ φέταις ἀπὸ λαρδί καὶ τὸν περνοῦμεν ἀπὸ σοῦβλαν, ἀφοῦ τὸν ἀλείψωμεν μὲ βούτυρον. Ἄν θέλωμεν πάλιν τὸ κάνωμεν καὶ κοκκινιστὸν εἰς τὴν κατσαρόλαν.

(Συναγίδα μὲ κρύαν σάλτσαν)

Πέρνομεν μίαν καλὴν συναγίδα, τὴν βάζομεν νὰ βράσῃ, τὴν ἀφήνομεν νὰ κρυώσῃ εἰς τὸν ζωμόν τῆς καὶ κατόπιν βγάζομεν τὸ ψάρι νὰ στραγγίσῃ

ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν, τὸ σπογγίζομεν καλὰ μὲ τεμάχιον ὑφάσματος καὶ τὸ βάζομεν εἰς τὴν πιατέλαν διὰ νὰ τὸ γαρνίρωμεν κατὰ τὴν ἐξῆς τρόπον. Πέρνομεν σαρδέλλαις εἰς τεμάχια κάπαριν, ἀγγουράκια φιλοκομμένα, φιλοκομμένην ἐπίσης πηκτὴν τῷ ψαριῦ καὶ γαρνίρομεν τὴν συναγρίδα. Γύρω της εἰς τὴν πιατέλαν βάζομεν αὐγὰ κομμένα εἰς τὰ τέσσερα κατὰ μῆκος φέτες κοκκινογούλια, καρδιές ἀπὸ μαρούλια. Ἐκαρφώνομεν κατόπιν εἰς μικρὰν σοῦβλαν τρεῖς γαρίδες καὶ μίαν τρεῦφραν καὶ σερβίρομεν μαζῇ μίαν σάλτσαν κρύαν ὡς ἐξῆς παρασκευασμένην.

Κοπανίζομεν φιλέττα ἀπὸ σαρδέλλαις, τὰ βράζομεν, τὰ βάζομεν εἰς ἕν κιάτον, ρίπτομεν μίαν κυταλιὰν μιστάρδαν ἀγλικὴν, ἀρκετὴν μάγιονέζαν, ὀλίγα ἀγγουράκια, κάπαριν καὶ ἀφεὺ τὰ ἀνακατέψωμεν τὰ σερβίρομεν εἰς τὸ χοριστὸν δοξαῖον.

(Ραβανί)

Γαργαλιστικὸν τὸ ραβανί. Τρελλαίνει γέροντας καὶ παιδιὰ καὶ εἶνε τὸ εὐκολώτερον ἢ π' ὄλα. Ἡμίσεια ὀκτὼ ζακχάρως φιλοκομμένης, ἡμίσεια ὀκτὼ καλοῦ βουτύρου, ἡμίσεια ὀκτὼ κόλλας ἢ ριζαλεύρου (κατὰ βούλησιν) καὶ δεκαπέντε αὐγά. Αὐτὰ εἶνε τὰ ὑλικά. Ἰδοὺ τὸ μυστικόν. Δουλεύετε καλὰ τὸ βούτυρον, ρίπτεται ὀλίγην-ὀλίγην τὴν ζάκχαριν, κατόπιν τὸ ριζάλευρον καὶ ἔπειτα τοὺς κροκοὺς τῶν αὐγῶν. Τὰ ἀσπράδια τὰ κτυπᾶτε χωριστὰ καὶ κατόπιν τὰ ρίπτετε ὄλα νὰ ἐνωθοῦν, καὶ τότε χύνετε ὀλίγας σταγόνας ροδοστάμου. Τὸν νταβᾶν ἀλοιφετε, τὴν στρώνετε μὲ λεπτὴν χαρτί, χύνετε τὸ μίγμα καὶ εἰς τὴν φούρνον, ἀπὸ τὸ ὀποῖον θὰ πάρετε θαυμάσιον τὸ γλύκισμα.

[Μπαρμπούνια τηγανιτὰ]

Παίρομεν 18 μπαρμπούνια καὶ ἀφοῦ τὰ καθαρίσωμεν, τὰ θέτομεν μέσα εἰς μίαν λεκάνην τάλαιζομεν καὶ τὰ φίνομεν νὰ σταθοῦν μισὴ ὥρα. Τὰ πέρνομεν κατόπιν ἀνὰ ἕνα, τὰ βουτουῦμεν εἰς τὸ ἀλεύρι καὶ τὰ βάζομεν εἰς τὸ τηγάνη, τὸ ὅποσον ἔχομεν μὲ καλὸ λάδι ἐπάνω εἰς τὴν φωτιά. Ἀφοῦ τηγανισθοῦν κί' ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὰ σερβίρομεν εἰς πετσέτα μέσα εἰς πιάτο. Βάζομεν εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ πιάτου ὀλίγη τηγανισμένον μαϊδχνὸν, κόπτομεν 2 λεμονία, τὰ βάζομεν εἰς τὰ πλάγια καὶ σερβίρομεν χωριστὰ τὴν ἐξῆς σάλτσα :

Δουλεύομεν ὀλίγη φρέσκο βούτυρο μέσα εἰς μίαν λεκάνην μὲ το κουτάλι, ρίπτομεν ὀλίγον ἄλας, τὸν ζωμὸν 3 λεμονίων καὶ ὀλίγη φιλοκομ-

μένο μαϊδχνὸν ἡμποροῦμεν δὲ ἀντὶ ὄλο βούτυρον νὰ βάλωμε καὶ ὀλίγη λάδι.

[Σέλινα φιλοκομμένα]

Καθαρίζομεν ἐν πρώτοις τὰ σέλινα καθὼς ἐκάμωμεν ἀνωτέρω τὰ βράζομεν ἔπειτα καὶ κατόπιν τὰ στραγγίζομεν. Τὰ κόπτομεν μετὰ τὰῦτα ὅσον ἡμποροῦμεν ψιλὰ, ἔπειτα δὲ τὰ βάζομεν εἰς μίαν κατσαρίλα μὲ ὀλίγη ζωμὸν καὶ βούτυρο. Ἀφοῦ ψηθοῦν τὰ σερβίρομεν εἴτε μὲ ψωμάκια κοκκινισμένα εἰς τὸ βούτυρο εἴτε μὲ οἰονδῆποτε κρέας.

(Κοτολέτες μὲ ἄσπρη σάλτσα)

Ἀφοῦ προσκευάσωμεν ταῖς κοτολέταις ὅπως πάντοτε ἐτοιμάζομεν ἄσπρη σάλτσα καὶ μετὰ εἰς γαλέττα, καὶ πάλι εἰς αὐτὸ κτυπητὸ καὶ πάλι εἰς τὴν γαλέττα καὶ μετὰ τὰ τηγανίζομεν ταῖς σερβίρομεν καὶ πουρὲ πάντοτε καὶ καὶ γαρνιθοῦρα ἀπὸ ρεπανάκια καὶ κάρδαμο καὶ μαρούλι φιλοκομμένο.

(Μπουτάκι γεμιστὸ)

Παίρομεν ἕνα μπουτάκι καὶ ἀφαιροῦμεν τὸ κύκαλο μέχρι τῆς κλειδώσεως. Ἀφαιροῦμεν καὶ ὀλίγη κρέας ἀπὸ μέσκα καὶ τὸ κόπτομεν εἰς κημὰ, τὸν ταιγαρίζομεν καὶ βάζομεν κάστανα ψημμένα κοκκουνάρια σταφίδα μαύρη καὶ ἄσπρη καὶ ἕνα αὐτὸ κτυπημένο. Ἀφοῦ ζηλωθεῖ τὸ τὸ γέμισμα, παραγεμίζομεν τὸ μπουτάκι τὸ ράπτομεν καὶ τὸ περνοῦμεν εἰς τὴν σοῦβλα νὰ νὰ ψηθῇ. τὸ κόπτομεν εἰς φέταις χοδραῖς καὶ γαρνίρομεν μὲ ρεπανάκια καὶ πατάταις.

(Μπουῖτι ἀρνίσιο)

Παίρομεν ἕνα ἀρνίσιο μπουῖτι καὶ τὸ θέτομεν μέσα εἰς μίαν κατσαρόλα προσθέτομεν 10 κόκκους πιπέρι, ἀρκετὴ κανέλλα, 1 ποτῆρι ἄσπρο κρασί καὶ κλείομεν τὸ σκέπασμα τῆς κατσαρόλας σφραγίζοντες αὐτὸ ὀλόγυρα μὲ ζυμαρί διὰ μὴ θγαίνει ὁ ἀχνὸς τοποθετοῦμεν τὴν κατσαρόλαν εἰς πολὺ σιγαλὴ φωτιά καὶ ἀφίνομεν νὰ σιγοψηθοῦν. Ἄμα ἐννοήσωμεν, ὅτι εἶνε ἔτοιμο, τὸ κατκαθάζομεν καὶ τὸ κόπτομεν εἰς τεμάχια, τὰ σερβίρομεν δὲ, ἂν θέλομεν, μὲ μία σαλάτα ὀλόγυρα ἀπὸ σγουρὰ μπουύλια φιλοκομμένα καὶ ἄλατισμένα.

(Παξιμαδάκια ἐξαιρετα)

Ζυμώνομεν μὲ νερὸ μισὴ ὀκτὼ ἀλεύρι, 100 δρ. ζάχαρι καὶ 30 δρ. βούτυρο καλὸ μὲ ὀλίγη προζύμι. Σχηματίζομεν ζύμι ὡς τὴν ζύμη τοῦ ψωμοῦ καὶ τὴν ἀφίνομεν νὰ γείνη. Μετὰ τοῦτο κόπτομεν τὰ παξιμαδάκια καὶ τὰ ψήνομεν εἰς τὸν φούρνον.